

eknizky.sk

*Osudy dobrého vojáka
Svejka za světové války*

Na frontě

Jaroslav Hašek

NA FRONTĚ

OSUDY DOBRÉHO VOJÁKA
ŠVEJKA ZA SVĚTOVÉ VÁLKY

JAROSLAV HAŠEK

eknizky.sk

Na frontě by Jaroslav Hašek is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

Obsah

Švejkovy nehody ve vlaku	1
Švejkova budějovická anabaze	17
Švejkovy příhody v Királyhidě	69
Nová utrpení	115
Z Mostu nad Litavou k Sokalu	135

Švejkovy nehody ve vlaku

V jednom kupé druhé třídy rychlíku Praha-České Budějovice byli tři, nadporučík Lukáš, naproti kterému seděl starší pán, úplně holohlavý, a Švejk, který stál skromně u dveří k chodbě a chystal se právě vyslechnout nový příval hromobití nadporučíka Lukáše, který, nedbaje přítomnosti holohlavého civilisty, hřímal Švejkovi do duše po celé trati, kterou projeli, že je boží dobytek a podobně.

Nešlo o nic jiného než o maličkost, o počet zavazadel, která Švejk opatroval.

„Ukradli nám kufr,“ vytýkal nadporučík Švejkovi; „to se jen tak řekne, holomku!“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant,“ ozval se tiše Švejk, „dovopravdy ho ukradli. Na nádraží se vždycky potlouká moc takových šizuňků a já si to představuju tak, že jednomu z nich se *nepochybně* zamlouval váš kufr a ten člověk že *nepochybně* využítkoval toho, jak jsem vedešel vod zavazadel, abych vám vohlásil, že s našima zavazadlami je všechno v pořádku. Von moh ten náš kufr ukradnout právě jen v takovej příznivej okamžik. Po takovým okamžiku voni pasou. Před dvěma léty na Severozápadním nádraží ukradli jedné paničce kočárek i s holčičkou v peřinkách a byli tak šlechetní, že holčičku vodevzdali na policejní komisařství u nás v ulici, že prej ji našli pohozenou v průjezdě. Potom udělaly noviny z tý ubohý paní krkavčí matku.“

A Švejk důrazně prohlásil: „Na nádraží se kradlo vždycky a bude se krást dál. Jinak to nejde.“

„Já jsem přesvědčen, Švejku,“ ujal se slova nadporučík, „že to s vámi jednou prachšpatně skončí. Pořád ještě nevím, děláte-li ze sebe vola nebo jste se už volem narodil. Co bylo v tom kufru?“

„Dohromady nic, pane obrlajtnant,“ odpověděl Švejk, nespouštěje očí z lysé lebky civilisty sedícího naproti nadporučíkovi, který, jak se zdálo, nejevil prázdný zájem o celou záležitost a četl si Neue freie Presse, „v celým tom kufru bylo jen zrcadlo z pokoje a železnej věšák z předsíně, takže jsme vlastně neutrpěli žádný ztráty, poněvadž zrcadlo i věšák patřily panu domácím.“

2 Na frontě

Vida hrozný posuněk nadporučíkův, pokračoval Švejk laskavým hlasem: „Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že jsem vo tom, že ten kufr bude ukradenej, napřed nic nevěděl, a co se týká toho zrcadla a věšáku, tak jsem to voznámil panu domácímú, že mu to vrátíme, až přijdem z vojny domů. V nepřátelskejch zemích je hodně zrcadel i věšáků, takže ani v tomhle případě nemůžeme utrpět s panem domácím žádnou ztrátu. Jakmile dobjeme nějaký město...“.

„Kušte, Švejku,“ strašlivým hlasem skočil do toho nadporučík, „já vás jednou předám k polnímu soudu. Rozvažte si dobře, jestli nejste nejprachpitomějším chlapem na světě. Některý člověk, kdyby žil tisíc let, nevyvedl by tolik pitomostí jako vy během těch několika neděl. Doufám, že jste to také pozoroval?“

„Poslušně hlásím, že jsem to, pane obrlajtnant, pozoroval. Já mám, jak se říká, vyvinutej pozorovací talent, když už je pozdě a něco se stane nepřijemnýho. Já mám takovou smůlu jako nějakej Nechleba z Nekázanky, který tam chodil do hospody V čubčím háji. Ten chtěl vždycky dělat dobrotu a vod soboty vést novej život, a vždycky na druhej den říkal: ‚Tak jsem vám, kamarádi, k ránu pozoroval, že jsem na pryčně.‘ A vždycky ho to stihlo, když si umínil, že půjde v pořádku domů, a nakonec se vysvětlilo, že porazil někde nějakou vohradu nebo vypřáh koně drožkářovi nebo si chtěl pročistit fajfku pérem z kohoutího chvostu nějaký policejní patroly. Von byl z toho celej zoufalej a nejmíc mu to bylo líto, že se ta smůla táhne po celý generace. Jeho dědeček šel jednou na vandr...“

„Dejte mně pokoj, Švejku, s vašimi výklady.“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že všechno, co zde povídám, je svatosvatá pravda. Jeho dědeček šel na vandr...“

„Švejku,“ rozcílil se nadporučík, „ještě jednou vám přikazuji, abyste mně nic nevykládal, nechci nic slyšet. Až přijedeme do Budějovic, pak si to s vámi vyřídím. Víte, Švejku, že vás dám zavřít?“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že to nevím,“ měkce řekl Švejk, „ještě jste se vo tom nezmiňoval.“

Nadporučíkovi bezděčně zacvakaly zuby, vzdychl si, vytáhl z pláště Bohemii a četl zprávy o velkých vítězstvích, o činnosti německé ponorky E na Středozemním moři, a když přišel na zprávu o novém německém vynálezu na vyhazování měst do povětří pomocí zvláštních bomb vrhaných

z letadel, které vybuchují třikrát za sebou, byl vyrušen hlasem Švejka, který promluvil na holohlavého pána:

„Dovolte, vašnosti, neráčíte být pan Purkrábek, zástupce banky Slávie?“
Když holohlavý pán neodpovídal, řekl Švejk nadporučíkovi:

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že jsem jednou četl v novinách, že normální člověk má mít na hlavě průměrně 60 až 70 tisíc vlasů a že černý vlasy bývají řídkší, jak je vidět z mnohých případů.“

A pokračoval neúprosně dál: „Potom říkal jednou jeden medik v kavárně U Špírků, že padání vlasů zaviňuje duševní pohnutí v šestinedělí.“

A nyní se stalo něco hrozného. Holohlavý pán vyskočil na Švejka, zarval na něho: „Marsch heraus, Sie Schweinkerl,“ vykopl ho do chodby a vrátiv se do kupé uchystal malé překvapení nadporučíkovi tím, že se mu představil.

Byl to nepatrný omyl. Holohlavé individuum nebylo panem Purkrábkem, zástupcem banky Slávie, ale pouze generálmajorem von Schwarzburg. Generálmajor konal právě v civilu inspekční cestu po posádkách a jel překvapit Budějovice.

Byl to nejstrašnější inspekční generál, který se kdy narodil, a našel-li něco v nepořádku, vedl jen tuto rozmluvu s veliteli posádek:

„Máte revolver?“ „Mám.“ „Dobře! Na vašem místě jistě bych věděl, co s ním dělat, neboť co zde vidím, to není posádka, ale stádo sviní.“

A skutečně po jeho inspekční cestě se tu a tam vždycky někdo zastřelil, což generálmajor von Schwarzburg konstatoval se zadostiučiněním: „Tak to má být! To je voják!“

Vypadalo to tak, že nemá rád, když po jeho inspekci zůstal vůbec někdo naživu. Měl mánií přeložit vždy důstojníka na nejnepříjemnější místa. Stačilo to nejmenší, a důstojník se již loučil se svou posádkou a putoval na černoohorské hranice nebo do nějakého opilého, zoufalého garnízonu v špinavém koutě Haliče.

„Pane nadporučíku,“ řekl, „kde jste navštěvoval kadetní školu?“

„V Praze.“

„Vy jste tedy chodil do kadetní školy a nevíte ani, že důstojník je zodpovědný za svého podřízeného. To je pěkné. Za druhé bavíte se se svým sluhou jako s nějakým svým intimním přítelem. Dovolujete mu, aby mluvil, aniž by byl tázán. To je ještě hezčí. Za třetí dovolíte mu urážet vaše

4 Na frontě

představené. A to je to nejkrásnější, ze všeho toho vyvodím důsledek. Jak se jmenujete, pane nadporučíku?“

„Lukáš.“

„A u kterého pluku sloužíte?“

„Byl jsem...“

„Děkuji, o to, kde jste byl, není řeči, chci vědět, kde jste teď.“

„U 91. pěšího pluku, pane generálmajore. Přeložili mne...“

„Vás přeložili? To udělali velice dobře. Vám nebude na škodu podívat se co nejdřív s 91. pěším plukem někam na bojiště.“

„O tom je již rozhodnuto, pane generálmajore.“

Generálmajor měl nyní přednášku o tom, že pozoruje poslední léta, že důstojníci mluví se svými podřízenými familiérním tónem, a že v tom vidí nebezpečí šíření nějakých demokratických zásad. Voják má se držet v hrůze, musí se třást před svým představeným, bát se ho. Důstojníci musí držet mužstvo na deset kroků od těla a nedovolit mu, aby přemýšlelo samostatně nebo dokonce vůbec myslelo, v tom že je tragický omyl posledních let. Dřív se mužstvo bálo důstojníků jako ohně, ale dnes...

Generálmajor beznadějně máchl rukou: „Dnes většina důstojnictva mazlí se s vojáky. To jsem chtěl říct.“

Generálmajor vzal opět své noviny a zahloubal se do čtení. Nadporučík Lukáš vyšel bledý na chodbu, aby si to se Švejkem vypořádal.

Našel ho stojícího u okna s tak blaženým a spokojeným výrazem, jaký může mít jen jednoměsíční robátko, které se napilo, nacucalo a nyní spinká.

Nadporučík se zastavil, kývl na Švejka a ukázal mu prázdné kupé. Vešel za Švejkem a uzavřel dveře.

„Švejku,“ řekl slavnostně, „konečně přišel okamžik, kdy dostanete pár facek, jakých svět neviděl. Pročpak jste napadl na toho plešatého pána? Víte, že je to generálmajor von Schwarzburg?“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant,“ ozval se Švejk, tváře se jako mučedník, „že já vůbec nikdy v životě jsem neměl toho nejmenšího úmyslu někoho urazit a že vůbec nemám ponětí a zdání o nějakém panu generálmajoru. Von vopravdu je celej pan Purkrábek, zástupce banky Slávie. Ten chodil k nám do hospody a jednou, když u stolu usnul, tak mu na jeho pleš nějaký dobrodinec napsal inkoustovou tužkou: ‚Dovolujeme si vám tímto dle připojené sazby IIIc zdvořile nabídnouti nastřádání věna a vybavení vašich dítek pomocí životního pojištění!‘ To se ví, že všichni

vodešli, a já tam s ním zůstal sám, a poněvadž mám vždycky smůlu, tak von potom, když se probudil a podíval se do zrcadla, se rozčilil a myslel, že jsem to jemu udělal já, a chtěl mně dát taky pár facek.“

Slůvko „taky“ splynulo tak dojemně měkce a vyčítavě ze rtů Švejka, že nadporučíkovi sklesla ruka.

Ale Švejk pokračoval: „Pro takovou malou mejlku se ten pán nemusel rozčilovat, von má mít vopravdu 60 až 70 tisíc vlasů, jako to bylo v tom článku, co má všechno mít normální člověk. Mně nikdy v životě nenapadlo, že existuje nějakej plešatej pan generálmajor. To je, jak se říká, tragickej omyl, kerej se může každému přihodit, když člověk něco poznamená a ten druhej se hned toho chytí. To nám jednou před léty vypravoval krejčí Hývl, jak jel z místa, kde krejčoval ve Štýrsku, do Prahy přes Leoben a měl s sebou šunku, kterou si koupil v Mariboru. Jak tak jede ve vlaku, myslel si, že je vůbec jedinej Čech mezi pasažírama, a když si u Svatýho Mořice začal ukrajovat z tý celý šunky, tak ten pán, co seděl naproti, počal dělat na tu šunku zamilovaný voči a sliny mu začaly téct z huby. Když to viděl krejčí Hývl, povídal si k sobě nahlas: ‚To bys žral, ty chlape mizerná.‘ A ten pán mu česky vodpoví; ‚To se ví, že bych žral, kdybys mně dal.‘ Tak tu šunku sežrali společně, než přijeli do Budějovic. Ten pán se jmenoval Vojtěch Rous.“

Nadporučík Lukáš podíval se na Švejka a vyšel z kupé. Když seděl opět na svém místě, objevila se za chvíli ve dveřích upřímná tvář Švejkova:

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že jsme za pět minut v Táboře. Vlak stojí pět minut. Nepřikážete objednat něco k snědku? Před léty zde mívali moc dobrou...“

Nadporučík zuřivě vyskočil a na chodbě řekl k Švejkovi: „Ještě jednou vás upozorňuji, že čím méně se ukazujete, tím jsem šťastnější. Nejraději bych byl, kdybych vás vůbec neviděl, a buďte ubezpečen, že se o to postarám. Neukazujte se mně vůbec na oči. Ztraťte se mně z dohledu, vy dobytku, pitomče.“

„Dle rozkazu, pane obrlajtnant.“

Švejk zasalutoval, otočil se vojenským krokem a šel na konec chodby, kde se posadil v koutku na sedátko průvodčího a zapředel rozmluvu s nějakým železničním zřízencem: „Mohu se vás prosím na něco zeptat?“

Železniční zřízenec, nejevící patrně žádné chuti do rozhovoru, slabě a apaticky kývl hlavou.

„Ke mně chodíval,“ rozhovořil se Švejk, „jeden dobrej člověk, nějakej

6 Na frontě

Hofmann, a ten vždy tvrdil, že tyhle poplašný signály nikdy neúčinkují, že to zkrátka a dobře nefunguje, když se zatáhne za tuhle rukojeť. Já, spravedlivě řečeno, jsem se nikdy takovou věcí nezajímal, ale když už jsem si tady toho poplašného aparátu všiml, tak bych rád věděl, na čem jsem, kdybych náhodou toho někdy potřeboval.“

Švejk vstal a přistoupil s železničním zřízencem k poplašné brzdě „V nebezpečí“.

Železniční zřízenec uznal za svou povinnost vysvětlit Švejkovi, v čem záleží celý mechanismus aparátu na poplach: „To vám správně řekl, že se musí zatáhnout za tuhle rukojeť, ale lhal vám, že to nefunguje. Vždy se vlak zastaví, poněvadž je to ve spojení přes všechny vagony s lokomotivou. Poplašná brzda musí fungovat.“

Oba měli přitom ruce na držátku rukojetě páky a je jisté záhadou, jak se to stalo, že ji vytáhli a vlak stanul.

Nemohli se také nijak oba shodnout, kdo to vlastně udělal a dal poplašný signál.

Švejk tvrdil, že on to nemohl být, že to neudělal, že není žádný uličník. „Já se sám tomu divím,“ říkal dobrácky ke konduktérovi, „proč se vlak tak náhle zastavil. Jede, a najednou stojí. Mě to víc mrzí než vás.“

Nějaký vážný pán postavil se na obranu železničního zřízence a tvrdil, že slyšel, jak ten voják první začal rozhovor o poplašných signálech.

Naproti tomu Švejk mluvil neustále cosi o své poctivosti, že nemá žádného zájmu na zpoždění vlaku, poněvadž jede do války.

„Pan přednosta stanice vám to vysvětlí,“ rozhodl konduktér, „to vás bude stát dvacet korun.“

Zatím bylo vidět, jak cestující vylézají u vagonů, vrchní průvodčí píská, nějaká paní zděšeně běží s cestovním kufrem přes trať do polí.

„To stojí doopravdy za dvacet korun,“ rozšafně řekl Švejk, zachovávaje naprostý klid, „to je ještě moc laciný. Jednou, když byl císař pán návštěvou na Žižkově, tak nějakej Franta Šnor zastavil jeho kočár tím, že si před císařem pánem kleknul na kolena do jízdni dráhy. Potom ten policejní komisař z toho rajónu řekl k panu Šnorovi s pláčem, že mu to neměl dělat v jeho rajónu, že to měl udělat vo jednu ulici níž, co patří už pod policejního radu Krause, tam že měl vzdávat hold. Potom toho pana Šnora zavřeli.“

Švejk rozhlédl se kolem, právě když vrchní průvodčí rozmnožil kruh posluchačů.

„Tak abychom zas dál jeli,“ řekl Švejk, „to není nic pěkného, když se vlak vopozdí. Kdyby to bylo za míru, tak spánembohem, ale když je válka, tak má každý vědět, že v každém vlaku jedou vojenský osoby, generálmajorové, obrlajtnanti, buršové. Každý takový vopozdění je vošemetná věc. Napoleon se u Waterloo vopozdil vo pět minut, a byl v hajzlu s celou svou slávou...“

V tom okamžiku prodral se skupinou posluchačů nadporučík Lukáš. Byl příšerně bledý a nemohl nic jiného ze sebe vypravit než: „Švejku!“

Švejk zasalutoval a ozval se: „Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že na mě svalili, že jsem zastavil vlak. Železniční erár má náramně divný plomby u poplašnejch brzd. Člověk aby se k tomu ani nepřibližoval, jinak by mohl mít malér a mohli by na něm chtít dvacet korun, jako chtějí na mně.“

Vrchní průvodčí byl již venku, dal signál a vlak se opět rozjel.

Posluchači šli na svá místa v kupé a nadporučík Lukáš nepromluvil víc ani slova a šel si též sednout.

Zůstal jen průvodčí vlaku se Švejkem a železničním zřízencem. Průvodčí vlaku vytáhl zápisní knížku a sestavoval relaci o celém případě. Železniční zřízenec nevraživě se díval na Švejka, který se klidně otázal: „Jste již dlouho u dráhy?“

Poněvadž železniční zřízenec neodpovídal, prohlásil Švejk, že znal nějakého Mlíčka Františka z Uhříněvse u Prahy, který také jednou zatáhl za takovou poplašnou brzdu a tak se lekl, že ztratil na čtrnáct dní řeč a nabyl ji opět, když přišel k Vaňkovi zahradníkovi do Hostivaře na návštěvu a popral se tam a voni vo něho přerazili bejkovec. „To se stalo,“ dodal Švejk, „v roce 1912 v květnu.“

Železniční zřízenec otevřel si dveře klozetu a zamkl se v něm.

Zůstal průvodčí se Švejkem a mámil na něm dvacet korun pokuty, zdůrazňuje, že ho musí v opačném případě předvést v Táboře k přednostovi stanice.

„Dobrá,“ řekl Švejk, „já rád mluvím se vzdělanejma lidma a mě to bude moc těšit, když uvidím toho tábořskýho přednostu stanice.“

Švejk vytáhl z blůzy dýmku, zapálil si, a vypouštěje ostrý dým vojenského tabáku, pokračoval: „Před léty byl ve Svitavě přednostou stanice pan Wagner. Ten byl ras na svý podřízený a tejrál je, kde moh, a nejvíc si zalez na nějakýho vejhybkáře Jungwirta, až ten chudák se ze zoufalství šel utopit do řeky. Než to ale udělal, napsal psaní přednostovi stanice,

8 Na frontě

že ho bude v noci strašit. A já vám nelžu. Proved to. Sedí v noci milej pan přednosta u telegrafního aparátu, ozvou se zvonky a přednosta přijme telegram: ‚Jak se máš, pacholku? Jungwirt.‘ Celej týden to trvalo a přednosta počal posílat po všech tratích takovýhle služební telegramy jako odpověď tomu strašidlu: ‚Odpusť mně to, Jungwirte.‘ A v noci nato vyklapá mu aparát takovouhle odpověď: ‚Oběš se na semaforu u mostu. Jungwirt.‘ A pan přednosta ho poslech. Potom kvůli tomu zavřeli telegrafistu ze stanice před Svitavou. Vidíte, že jsou věci mezi nebem a zemí, vo kterých nemáme ani ponětí.“

Vlak vjel do táborského nádraží a Švejk, než v průvodu průvodčího vyšel z vlaku, ohlásil, jak se patří, nadporučíkovi Lukášovi: „Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že mne vedou k panu přednostovi stanice.“

Nadporučík Lukáš neodpověděl. Zmocnila se ho úplná apatie ke všemu. Problesklo mu hlavou, že je nejlepší vykašlat se na všechno. Stejně na Švejka jako na holohlavého generálmajora naproti. Sedět klidně, vystoupit v Budějovicích z vlaku, ohlásit se v kasárnách a ject na frontu s nějakou maršovou rotou. Na frontě se dát případně zabít a zbavit se toho mizerného světa, po kterém se potlouká taková potvora, jako je Švejk.

Když se vlak hnul, vyhlédl nadporučík Lukáš z okna a viděl na peróně stát Švejka, zabraného ve vážný rozhovor s přednostou stanice. Švejk byl obklopen zástupem lidu, mezi kterým bylo vidět též několik železničních uniforem.

Nadporučík Lukáš si povzdechl. Nebyl to povzdech lítosti. Bylo mu lehce u srdce, že Švejk zůstal na peróně. Dokonce i ten plešatý generálmajor nezdál se mu být takovou protivnou obludou.

Vlak již dávno supěl k Českým Budějovicím, ale na peróně nádraží lidí kolem Švejka neubývalo.

Švejk mluvil o své nevině a přesvědčil zástup tak, že se vyjádřila jedna paní: „Zas tady jednoho vojáčka sekýrujou.“

Zástup přijal toto mínění a jeden pán obrátil se na přednostu stanice s prohlášením, že zaplatí za Švejka dvacet korun pokuty. Je přesvědčen, že ten voják to neudělal.

„Podívejte se na něho,“ odvozoval z nejnevinnějšího výrazu na tváři Švejka, který obraceje se k zástupu pronášel: „Já jsem, lidičky, nevinnej.“

Potom se objevil četnický strážmistr a vyvedl ze zástupu jednoho občana, zatkl ho a odváděl se slovy: „To si zodpovíte, já vám ukážu

pobuřovat lidi, že když se takhle jedná s vojáky, že nikdo nemůže od nich žádat, aby to Rakousko vyhrálo.“

Nešťastný občan nevzmohl se na nic jiného než na upřímné tvrzení, že je přece řeznický mistr od Staré brány a že to tak nemyslel.

Mezitím dobrý muž věřící v nevinnost Švejkovu zaplatil za něho v kanceláři pokutu a odvedl si Švejka do restaurace třetí třídy, kde ho pohostil pivem, a zjistiv, že všechny průkazy i vojenský lístek na dráhu nalézají se u nadporučíka Lukáše, velkomyslně dal mu pětku na lístek i na další útratu.

Když odcházel, řekl důvěrně k Švejkovi: „Tak vojáčku, jak vám povídám, jestli budete v Rusku v zajetí, tak pozdravujte ode mne sládka Zemana v Zdobunově. Máte to přece napsané, jak se jmenuji. Jen buďte chytrý, abyste dlouho nebyl na frontě.“

„Vo to nemějte žádnéj strach,“ řekl Švejk, „je to vždycky zajímavý, uvidět nějaký cizí krajiny zadarmo.“

Švejk zůstal sám sedět za stolem, a zatímco propíjel tiše pětku od šlechtného dobrodince, sdělovali si lidé na peróně, kteří nebyli při rozmluvě Švejkové s přednostou stanice a viděli jenom zdáli zástup lidu, že tam chytli nějakého špióna, který fotografoval nádraží, což však vyvracela jedna paní tvrzením, že se o žádného špióna nejedná, že však slyšela, jak jeden dragoun posekal důstojníka u záchodu pro dámy, poněvadž ten důstojník tam lezl za jeho milou, která vyprovázela toho dragouna.

Těmto dobrodružným kombinacím, charakterizujícím nervozitu válečné doby, učinilo přítrž četnictvo, které vyklízelo perón. A Švejk dál tiše pil, vzpomínaje něžně na svého nadporučíka. Co ten asi bude dělat, až přijede do Českých Budějovic a v celém vlaku nenajde svého sluhu.

Před příjezdem osobního vlaku naplnila se restaurace třetí třídy vojáky i civilisty. Převládali vojáci od různých regimentů, formací a nejrůznější národnosti, které vichřice válečná zavála do tábořských lazaretů, kteří nyní odjížděli znova do pole pro nová zranění, zmrzačení, bolesti a jeli si vysloužit nad svými hroby prostý dřevěný kříž, na kterém ještě po letech na smutných pláních východní Haliče bude se ve větru a dešti třepetat vybledlá rakouská vojenská čepice se zrezavělým frantikem, na které čas od času si usedne smutný zestárlý krkavec, vzpomínající na tučné hody před lety, kdy býval tu pro něho nekonečný prostřený stůl lidských chutných mrtvol a koňských zdechlin, kdy právě pod takovou čepicí, na které sedí, bylo to nejchutnější sousto – lidské oči.

Jeden z těch kandidátů utrpení, propuštěný po operaci z vojenského lazaretu, v zamazané uniformě se stopami krve a bláta, přisedl k Švejkovi. Byl tak nějak zakrslý, vyhublý, smutný. Položil si na stůl malý balíček, vytáhl rozbitou tobolku a přepočítával si peníze.

Potom se podíval na Švejka a otázal se: „Magyarul?“

„Já jsem, kamaráde, Čech,“ odpověděl Švejk, „nechceš se napít?“

„Nem tudom, barátom.“

„To nevádí, kamaráde,“ pobízeli Švejka, přistavuje svou plnou sklenici před smutného vojáka, „jen se pořádně napij.“

Pochopil, napil se, poděkoval: „Köszönöm szivesen,“ a dál prohlížel obsah své tobolky a nakonec vzdychl.

Švejk pochopil, že by si ten Maďar dal rád pivo, a že nemá dost peněz, proto mu poručil jedno přinést, načež Maďar opět poděkoval a jal se vykládat něco Švejkovi pomocí posuňků, ukazuje na svou prostřelenou ruku, přičemž promluvil mezinárodním jazykem: „Pif, paf, puc!“

Švejk soustrastně kýval hlavou a zakrslý rekonvalescent sdělil ještě Švejkovi, nakláněje levicí na půl metru od země a pozdvihuje potom tři prsty, že má tři malé děti.

„Nincs ham, nincs ham,“ pokračoval, chtěje říct, že nemají doma co jíst, a utřel si oči, ze kterých vytryskly slzy, špinavým rukávem svého vojenského pláště, ve kterém bylo vidět díru od kulky, která vlétla mu do těla pro uherského krále.

Nebylo to nic podivného, že při takové zábavě pomalu Švejkovi nezbývalo nic z oné pětky a že se pomalu, ale jistě odřezával od Českých Budějovic, ztrácje každou sklenici piva, kterými hostil sebe i maďarského rekonvalescenta, možnost koupit si vojenský lístek.

Opět projel stanicí jeden vlak do Budějovic a Švejk stále seděl u stolu a poslouchal, jak Maďar opakuje své: „Pif, paf, puc! Három gyermek, nincs ham, éljen!“

To poslední říkal, když si s ním ťukal.

„Jen pij, kluku maďarská,“ odpovídal Švejk, „chlastej, vy byste nás tak nehostili...“

Od vedlejšího stolu řekl nějaký voják, že když přijeli do Segedina s 28. regimentem, že na ně Maďaři ukazovali ruce do výšky.

Byla to svatá pravda, ale tenhle voják se tím patrně cítil uražen, co

potom bylo zjevem obyčejným u všech českých vojáků a co nakonec dělali Maďaři sami, když už se jim přestala líbit rvačka v zájmu uherského krále.

Pak si ten voják též přisedl a vyprávěl, jak to nahnuli v Segedině Maďarům a jak je vymlátili z několika hospod. Přitom s uznalostí pochválil, že se Maďaři umí také prát a že dostal jednu ránu nožem do zad, takže ho museli poslati do týlu se léčit.

Ted' ale, až se vrátí, že ho dá hejtman od jeho bataliónu patrně zavřít, poněvadž už neměl čas tu ránu tomu Maďarovi oplatit, jak se sluší a patří, aby ten taky z toho něco měl a byla zachráněna čest celého regimentu.

„Ihre Dokumenten, vaši tokúment?“ tak pěkně začal na Švejka velitel vojenské kontroly, šikovatel, provázený čtyřmi vojáky s bajonety, „já fidet, šedet, nicht fahren, šedet, pit, furt pit, burš!“

„Nemám, miláčku,“ odpověděl Švejk, „pan obrlajtnant Lukáš, regiment No 91, je vzal s sebou a já zůstal zde na nádraží.“

„Was ist das Wort milatschek?“ obrátil se šikovatel k jednomu ze svých vojáků, starému landverákovi, který podle všeho dělal svému šikovateli všechno naschvál, poněvadž řekl klidně:

„Miláček, das ist wie Herr Feldwebel.“

Šikovatel pokračoval dál v rozmluvě se Švejkem:

„Tokúment kašty foják, pes tokúment žávžit auf Bahnhofsmilitärkommando, den lausigen Bursch, wie einen tollen Hund.“

Švejka odváděli na vojenské nádražní velitelství, kde na strážnici sedělo mužstvo, stejně vypadající jako ten starý landverák, který tak pěkně znal překládat slovo „miláček“ do němčiny svému přirozenému nepříteli, šikovatelské vrchnosti.

Strážnice byla vyzdobena litografemi, které v té době dalo rozesílat ministerstvo vojenství po všech kancelářích, kterými procházeli vojáci, stejně jako do škol i do kasáren.

Dobrého vojáka Švejka uvítal obraz znázorňující dle nápisu, jak četař František Hammel a desátníci Paulhart a Bachmayer od c. k. 21. střeleckého pluku povzbuzují mužstvo k vytrvání. Na druhé straně visel obraz s nadpisem: „Četař Jan Danko od 5. pluku honvédských husarů vypátrá stanoviště nepřátelské baterie.“

Po pravé straně níže visel plakát „Vzácné vzory zmužilosti“.

Takovými plakáty, jejichž text, s vymyšlenými vzácnými vzory, v kancelářích ministerstva vojenství skládali různí ti němečtí žurnalisté

12 Na frontě

povolání na vojnu, chtělo to staré pitomé Rakousko nadchnout vojáky, kteří to nikdy nečtli, a když jim takové vzácné vzory zmužilosti posílali na frontu brožované v knížkách, balili si do toho cigarety z tabáku do dýmky nebo upotřebili to ještě vhodněji, aby to odpovídalo ceně i duchu sepsaných vzácných vzorů odvahy.

Zatímco šikovatel šel shánět nějakého důstojníka, Švejk si přečetl na plakátu:

VOZATAJEC JOSEF BONG

Vojáci zdravotního sboru dopravovali těžce raněné k vozům, připraveným v kryté úžlabině. Jakmile byl plný, odjelo se s ním na obvaziště. Rusové, vypátravše tyto vozy, počali je obšťelovati granáty. Kůň vozatajce Josefa Bonga od c. a k. 3. vozatajské švadrony byl usmrčen střepinou granátu. Bong bědoval: „Ubohý můj bělouši, je veta po tobě!“ Vtom sám zasažen byl kusem granátu. Přesto vypřáhnul svého koně a odtáhl trojspěží za bezpečný úkryt. Nato se vrátil pro postroj svého usmrčeného koně. Rusové stříleli stále. „Jen si střílejte, zpropadení zuřivci, já postroj tady nenechám!“ a snímal dál postroj s koně, bruce si ona slova. Konečně byl hotov a vláčel se s postrojem zpět k vozu. Zde mu bylo vyslechnouti hromobití od zdravotních vojínů pro jeho dlouhou nepřítomnost. „Nechtěl jsem tam nechat postroj, je skoro nový. Bylo by ho škoda, pomyslíl jsem si. Nemáme nazbyt takových věcí,“ omlouval se statečný vojín, odjížděje k obvazišti, kde se teprve hlásil jako raněný. Jeho rytmistr ozdobil později prsa jeho stříbrnou medailí za statečnost.

Když Švejk dočetl a šikovatel se ještě nevracel, řekl k landverákům na strážnici: „Tohle je moc krásnej příklad zmužilosti. Takhle budou u nás v armádě samý nový postroje na koně, ale když jsem byl v Praze, tak jsem čet v Pražskejch úředních listech ještě hezčí případ vo nějakým jednoročním dobrovolníkovi dr. Josefu Vojnovi. Ten byl v Haliči u 7. praporu polních myslivců, a když to přišlo na bodáky, tak dostal kulku do hlavy, a když ho vodnášeli na obvaziště, tak na ně zařval, že kvůli takovému šrámu se nenechá obvázat. A zas chtěl hned se svou četou forykovat, ale granát mu usekl kotník. Zas ho chtěli vodnášet, ale von se počal belhat vo holi k bitevní čáře a holí se bránil proti nepříteli, a přilít novej granát a utrhl mu tu ruku, ve kterej držel hůl. Von si tu hůl přendal do druhý ruky, zařval, že jim to nevodpustí, a bůhví jak by to s ním dopadlo, kdyby ho byl šrapnel za

chvilku definitivně nezamordoval. Možná, že kdyby ho nakonec přece jen nevoddělali, že by byl taky dostal stříbrnou medaili za statečnost. Když mu to urazilo hlavu, tak, jak se kutálela, ještě vykřikla: „Vždy povinnosti věrné spěch, byť vůkol vanul smrti dech.“

„To toho v těch novinách napíšu,“ řekl jeden z mužstva, „ale takovej redaktor byl by za hodinu z toho tumpachovej.“

Landverák si odplivl: „U nás v Čáslavi byl jeden redaktor z Vídně, Němec. Sloužil jako fénrich. S námi nechtěl česky ani mluvit, ale když ho přidělili k maršce, kde byli samí Češi, hned uměl česky.“

Ve dveřích se objevil šikovatel, tvářil se zlostně a spustil:

„Wenn man být drei Minuten weg, da hört man nichts anderes als cesky, Cesi.“

Vycházeje ven, patrně do restaurace, řekl kaprálovi landverákovi, ukazuje na Švejka, aby toho lumpa všivého hned zavedl k poručíkovi, až ten přijde.

„To se zas pan lajtnant baví s telegrafistkou na stanici,“ řekl po jeho odchodu desátník, „leze za ní už přes čtrnáct dní a je vždy náramně vzteklej, když přijde z telegrafního úřadu, a říká o ní: ‚Das ist aber eine Hure, sie will nicht mit mir schlafen.‘“

I tentokrát byl v takové vzteklé náladě, poněvadž když za chvíli přišel, bylo slyšet, že bouchá nějakými knihami po stole.

„Nic platný, hochu, k němu musíš,“ promluvil soustrastně desátník na Švejka, „jeho rukama už prošlo lidí, staří i mladí vojáci.“

A již vedl Švejka do kanceláře, kde za stolem s rozházenými papíry seděl mladý poručík, tvářící se nesmírně zuřivě.

Když uviděl Švejka s desátníkem, velmi mnohoslibně pronesl: „Aha!“ Načež zněl raport desátníka: „Poslušně hlásím, pane lajtnant, že ten muž byl nalezen na nádraží bez dokumentů.“

Poručík kývl hlavou, jako by chtěl se vyjádřit, že to již předpokládal před léty, že opravdu v tento den a v tuto hodinu najdou na nádraží Švejka bez dokumentů, neboť kdo se v té chvíli podíval na Švejka, musel mít takový dojem, že to vůbec není možné, aby muž s takovou tvářností a postavou mohl mít nějaké dokumenty u sebe. Švejk v tom okamžiku vyhlížel, jako by spadl z nebe z nějaké jiné planety a nyní hledí s naivním údivem na nový svět, kde od něho žádají takovou neznámou dosud pro něho pitomost, jako jsou nějaké dokumenty.

Poručík chvíli uvažoval, dívaje se na Švejka, co mu má říct a na co se ho má otázat.

Konečně se optal: „Co jste dělal na nádraží?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že jsem čekal na vlak do Českých Budějovic, abych mohl se dostat k svému 91. regimentu, kde jsem buršem u pana obrlajtnanta Lukáše, kterého jsem byl nucen opustit, jsa předvedenej kvůli pokutě k přednostovi stanice, poněvadž jsem byl podezřelej, že jsem zastavil rychlík, ve kterém jsme jeli, pomocí vochrannej a poplašnej brzdy.“

„Z toho jsem blázen,“ rozkřikl se poručík, „řekněte mně to nějak souvisle, krátce a nežvaňte nějaké voloviny.“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že již vod tý chvíle, jak jsme sedali s panem obrlajtnantem Lukášem do toho rychlíku, kterej nás měl odvézt a dopravit co nejrychleji k našemu 91. c. k. pěšímu regimentu, že jsme měli smůlu. Napřed se nám ztratil kufr, potom zas, aby se to nepletlo, nějakej pán generálmajor, úplně plešatej...“

„Himlhergot,“ vzdychl poručík.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že vono je třeba, aby to lezlo ze mě jako z chlupatý deky, aby byl přehled vo celý události, jak to vždycky říkal nebožtík švec Petrlík, když poroučel svému klukovi, než ho začal řezat řemenem, aby si svlíkl kalhoty.“

A zatímco poručík supěl, pokračoval Švejk dál:

„Tak jsem se nějak nezalíbil tomu panu plešatému generálmajorovi a byl jsem poslán ven na chodbu panem obrlajtnantem Lukášem, u kterého jsem buršem. Na chodbě potom byl jsem obviněnej, že jsem udělal to, jak už jsem vám říkal. Než se ta věc vyřídila, tak jsem zůstal na peróně sám. Vlak byl pryč, pan obrlajtnant i s kufry, i se všemi svýma, mýma dokumenty taky pryč, a já tu zůstal civět jako sirotek bez dokumentů.“

Švejk podíval se tak dojemně něžně na poručíka, že tomu bylo teď úplně jasné, že je plnou pravdou, co zde slyší od toho chlapa, dělajícího takový dojem pitomce od narození.

Poručík vyjmenoval nyní Švejkovi všechny vlaky, které po rychlíku odjely do Budějovic, a položil mu otázku, proč zmeškal ty vlaky.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“ odpověděl Švejk, dobromyslně se usmívaje, „že mne, mezitímco jsem čekal na ten nejbližší vlak, stihla ta nehoda, že jsem pil za stolem jedno pivo za druhým.“

„Takového vola jsem neviděl,“ pomyslil si poručík, „přízná se ke

všemu. Kolik už jsem jich tady měl, a každý zapíral, a tenhle si klidně řekne: „Zmeškal jsem všechny vlaky, poněvadž jsem pil jedno pivo za druhým.“

Tyto úvahy shrnul v jednu větu, s kterou se obrátil k Švejkovi: „Vy jste, chlape, degenerovanej. Víte, co je to, když se o někom řekne, že je degenerovaný?“

„U nás na rohu Bojiště a Kateřinský ulice, poslušně hlásím, pane lajtnant, byl taky jeden degenerovanej člověk. Jeho otec byl jeden polskej hrabě a matka byla porodní bábou. Von met ulice a jinak si po kořalnách nenechal říkat než pane hrabě.“

Poručík uznal za dobré nějakým způsobem už to všechno ukončit, proto řekl důrazně: „Tak vám říkám, vy hlupáku, paznehte, že půjdete k pokladně, koupíte si lístek a pojedete do Budějovic. Jestli vás ještě tady uvidím, tak s vámi zatočím jako s dezertýrem. Abtreten!“

Poněvadž se Švejk nehýbal a stále držel ruku na štítku čepice, poručík zařval: „Marsch hinaus, neslyšel jste abtreten? Korporál Palánek, vezměte toho chlapa blbého ke kase a kupte mu lístek do Českých Budějovic!“

Desátník Palánek se za chvíli objevil opět v kanceláři. Pootevřenými dveřmi nakukovala za Palánkem dobromyslná tvář Švejkova.

„Co zas je?“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“ tajemně zašeptal desátník Palánek, „von nemá peníze na dráhu a já taky ne. Zadarmo ho nechtějí vozit, poněvadž nemá jako ty vojenský dokumenty, že jede k pluku.“

Poručík dlouho nedal na sebe čekat se šalomounským rozřešením trudné otázky.

„Tak ať jde pěšky,“ rozhodl, „ať ho zavřou u pluku, že se opozdil; kdo se s ním tady bude tahat.“

„Nic platno, kamaráde,“ řekl desátník Palánek k Švejkovi, když vyšel z kanceláře, „musíš jít, holenku, pěšky do Budějovic. Máme tam na vachcimře věku komisárku, tak ti ji dáme na cestu.“

A za půl hodiny, když Švejka napojili ještě černou kávou a dali mu kromě komisárku balíček vojenského tabáku na cestu k regimentu, vyšel Švejk z Tábora za tmavé noci, kterou zněl jeho zpěv.

Zpíval si starou vojenskou píseň:

Když jsme táhli k Jaroměři,
ať si nám to kdo chce věří...

16 Na frontě

A čertví jak se to stalo, že dobrý voják Švejk místo na jih k Budějovicům šel pořád rovně na západ.

Šel sněhy silnice, ve mraze, zahalen v svůj vojenský plášť, jako poslední z gardy Napoleonovy vracující se z výpravy na Moskvu, s tím toliko rozdílem, že si zpíval vesele:

Já jsem si vyšel na špacír
do háje zelenýho.

A v zasněžených lesích v nočním tichu hučelo to ozvěnou, až se po vesnicích rozštěkali psi.

Když ho zpěv omrzela, sedl si Švejk na hromádku šterku, zapálil si dýmku a odpočinuv si šel dál, vstříc novým dobrodružstvím, budějovické anabazi.

Švejkova budějovická anabaze

Starověký válečník Xenofón prošel celou Malou Asií a byl bůhví kde bez mapy. Staří Gótové dělali své výpravy také bez topografické znalosti. Maširovat pořád kupředu, tomu se říká anabaze. Prodírat se neznámými krajinami. Být obklíčeným nepřáteli, kteří číhají na nejbližší příležitost, aby ti zakroutili krk. Když má někdo dobrou hlavu, jako ji měl Xenofón nebo všichni ti loupežní kmenové, kteří přišli do Evropy až bůhví odkud od Kaspického nebo Azovského moře, dělá pravé divy na pochodu.

Tam někde na severu u Galského moře, kam až se také dostaly římské legie Caesarovy bez mapy, řekly si jednou, že se zas vrátí a pomaširují jinou cestou, aby ještě víc toho užily, do Říma. A dostaly se tam také. Od té doby se říká patrně, že všechny cesty vedou do Říma.

Stejně vedou také všechny cesty do Českých Budějovic. O čemž byl plnou měrou přesvědčen dobrý voják Švejk, když místo budějovického kraje uviděl vesnice milevského.

Šel však nepřetržitě dál, neboť žádnému dobrému vojákovi nemůže vadit takové Milevsko, aby přece jednou nedošel do Českých Budějovic.

A tak Švejk se objevil na západ od Milevska v Květově, když již vystřídal všechny vojenské písně, které znal o maširování vojáků, takže byl nucen začít znova před Květovem s písní:

Když jsme maširovali,
všechny holky plakaly...

Nějaká stará babička, která vracela se z kostela, zavedla na cestě od Květova do Vráže, což je neustále západním směrem, řeč se Švejkem křesťanským pozdravem: „Dobry poledne, vojákku, kampak máte namířino?“

„Ale jdu vám, matičko, do Budějovic k regimentu,“ odpověděl Švejk, „do tej války.“

„Ale to jdou špatně, vojákku,“ ulekaně řekla babička, „to tam nikdy nepřijdou tímhle směrem přes Vráž, kdyby šli pořád rovně, tak přijdou na Klatovy.“

„Já myslím,“ řekl Švejk odevzdaně, „že se i z Klatov člověk dostane do Budějovic. Je to pravda pěkná procházka, když člověk spěchá k svému

regimentu, aby neměl ještě ke všemu za tu svou dobrou vůli bejt včas na místě nějaký nepřijemnosti.“

„U nás byl taky jeden takovej nezbeda. Ten měl ject do Plzně k landvér, nějakej Toníček Mašků,“ povzdechla si babička, „von je vod mojí neteře příbuznej, a vodjel. A za tejděn už ho hledali četníci, že nepřijel ku svýmu regimentu. A ještě za tejděn se vobjevil u nás v civilu, že přej je puštěnej domů na urláb. Tak šel starosta na četnictvo, a voni ho z toho urlábu vyzdvihli. Už psal z fronty, že je raněnej, že má nohu pryč.“

Babička zadívala se na Švejka soustrastněj: „Tamhle, vojáčku, v tom lesejčku počkají, já jim vod nás přinesu brambůrku, vona vás zahřeje. Je tá chalupa naše vodtud' vidět, právě za lesejčkem trochu vpravo. Přes tu naši vesnici Vráž nemůžou jít, tam jsou četníci jako vostríži. Dají se potom z lesejčka na Malčín. Vodtamtud' se vyhnou, vojáčku, Čížovej. Tam jsou četníci rasi a chytají dezentyry. Jdou přímo přes les na Sedlec u Horažďovic. Tam je moc hodnej četník, ten propustí každýho přes vesnici. Mají s sebou nějaký papíry?“

„Nemám, matičko!“

„Tak ani tam nechodějí, jdou raději na Radomyšl, ale hledějí tam přijít kvečer, to jsou všichni četníci v hospodě. Tam najdou v Dolejší ulici za Floriánkem takovej domek, dole modře natřenej, a ptají se tam na pantátu Melichárka. To je můj bratr. Že ho pozdravuju, a von jim už ukáže, kudy se jde na ty Budějovice.“

V lesíku čekal Švejk na babičku přes půl hodiny, a když se zahřál bramborovou polévkou, kterou mu přinesla chudák stará v hrnci ovázaném polštářem, aby nevystydl, vytáhla ze šátku krajíc chleba a kus špeku, zastrčila to všechno Švejkovi do kapes, pokřížovala ho a řekla, že má tam dva vnuky.

Nato ještě důkladně mu opakovala, přes které vesnice má jít, kterým se má vyhnout. Nakonec vytáhla z kapsáře u jupky korunu, aby si koupil v Malčíně kořalku na cestu, poněvadž do Radomyšle je dlouhá míle.

Od Čížové šel Švejk dle rady babičky na Radomyšl na východ a pomyslil si, že se musí dostat do těch Budějovic z každé světové strany, ať je to jakákoliv.

Z Malčína šel s ním starý harmonikář, kterého našel tam Švejk v hospodě, když si kupoval kořalku na tu dlouhou míli k Radomyšli.

Harmonikář považoval Švejka za dezertyra a radil mu, aby šel s ním

do Horažďovic, že tam má provdanou dceru, jejíž muž je taky dezertýr. Harmonikář v Malčíně očividně přebral.

„Má svýho muže už dva měsíce schovanýho v chlívě,“ přemlouval Švejka, „tak tebe tam taky schová a vy tam budete až do konce války. A když tam budete dva, tak vám nebude smutno.“

Po zdvořilém odmítnutí Švejkově velice se rozčílil a dal se nalevo do polí, vyhrožuje Švejkovi, že ho jde udat na četnictvo do Čížový.

V Radomyšli Švejk našel kvečeru na Dolejší ulici za Floriánkem pantátu Melichárka. Když vyřídil mu pozdrav od jeho sestry ze Vráže, nijak to na pantátu neúčinkovalo.

Chtěl neustále na Švejkovi papíry. Byl to nějaký předpojatý člověk, poněvadž mluvil neustále něco o raubířích, syčácích a zlodějích, kterých se síla potlouká po celém píseckém kraji.

„Uteče to z vojny, sloužit to tam nechce, a tak to chodí po celým okolí, a kde může, tak to krade,“ důrazně řekl Švejkovi do očí, „každej z nich vypadá, jako kdyby neuměl pět počítat. – Jó, ba jó, pro pravdu se lidi nejvíc hněvají,“ dodal, když Švejk se zvedal z lavice, „kdyby takovej člověk měl čistý svědomí, tak sedí a dá si prozkoumat papíry. Když je ale nemá...“

„Tak spánembohem, dědečku.“

„I spánembohem a podruhé si přijdou na hloupějšího.“

Když Švejk vyšel do tmy, pobručoval si dědek ještě hezkou chvíli: „Jde prej do Budějovic k svýmu regimentu. Z Tábora. A to jde, rošťák, napřed do Horažďovic a pak teprve na Písek. Dyť von dělá cestu kolem světa.“

Švejk šel opět hnedle celou noc, až někde u Putimě našel v poli stoh. Odhrabal si slámu a slyšel zcela blízko sebe hlas:

„Vod kterýho regimentu? Kam se neseš?“

„Vod 91. do Budějovic.“

„Kam bys chodil?“

„Já tam mám svýho obrlajtnanta.“

Bylo slyšet, že se vedle blízko nesměje jen jeden, ale tři. Když se smích utišil, optal se Švejk, od jakého regimentu jsou oni. Zjistil, že dva jsou od 35. a jeden že je od dělostřelectva, taktéž z Budějovic.

Pětatřicátníci že utekli před marškou před měsícem a dělostřelec že je od samé mobilizace na cestách. Je odtud z Putimě a stoh že patří jemu. Na noc vždy spí ve stohu. Včera je našel v lese, tak je vzal k sobě do svého stohu.

Všichni měli naději, že válka musí za měsíc, dva skončit. Měli

představu, že Rusové už jsou za Budapešti a na Moravě. Všeobecně se to v Putimi povídá. K ránu, ještě než se rozední, přinese panímáma dragounova snídani. Pětatichtníci půjdou potom na Strakonice, poněvadž jeden z nich má tam tetu a ta zas má v horách za Sušicí nějakého známého, který má pilu, a tam že budou dobře schováni.

„A ty vod jednadevadesátýho, jestli chceš,“ vybídl Švejka, „můžeš jít taky s námi. Vyser se na svýho obrlajtnanta.“

„To nejde jen tak zlehka,“ odpověděl Švejk a zabořil se, zalezl hluboko do stohu.

Když se ráno probudil, byli již všichni pryč a někdo mu, patrně dragoun, položil k nohám krajíc chleba na cestu.

Švejk šel lesy a u Štěkna setkal se s vandrákem, starým chlapíkem, který ho uvítal jako starého kamaráda douškem kořalky.

„V tomhle nechoď,“ poučoval Švejka, „to by se ti ta vojenská uniforma mohla někdy setsakramentsky vyplatit. Teď je všude plno četníků a žebrat v tomhle nemůžeš. Po nás ovšem dnes četníci už nejdou jako jindy, teď hledají jenom vás. – Jenom vás hledají,“ opakoval s takovou přesvědčivostí, že Švejk si umínil, že mu raději nebude nic říkat o 91. regimentu. Ať ho má za toho, jak si myslí. Nač kazit iluze dobrému starému chlapovi.

„A kam máš naměříno?“ otázal se vandrák po chvíli, když si oba zapálili dýmky a pomalu obcházeli vesnici.

„Do Budějovic.“

„Prokristapána,“ lekl se vandrák, „tam tě sbalejí za minutu. Ani se nevhřeješ. Civil musíš mít celej rozflákanej, musíš chodit a dělat ze sebe chromajzla. Neboj se ale nic, teď půjdem na Strakonice, Volyň, Dub, a to by v tom byl čert, abychom nějakej civil nesehnali. Tam u Strakonic jsou ještě takoví moc blbí a poctiví lidi, že ti nechají ještě leckdes přes noc votevříno a ve dne to vůbec nezamykají. Jdou někam teď v zimě k sousedovi si popovídat, a ty máš civil hned. Co ty potřebuješ? Boty máš, tak jen něco přes sebe. Vojenskej mantl je starej?“

„Starej.“

„Tak ten si nech. V tom se na venkově chodí. Potřebuješ kalhoty a kabát. Až budeme mít ten civil, tak kalhoty a kabát prodáme židovi Herrmanovi ve Vodňanech. Ten kupuje všechno erární a zas to prodává po vesnicích. – Dnes půjdem na Strakonice,“ rozvínoval dál svůj plán. „Odtud čtyry hodiny je starej švarcenerskej ovčín. Je tam můj jeden známej ovčák,

taky už starej dědek, tam zůstaneme přes noc a ráno se potáhnem na Strakonice, splášit tam někde ve okolí ten civil.“

V ovčíně našel Švejk příjemného dědečka, který pamatoval, jak zas jeho dědeček vypravoval o francouzských vojnách. Byl asi o dvacet let starší starého vandráka, a proto mu říkal jako Švejkovi: hochu.

„Tak vidíte, hoši,“ vykládal, když seděli kolem pece, ve které se vařily brambory na loupačku, „tenkrát můj dědeček taky dezentýroval jako ten tvůj voják. Ale dopadli ho ve Vodňanech a tak mu rozsekali prdel, že z ní cáry litaly. A to moh ještě mluvit o štěstí. Z Ražic za Protivínem syn Jarešův, dědeček starýho Jareše, baštýře, dostal za zběhnutí prach a volovo v Písku. A před tím, než ho stříleli na píseckých šancích, běžel ulicí vojáků a dostal šest set ran holema, takže smrt byla pro něho vodlehčením a vykoupením. – A kdypak ty jsi prch?“ obrátil se uplakanýma očima na Švejka.

„Po mobilizaci, jak nás vodvedli do kasáren,“ odpověděl Švejk, pochopuje, že uniforma starému ovčákovi nemůže zklamat důvěru.

„Přelez jsi zeď?“ zvědavě otázal se ovčák, maje patrně v paměti, jak vypravoval jeho dědeček, jak lezl také přes zeď kasáren.

„Jinudy nešlo, dědečku.“

„A varta byla silná a střílela?“

„Ano, dědečku.“

„A kam teď máš namířino?“

„Ale chyt ho rapl,“ odpověděl za Švejka vandrák, „chce mermomocí do Budějovic. To víš, člověk mladěj, nerozumnej, sám leze do svý zkázy. Já ho trochu musím vzít do školy. Nějakej civil splášíme a už to půjde v pořádku. Do jara se nějak protlučeme a potom půjdem někam dělat k sedlákovi. Letos bude veliká nouze vo lidi, hlad, a vypravuje se, že letos budou vodvádět všechny vandráky na polní práce. Tak si myslím, radši jít potom dobrovolně. Lidí bude málo. Budou vytlučeni.“

„To myslíš,“ otázal se ovčák, „že to letos neskončí? A máš, hochu, pravdu! Byly už dlouhý vojny. Ta napolionská, potom, jak nám vypravovávali, švédský vojny, sedmiletý vojny. A lidi si ty vojny zasloužili. Dyť se pánbůh už na to nemoh dívat, jak to všechno zpejchlo. Už jim ani to skopový maso nešlo pod fousy, už vám ho, hoši, nechtěli žrát. Jindá sem chodívali procesím, abych jim nějakýho toho skopce prodal pod rukou, ale poslední léta, žrali by byli jen samý vepřový, drůbež, všechno máslem nebo sádlem maštěný. Tak se pánbůh na ně rozhněval pro tu jejich pejchu

a voni zas přijdou k sobě, až budou si vařit lebedu, jako to bejvalo za napolijský vojny. Dyť vona i ta naše vrchnost už roupama nevěděla co dělat. Starej pán kníže Švarcenberk, ten jezdil jen v takovým kočáře, a ten mladej knížecí smrkáč smrdí samým automobilem. Von mu pánbůh taky ten benzín vomaže vo hubu.“

Voda na bramborách vařících se v peci bublala a starý ovčák po krátké pomlčce řekl prorocky: „A von tu vojnu náš císař pán nevyhraje. To není žádný nadšení do války, poněvadž von, jak říká pan učitel ze Strakonic, se nedal korunovat. Ať si maže teď, jak se říká, komu chce med kolem huby. Když jsi, lumpe starej, slíbil, že se dáš korunovat, tak jsi měl držet slovo.“

„Může bejt,“ zmínil se vandrák, „že von teď to nějak udělá.“

„Na to se mu, hochu, teď každěj vykašle,“ rozdrážděně promluvil ovčák, „máš bejt při tom, když se sejdou sousedi dole ve Skočicích. Každěj tam má někoho, a to bys viděl, jak ti mluvějí. Po tehle válce že prej bude svoboda, nebude ani panskejch dvorů, ani císařů a knížecí statky že se vodeberou. Už taky kvůli takovej jednejš řeči vodvedli četníci nějakýho Kořínka, že prej jako pobuřuje. Jó, dneska mají právo četníci.“

„Voni ho měli i dřív,“ ozval se vandrák, „já pamatuju, že na Kladně bejval četnickým rytmistrem nějakěj pan Rotter. Von nám najednou začal pěstovat tyhleety, jak jim říkají, policejní psy tý vlčí povahy, že všechno vyslídějí, když jsou vyučení. A měl ten pan rytmistr na Kladně těch svejch psích učeníků plnou prdel. Měl pro ně zvláštní domek, kde ti psi žili jako hrabata. A von si najednou vzpomněl, že bude s těma psema dělat pokusy na nás, na ubohejch vandrákách. Tak dal rozkaz, aby četnictvo po celým Kladencku sbíralo houževnatě vandráky a dodávalo je přímo do jeho rukouch. Já tak jednu štrekuju si to vod Lán a míhám se dost hluboko lesem, ale co platný, na tu hájovnu, kam jsem měl zamířino, už jsem nedošel, už mě měli a vodváděli k panu rytmistrovi. A to si, lidičky, ani dobře nemůžete rozvážit a uvážit, co jsem u toho pana rytmistra s těma psema zkusil. Napřed mě dal všema vočichat, potom jsem musel lézt po žebříku, a když už jsem byl nahoře, tak pustili takovou jednu potvoru za mnou na žebřík a vona mě, bestie, vodnesla ze žebříku na zem, tam si na mne klekla a vrčela a cenila mně zuby do vobličeje. Potom tu potvoru vodvedli a mně řekli, abych se někde schoval, že můžu jít, kam chci. Vzál jsem to k údolí Kačáku do lesů, do jednejš rokle, a za půl hodiny byli už dva ty vlčáci u mne, povalili mne, a zatímco jeden mne držel za krk, ten

druhej běžel do Kladna, a za hodinu přišel sám pan rytmistr Rotter ke mně s četníky, zavolal na psa a dal mně pětikorunu a povolení, že můžu po celý dva dny na Kladencku žebrot. Ale kdepak já, běžel jsem, jako když mně hlavu zapálí, na Berounsko a víckrát jsem se na Kladencku neukázal. Tomu se vyhýbali všichni vandráci, poněvadž na všech dělal ten pan rytmistr svý pokusy. Von měl vůbec ty psy děsně rád. Vypravovali na četnických stanicích, že když von přišel na inspekci, tak kde viděl vlčáka, že tam vůbec inspekci nedělal a jen celej den s vachmistrem z radosti chlastal.“

A zatímco ovčák cedil brambory a nalíval do mísy kyselé ovčí mléko, dělil se dál vandrák se svými vzpomínkami na četnické právo: „V Lipnici bejval jeden strážmistr dole pod hradem. Bydlel přímo na četnické stanici a já, dobrák stará, pořád jsem byl všude v tý domněnce, že četnická stanice musí být přece někde na vystrčeným místě, jako na náměstí nebo podobně, a ne někde v zastrčenej uličce. Tak beru ty kraje městečka a nedívám se na nápisy. Beru to dům od domu, až přijdu v jednom takovém baráčku do prvního poschodí, vtevřu dveře a voznámím se: ‚Poníženě prosím, chudý vandrovní.‘ Jó, panečku! Nohy mně zdřevěněly. Vona to četnická stanice. Pušky u stěny, krucifix na stole, lejstra na almárce, císař pán kouká zrovna na mě nad stolem. A nežli jsem moh něco bleptnout, přiskočil ke mně vachmajstr a dal mně takovou řádku v těch dveřích, že jsem po těch dřevěnejch schodech letěl až dolů a nezastavil jsem se až v Kejžlicích. To je četnický právo.“

Dali se do jídla a šli brzy spat v teplé sednici, rozloženi po lavicích.

V noci Švejk tiše se oblékl a vyšel ven. Vycházel měsíc na východě a v jeho probouzejícím se světle kráčel Švejk na východ, opakuje si: „To přece není možný, abych se do těch Budějovic nedostal.“

Poněvadž napravo, když sestoupil z lesů, bylo vidět nějaké město, zabočil Švejk severněji, pak na jih, kde opět bylo vidět nějaké město. (Bylo to Vodňany.) Vyhnul se mu obratně cestou přes luka a ranní slunce uvítalo ho v zasněžených stráních nad Protivínem.

„Stále kupředu,“ řekl si dobrý voják Švejk, „povinnost volá. Do Budějovic se dostat musím.“

A nešťastnou náhodou místo od Protivína na jih na Budějovice Švejkovy kroky zaměřily k severu na Písek.

K polednímu uviděl Švejk před sebou nějakou vesnici. Sestupuje z

malého návrší, pomyslel si Švejek: „Takhle dál už to nejde, zeptám se, kudy se jde do těch Budějovic.“

A vcházeje do vesnice byl velice překvapen, vida označení vesnice na sloupu u prvního domku: Obec Putim.

„Prokristapána,“ vzdychl Švejek, „tak jsem zas v Putimi, kde jsem spal ve stohu.“

Pak ale už nebyl vůbec ničím překvapen, když za rybníčkem z bíle natřeného domku, na kterém visela slepice (jak někde říkali orlíčku), vystoupil četník, jako pavouk, když hlídá pavučinu.

Četník šel přímo k Švejkovi a neřekl nic víc než: „Kampak?“

„Do Budějovic k svému regimentu.“

Četník se sarkasticky usmál: „Vy jdete přece od Budějovic. Máte ty vaše Budějovice už za sebou,“ a vtáhl Švejka do četnické stanice.

Putimský četnický strážmistr byl znám po celém okolí, že jedná velice taktně a přitom bystře. Nikdy zadrženým nebo zatčeným nenadával, ale podroboval je takovému křížovému výslechu, že by se i nevinný přiznal.

Dva četníci na stanici přizpůsobili se k němu a křížový výslech konal se vždy za úsměvu celého četnického personálu.

„Kriminalistika záleží na chytrosti a vlídnosti,“ říkal vždy četnický strážmistr svým podřízeným, „řvát na někoho, to nemá žádný význam. Na delikventy a lidi podezřelé musí se jemně, ale přitom dbát na to, aby se utopili v přívalu otázek.“

„Tak vás pěkně vítáme, vojáku,“ řekl četnický strážmistr, „sedněte si pěkně, beztoho jste se po cestě unavil, a vypravujte nám, kam jdete.“

Švejek opakoval, že jde do Českých Budějovic k svému pluku.

„Pak jste si ovšem spletl cestu,“ usměvavě řekl strážmistr, „poněvadž vy jdete od Českých Budějovic. O čemž vás mohu přesvědčit. Nad vámi visí mapa Čech. Tak se podívejte, vojáku. Od nás na jih je Protivín. Od Protivína na jih je Hluboká a od ní jižně jsou České Budějovice. Tak vidíte, že jdete ne do Budějovic, ale z Budějovic.“

Strážmistr podíval se laskavě na Švejka, který klidně a důstojně řekl: „A přece jdu do Budějovic.“ Bylo to víc než Galileovo „A přece se točí!“ Poněvadž ten to musel říct patrně asi hodně vztekle.

„Víte, vojáku,“ stále se stejnou vlídností mluvil k Švejkovi strážmistr, „já vám to vymluvím, a vy sám nakonec také přijdete k tomu názoru, že každé zapírání jen ztěžuje přiznání!“

„To máte ouplnou pravdu,“ řekl Švejk, „každé zapírání ztěžuje přiznání a navopak.“

„Tak vidíte, že sám, vojáku, také k tomu přijdete. Odpovězte mně dohodně, odkud jste vyšel, když jste šel do těch vašich Budějovic. Říkám schválně ‚vašich‘, poněvadž musí být patrně ještě jiné Budějovice, které leží někde severně od Putimi a doposud nejsou zaneseny na žádné mapě.“

„Vyšel jsem z Tábora.“

„A co jste dělal v Táboře?“

„Čekal jsem na vlak do Budějovic.“

„Proč jste nejel vlakem do Budějovic?“

„Poněvadž jsem neměl lístek na dráhu.“

„A proč vám, jako vojákovu, nedali vojenský lístek zadarmo?“

„Poněvadž jsem při sobě neměl žádný dokumenty.“

„Tady to je,“ řekl vítězoslavně četnický strážmistr k jednomu z četníků, „není tak hloupý, jak se dělá, začíná to pěkně zamotávat.“

Strážmistr počal znova, jako by přeslechl poslední odpověď o dokumentech:

„Vy jste tedy vyšel z Tábora. Kam jste tedy šel?“

„Do Českých Budějovic.“

Výraz tváře strážmistroy nabył trochu přísnosti a jeho zraky padly na mapu.

„Můžete nám ukázat na mapě, kudy jste šel do těch Budějovic?“

„Já si ta místa všechna nepamatuji a jenom na to se pamatuji, že jsem zde v Putimi byl už jednou.“

Celý personál četnické stanice podíval se na sebe pátravě a strážmistr pokračoval: „V Táboře jste byl tedy na nádraží. Máte něco u sebe? Vyndejte to.“

Když Švejka důkladně prošacovali a nenašli ničeho kromě dýmky a zápalek, otázal se strážmistr Švejka: „Řekněte mně, proč vůbec nic, ale prachnic u sebe nemáte?“

„Poněvadž nic nepotřebuju.“

„Ach, můj bože,“ vzdychl strážmistr, „je to s vámi trápení! Vy jste řekl, že jste byl v Putimi už jednou. Co jste zde tenkrát dělal?“

„Šel jsem kolem Putimi do Budějovic.“

„Tak vidíte, jak se pletete. Vy sám říkáte, že jste šel do Budějovic, a teď, jak jsme vás jistě přesvědčili, jdete od Budějovic.“

„Patrně jsem musel udělat nějaký kruh.“

Strážmistr opět vyměnil s celým personálem stanice významný pohled. „Ty vaše kruhy, to mně připadá, že se potloukáte po okolí. Zdržel jste se dlouho v Táboře na nádraží?“

„Do odjezdu posledního vlaku do Budějovic.“

„A co jste tam dělal?“

„Rozmlouval s vojáky.“

Nový velice významný pohled četnického strážmistra na personál.

„A o čem jste kupříkladu rozmlouval a na co jste se jich tázal?“

„Ptal jsem se jich, od jakého jsou pluku a kam jedou.“

„Výborně. A neptal jste se jich, kolik mužstva má kupříkladu pluk a jak se rozdělují?“

„To jsem se neptal, poněvadž to už dávno vím nazpaměť.“

„Vy jste tedy dokonale informován o složení našeho vojska?“

„Zajisté, pane strážmistře.“

A poslední trumf vyhodil strážmistr, vítězoslavně rozhlížeje se na své četníky:

„Umíte rusky?“

„Neumím.“

Strážmistr pokynul závodčímu, a když oba vyšli do vedlejší komnaty, strážmistr s nadšením úplného svého vítězství a jistoty prohlásil, mna si ruce: „Slyšeli to? Neumí rusky! Chlap všemi mastmi mazaná! Všechno přiznal, až to nejdůležitější nepřiznal. Zítra ho budeme lifrovat do Písku, k panu okresnímu. Kriminálníka záleží na chytrosti a vlídnosti. Viděli to, jak jsem ho utopil přívalem otázek. Kdo by si to byl o něm myslel. Vypadá tak pitomě a hloupě, ale na takové lidi se právě musí zchytra. Teď ho někam usaďte a já půjdu sepsat o tom protokol.“

A ještě odpůldne kvečeru četnický strážmistr sepisoval s líbezným úsměvem protokol, v němž v každé větě objevovalo se slovo spionageverdächtig.

Četnickému strážmistrotvi Flanderkovi se situace, čím déle psal tou podivnou úřední němčinou, vyjasňovala, a když skončil: „So melde ich gehorsam, wird der feindliche Offizier heutigen Tages, nach Bezirksgendarmeriekommando Pisek, überliefert,“ usmál se na své dílo a

zavolal na četnického závodčího. „Dali tomu nepřátelskému důstojníkovi něco jíst?“

„Podle vašeho nařízení, pane vachmajstr, zaopatřujeme stravou jen ty, kteří jsou předvedeni a vyslechnuti do dvanácti hodin.“

„Tohle je velká výjimka,“ důstojně řekl strážmistr, „to je nějaký vyšší důstojník, nějaký štábní. To víte, že Rusové na špionáž sem nepošlou nějakého frajtra. Pošlou mu do hospody Na kocourku pro nějaký oběd. Jestli už nic není, ať uvaří něco. Potom ať uvaří čaj s rumem a to všechno ať sem pošlou.“

Neříkají nic, pro koho to je. Vůbec nezmiňují se nikomu, koho u nás máme. To je vojenské tajemství. A co teď dělá?“

„Poprosil o trochu tabáku, sedí na vachcimře a tváří se tak spokojeně, jako kdyby seděl doma. ‚Máte tady hezký teploučko,‘ povídá, ‚a kamna vám nekouřejí? Mně se tady u vás moc líbí. A kdyby vám kamna kouřila, tak dejte protáhnout komín. Ale až odpůldne, ale nikdy ne, když stojí slunce nad komínem.““

„Je to ale rafinovanost od něho,“ hlasem plným nadšení řekl strážmistr, „dělá, jako by se ho to netýkalo. A přece ví, že bude zastřelen. Takového člověka si musíme vážít, třeba je náš nepřítel. Takový člověk jde na jistou smrt. Nevím, jestli bychom to dovedli my. Třebas bychom zakolísali, popustili. Ale on klidně sedí a říká: ‚Máte tady hezky teploučko a kamna vám nekouřejí.‘ To jsou, pane závodčí, povahy. K tomu je třeba ocelových nervů u takového člověka, sebezapírání, tvrdosti a nadšení. Kdyby bylo v Rakousku takové nadšení... ale nechme toho raději. I u nás jsou nadšenci. Četli v Národní politice o tom obrlajtnantovi Bergrovi od dělostřelectva, který si vylezl na vysokou jedli a zřídil si tam na větví beobachtungspunkt? Jak naši ustoupili, a on už nemohl slézt, jinak by byl upadl do zajetí. Tak čekal, až naši zas nepřítel zaženou, a celých čtrnáct dní to trvalo, než se toho dočkal. Celých čtrnáct dní byl nahoře na stromě, a aby nezemřel hladu, ohlodal celý vršek a živil se větvíčkami a jehličím. A když naši přišli, byl tak zesláblý, že se už nemohl na stromě udržet, spadl dolů a zabil se. Byl po smrti vyznamenán zlatou záslužnou medailí za chrabrost.“

A strážmistr vážně dodal: „To je obětavost, pane závodčí, to je hrdinství. – Vida, jak jsme se zas rozpovídali, doběhnou teď objednat ten oběd a pošlou ho zatím ke mně.“

Závodčí přivedl Švejka a strážmistr mu přátelsky kynul, aby si sedl, a počal se ho zprvu vyptávat, má-li rodiče.

„Nemám.“

Strážmistrovi ihned napadlo, že je to lepší, aspoň nebude toho nešťastníka nikdo oplakávat. Zadíval se přitom do dobrácké tváře Švejkovy a zaklepal mu náhle v záchvatu dobromyslnosti na rameno, naklonil se k němu a optal se ho otcovským tónem:

„Nu, a jak se vám v Čechách líbí?“

„Mně se všude v Čechách líbí,“ odpověděl Švejk, „na svej cestě našel jsem všude velice dobrý lidi.“

Strážmistr přitakal hlavou: „U nás je lid velice dobrý a milý. Nějaká ta krádež nebo rvačka, to nepadá na váhu. Jsem zde již patnáct let, a když to vypočítám, přijde na jeden rok asi tři čtvrtiny jedné vraždy.“

„To myslíte nedokonalou vraždu?“ otázal se Švejk.

„Nikoliv, to já nemyslím. Za patnáct let vyšetřovali jsme jenom jedenáct vražd. Loupežných z nich bylo pět a šest ostatních, takových obyčejných, které za moc nestojí.“

Strážmistr se odmlčel a přešel opět ku své vyslyšací metodě: „A co jste chtěl dělat v Budějovicích?“

„Nastoupit službu u 91. regimentu.“

Strážmistr vyzval Švejka, aby šel zas na strážnici, a rychle, aby nezapomněl, připsal do svého raportu na okresní četnické velitelství v Písku: „Ovládaje dokonale český jazyk, chtěl se v Českých Budějovicích pokusit vstoupit do 91. pěšího pluku.“

Strážmistr radostně zamnul si ruce, raduje se z bohatosti sebraného materiálu a z přesných výsledků své vyšetřovací metody. Vzpomněl si na svého předchůdce strážmistra Bürgra, který se zadrženým vůbec nemluvil, na nic se ho netázal a hned ho poslal k okresnímu soudu s krátkým raportem: „Dle udání závodčího byl zadržen pro potulku a žebrotu.“ Je to nějaký výslech?

A strážmistr dívaje se na stránky svého raportu se usmál se zadostiučiněním a vytáhl ze svého psacího stolu tajný rezervát zemského četnického velitelství v Praze s obvyklým „Přísně důvěrně“ a přečetl si ještě jednou:

„Všem četnickým stanicím se přísně ukládá, aby s nesmírně zvýšenou pozorností sledovaly všechny osoby procházející jich rajónem. Přesunutí

našich vojsk ve východní Haliči dalo původ k tomu, že některé ruské vojenské části, překročivše Karpaty, zaujaly pozice ve vnitrozemí naší říše, čímž fronta byla přesunuta hlouběji k západu mocnářství. Tato nová situace umožnila ruským vyzvědačům, při pohyblivosti fronty, vniknutí hlouběji do území našeho mocnářství, zejména do Slezska i Moravy, odkud dle důvěrných zpráv velké množství ruských vyzvědačů odebralo se do Čech. Je zjištěno, že mezi nimi jest mnoho ruských Čechů, vychovaných ve vysokých štábních vojenských školách Ruska, kteří ovládajíce dokonale český jazyk, jeví se býti zvláště nebezpečnými vyzvědači, neboť oni mohou a jistě provedou i mezi českým obyvatelstvem velezrádnou propagandu. Zemské velitelstvo nařizuje proto zadržet všechny podezřelé a zejména zvýšiti bedlivost v těch místech, kde v blízkosti nalézají se posádky, vojenská střediska a stanice s projíždějícími vojenskými vlaky. Zadržené podrobiti okamžité prohlídce a dopraviti k další instanci.“

Četnický strážmistr Flanderka se opět spokojeně usmál a uložil tajný rezervát, „Sekretreservaten“, mezi ostatní do desek s nápisem „Tajná nařízení“.

Bylo jich mnoho, které vypracovalo ministerstvo vnitra za součinnosti ministerstva zemské obrany, kterému podléhalo četnictvo.

Na zemském četnickém velitelství v Praze nestačili je rozmnožovat a rozesílat.

Byly tu:

Nařízení o kontrole smýšlení místního obyvatelstva.

Návod, jak sledovat v rozmluvách s místním obyvatelstvem, jaký vliv mají na jeho smýšlení zprávy z bojiště.

Dotazník o tom, jak se chová místní obyvatelstvo k vypsaným válečným půjčkám a sbírkám.

Dotazník o náladě mezi odvedenými a těmi, kteří mají být odvedeni.

Dotazník o náladě mezi členy místní samosprávy a inteligenty.

Nařízení o bezodkladném zjištění, z jakých politických stran se skládá místní obyvatelstvo, jak silné jsou jednotlivé politické strany.

Nařízení o kontrole činnosti předáků místních politických stran a zjištění stupně loajality určitých politických stran, zastoupených mezi místním obyvatelstvem.

Dotazník o tom, jaké noviny, časopisy a brožurky docházejí do rajónu četnické stanice.

Instrukce týkající se zjištění, s kým stýkají se osoby podezřelé z neloajlnosti, v čem jeví se jich neloajlnost.

Instrukce týkající se toho, jak získati z místního obyvatelstva placených donašečů a informátorů.

Instrukce pro placené informátory z místního obyvatelstva, začíslené na službě při četnické stanici.

Každý den přinášel nové instrukce, návody, dotazníky a nařízení. Zaplaven tou spoustou vynálezů rakouského ministerstva vnitra, strážmistr Flanderka měl ohromnou spoustu restů a dotazníky zodpovídal stereotypně, že je u něho všechno v pořádku a loajalita že je mezi místním obyvatelstvem stupnice Ia.

Rakouské ministerstvo vnitra vynalezlo pro loajalitu a neochvějnost k mocnářství tyto stupnice: Ia, Ib, Ic-IIa,IIb, IIc-IIIa, IIIb, IIIc-IVa, IVb, IVc. Tahle poslední římská čtverka znamenala ve spojení s *a* velezrádce a provaz, s *b* internovat, s *c* pozorovat a zavíť.

Ve stolku četnického strážmistra nalézaly se všemožné tiskopisy a rejstříky. Vláda chtěla vědět o každém občanu, co si o ní myslí.

Strážmistr Flanderka kolikrát zoufale lomil rukama nad těmi tiskovinami, které neúprosně přibývaly každou poštou. Jakmile uviděl známé obálky s razítkem „Portofrei – dienstlich“, srdce mu vždy zabušilo a v noci, přemýšleje o všem, přicházel k přesvědčení, že se konce války nedočká, a že zemské četnické velitelství ho připraví o poslední špetku rozumu a že se nebude moci těšit z vítězství rakouských zbraní, poněvadž bude mít buď o kolečko víc, nebo míň. A okresní četnické velitelství bombardovalo ho denně dotazy, proč není zodpověděn dotazník pod číslem 72345/721af *d*, jak vyřízena instrukce pod číslem 88992/822gfeh *z*, jaké jsou praktické výsledky návodu pod číslem 123456/1292br *V*. atd.

Nejvíce mu dala starostí instrukce, jak získati z místního obyvatelstva placené donášeče a informátory, nakonec, poněvadž uznal za nemožné, aby to mohl být někdo z místa, kde začínají Blata a kde je ten lid taková tvrdá palice, připadl na myšlenku vzít na tu službu obecního pasáka, kterému říkali „Pepku, vyskoč!“ Byl to kretén, který vždy na tuto výzvu vyskočil. Jedna z těch ubohých, přírodou a lidmi zanedbaných postav, mrzák, který za pár zlatek ročně a za tu nějakou obživu pásal obecní dobytek.

Toho si dal zavolat a řekl k němu: „Víš, Pepku, kdo to je starej Procházka?“

„Mée.“

„Nemeč, a pamatuj si, že tak říkají císaři pánu. Víš, kdo je to císař pán?“

„To je číšaš pán.“

„Dobře, Pepku. Tak si pamatuj, že když někoho uslyšíš mluvit, když chodíš po obědech od domu k domu, že je císař pán dobytek nebo podobně, hned přijď ke mně a oznam mně to. Dostaneš šesták, a když uslyšíš někoho vykládat, že to nevyhrajeme, zas půjdeš, rozumíš, ke mně a řekneš, kdo to říkal, a dostaneš zas šesták. Jestli ale uslyším, že něco zatajuješ, tak bude s tebou zle. Seberu tě a odvedu do Písku. A teď vyskoč!“ Když vyskočil, dal mu dva šestáky a spokojeně napsal raport na okresní četnické velitelství, že již získal informátora.

Druhý den přišel k němu pan farář a sděloval mu tajuplně, že dnes ráno potkal za vsí obecního pasáka Pepka Vyskoč a ten že mu vypravoval: „Mijostpane. Pan vachmajstr včera povídal, že je číšaš pán dobytek a že to nevyhrajeme. Mée. Hop!“

Po delším vysvětlení a rozmluvě s panem farářem dal strážmistr Flanderka zatknout obecního pasáka, který byl později na Hradčanech odsouzen na dvanáct let pro velezradu. Žaloba mu dokázala nebezpečné a velezrádné rejdy, pobuřování, urážku veličenstva a ještě několik zločinů a přečinů.

Pepík Vyskoč choval se u soudu jako na pastvě nebo mezi sousedy. Na všechny otázky mečel jako koza a po vynesení rozsudku vyrázil ze sebe „Mée, hop!“ a vyskočil. Byl za to disciplinárně potrestán tvrdým lůžkem o samovazbě a třemi posty.

Od té doby neměl četnický strážmistr informátora a musel se spokojit tím, že si vymyslel jednoho, udav fingované jméno, a zvýšil tak svůj příjem o padesát korun měsíčně, které propíjel v hospodě Na kocourku. Při desáté sklenici dostával záchvat svědomitosti a pivo mu hořklo v ústech a vždy slyšel od sousedů tutéž větu: „Dnes je náš pan strážmistr nějak smutnej, jako by nebyl ve svej náladě.“ Tu odcházel domů a po jeho odchodu vždy někdo řekl: „Naši to zas někde v Srbsku prosráli, že je vachmajstr takovej nemluva.“

A strážmistr doma alespoň vyplnil opět jeden dotazník: „Nálada mezi obyvatelstvem: Ia.“

Byly to často dlouhé bezesné noci pro pana strážmistra. Neustále očekával inspekci, vyšetřování. V noci zdálo se mu o provaze, jak ho vedou k šibenici, a ještě naposled se ho sám ministr zemské obrany pod šibenici

táže: „Wachmeister, wo ist die Antwort des Zirkulärs No 1786789/23792 X.Y.Z?“

Až teď! Celou četnickou stanicí jako by ze všech koutů znělo staré myslivecké heslo „Lovu zdar!“ A četnický strážmistr Flanderka nepochyboval, jak okresní velitel mu poklepá na rameno a řekne: „Ich gratuliere Ihnen, Herr Wachmeister.“

Četnický strážmistr maloval si v duchu i jiné luzné obrazy, které vyrostly v nějakém záhybu jeho úřednického mozku. Vyznamenání, rychlý postup ve vyšší hodnostní třídě, ocenění jeho kriminalistických schopností, otvírajících mu kariéru.

Zavolal závodčího a otázal se ho: „Dostali oběd?“

„Přinesli mu uzené se zelím a knedlíkem, polívka už nebyla. Vypil čaj a chce ještě jeden.“

„Má ho mít!“ velikomyslně svolil strážmistr, „až ten čaj vypije, pak ho přivedou ke mně.“

„Jakpak? Chutnalo vám?“ otázal se strážmistr, když závodčí za půl hodiny přivedl Švejka, nasyceného a spokojeného jako vždy.

„Bylo to ještě ucházející, pane vachmajstr, mělo bejt jen trochu víc toho zelí. Ale jakáž pomoc, já vím, že nebyli na to připravený. Uzený maso bylo dobře vyuděný, muselo to bejt domácí uzený maso z domácího prasete. Čaj s rumem mně udělal taky dobře.“

Strážmistr podíval se na Švejka a začal: „Pravda, že v Rusku se pije mnoho čaje? Mají tam také rum?“

„Rum je po celým světě, pane vachmajstr.“

„Jen se nevykroucej,“ pomyslí si strážmistr, „měl jsi si dřív dát pozor na to, co povídáš.“ A otázal se důvěrně nakláněje se k Švejkovi: „Jsou v Rusku hezké holky?“

„Hezké holky jsou po celým světě, pane vachmajstr.“

„I ty chlape,“ pomyslí si poznovu strážmistr, „ty bys se chtěl teď nějak rád z toho dostat.“ A strážmistr vyrazil s dvačtyřicítkou:

„Co jste chtěl dělat u 91. regimentu?“

„Chtěl jsem jít s ním na front.“

Strážmistr se spokojeně zadíval na Švejka a poznamenal; „To je správné. To je ten nejlepší způsob dostat se do Ruska. – Opravdu velice dobře vymyšleno,“ zářil strážmistr, pozoruje, jaký účinek mají jeho slova na Švejka.

Nemohl však z něho vyčíst nic jiného než naprostý klid.

„Ten člověk nehne ani brvou,“ hrozil se v duchu strážmistr, „to je jejich vojenská výchova. Já být v jeho situaci a mně tohle někdo říct, tak by se mně rozklepala kolena... – Ráno vás odvezeme do Písku,“ prohodil jako mimoděk, „byl jste již někdy v Písku?“

„V roce 1910 na císařských manévrech.“

Úsměv strážmistrův byl po této odpovědi ještě příjemnějším a vítězoslavnějším. Cítil v duši, že svým systémem otázek překonal sám sebe.

„Prodělal jste celé manévry?“

„Zajisté, pane vachmajstr, jako infanterista.“ A zas se klidně jako dřív díval Švejk na strážmistra, který sebou vrtěl radostí a nemohl se již zdržet, aby to rychle nezanesl do raportu. Zavolal závodčího, aby Švejka odvedl, a doplnil svůj raport: „Jeho plán byl tento: Vplíživ se v řady 91. pěš. pluku, chtěl se ihned přihlásit na frontu a při nejbližší příležitosti dostat se do Ruska, neboť postřehl, že zpáteční cesta při bdělosti orgánů jest jinak nemožnou. Že by u 91. pěš. pluku mohl výborně prosperovat, jest plně pochopitelné, neboť dle jeho doznání, přiznal se po delším křížovém výslechu, že prodělal již v roce 1910 celé císařské manévry v okolí Písku jako infanterista. Z toho jest vidět, že jest ve svém oboru velice schopný. Podotýkám ještě, že sebraná obvinění jsou výsledkem mého systému křížového výslechu.“

Ve dveřích objevil se závodčí: „Pane vachmajstr, on chce jít na záchod.“

„Bajonet auf!“ rozhodl strážmistr, „ale ne, přiveďte ho sem.“

„Vy chcete jít na záchod?“ laskavě řekl strážmistr, „není v tom něco jiného?“ A upřel svůj zrak ve Švejkovu tvář.

„Je v tom opravdu jenom velká strana, pane vachmajstr,“ odpověděl Švejk.

„Jen aby v tom nebylo něco jiného,“ významně opakoval strážmistr, připínaje si služební revolver, „já půjdu s vámi.“

„To je velice dobrý revolver,“ řekl po cestě k Švejkovi, „na sedm ran a střílí precizně.“

Nežli však vyšli na dvůr, zavolal závodčího a tajemně k němu řekl: „Oni si vezmou bajonet auf a postavějí se, až bude vevnitř, vzadu u záchodu, aby se nám neprokopal misgrubnou.“

Záchod byl malý, obyčejný domeček ze dřeva, stojící zoufale uprostřed dvora nad jámou s močůvkou vytékající z nedaleké kupy hnoje.

Byl to již starý veterán, v němž vykonávaly tělesnou potřebu celé generace. Nyní zde seděl Švejek, přidržuje jednou rukou za provázek dveře, zatímco vzadu okýnkem díval se mu závodčí na zadnici, aby se neprokopal.

A jestřábí oči četnického strážmistra upřeny byly na dveře a strážmistr přemýšlel, do které nohy by ho měl střelit, kdyby se chtěl pokusit o útěk.

Ale dveře se klidně otevřely a vystoupil spokojený Švejek, poznamenávaje k strážmistrovi: „Nebyl jsem tam moc dlouho? Nezdržel jsem vás snad?“

„Ó nikoliv, nikoliv,“ odvětil strážmistr, pomysliv si v duchu: „Jací jsou to jemní, slušní lidé. Ví, co na něho čeká, ale všechna čest. Do poslední chvíle je slušný. Dokázal by to našinec na jeho místě?“

Strážmistr zůstal sedět na strážnici vedle Švejka na kavalci prázdné postele četníka Rampy, který měl do rána službu, obchůzku po vesnicích, a který v tu dobu klidně seděl u Černého koně v Protivíně a hrál s obuvnickými mistry mariáš, vykládaje v přestávkách, že to Rakousko musí vyhrát.

Strážmistr zapálil si dýmku, dal nacpat Švejkovi, závodčí přiložil do kamen a četnická stanice proměnila se na nejpříjemnější místečko na zeměkouli, na klidný kout, teplé hnízdo za blížícího se zimního soumraku, kdy se drží černá hodinka.

Mlčeli však všichni. Strážmistr sledoval určitou myšlenku a nakonec se vyjádřil, obraceje se k závodčímu: „Podle mého názoru není správné špióny věšet. Člověk, který se obětuje pro svou povinnost, za svou, tak řekněme, vlast, má být odpravený čestným způsobem, prachem a olovem, co myslíte, pane závodčí?“

„Rozhodně ho jen zastřelit a nevěšet,“ souhlasil závodčí, „řekněme, že by i nás poslali a řekli by nám: ‚Musíte vypátrat, kolik mají Rusové strojních pušek ve svém maschinengewehrbauteilungu.‘ Tak bychom se převlíkli a šli. A za to by mne měli věšet, jako nějakého loupežného vraha?“

Závodčí se tak rozčlilil, že vstal a zvolal: „Já žádám, abych byl zastřelen a pochován s vojenskými poctami.“

„Vono to má háček,“ ozval se Švejek, „jestli je člověk chytřej, tak mu nikdy nic nedokážou.“

„A dokážou,“ vyjádřil se důrazně strážmistr, „jestli i oni jsou tak chytří a mají *svou metodu*. Vy se sám o tom přesvědčíte. – Přesvědčíte se,“ opakoval

již mírným tónem, připojiv k tomu přívětivý úsměv, „u nás nikdo s vytáčkami nepochodí, pravda, pane závodčí?“

Závodčí kývl souhlasně a zmínil se, že u některých lidí je věc již prohraná předem, že ani maska naprostého klidu nepomůže, že čím víc někdo vypadá klidněji, že tím víc ho to usvědčuje.

„Oni mají mou školu, pane závodčí,“ prohlásil hrdě strážmistr, „klid, to je mýdlová bublina, umělý klid je corpus delicti.“ A přerušuje výklad o své teorii, obrátil se na závodčího: „Copak si dnes dáme k večeři?“

„Vy dnes nepůjete, pane strážmistr, do hospody?“

Touto otázkou vyvstanul před strážmistrem nový těžký problém, jež nutno ihned rozluštit.

Což kdyby, použiv jeho noční nepřítomnosti, ten prchl. Závodčí je sice spolehlivý člověk, opatrný, ale utekli mu již dva vandráci. Fakticky bylo tomu tak, že se s nimi nechtěl jednou v zimě tahat ve sněhu až do Písku, tak je u Ražic v polích pustil a vypálil ránu do vzduchu pro forma.

„Pošleme si naši bábu pro večeři a bude chodit se džbánem pro pivo,“ rozluštil strážmistr těžký problém, „ať se bába trochu proběhne.“

A bába Pejzlerka, která jim posluhovala, se opravdu proběhla.

Po večeři se cesta mezi četnickou stanicí a hospodou Na kocourku nethla. Neobyčejně četné stopy těžkých velkých bot báby Pejzlerky na té spojovací linii svědčily o tom, že strážmistr si vynahrazuje plnou svou nepřítomnost na Kocourku.

A když se konečně objevila bába Pejzlerka v šenkovně s tím vzkazem, že se dá pan strážmistr pěkně poroučet a že chce, aby mu poslali láhev kontušovky, praskla zvědavost hostinského.

„Koho tam mají?“ odpověděla bába Pejzlerka, „nějakýho podezřelýho člověka. Právě než jsem odešla, oba ho drželi kolem krku a pan strážmistr ho hladil po hlavě a říkal mu: ‚Ty můj zlatej kluku slovanskej, ty můj malinkej špiónku!‘“

A potom, když bylo dlouho již přes půlnoc, závodčí spal, tvrdě chrápaje, natažen přes svůj kavalec, v celé uniformě.

Naproti seděl strážmistr se zbytkem kontušovky na dně lahve, držel Švejka kolem krku, slzy mu tekly po opálené tváři, jeho vousy byly slepeny kontušovkou a on jen breptal: „Řekni, že v Rusku nemají tak dobrou kontušovku, řekni, ať mohu klidně jít spát. Přiznej to jako muž.“

„Nemají.“

Strážmistr převalil se na Švejka.

„Potěšil jsi mne, přiznal jsi se. Tak to má být při výslechu. Jsem-li vinen, nač zapírat.“

Zvedl se, a vrávoraje s prázdnou lahví do svého pokoje, mumlal:

„Kdyby se byl nedostal na ne-nepravou drrráhu, tak to mohlo všechno jinak dó-dopadnout.“

Nežli se svalil v uniformě na svou postel, vytáhl ze psacího stolu svůj raport a pokusil se ho doplnit tímto materiálem:

„Ich muß noch dazu beizufügen, daß die russische Kontuszówka na základě § 56...“ Udělal kaňku, slízl ji, a usmívaje se pitomě, svalil se na postel a usnul jako špalek.

K ránu dal se četnický závodčí, ležící na posteli u protější stěny, do takového chrápání provázeného pískáním v nose, že to Švejka probudilo. Vstal, zatřásl závodčím a šel si opět lehnout. To již kohouti začali kokrhát, a když potom vyšlo slunce, přišla bába Pejzlerka, která také vyspávala to noční běhání, zatopit, tu našla dveře otevřené a všechno pohřížené v hluboký spánek. Petrolejová lampa na strážnici ještě koptila. Bába Pejzlerka udělala alarm, stáhla závodčího i Švejka z postele. Závodčímu řekla: „Že se nestydějí spát voblečenej, jako boží dobytek,“ a Švejka napomenula, aby si aspoň zapjal poklopec, když vidí ženskou.

Nakonec vybědla energicky rozespalého závodčího, aby šel vzbudit pana strážmistra, to že není žádný pořádek, když se tak dlouho hnípá.

„To padli do pěkných rukou,“ bručela bába k Švejkovi, když závodčí budil strážmistra, „jeden větší kořala než druhěj. Prochlastali by nos mezi očima. Mně jsou dlužni už třetí rok za posluhu, a když je upomínám, říká vždycky strážmistr: ‚Mlčejí, bábo, nebo jich dám zavřít, my víme, že váš syn je pytlák a chodí na dříví do panskýho.‘ A tak se s nima trápím už na čtvrtěj rok.“ Bába si hluboce vzdychla a dál pobručovala: „Zejména mají se na pozoru před strážmistrem, ten je takovej úlisnej, a zatím je to neřád prvního řádu. Kdekoho zkoupat a zavřít.“

Strážmistr dal se velice těžko probudit. Závodčímu dalo mnoho obtíží přesvědčit ho, že je již ráno.

Konečně prokoukl, mnul si oči a nejasně se začal upamatovávat na včerejšek. Najednou mu přišla na mysl hrozná myšlenka, kterou vyjádřil, dívaje se nejistě na závodčího: „On nám utek?“

„Ale kdepak, to je poctivý člověk.“

Závodčí počal chodit po pokoji, podíval se z okna, zas se vrátil, utrhl kus papíru z novin na stole a žmoulal mezi prsty papírovou kuličku. Bylo vidět, že chce něco říct.

Strážmistr se nejspíše po něm díval a konečně, chtěje nabyt úplné jistoty toho, co jen tušil, řekl: „Já jim, pane závodčí, pomůžu. Já zas musel včera řídit a provádět?“

Závodčí vyčítavě podíval se na svého představeného: „Kdybyste věděl, pane strážmistr, co všechno jste včera nepovídal, jaké řeči jste s ním nevedl.“

Nakláníje se k uchu strážmistra, šeptal: „Že jsme všichni Češi a Rusové jedna slovanská krev, že Nikolaj Nikolajevič bude příští týden v Přerově, že se Rakousko neudrží, aby jen, až bude dál vyšetřován, zapíral a pletl páte přes deváté, aby to vydržel do té doby, dokud ho kozáci nevysvobodí, že už to musí co nejdřív prasknout, že to bude jako za husitských válek, že sedláci půjdou s cepy na Vídeň, že je císař pán nemocný dědek a že co nejdřív natáhne brka, že je císař Vilém zvíře, že mu budete do vězení posílat peníze na přilepšenou a ještě víc takových řečí...“

Závodčí odstoupil od strážmistra: „Na to všechno se dobře pamatuji, poněvadž jsem byl ze začátku jen málo stříknutý. Potom jsem se také zdělal a dál nevím nic.“

Strážmistr pohleděl na závodčího.

„A já se zas pamatuji,“ prohlásil, „že oni říkali, že jsme proti Rusku kratinové, a že řvali před tou naší bábou ‚Ať žije Rusko!‘“

Závodčí počal nervózně chodit po pokoji.

„Řvali to jako bejk,“ řekl strážmistr, „pak se svalili přes postel a začli chrápat.“

Závodčí se zastavil u okna, a bubnuje na ně, prohlásili „Vy jste si také, pane strážmistr, nedal ubrousek na ústa před naší bábou a pamatuji se, že jste jí řekl: ‚Pamatujou, bábo, že každý císař a král pamatuje jen na svou kapsu, a proto vede válku, ať je to třeba takový dědek jako starý Procházka, kterého nemohou už pustit z hajzlu, aby jim nepodělal celý Schönbrunn.“

„Tohle že jsem říkal?“

„Ano, pane strážmistr, tohle jste říkal, než jste šel ven na dvůr zvracet, a ještě jste křičel: ‚Bábo, strčejí mně prst do krku!‘“

„Oni se také pěkně vyjádřili,“ přerušil ho strážmistr, „kde jen přišli na takovou hloupost, že Nikolaj Nikolajevič bude českým králem?“

„Na to se nepamatuji,“ nesměle ozval se závodčí.

„Bodejť by se na to pamatovali. Byli jako napitý žok, měli prasečí očička, a když chtěli jít ven, tak místo do dveří lezli na kamna.“

Oba umkli, až dlouhé mlčení přerušil strážmistr. „Já jsem jim vždycky říkal, že alkohol je zhoubu. Oni mnoho nesnesou a pijou to. Což kdyby byl jim ten náš utek? Jak bychom to odůvodnili? Bože, to mně třesí hlava. – Povídám, pane závodčí,“ pokračoval strážmistr, „že právě poněvadž neutek, je věc úplně jasná, co je to za nebezpečného a rafinovaného člověka. Až ho tam budou vyšetřovat, tak řekne, že bylo otevřeno celou noc, že jsme byli opilí a že moh tisíckrát utéct, kdyby se cítil vinným. Ještě štěstí, že takovému člověku se nevěří, a když my pod služební přísahou řekneme, že je to smyšlenka a drzá lež od toho člověka, tak mu ani pánbůh nepomůže a má ještě o jeden paragraf na krku víc. Při jeho věci to nehraje ovšem žádnou roli. – Kdyby mně jen tak ta hlava nebolela.“

Ticho. Za chvíli ozval se strážmistr: „Zavolaj sem naši bábu.“

„Poslouchají, bábo,“ řekl strážmistr k Pejzlerce, přísně se jí dívaje do obličje, „seženou někde krucifix na podstavci a přinesou ho sem.“

Na tázavý pohled Pejzlerky zařval strážmistr: „Koukají, ať už jsou tady.“

Strážmistr vytáhl ze stolku dvě svíčky, na kterých byly stopy od pečeti vosku, jak pečetil úřední spisy, a když se konečně Pejzlerka přištrachala s krucifixem, postavil strážmistr kříž mezi obě svíce na okraj stolu, zapálil svíčky a vážně řekl: „Posadějí se, bábo.“

Ustrnulá Pejzlerka zapadla na pohovku a vyjeveně podívala se na strážmistra, svíčky i krucifix. Zmocnil se jí strach, a jak měla ruce na zástěře, bylo vidět, že se jí třesou i s koleny.

Strážmistr přešel vážně kolem ní, a zastaviv se podruhé před ní, promluvil slavnostně:

„Včera večer byla jste svědkem velké události, bábo. Může být, že to váš pitomý rozum nechápe. Ten voják, to je vyzvědač, špión, bábo.“

„Ježíšmarjá,“ vykřikla Pejzlerka, „Panenko Maria Skočická!“

„Ticho, bábo! Abychom z něho něco dostali, museli jsme mluvit různé řeči. Slyšeli přece, jaké divné řeči jsme mluvili?“

„To jsem prosím slyšela,“ ozvala se třesoucím hlasem Pejzlerka.

„Ate ty všechny řeči, bábo, vedly jenom k tomu, aby se doznal, aby nám důvěřoval. Tak se nám to podařilo. Vytáhli jsme z něho všechno. Chňapli jsme ho.“

Strážmistr na okamžik přerušil řeč, aby opravil knoty na svíčkách, a

pak pokračoval vážně, hledě přísně na Pejzlerku: „Vy jste byla, bábo, při tom a jste zasvěcená do celého tajemství. Toto tajemství je úřední. O tom nesmíte nikomu se ani zmínit. Ani na smrtelné posteli, to by vás nesměli ani pochovat na hřbitově.“

„Ježíšmarjá Josefe,“ zabědovala Pejzlerka, „že jsem já nešťastná kdy sem vkročila.“

„Neřvete, bábo, vstaňte, přistupte ke krucifixu, dejte dva prsty u pravé ruky nahoru. Budete přísahat. Říkejte za mnou.“

Pejzlerka odpotácěla se ke stolu za neustálého bědování: „Panenko Maria Skočická, že jsem sem kdy vkročila.“

A z kříže díval se na ni utrápený obličej Krista, svíčky čoudily a všechno to připadalo Pejzlerce něčím příšerně nadpozemským. Ztrácela se v tom celá a kolena se jí klepala, ruce trásly.

Zvedla dva prsty do výše a četnický strážmistr důrazně a slavnostně předříkával: „Přisahám bohu všemohoucímu, i vám, pane strážmistr, že o tom, co jsem zde slyšela a viděla, nikomu se do své smrti nezmíním ani slovem, i kdybych snad od něho byla tázána. K tomu mně dopomáhej pánbůh.“

„Polibte ještě, bábo, krucifix,“ poroučel strážmistr, když Pejzlerka za ukrutného vzlykotu odpřísáhla a pokřižovala se zbožně.

„Tak, a teď zas odnesou krucifix, odkud si ho vypůjčili, a řeknou, že jsem ho potřeboval k výslechu!“

Zdrcená Pejzlerka po špičkách vyšla s krucifixem z pokoje a bylo vidět oknem, že se neustále ohlíží ze silnice po četnické stanici, jako by se chtěla přesvědčit, že to nebyl jen sen, ale že skutečně právě před chvílí prožila něco hrozného ve svém životě.

Strážmistr zatím přepisoval svůj raport, který v noci doplňoval kaňkami, které rozlízal i s rukopisem, jako by na papíře byla marmeláda.

Nyní to úplně přepracoval a vzpomněl si, že se neoptal ještě na jednu věc. Dal si tedy zavolat Švejka a otázal se ho: „Umíte fotografovat?“

„Umím.“

„A proč nenosíte s sebou aparát?“

„Poněvadž žádnej nemám,“ zněla upřímná a jasná odpověď.

„A kdybyste ho měl, tak byste fotografoval?“ otázal se strážmistr.

„Kdyby, to jsou chyby,“ prostodušně odvětil Švejk a klidně snesl tázavý výraz v obličejí strážmistrově, kterému tak právě zas rozbolela hlava, že si

nemohl vymyslet žádnou jinou otázku než tuto: „Je to těžké, fotografovat nádraží?“

„Lehčí než něco jiného,“ odpověděl Švejk, „poněvadž se to nehejbá a pořád to nádraží stojí na jednom místě a člověk mu nemusí říkat, aby se tvářilo příjemně.“

Strážmistr mohl tedy svůj raport doplnit: „Zu dem Bericht No 2172, melde ich...“

A strážmistr se rozepsal: „Mezi jiným při mém křížovém výslechu udal, že umí fotografovat, a to nejradyji nádraží. Aparát fotografický sice u něho nalezen nebyl, ale jest domněnka, že ho někde skrývá, a proto s sebou nosí, aby odvrátil od sebe pozornost, čemuž nasvědčuje i jeho vlastní doznání, že by fotografoval, kdyby měl aparát u sebe.“

Strážmistr, maje těžkou hlavu po včerejšku, se stále více a více zaplétal do své zprávy o fotografování a psal dál: „Jisto je, že dle jeho vlastního doznání jedině to, že nemá aparát fotografický s sebou, zabránilo tomu, aby nefotografoval nádražní budovy a vůbec místa strategické důležitosti, a jest nesporné, že by byl tak učinil, kdyby byl měl dotyčný fotografický přístroj, který ukryl, při sobě. Jedině té okolnosti, že nebyl fotografický aparát při ruce, lze děkovati tomu, že u něho nebyly nalezeny žádné fotografie.“

„To stačí,“ řekl strážmistr a podepsal se.

Strážmistr byl úplně spokojen svým dílem a přečetl to závodčímu s velkou pýchou.

„To se povedlo,“ řekl k závodčímu, „tak vidějí, takhle se píšou berichy. Tam musí být všechno. Výslech, panečku, to není jen tak něco jednoduchého, a hlavní věc je sestavit to pěkně do berichu, aby tam nahoře na to čuměli jako jeleni. Přivedou sem toho našeho, ať to s ním skončujeme. – Tak vás nyní odvede pan závodčí,“ pronesl vážně k Švejkovi, „do Písku na bezirksgendarmeriekommando. Podle předpisu máte dostat želízka. Poněvadž však myslím, že jste slušný člověk, tak vám ty želízka nedáme. Jsem přesvědčen, že ani po cestě nebudete dělat pokus útěku.“

Strážmistr, zřetelně pohnut pohledem na dobrodušnou Švejkovu tvář, dodal: „A nevzpomínejte na mne ve zlém. Vezmou ho, pane závodčí, tady mají bericht.“

„Tak spánembohem,“ řekl Švejk měkce, „děkuji jim, pane vachmajstr, za všechno, co pro mne udělali, a když bude příležitost, tak jim budu psáti, a kdybych měl někdy ještě cestu kolem, tak se u nich zastavím.“

Švejk vyšel se závodčím na silnici, a kdokoliv je potkal, jak byli zabrání v přátelský rozhovor, považoval by je za staré známé, kteří mají náhodou stejnou cestu do města, řekněme do kostela.

„To byl bych si nikdy nemyslel,“ vykládal Švejk, „že taková cesta do Budějovic je spojena s takovejma vobtížerna. To mně připadá jako ten případ s řezníkem Chaou z Kobylis. Ten se jednou v noci dostal na Moráň k Palackýho pomníku a chodil až do rána kolem dokola, poněvadž mu to připadalo, že ta zeď nemá konce. Byl z toho celej zoufalej, k ránu už nemoh, tak začal křičet ‚Patról!‘, a když policajti přiběhli, tak se jich ptal, kudy se jde do Kobylis, že už chodí podél nějaký zdi pět hodin a pořád že tomu není žádný konec. Tak ho vzali s sebou a von jim všechno v separaci rozbil.“

Závodčí na to neřekl ani slova a myslel si: „Co mně to vypravuješ. Zs začínáš vypravovat nějakou pohádku o Budějovicích.“

Šli kolem rybníka a Švejk se zájmem otázel se závodčího, jestli je hodně pytláků ryb v okolí.

„Zde je to samý pytlák,“ odpověděl závodčí, „předeslého strážmistra chtěli hodit do vody. Porybný na baště střílí jim štětiny do zadnice, ale to není nic platné. Nosejí v kalhotech kus plechu.“

Závodčí rozhovořil se o pokroku, jak lidi na všechno přijdou a jeden jak podvádí druhého, a rozvinul novou teorii, že tahle válka je veliké štěstí pro lidstvo, poněvadž v těch patáliích vedle hodných lidí budou odstřelováni také lumpové a darebáci.

„Je beztoho moc lidí na světě,“ pronesl rozvážně, „jeden už se mačká na druhého a lidstvo se rozplemenilo až hrůza.“

Přiblížili se zájezdní hospodě.

„Setsakramentsky to dnes profukuje,“ řekl závodčí, „myslím, že nám štamprle nemůže škodit. Neříkejte nikomu nic, že vás vedu do Písku. To je státní tajemství.“

Před závodčím zatančila instrukce centrálních úřadů o lidech podezřelých a nápadných a o povinnosti každé četnické stanice: „Vyloučiti ony ze styku s místním obyvatelstvem a přísně dbáti, aby nepřicházelo při dopravě k dalším instancím k zbytečným rozhovorům v okolí.“

„To se nesmí prozradit, co jste zač,“ znova ozval se závodčí, „do toho nikomu nic není, co jste vyved. Panika se nesmí šířit. – Panika je v těchhle dobách válečných zlá věc,“ pokračoval, „něco se řekne, a už to jde jako lavina po celém okolí. Rozumíte?“

„Já tedy nebudu šířit paniku,“ řekl Švejk a zachoval se také podle toho, poněvadž když hospodský se rozhovořil s nimi, Švejk zdůrazňoval: „Zde bratr říká, že budeme v jednu hodinu v Písku.“

„A to má váš pan bratr orláb?“ otázal se zvědavý hostinský závodčího, který ani nemrkaje drze odpověděl: „Dnes mu už končí!“

„To jsme ho dostali,“ prohlásil usmívaje se k Švejkovi, když hospodský někam odběhl, „jenom ne žádnou paniku. Je válečná doba.“

Jestli závodčí před vstupem do zájezdní hospody prohlásil, že myslí, že štamprle nemůže škodit, byl optimistou, poněvadž zapomněl na množství, a když jich vypil dvanáct, prohlásil zcela rozhodně, že do tří hodin je velitel okresní četnické stanice u oběda, že to je marné přijít tam dřív, kromě toho že začíná chumelenice. Když budou do čtyř hodin odpůldne v Písku, je času habaděj. Do šesti je času dost. To už půjdou ve tmě, jak ukazuje dnešní počasí. Je to vůbec jedno, jít teď nebo až potom. Písek nemůže utéct.

„Buďme rádi, že sedíme v teple,“ bylo jeho rozhodné slovo, „tam v zákopech za takové sloty zkusejí víc než my u kamen.“

Veliká stará kachlová kamna sálala teplem a závodčí zjistil, že to vnější teplo lze doplnit výhodně vnitřním, pomocí různých kořalek sladkých i mocných, jak říkají v Haliči.

Hospodský na této samotě měl jich osm druhů, nudil se a pil při zvuku meluzíny, která hvízdala za každým rohem stavení.

Závodčí neustále vybízel hostinského, aby s ním držel krok, obviňuje ho, že málo pije, což byla očividná křivda, neboť ten stál již sotva na nohou a chtěl neustále hrát ferbla a tvrdil, že v noci slyšel od východu dělostřelbu, načež závodčí škytal: „Jenom ne žádnou paniku. Od toho jsou in-instrukce.“

A dal se do výkladu, že instrukce je souhrn nejbližších nařízení. Přitom prozradil několik tajných rezervátů. Hospodský již ničeho nechápal, jenom se vzmohl na prohlášení, že instrukcemi se vojna nevyhraje.

Bylo již temno, když závodčí rozhodl, že se nyní vydají se Švejkem na cestu do Písku. V chumelenici nebylo vidět na krok a závodčí neustále říkal: „Pořád rovně za nosem až do Písku.“

Když to řekl potřetí, hlas jeho nezněl již ze silnice, ale odněkud zdola, kam se svezl po stráni po sněhu. Pomáhaje si ručnicí, pracně vyškřábal se nahoru opět na silnici. Švejk slyšel, že se přidušeně směje: „Sklouzavka.“ Za chvíli však již ho opět nebylo slyšet, neboť sjel poznovu ze stráně, zařvav tak, až přehlušil vítr: „Upadnu, panika!“

Závodčí proměnil se na pilného mravence, který když spadne odněkud, zas houževnatě leze nahoru.

Pětkrát opakoval závodčí výlet ze stráně, a když opět byl u Švejka, řekl bezradně a zoufale: „Já bych vás mohl velice dobře ztratit.“

„Nemají strachu, pane závodčí,“ řekl Švejk, „uděláme nejlepší, když se k sobě přivážem. Tak se nemůžem jeden druhému ztratit. Mají s sebou želízka?“

„Každý četník musí vždycky s sebou nosit želízka,“ důrazně řekl závodčí, klopýtaje kolem Švejka, „to je náš vezdejší chleba.“

„Tak se tedy připnem,“ vybízel Švejk, „jen to zkusejí.“

Mistrným pohybem připjal závodčí želízka Švejkovi a druhý konec sobě v zápěstí pravé ruky a nyní byli spolu spojeni jako dvojčata. Klopýtajíce po silnici nemohli od sebe a závodčí táhl Švejka přes hromádky kamenů, a když upadl, strhl Švejka s sebou. Přitom se jim želízka zařezávala do ruky, až konečně prohlásil závodčí, že to takhle dál nejde, že je musí opět odepjat. Po dlouhé a marné námaze zprostit sebe i Švejka želízek závodčí vzdychl: „My jsme spojeni na věky věkův.“

„Amen,“ dodal Švejk a pokračovali v obtížné cestě.

Závodčího zmocnila se naprostá deprese, a když po hrozném utrpení pozdě večer dorazili do Písku k četnickému velitelství, na schodech řekl úplně zdrceně závodčí Švejkovi:

„Teď to bude hrozná. My od sebe nemůžem.“

A opravdu bylo to hrozná, když strážmistr poslal pro velitele stanice, rytmistra Königa.

První slovo rytmistrovo bylo: „Dýchněte na mne.“

„Teď to chápu,“ řekl rytmistr, zjistiv nesporně situaci svým bystrým, zkušeným čichem, „rum, kontušovka, čert, jeřabinka, ořechovka, višňovka a vanilková. – Pane strážmistr,“ obrátil se na svého podřízeného, „zde vidíte příklad, jak nemá četník vypadat. Takhle si počínat je takový přečin, že o tom bude rozhodovat vojenský soud. Svázat se s delikventem želízky. Přijít ožralý, total besoffen. Přilézt sem jako zvíře. Sundejte jim to.“

„Co je?“ obrátil se na závodčího, který volnou rukou obráceně salutoval.

„Poslušně hlásím, pane rytmistr, že nesu bericht.“

„O vás půjde bericht k soudu,“ stručně řekl rytmistr, „pane strážmistr,

zavrou oba muže, ráno je přivedou k výslechu, a ten bericht z Putimě proštudujou a pošlou mně do bytu.“

Písecký rytmistr byl muž velice úřední, důsledný v pronásledování podřízených, znamenitý v byrokratických věcech.

Po četnických stanicích v jeho okresu nemohli nikdy říci, že odletěla bouřka. Ona se vracela každým přípisem podepsaným rytmistrem, který celý den vyřizoval různé výtky, napomenutí a výstrahy pro celý okres.

Od vypuknutí války visely nad četnickými stanicemi v píseckém okresu těžké chmury.

Byla to pravá strašidelná nálada. Hromy byrokratismu hřměly a byly do četnických strážmistrů, závodčích, mužstva, zřízenců. Pro každou pitomost disciplinární vyšetřování.

„Chceme-li vyhrát válku,“ říkal na svých inspekcích po četnických stanicích, „musí a být a , $b - b$, všude musí být tečka na i .“

Cítil se obklopen zradou a utvořil si přesný dojem, že každý četník na okrese má nějaké hříchy vyplývající z války, že každý má za sebou v té vážné době nějaké opomenutí ve službě.

A seshora ho bombardovali přípisy, ve kterých ministerstvo zemské obrany poukazovalo, že z píseckého okresu podle zpráv ministerstva vojenství přecházejí k nepříteli.

A honili jej pátrat po loajalitě v okresu. Vypadalo to strašidelně. Ženy z okolí šly doprovázet svoje muže na vojnu, a on věděl, že ti mužové určitě svým ženám slibují, že se nedají zabít pro císaře pána.

Černožluté obzory počaly se zatahovat mraky revoluce. Na Srbsku, v Karpatech přecházely batalióny k nepříteli. 28. regiment, 11. regiment. V tom posledním vojáci z píseckého kraje a okresu. V tom předvzpourovém dusnu přijeli rekruti z Vodňan s karafiáty z černého organtýnu. Píseckým nádražím projížděli vojáci od Prahy a házeli nazpátek cigarety a čokoládu, kterou jim podávaly do prasečích vozů dámy z písecké společnosti.

Pak jel jeden maršový batalión a několik píseckých židů řvalo „Heil, nieder mit den Serben!“ a dostalo takových pěkných pár facek, že týden se nemohli ukázat na ulici.

A mezitímco se dály tyto epizody, které jasně ukazovaly, že když po kostelích na varhany hrají „Zachovej nám, Hospodine“, že je to jenom chatrné pozlátko a všeobecná přetvářka, z četnických stanic přicházely ty známé odpovědi na dotazníky á la Putim, že je všechno v nejlepším

pořádku, agitace že se nikde nevede proti válce, smýšlení obyvatelstva římská jednička *a*, nadšení římská jednička *a-b*.

„Vy nejste četníci, ale obecní policajti,“ říkával na svých obchůzkách, „místo toho, abyste zbystřili svou pozornost o tisíc procent, stává se z vás pomalu dobytek.“

Učiniv tento zoologický objev, dodával: „Válíte se pěkně doma a myslíte si: Mit ganzem Krieg kann man uns Arsch lecken.“

Následoval pak vždy výpočet všech povinností nešťastných četníků, přednáška o tom, jaká je celá situace a jak je to třeba všechno vzít do ruky, aby to skutečně bylo tak, jak to má být. Po tom vyličení zářícího obrazu četnické dokonalosti, směřující k posílení rakouského mocnářství, následovaly hrozby, disciplinární vyšetřování, přesazení a nadávky.

Rytmistr byl pevně přesvědčen, že stojí zde na stráži, že něco zachraňuje a že všichni ti četníci z četnických stanic, které jsou pod ním, že je to líná sběř, egoisté, podlci, podvodníci, kteří vůbec ničemu jinému nerozumí nežli kořalce, pivu a vínu. A poněvadž mají nepatrné příjmy, že se, aby mohli chlastat, dají podplácet a rozbíjejí pomalu, ale jistě Rakousko. Jediný člověk, kterému důvěřoval, byl jeho vlastní strážmistr na okresním velitelství, který však vždycky v hospodě říkal: „Tak jsem vám zas měl dneska srandu z našeho starýho mrťafy...“

Rytmistr studoval bericht četnického strážmistra z Putimě o Švejkovi. Před ním stál jeho četnický strážmistr Matějka a myslel si, aby mu rytmistr vlezl na záda i se všemi berichty, poněvadž dole u Otavy čekají na něho s partií šnopsa.

„Posledně jsem vám říkal, Matějko,“ ozval se rytmistr, „že největší blbec, kterého jsem poznal, je četnický strážmistr z Protivína, ale podle tohohle berichtu přetrumfnul ho strážmistr z Putimi. Ten voják, kterého přivedl ten lotr kořala závodčí, s kterým byli svázání jako dva psi, přece není žádný špión. Je to jistě praobyčejný dezertýr. Zde píše takové nesmysly, že každé malé dítě pozná na první pohled, že ten chlap byl ožralý jako papežský prelát. – Přiveďte sem ihned toho vojáka,“ poručil, když ještě chvíli studoval raport z Putimě. „Nikdy v životě jsem neviděl takovou snůšku blbostí, a ještě ke všemu pošle s tím podezřelým chlapem takový dobytek, jako je jeho závodčí. Mě ty lidi ještě málo znají, já dovedu být prevít. Dokud se třikrát denně přede mnou strachy nepodělají, tak jsou přesvědčeni, že si dám na sobě dříví štípat.“

Rytmistr se rozpovídal o tom, jak se četnictvo dnes chová odmítavě ke všem rozkazům a jak sestavuje berichy, že ihned je vidět, že ze všeho si dělá každý takový strážmistr legraci, jen aby ještě něco víc zapletl.

Když seshora se upozorní, že není vyloučena možnost, aby se nepotloukali vyzvědači po krajinách, četníci strážmistři je začínají vyrábět ve velkém, a jestli bude válka ještě nějaký čas trvat, bude z toho velký blázinec. Ať v kanceláři dají telegram do Putimě, aby zítra přišel strážmistr do Písku. On už mu tu „ohromnou událost“, o které píše na počátku svého raportu, vytluče z hlavy.

„Od kterého regimentu jste utekl?“ uvítal rytmistr Švejka.

„Od žádnýho regimentu.“

Rytmistr pohlédl na Švejka a uviděl v jeho klidné tváři tolik bezstarostnosti, že se otázal: „Jak jste přišel k uniformě?“

„Každý voják, když narukuje, dostane uniformu,“ odpověděl Švejk s mírným úsměvem, „já sloužím u 91. regimentu, a nejenže jsem od svýho regimentu neutek, nýbrž *naopak*.“

Slovo *naopak* provázel takovým přízvukem, že se rytmistr zatvářil žalostně a otázal se: „Jak to *naopak*?“

„To je věc náramně jednoduchá,“ svěřil se Švejk, „já jdu k svému regimentu, já ho hledám, a neutíkám od něho. Já si nic jinýho nepřeju než se co nejdřív dostat k svému regimentu. Já už jsem taky z toho celej nervózní, že se patrně vzdaluju od Českých Budějovic, když si pomyslím, že tam na mne čeká celej regiment. Pan strážmistr v Putimi ukazoval mně na mapě, že Budějovice jsou na jih, a on místo toho obrátil mne na sever.“

Rytmistr máchl rukou, jako by chtěl říct: Ten vyvádí ještě horší věci než obracet lidi na sever.

„Vy tedy nemůžete svůj regiment najít,“ řekl, „vy jste ho šel hledat?“

Švejk vysvětlil mu celou situaci. Jmenoval Tábor a všechna místa, kudy šel do Budějovic: Milevsko – Květov – Vráž – Malčín – Čížová – Sedlec – Horažďovice – Radomyšl – Putim – Štěkno – Strakonice – Volyně – Dub – Vodňany – Protivín – a zas Putim.

S ohromným nadšením vylíčil Švejk svůj zápas s osudem, jak se chtěl živou mocí, nedbaje překážek, dostat k svému 91. regimentu do Budějovic a jak všechno jeho úsilí bylo marné.

Mluvil ohnivě a rytmistr mechanicky kreslil tužkou na kus papíru

mrtvý kruh, ze kterého se nemohl dostat dobrý voják Švejk, když se vypravil k svému pluku.

„To byla herkulovská práce,“ řekl konečně, když se zalíbením naslouchal Švejkovu líčení, jak ho to mrzí, že se nemohl tak dlouho dostat k pluku, „na vás musela být mohutná podívaná, když jste se kroutil kolem Putimi.“

„Vono se to mohlo už tenkrát rozhodnout,“ zmínil se Švejk, „nebejt toho pana strážmistra v tom nešťastným hnízdě. Von se mě vůbec neptal ani na jméno, ani na regiment a bylo mu to všechno nějak tuze moc divný. Von mě měl dát vodvést do Budějovic a v kasárnách už by mu řekli, jestli jsem ten Švejk, kerej hledá svůj regiment, nebo nějakej podezřelej člověk. Dneska už jsem moh bejt druhej den u svýho regimentu a vykonávat svý vojenský povinnosti.“

„Proč jste v Putimi neupozornil, že se jedná o omyl?“

„Poněvadž jsem viděl, že je to marný, s ním mluvit. To už říkal starej hostinskkej Rampa na Vinohradech, když mu chtěl někdo zůstat dlužen, že přijde někdy na člověka takovej moment, že je ke všemu hluchej jako pařez.“

Rytmistr se dlouho nerozmýšlel a pomyslel si jen, že taková okružní cesta člověka, který chce se dostat k svému regimentu, je známkou nejhlubší lidské degenerace, i dal vyklepat v kanceláři na stroji, šetře všech pravidel a krás úředního slohu:

Slavnému velitelství c. k. pěšího pluku č. 91
v Českých Budějovicích

V příloze předvádí se Josef Švejk, dle dotyčného tvrzení býti pěšákem téhož pluku, zadržený na základě svého vyjádření v Putimi, okres Písek, četnickou stanicí, podezřelý ze zběhnutí. Týž uvádí, že se odebírá k svému výšeoznačenému pluku. Předvedený jest menší zavalité postavy, souměrného obličjeje a nosu s modrýma očima, bez zvláštního znamení. V příloze Bl zasílá se účet za stravování dotyčného k laskavému převedení na účet min. zem. obrany s žádostí o potvrzení přijetí předvedeného. V příloze Cl zasílá se ku potvrzení seznam erámích věcí, které měl zadržený na sobě v době svého zachycení.

Cesta z Písku do Budějovic ve vlaku ušla Švejkovi bystře a rychle. Jeho společníkem byl mladý četník, nováček, který nespouštěl ze Švejka oči a měl hrozný strach, aby mu Švejk neutekl. Po celé cestě luštil těžký problém: Kdybych teď musel jít na malou nebo na velkou stranu, jak to udělám?

Rozřešil to tím, že mu musel Švejk dělat kmotra.

Po celé cestě se Švejkem od nádraží do Mariánských kasáren v Budějovicích upíral své oči křečovitě na Švejka, a kdykoliv přicházeli k nějakému rohu nebo křižovatce ulic, jako mimochodem vypravoval Švejkovi, kolik dostávají ostrých patron při každé eskortě, načež Švejk odpovídal, že je o tom přesvědčen, že žádný četník nebude po někom střílet na ulici, aby neudělal nějaké neštěstí.

Četník se s ním přel a tak dostali se do kasáren.

Službu v kasárnách měl již druhý den nadporučík Lukáš. Seděl, ničeho netuše, za stolem v kanceláři, když k němu přivedli Švejka s papíry.

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že jsem opět zde,“ zsalutoval Švejk, tváře se slavnostně.

U celé té scény byl praporčík Koťátko, který později vypravoval, že po tom hlášení Švejkově nadporučík Lukáš vyskočil, chytil se za hlavu a upadl naznak na Koťátko, a že když ho vzkřísili, Švejk, který po celou tu dobu vzdával čest, opakoval: „Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že jsem opět zde!“ A tu nadporučík Lukáš, celý bledý, třesoucí se rukou vzal papíry týkající se Švejka, podepsal, požádal všechny, aby vyšli, četníkovi že řekl, že je tak dobře, a že se se Švejkem uzavřel v kanceláři.

Tím skončila Švejkova budějovická anabaze. Je jisto, že kdyby byla popřána Švejkovi volnost pohybu, že by byl sám došel do Budějovic. Jestli úřady se mohly chvástat, že ony dopravily Švejka na místo služby, je to prostě omyl. Při jeho energii a nezmarné chuti bojovat zakročení úřadů v tom případě bylo házením klacků Švejkovi pod nohy.

Švejk a nadporučík Lukáš dívali se sobě do očí.

Nadporučíkovi oči svítily čímsi strašlivým a hrůzným a zoufalým, a Švejk díval se na nadporučíka něžně, láskyplně jako na ztracenou a opět nalezenou milenkou.

V kanceláři bylo ticho jako v kostele. Vedle z chodby bylo slyšet, jak tam někdo přechází. Nějaký svědomitý jednorochní dobrovolník, který pro rýmu zůstal doma, což bylo znát na hlase, huhňal to, čemu se učil nazpaměť:

jak se mají na pevnostech přijímat členové císařského domu. Bylo slyšet jasně: „Sobald die höchste Herrschaft in der Nähe der Festung anlangt, ist das Geschütz auf allen Bastionen und Werken abzufeuern, der Platzmajor empfängt dieselbe mit dem Degen in der Hand zu Pferde und reitet sodann vor.“

„Držte tam hubu,“ zařval do chodby nadporučík, „vzdalte se ke všem čertům. Jestli máte horečku, tak zůstaňte doma ležet.“

Bylo slyšet, jak se pilný jednoroční dobrovolník vzdaluje, a jako tichá ozvěna znělo sem z konce chodby huhňání: „In dem Augenblicke, als der Kommandant salutiert, ist das Abfeuern des Geschützes zu wiederholen, welches bei dem Absteigen der höchsten Herrschaft zum dritten Male zu geschehen ist.“

A opět se dál nadporučík se Švejkem mlčky pozorovali, až konečně řekl nadporučík Lukáš s drsnou ironií: „Pěkně vás vítám, Švejku, do Českých Budějovic. Kdo má být oběšen, ten se neutopí. Už na vás vydali zatykač a zítra jste u regimentšraportu. Já se s vámi již zlobit nebudu. Natrápil jsem se s vámi dost a dost a moje trpělivost praskla. Když si pomyslím, že jsem mohl tak dlouho žít s takovým blbem jako vy...“

Počal chodit po kanceláři: „Ne, to je hrozné. Teď se divím, že jsem vás nezastřelil. Co by se mně stalo? Nic. Byl bych osvobozen. Chápete to?“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že to úplně chápů.“

„Nezačínejte zas, Švejku, s těma vašima hovadinama, nebo se opravdu něco stane. Konečně vám zatneme žílu. Vy jste stupňoval svou pitomost donekonečna, až to všechno katastrofálně prasklo.“

Nadporučík Lukáš zamnul si ruce: „Už je s vámi, Švejku, amen.“ Vrátil se ke svému stolu a napsal na kousek papíru několik řádků, zavolal na hlídku před kanceláří a poručil jí, aby odvedli Švejka k profousovi a odevzdali mu ten lístek.

Švejka odvedli přes nádvoří a nadporučík s netajenou radostí se díval, jak profous odmyká dveře s černožlutou tabulkou Regimentsarrest, jak Švejk mizí za těmi dveřmi a jak za chvíli vychází profous sám z těch dveří.

„Zaplať pánbůh,“ pomyslel si hlasitě nadporučík, „už je tam.“

V tmavém prostoru lidomorny Mariánských kasáren Švejka uvítal srdečně tlustý jednoroční dobrovolník, provalující se na slavníku. Byl jediným vězněm a nudil se sám již druhý den. Na Švejkovu otázku, proč tam sedí, odpověděl, že pro malíckost. Napohlavkoval omylem jednomu

poručíkovi od dělostřelectva v noci na náměstí v podloubí v opilém stavu. Vlastně ani nenapohlavkoval, srazil mu jenom čepici s hlavy. Stalo se to tak, že ten poručík od dělostřelectva stál v noci pod podloubím a patrně čekal na nějakou prostitutku. Byl obrácen k němu zády a jednoročnímu dobrovolníkovi připadal, jako by to byl jeho jeden známý jednoročák, Materna František.

„Ten je právě takové škvrně,“ vyprávěl Švejkovi, „a tak jsem se pěkně zezadu připlížil a shodil jsem mu čepici a řekl jsem: ‚Servus, Franci!‘ A ten chlap blbá hned začal pískat na patrolu a ta mne odvedla. – Může být,“ připouštěl jednoroční dobrovolník, „že při té tahanici padlo pár pohlavků, ale to myslím nic na věci nemění, poněvadž je to vyložený omyl. On sám přiznává, že jsem řekl: ‚Servus, Franci,‘ a jeho křestní jméno je Anton. To je úplně jasné. Mně snad může škodit jenom to, že jsem utekl z nemocnice, a jestli to praskne s tím krankenbuchem... – Když jsem totiž narukoval,“ vypravoval dál, „tak jsem si předně najal pokoj v městě a snažil jsem si zaopatřit revmatismus. Tříkrát za sebou jsem se namazal a pak jsem si lehl za město do příkopu, když přšelo, a zul si boty. Nepomáhalo to. Tak jsem se v zimě v noci koupal v Malši celý týden, a docílil jsem pravý opak. Kamaráde, já jsem se ti tak otužil, že jsem vydržel ležet ve sněhu na dvoře domu, kde jsem bydlel, celou noc a nohy jsem měl ráno, když mne domácí lidi probudili, tak teplé, jako kdybych nosil papuče. Kdybych byl alespoň dostal angínu, ale ono pořád nic nepřicházelo. Ba ani tu pitomou kapavku jsem nemohl dostat. Denně jsem chodil do Port Arthuru, někteří kolegové už dostali zánět varlat, řezali jim pauchy, a já jsem byl pořád imunní. Smůla, kamaráde, nekřesťanská. Až jsem se ti jednou u Růže seznámil s jedním invalidou z Hluboké. Ten mně řekl, abych jednou v neděli k němu přišel na návštěvu, a na druhý den že budu mít nohy jako konve. Měl doma tu jehlu i stříkačku, a já jsem opravdu sotva došel z Hluboké domů. Neoklamala mne ta zlatá duše. Tak jsem konečně přece měl svůj svalový revmatismus. Hned do nemocnice, a už bylo hej. A potom se na mne ještě štěstí usmálo podruhé. Do Budějovic byl přeložen můj pošvagřenec dr. Masák ze Žižkova a tomu mohu děkovat, že jsem se tak dlouho v nemocnici udržel. Byl by to se mnou dotáhl až k supravizitě, když jsem to ale tak zkazil s tím nešťastným krankenbuchem! Myšlenka to byla dobrá, znamenitá. Opatřil jsem si velkou knihu, nalepil na ni štítek, na který jsem namaloval ‚Krankenbuch des 91. Reg.‘ Rubriky a všechno bylo v pořádku. Zapisoval jsem tam fngovaná

jména, stupně horečky, nemoce a každý den odpůldne po vizitě šel jsem 256 drze s knihou pod paždí do města. Ve vratech drželi vartu landveráci, takže i z té strany byl jsem úplně zabezpečen. Ukážu jim knihu a oni mně ještě zsalutovali. Pak šel jsem k jednomu známému úředníkovi od berního úřadu, tam jsem se převlékl do civilu a šel jsem do hospody, kde jsme vedli ve známé společnosti různé velezrádné řeči. Potom už jsem byl tak drzý, že jsem se ani do civilu nepřevlékal a chodil v uniformě po hospodách a po městě. Vracel jsem se na svou postel do nemocnice až k ránu, a když mě v noci zastavila patrola, ukázal jsem jí na svůj krankenbuch 91. regimentu a víc se mne nikdo na nic neptal. Ve vratech nemocnice opět mlčky ukázal jsem na knihu a nějak jsem se vždy do postele dostal. Tak stoupala moje drzost, že jsem myslel, že mně nikdo nemůže nic udělat, až došlo k osudnému omylu v noci na náměstí pod podloubím, k omylu, který jasně dokázal, že všechny stromy nerostou do nebe, kamaráde. Pýcha předchází pád. Všechna sláva polní tráva. Ikarus si spálil křídla. Člověk by chtěl být gigantem, a je hovno, kamaráde. Nevěřit náhodě a fackovat se ráno i večer s připomenutím, že opatrnosti nikdy nezbyvá, a co je příliš moc, že škodí. Po bakchanáliích a orgiích dostaví se vždy morální kocovina. To je zákon přírody, milý příteli. Když povážím, že jsem si zkazil supravizitu, superarbitraci. Že jsem mohl být felddienstunfähig. Taková ohromná protekce! Mohl jsem se válet někde v kanceláři na doplňovacím velitelství, ale má neopatrnost mně podrazila nohy.“

Svou zpověď zakončil jednoroční dobrovolník slavnostně: „Došlo i na Kartágo, z Ninive udělali zříceniny, milý příteli, ale hlavu vzhůru! Ať si nemyslí, že když mne pošlou na front, že dám jednu ránu. Regimentsraport! Vyloučení ze školy! Ať žije c. k. kretenismus! Budu já jim dřepět ve škole a skládat zkoušky. Kadet, fénrich, lajtnant, obrlajtnant. Naseru jim! Offiziersschule. Behandlung jener Schüler derselben, welche einen Jahrgang repetieren müssen! Vojenská paralýza. Nosí se kvér na levém nebo pravém rameni? Kolik má kaprál hvězdiček? Evidenzhaltung Militärreservemänner! – Himlhergot není co kouřit, kamaráde. Nechcete, abych vás naučil plivat na strop? Podívejte se, to se dělá takhle. Myslete si přitom něco, a vaše přání se splní. Jestli rád pijete pivo, mohu vám doporučit výbornou vodu tamhle ve džbáně. Máte-li hlad a chcete-li chutně pojíst, doporučuji vám Měšťanskou besedu. Mohu vám též rekomendovat, abyste psal z dlouhé chvíle básně. Já již zde složil epepej:

Je profous doma? On spí, hochu, klidně,
 zde armády je těžišťě,
 než nový befel přijde opět z Vídně,
 že ztraceno je celé bojišťě.
 Tu proti nepřítelě vpádu
 on z pryččen staví barikádu.
 Z úst mu při té práci splyne,
 když se mu to podaří:
 „Říš rakouská nezahyne,
 sláva vlasti, císaři!”

Vidíte, kamaráde,“ pokračoval tlustý jednorozční dobrovolník, „pak ať někdo řekne, že mizí mezi lidem úcta k našemu milému mocnářství. Uvězněný muž, který nemá co kouřit a na kterého čeká regimentsraport, podává nejkrásnější případ přichylnosti k trůnu. Skládá ve svých písniích hold své širší vlasti, ohrožené ze všech stran výpraskem. Je zbaven svobody, ale z jeho úst plynou verše neochvějně oddanosti. Morituri te salutant, caesar! Mrtví tě pozdravují, císaři, ale profous je pacholek. Máš to pěknou čeládku ve svých službách. Předevčírem dal jsem mu pět korun, aby mně koupil cigarety, a on chlap mizerná dnes ráno řekl, že se zde nesmí kouřit, že by z toho měl opletání a těch pět korun že mně vrátí, až bude lénunk. Ano, kamaráde, nevěřím dnes ničemu. Nejlepší hesla jsou zvrácena. Věžně okrádati! A ten chlap si ještě ke všemu celý den zpívá. ‚Wo man singt, da leg' dich sicher nieder, böse Leute haben keine Lieder!‘ Ničema, uličník, padouch, zrádce!“

Jednorozční dobrovolník dal nyní Švej kovi otázku o jeho vině.

„Hledal regiment?“ řekl, „to je pěkná túra. Tábor, Milevsko, Květov, Vráž, Malčín, Čížová, Sedlec, Horažďovice, Radomyšl, Putim, Štěkno, Strakonice, Volyň, Dub, Vodňany, Protivín, Putim, Písek, Budějovice. Trnitá cesta. I vy zítra k regimentsraportu? Bratře, na popravišti se tedy sejdeme. To zas má náš obrst Schröder pěknou radost. Nedovedete si ani představit, jak na něho účinkují plukovní aféry. Lítá po dvoře jako pominutý hafan a vysunuje jazyk jako mrcha kobyla. A ty jeho řeči, napomínání, a jak přitom plivá kolem sebe, jako uslintaný velbloud. A ta jeho řeč nemá konce a vy čekáte, že co nejdřív musí spadnout celé Mariánské kasárny. Já ho znám dobře, poněvadž již jednou jsem byl u takového regimentsraportu. Narukoval jsem ve vysokých botách a na hlavě jsem měl cylindr, a poněvadž mně křejčí včas nedodal uniformu, tak jsem

přišel za školou jednoročáků na cvičiště i ve vysokých botách a v cylindru a postavil jsem se do řady a maširoval s nimi na levém flangu. Obrst Schröder přijel na mne přímo na koni a div mne nepovalil na zem. ‚Donnerwetter,‘ zarval, až to bylo slyšet jistě na Šumavě, ‚was machen Sie hier, Sie Zivilist?‘ Odpověděl jsem mu slušně, že jsem jednoroční dobrovolník a že se zúčastňuji cvičení. A to jste měl vidět. Řečnil půl hodiny a teprve potom si všiml, že salutuji v cylindru. To už zvolal jen, že zítra mám jít k regimentsraportu, a hnal to na koni ze vzteku až bůhvíkam jako divoký jezdec, a zas přicválal, opět nanovo řval, zuřil, bil se v prsa a poručil mne okamžitě ze cvičiště odstranit a dát na hauptvachu. Při regimentsraportu mně napařil kasárníka na čtrnáct dní, dal mne obléct do nemožných hadrů ze skladiště, hrozil mně odpáraním štráfků. – ‚Jednoroční dobrovolník,‘ blbl ten pitomec obrst nahlas, ‚je cosi vznešeného, jsou to embrya slávy, vojenské hodnosti, hrdinové. Jednoroční dobrovolník Wohltat, byv po odbyté zkoušce povýšen na kaprála, dobrovolně přihlásil se na frontu a zajal patnáct nepřátel a při odevzdávání jich byl roztržen granátem. Za pět minut došel pak rozkaz, že jednoroční dobrovolník Wohltat je povýšen na kadeta. I vás by čekala taková skvělá budoucnost, postup, vyznamenání, vaše jméno bylo by zaneseno do zlaté knihy pluku.“

Jednoroční dobrovolník si odplivl: „Vidíte, kamaráde, jaká hovada rodí se pod sluncem. Vykašlu se jim na jednoročácké štráčky i na všechna privilegia: ‚Vy, jednoroční dobrovolníku, jste dobytek.‘ Jak to zní pěkně: ‚Jste dobytek,‘ a ne to sprosté: ‚Jsi dobytek.‘ A po smrti dostanete signum laudis nebo velkou stříbrnou medaili. C. k. dodavatelé mrtvol s hvězdičkami i bez hvězdiček. Oč je šťastnější každý vůl. Toho zabijou na porážce a netahají ho předtím pořád na execírák a na feldschießen.“

tlustý jednoroční dobrovolník přešel se na druhý slavník a pokračoval: „To je jisté, že tohle musí jednou všechno prasknout a že to nemůže trvat věčně. Zkuste pumpovat slávu do prasete, tak vám nakonec přeče jen vybuchne. Kdybych jel na frontu, tak bych napsal na ešalon:

Lidskými hnáty zúrodníme lán.
Acht Pferde oder achtundvierzig Mann.“

Otevřely se dveře a objevil se profous, přinášeje čtvrt porce komisárku pro oba a čerstvou vodu.

Aniž by vstal ze slavníku, oslovil jednoroční dobrovolník profousa

touto řečí: „Jak jest to vznešené a krásné, vězně navštěvovati, svatá Anežko 91. regimentu! Bud' vítán, anděli dobročinnosti, jehož srdce jest naplněno soucitem. Jsi obtěžkán koši jídel a nápojů, abys zmírnil naše hoře. Nikdy ti nezapomeneme prokázaného nám dobrodiní. Jsi zářící zjev v temném našem vězení.“

„U regimentsraportu vám přejdou žerty,“ bručel profous.

„Jen se neštěť, křečku,“ odpovídal z pryčny jednorochní dobrovolník, „řekni nám raději, jak bys to udělal, kdybys měl zavřít deset jednorocháků? Nedívej se tak hloupě, klíčnicku Mariánských kasáren. – Zavřel bys jich dvacet a deset pustil, sysle. Ježíšmarjá, já být ministrem vojenství, ty bys měl u mě vojnu! Znáš poučku, že úhel dopadu rovná se úhlu odrazu? O jedno tě jen prosím: Naznač a dej mně pevný bod ve vesmíru, a vyzdvihnu celou zem i s tebou, nádivo.“

Profous vyvalil oči, otrásl se a práskl dveřmi.

„Vzájemně podporující se spolek na odstranění profousů,“ řekl jednorochní dobrovolník, rozděluje spravedlivě porci chleba na dvě části, „podle paragrafu 16 vězeňského řádu mají věžňové v kasárnách až do rozsudku opatření býti mináží vojenskou, ale zde panuje zákon prérie: kdo to věžňům dřív sežere.“

Seděli se Švejkem na pryčně a hryzli komisárek.

„Na profousovi je nejlepší vidět,“ pokračoval ve svých úvahách jednorochní dobrovolník, „jak vojna zesuroví člověka. Jistěže náš profous, než nastoupil službu vojenskou, byl mladý muž s ideály, plavovlasý cherubín, něžný a citlivý ke každému, obhájce nešťastných, kterých se zastával vždy při rvačkách o holku na posvícení v rodném kraji. Není pochyby, že si ho všichni vážili, ale dnes... Můj bože, jak bych mu rád dal přes hubu, otloukl mu hlavu o pryčnu, shodil ho po hlavě do latríny. I to je, příteli, důkaz naprostého zesurování mysli při vojenském řemesle.“

Dal se do zpěvu:

Nebála se ani čerta,
vtom ji potkal kanonýr.

„Milý příteli,“ vykládal dál, „pozorujeme-li to všechno v měřítku naší milé monarchie, dospíváme neodvolatelně k tomu závěru, že je to s ní právě tak jako se strýcem Puškina, o kterém ten napsal, že nezbyvá jen, poněvadž strýc je chciplotina,

Vzdychat i myslet pro sebe,
kdypak čert vezme tebe!“

Ozvalo se opět zarachocení klíče ve dveřích a profous na chodbě rozsvěcoval petrolejovou lampičku.

„Paprsek světla v temnotě,“ křičel jednoroční dobrovolník, „osvěta vniká do armády. Dobrou noc, pane profouse, pozdravujte všechny šarže a ať se vám něco hezkého zdá. Třebas o tom, že jste mně už vrátil těch pět korun, které jsem vám dal na zakoupení cigaret a které jste propil na mé zdraví. Spěte sladce, netvore!“

Bylo slyšet, že profous bručí něco o zítřejším regimentsraportu.

„Opět sami,“ řekl jednoroční dobrovolník, „věnuji nyní chvíle před spaním výkladu a přednášce o tom, jak se každodenně rozšiřují zoologické vědomosti šarží i důstojníků: Vytrískat nový válečný živý materiál a vojensky uvědomělá sousta pro jícny děl, k tomu je třeba důkladných studií přírodopisu nebo knihy Zdroje hospodářského blahobytu, vydané u Kočího, kde vyskytuje se na každé stránce slovo dobytek, prase, svině. Poslední dobou vidíme však, že naše pokročilé vojenské kruhy zavádějí nová pojmenování nováčků. U 11. kompanie kaprál Althof používá slova engadinská koza. Svobodník Müller, německý učitel z Kašperských Hor, nazývá nováčky českými smraďochy, šikovatel Sondernummer volskou žabou, yorkshirským kancem a slibuje přitom, že každého rekruta vydělá. Činí tak přitom s takovou odbornou znalostí, jako by pocházel z rodiny vycpavačů zvířat. Všichni vojenští představení snaží se tak vstřípit lásku k vlasti zvláštními pomůckami, jako je řev a tanec kolem rekrutů, válečný ryk, připomínající divochy v Africe připravující se ke stažení nevinné antilopy nebo k pečení kýty z misionáře připraveného ke snědení. Němců se to ovšem netýká. Jestli šikovatel Sondernummer mluví cosi o saubandě, přidá vždy k tomu rychle die tschechische, aby se Němci neurazili a nevztahovali to na sebe. Přitom všechny šarže u 11. kompanie koulí očima jako ubohý pes, který z hltavosti spolkně houbu namočenou v oleji a nemůže ji dostat z krku. Jednou jsem slyšel rozhovor svobodníka Müllera s kaprálem Althofem, týkající se dalšího postupu při výcviku domobranců. V tomto rozhovoru vynikala slova jako ein paar Ohrfeigen. Myslil jsem původně, že došlo mezi nimi k něčemu, že se trhá německá vojenská jednota, ale zmýlil jsem se znamenitě. Jednalo se opravdu jen o vojáky. „Když takové české prase,“ poučoval rozšafně kaprál Althof, „nenaučí se ani po třiceti nýdr stát rovně

jako svíčka, nestačí mu jen dát pár přes hubu. Rýpni ho pěkně jednou rukou pěstí do břicha a druhou naraz mu čepici přes uši, řekni: Kehrt euch!, a jak se otočí, tak ho kopni do zadnice, a uvidíš, jak se bude štrekovat a jak se bude fénrich Dauerling smát.' – Nyní vám, kamaráde, musím něco říct o Dauerlingovi," pokračoval jednoroční dobrovolník, „o něm si vypravují rekruti u 11. kompanie tak, jako nějaká opuštěná babička na farmě v blízkosti mexických hranic bájí o nějakém slavném mexickém banditovi. Dauerling má pověst lidožrouta, antropofága z australských kmenů, kteří požívají příslušníky druhých kmenů padších jim do rukou. Jeho životní dráha je skvělá. Zanedlouho po narození upadla s ním chůva a malý Konrád Dauerling uhodil se do hlavičky, takže ještě dnes je vidět na jeho hlavě takovou zploštěnost, jako kdyby kometa narazila na severní točnu. Všichni pochybovali, že z něho něco může být, jestli vydrží to otřesení mozku, jen jeho otec, plukovník, neztrácel naděje a tvrdil, že mu to nemůže nijak vadit, poněvadž, jak se samo sebou rozumí, mladý Dauerling, až povyroste, věnuje se vojenskému povolání. Mladý Dauerling po hrozném zápase s čtyřmi třídami nižší reálky, které vystudoval soukromě, přičemž předčasně zešedivěl a zblbl jeho domácí učitel a druhý chtěl skočit v zoufalství ze svatoštěpánské věže ve Vídni, přišel do hamburské kadetní školy. V kadetce se nikdy nedbalo na předběžné vzdělání, neboť to většinou nehodí se pro rakouské aktivní důstojníky. Vojenský ideál spatřoval se jedině ve hraní na vojáčky. Vzdělanost působí na zušlechtění duše, a toho se na vojně nemůže potřebovat. Čím hrubší důstojnictvo, tím lepší.

Žák kadetky Dauerling nevynikal ani v těch předmětech, které každý jakžtakž ovládal. I v kadetce bylo znát stopy toho, že si Dauerling v mládí narazil hlavičku.

Jeho odpovědi při zkouškách jasně hovořily o tom neštěstí a vynikaly takovou pitomostí, a byly považovány přímo za klasické pro svou hlubokou pitomost a popletenost, že profesori kadetky jinak ho nenazývali než unser braver Trottel. Jeho hloupost byla tak oslňující, že byla největší naděje, že snad po několika desetiletích dostane se do tereziánské akademie či do ministerstva vojenských věcí.

Když vypukla válka a všechny mladičké kadetky udělali fénrichy, dostal se do archu hainburských povýšenců i Konrád Dauerling a tak se dostal k 91. regimentu.“

Jednoroční dobrovolník si oddechl a vypravoval dál: „Vyšla nákladem

ministerstva vojenství kniha Drill oder Erziehung, ze které vyčetl Dauerling, že na vojáky patří hrůza. Podle stupňů hrůzy že má též výcvik úspěch. A v této své práci měl vždy úspěch. Vojáci, aby nemuseli slyšet jeho řvaní, hlásili se po celých cukách k marodvizitě, což však nebylo korunováno úspěchem. Kdo se hlásil marod, dostal tři dny verschärft. Ostatně, vy víte, co je to verschärft. Honí vás na cvičišti po celý den a na noc vás ještě zavrou. Tak se stalo, že u kumpanie Dauerlinga nebylo marodů. Kumpanienmarodi seděli v díře. Dauerling stále zachovává na cvičišti onen nenucený kasárenský tón, začínající slovem svině a končící podivnou zoologickou záhadou: svinským psem. Přitom je velice liberální. Ponechává vojákům svobodu rozhodnutí. Říká: „Co chceš, slone, pár do nosu nebo tři dny verschärft?“ Vybral-li si někdo verschärft, dostal k tomu přece jen dvě rány do nosu, k čemuž Dauerling přidává toto vysvětlení: „Ty zbabělče, ty se bojíš o svůj rypák, a co budeš dělat potom, až spustí těžká artilérie?“

Jednou, když rozbil oko jednomu rekrutovi, vyjádřil se: „Pah, was für Geschichte mit einem Kerl, muß so wie so krepieren.“ To říkal též polní maršálek Konrád z Hötzendorfu: „Die Soldaten müssen so wie so krepieren.“

Oblíbeným a působivým prostředkem Dauerlingovým je, že svolává české mužstvo svou přednáškou, ve které mluví o vojenských úkolech Rakouska, přičemž vysvětluje všeobecné zásady vojenské výchovy od španglí až po pověšení a zastřelení. Na začátku zimy, než jsem šel do nemocnice, cvičili jsme na cvičišti vedle 11. kumpanie, a když byl rast, měl Dauerling řeč k svým českým rekrutům:

„Já vím,“ začal, „že jste lumpové a že je vám třeba vytlouct z hlavy všechno bláznovství. S češtinou se nedostanete ani pod šibenici. Náš nejvyšší vojenský pán je taky Němec. Posloucháte? Himmellaudon, nieder!“

Dělá všechno nýdr, a jak tak leží na zemi, chodí před nimi Dauerling a řeční:

„Nieder zůstane nieder, i kdybyste se, bando, v tom blátě rozkrájeli. Nieder bylo už ve starém Římě, tenkrát už museli všichni rukovat od sedmnácti do šedesáti let a sloužilo se třicet let v poli a neváleli se jako prasata v kasárnách. Byla tenkrát taky jednotná armádní řeč a velení. To by se na to byli páni římsí důstojníci podívali, aby mužstvo mluvilo etruskisch. Já také chci, abyste všichni odpovídali německy, a ne tou vaší patlaninou. Vidíte, jak se vám to pěkně leží v blátě, a teď si pomyslete, že by se

někomu z vás nechtělo dál ležet a že by vstal. Co bych udělal? Roztrhl bych mu hubu až po uši, poněvadž jest to porušení subordinace, vzpoura, zprotivení, provinění proti povinnostem řádného vojáka, porušení řádu a kázně, opovrhnutí služebními předpisy vůbec, z čehož vyplývá, že na takového chlapa čeká provaz a Verwirkung des Anspruches auf die Achtung der Standesgenossen.“

Jednorozční dobrovolník se zamlčel a pak pokračoval, když si patrně v přestávce rozvrhl téma líčení poměrů v kasárnách:

„To bylo za hejtmana Adamičky, to byl člověk úplně apatický. Když seděl v kanceláři, tu se obyčejně díval do prázdna jako tichý blázen a měl takový výraz, jako by chtěl říct: Sežerte si mě, mouchy. Při batalionsraportu bůhví na co myslel. Jednou se hlásil k batalionsraportu voják od 11. kumpanie se stížností, že ho nazval fénrich Dauerling na ulici večer českým prasetem. Byl to v civilu knihař, uvědomělý národní dělník.

„Tak se tedy věci mají,“ řekl hejtman Adamička tiše, neboť on mluvil vždy velice tiše, „to vám řekl večer na ulici. Třeba zjistiti, zdali jste měl dovoleno vyjít si z kasáren. Abtreten!“

Za nějaký čas dal si hejtman Adamička zavolat podavatele stížnosti.

„Je zjištěno,“ řekl opět tak tiše, „že jste měl povolení vzdálit se ten den z kasáren do deseti hodin večer. A proto nebudete potrestán. Abtreten!“

O tom hejtmanovi Adamičkovi se pak říkalo, že má smysl pro spravedlnost, milý kamaráde, tak ho poslali do pole a namísto něho přišel sem major Wenzl. A to byl čertův syn, pokud se týkalo národnostních štvanic, a ten zařal tipec fénrichovi Dauerlingovi. Major Wenzl má za manželku Češku a má největší strach z národnostních sporů. Když před lety sloužil jako hejtman v Kutné Hoře, vynadal jednou v opilosti v jednom hotelu vrchnímu, že je česká pakáž. Upozorňuji přitom, že ve společnosti mluvil major Wenzl výhradně česky, stejně jako ve své domácnosti, a že jeho synové studují česky. Slovo padlo, a už to bylo v místních novinách a nějaký poslanec interpeloval chování hejtmana Wenzla v hotelu ve vídeňském parlamentě. Měl z toho Wenzl velké nepříjemnosti, poněvadž to bylo právě v době povolení parlamentem vojenské předlohy, a teď jim do toho vleze takový ožralý hejtman Wenzl z Kutné Hory.

Potom hejtman Wenzl dozvěděl se, že tohle všechno mu nadrobil kadetštelfrtrétr z jednorozčních dobrovolníků Zítko. Ten to dal o něm do novin, neboť mezi ním a hejtmanem Wenzlem panovalo nepřátelství od té

doby, kdy Zítka v jedné společnosti u přítomnosti hejtmana Wenzla dal se do uvažování, že stačí poohlédnouti se po boží přírodě, pozorovat, jak mračna zakrývají horizont, jak na obzoru vysoko se tyčí hory a jak řve vodopád v lesích, jak ptáci zpívají.

„Stačí,“ povídal kadetštelfrtrétr Zítka, „zamyslit se nad tím, co je každý hejtman proti velebné přírodě. Stejná nula jako každý kadetštelfrtrétr.“

Poněvadž všichni vojenští páni byli tenkrát namazaní, chtěl hejtman Wenzl nešťastného filozofa Zítka zmlátit jako koně, a nepřátelství toto se stupňovalo a hejtman sekýroval Zítka, kde mohl, tím víc, poněvadž výrok kadetštelfrtrétra Zítka stal se pořekadlem.

„Co je hejtman Wenzl proti velebné přírodě?“ to znali po celé Kutné Hoře.

„Já ho lumpa doženu k sebevraždě,“ říkal hejtman Wenzl, ale Zítka šel do civilu a studoval dál filozofii. Od té doby trvá zběsilost majora Wenzla proti mladým důstojníkům. Ani poručík není jistým před jeho řáděním a zuřením. O kadetech a praporčících ani nemluvě.

„Rozmačkám je jako štenice,“ říká major Wenzl, a běda tomu fénrichovi, který někoho pro nějakou malichernost by hnal před batalionsraport. Pro majora Wenzla je směrodatným jenom velké a hrozné provinění, jako když někdo usne u prachárny na vartě nebo když vyvede něco ještě hroznějšího, když například přelézá voják v noci zeď Mariánských kasáren a usne nahoře na zdi, dá se chytit landveráckou nebo dělostřeleckou patrolou v noci, zkrátka provede tak strašné věci, že dělá hanbu regimentu.

„Prokristapána,“ slyšel jsem ho jednou hulákat na chodbě, „tak už ho potřetí chytla landverácká patrola. Hned ho, bestii, dejte do díry, a chlap musí od regimentu pryč, někam ku trénu, aby vozil hnůj. A ani se s nimi nesepral! To nejsou vojáci, ale metaři. Žrát mu dejte až pozítří, vezměte mu slavník a strčte ho do ajnclíku, a žádnou deku, drnorysovi!“

Nyní si představte, příteli, že hned po jeho příchodu sem ten pitomý fénrich Dauerling hnal před batalionsraport jednoho muže, že prý ho ten zúmyslně nepozdravil, když Dauerling jel přes náměstí ve fiakru v neděli odpůldne s nějakou slečinkou! Tenkrát při batalionsraportu, jak vyprávěly šarže, bylo boží dopuštění. Šikovatel bataliónní kanceláře utekl až k chodbě s lejstrama a major Wenzl řval na Dauerlinga:

„Já si to vyprošuji, himldonrvetr, já si to zakazuji! Víte, pane fénrich,

co je to batalionsraport? Batalionsraport není žádný švajnfest. Jak mohl vás vidět, když jste ujížděl po náměstí? Nevíte, že jste sám učil, že vzdává se čest šaržím, s kterými se setkáváme, a to neznamená, jestli má voják se točit jako vrána, aby našel pana fénricha projíždějícího se přes náměstí. Mlče, prosím vás. Batalionsraport je zřízení velice vážné. Jestli voják vám již tvrdil, že vás neviděl, poněvadž právě na korze vzdával čest mně, obrácen ke mně, rozumíte, k majorovi Wenzlovi, a že nemohl se dívat dozadu na fiakr, který vás vezl, myslím, že se tomu musí věřit. Příště prosím neobtěžovat mne s takovými maličkostmi.'

Od té doby Dauerling se změnil.“

Jednoroční dobrovolník zívá: „Musíme se vyspat na regimentraport. Chtěl jsem vám jenom částečně říct, jak to asi u regimentu vypadá. Plukovník Schröder nemá rád majora Wenzla, je to vůbec divný pavouk. Hejtman Ságner, který má na starosti školu jednoročních dobrovolníků, vidí v Schrödrevi pravý typ vojáka, ačkoliv plukovník Schröder nebojí se ničeho tak jako toho, kdyby měl jít do pole. Ságner je chlap všemi mastmi mazaný a stejně jako Schröder nemá rád rezervní důstojníky. Říká o nich, že jsou to civilní smradi. Na jednoročáky dívá se jako na divoká zvířata, ze kterých je třeba udělat vojenské stroje, přišít jim hvězdičky a poslat na frontu, aby je vybili místo ušlechtilých aktivních důstojníků, které třeba zachovat na plemeno. – Vůbec,“ řekl jednoroční dobrovolník, ukrývá se pod deku, „všechno v armádě smrdí hnilobou. Teď se ještě vyjevené masy nevzpamatovaly. S vypoulenýma očima jdou se dát rozsekat na nudle a potom, když ho trefí kulička, zašeptá jen: Maminko... Neexistují hrdinové, ale jatečný dobytek a řezníci v jenerálních štábech. A nakonec se jim to všechno vzbouří, a to bude pěkná mela. Ať žije armáda! Dobrou noc!“

Jednoroční dobrovolník utichl a pak počal sebou vrtět pod dekou a otázel se:

„Spíte, kamaráde?“

„Nespím,“ odpověděl Švejka na druhém kavalci, „přemejšším.“

„O čem přemýšlíte, kamaráde?“

„O velké stříbrnej medalii za udatnost, kterou dostal jeden truhlář z Vávrovky ulice na Král. Vinohradech, nějakej Mlíčko, poněvadž byl první, kterému u jeho regimentu utrhl na začátku války granát nohu. Dostal umělou nohu a počal se všude chvástat se svou medalií a že je vůbec první a nejprvnější mrzák od regimentu za války. Jednou přišel do Apolla na

Vinohradech a tam se dostal do sporu s řezníky z porážky, kteří mu nakonec utrhli umělou nohu a praštili ho s ní přes hlavu. Ten, co mu ji utrh, nevěděl, že je to umělá noha, tak z toho leknutí omdlel. Na strážnici zas Mlíčkovi nohu přidělali, ale od té doby dostal Mlíčko zlost na svou velkou stříbrnou medaili za udatnost a šel ji zastavit do zastavárny a tam ho zadrželi i s medailí. Měl z toho opletání, a je nějaký takový zvláštní čestný soud pro válečné invalidy, a ten ho odsoudil k tomu, že mu vzali tu stříbrnou medaili a pak ho odsoudili ještě ku ztrátě nohy...“

„Jak to?“

„Náramně prostě. Přišla jednoho dne k němu komise a oznámila mu, že není hoden nosit umělou nohu, tak mu ji vodepnuli a vodnesli. – Anebo,“ pokračoval Švejk, „taky je náramná legrace, když pozůstali po někom, kerej pad ve válce, dostanou najednou takovou medaili s přípisem, že se jim ta medalie propůjčuje, aby ji někam pověsili na význačné místo. V Božetěchově ulici na Vyšehradě jeden rozzuřený otec, který myslel, že si z něho úřady dělají legraci, pověsil tu medaili na záchod a jeden policajt, který s ním měl na pavlači ten záchod společnej, udal ho pro vlezrádu, a tak si to ten chudák odskákal.“

„Z toho vyplývá,“ řekl jednorochní dobrovolník, „že všechna sláva polní tráva. Teď vydali ve Vídni Zápisník jednorochního dobrovolníka a tam je tento úchvatný verš v českém překladě:

Byl jednou jednorochák statný,
ten za vlast, krále svého pad
a příklad podal druhům zdatný,
jak za vlast třeba bojovat.
Hle, mrtvolu již na lafetě nesou,
na prsa hejtman dal mu řád,
modlitby tiché ku nebi se vznesou
za toho, který za vlast pad.

Tak mně připadá,“ řekl jednorochní dobrovolník po krátké pomlčce, „že duch vojenský v nás upadá, navrhuji, milý příteli, abychom v noční tmě, v tichu našeho vězení si zazpívali o kanonýrovi Jabůrkovi. To povznesou vojenského ducha. Ale musíme řvát, aby to bylo slyšet po celých Mariánských kasárnách. Navrhuji proto, abychom se postavili ke dveřím.“

A z arestu ozval se za chvíli řev, až se na chodbě okna třásla:

...A u kanónu stál
 a pořád ládo – ládo...
 a u kanónu stál
 a pořád ládoval.
 Přiletěla koule prudce,
 utrhla mu obě ruce,
 a von klidně stál
 a pořád ládo – ládo...
 u kanónu stál
 a pořád ládoval...

Na nádvoří ozvaly se kroky a hlasy.

„To je profous,“ řekl jednoroční dobrovolník, „jde s ním lajtnant Pelikán, který má dnes službu. Je to rezervní důstojník, můj známý z České besedy, v civilu je matematikem v jedné pojišťovně. Od toho dostaneme cigarety. Řveme jen dál.“

A opět ozvalo se: A u kanónu stál...

Když se otevřely dveře, profous, zřejmě rozčilený přítomností službu konajícího důstojníka, spustil ostře:

„Zde není žádná menażérie.“

„Pardon,“ odpověděl jednoroční dobrovolník, „zde je filiálka Rudolfiny, koncert ve prospěch uvězněných. Právě ukončeno první číslo programu: Válečná symfonie.“

„Nechte toho,“ řekl poručík Pelikán naoko přísně, „myslím, že víte, že máte jít v devět hodin ležet a netropit hluk. Vaše koncertní číslo je slyšet až na náměstí.“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“ řekl jednoroční dobrovolník, „že jsme se nepřipravili náležitě, a jestli nějaká disharmonie...“

„Tohle dělá každý večer,“ snažil se popichovat na svého nepřítele profous, „chová se vůbec strašně neinteligentně.“

„Prosím, pane lajtnant,“ řekl jednoroční dobrovolník, „chtěl bych s vámi mluvit mezi čtyřma očima. Ať profous počká za dveřmi.“

Když to bylo splněno, jednoroční dobrovolník důvěrně řekl:

„Tak vysyp cigarety, Franto. – Sportky? A to jako lajtnant nemáš nic lepšího? Prozatím ti děkuji. Ještě sirky. – Sportky,“ řekl po jeho odchodu jednoroční dobrovolník opovržlivě, „i v nouzi má být člověk povznešen. Kuřte, kamaráde, na dobrou noc. Zítra nás čeká poslední soud.“

Jednorochní dobrovolník nežli usnul, neopomenul zazpívat „Hory, doly a skály vysoké jsou moji přátelé. To nám nenavráti, co jsme měli rádi, děvčátko rozmilé...“

Jestli jednorochní dobrovolník vyličoval plukovníka Schrödra jako netvora, byl na omylu, neboť plukovník Schröder měl částečný smysl pro spravedlnost, který jasně vystupoval po těch nocích, kdy plukovník Schröder byl spokojen se společností, v jejíž středu trávil večery v hotelu. A nebyl-li spokojen?

Zatímco jednorochní dobrovolník pronášel zdrcující kritiku poměrů v kasárnách, plukovník Schröder seděl v hotelu ve společnosti důstojníků a poslouchal, jak nadporučík Kretschmann, který se vrátil ze Srbska s bolavou nohou (trkla ho kráva), vypravoval, jak se díval od štábu, ku kterému byl přidělen, na útok na srbské pozice:

„Ano, nyní vyletěli ze zákopů. Na celé délce dvou kilometrů lezou nyní přes drátěné překážky a vrhají se na nepřitele. Ruční granáty za pasem, masky, ručnici přes rameno, připraveni ku střelbě, připraveni k úderu. Hvízdají kulky. Padne jeden voják, který vyskakuje ze zákopu, druhý padne na vyhozeném náspu, třetí padne po několika krocích, ale těla kamarádů ženou se dále kupředu s hurá, kupředu do kouře a prachu. A nepřítel střílí ze všech stran, ze zákopů, z trychtýřů od granátů, a míří na nás kulometry. Zas padají vojáci. Švarm chce se dostat na nepřátelskou strojní pušku. Padnou. Ale kamarádi jsou již upředu. Hurrá! Padne jeden důstojník. Už není slyšet ručnice pěchoty, připravuje se něco hrozného. Zas padne jeden celý švarm a je slyšet nepřátelské strojní pušky: ratatatata... Padne... Já, odpusťte, už dál nemohu, já jsem opilý...“

A důstojník s bolavou nohou se zamlčel a zůstal sedět tupě na židli. Plukovník Schröder se milostivě usmívá a poslouchá, jak naproti hejtman Spíra, jako kdyby se chtěl hádat, tluče pěstí do stolu a opakuje něco, co nemá žádného významu a čemuž není naprosto rozumět, co to vlastně má znamenat a co chce tím říct:

„Uvažte prosím dobře. Máme ve zbrani rakouské zeměbranecké hulány, rakouské zeměbrance, bosenské myslivce, rakouské myslivce, rakouské pěšáky, uherské pěšáky, tyrolské císařské střelce, bosenské pěšáky, uherské pěší honvédy, uherské husary, zeměbranecké husary, jízdní myslivce, dragouny, hulány, dělostřelce, trén, sapéry, sanitu, námořníky.

Rozumíte? A Belgie? První a druhá výzva vojska tvoří operační armádu, třetí výzva obstarává službu v zádech armády...“

Hejtman Spíro udeřil pěstí do stolu. „Zeměbrana vykonává službu v zemi v čas míru.“

Jeden mladý důstojník vedle horlivě se snažil, aby přesvědčil plukovníka o své vojenské tvrdosti, a velice hlasitě tvrdil k svému sousedovi: „Tuberkulózní lidi se musí posílat na frontu, udělá jim to dobře, a pak je lepší, když padnou nemocní než zdraví.“

Plukovník se usmíval, ale náhle se zachmuřil a obraceje se na majora Wenzla řekl: „Divím se, že se nám nadporučík Lukáš vyhýbá, od té doby, co přijel, nepřišel ještě ani jednou mezi nás.“

„On skládá básničky,“ posměšně se ozval hejtman Ságner, „sotva přijel, tak se zamiloval do paní inženýrové Schreiterové, s kterou se setkal v divadle.“

Plukovník se zachmuřeně podíval před sebe: „Prý umí zpívat kuplety?“

„Už v kadetce nás velice bavil kuplety,“ odpověděl hejtman Ságner, „a anekdoty zná, jedna radost. Proč nejde mezi nás, nevím.“

Plukovník smutně potřásl hlavou: „Dnes už není mezi námi to pravé kamarádství. Dřív, pamatuji se, že každý z nás, důstojníků, snažil se v kasině přispět něčím k zábavě. Jeden, pamatuji se, nějaký nadporučík Dankl, ten se svlékl do naha, lehl si na podlahu, zastrčil si do zadnice ocas ze slanečka a představoval nám mořskou pannu. Jiný zas, poručík Schleisner, uměl stříhat ušima a říčet jako hřebec, napodobovat mňoukání koček a bzucení čmeláka. Pamatuji se také na hejtmána Skodayho. Ten vždy, když jsme chtěli, přivedl do kasina holky, byly to tři sestry, a měl je nacvičené jako psy.“

Postavil je na stůl a ony se začaly před námi obnažovat do taktu. Měl takovou malou taktovku, a všechna čest, kapelník byl znamenitý. A co s nimi prováděl na pohovce! Jednou dal přinést vanu s teplou vodou doprostřed místnosti a my jeden po druhém museli jsme se s těma holkama vykoupat a on nás vyfotografoval.“

Při této vzpomínce plukovník Schröder se blaženě usmíval.

„A jaké sázky jsme dělali ve vaně,“ pokračoval, mlaskaje hnusně a vrtě sebou na židli, „ale dnes? Je to nějaká zábava? Ani ten kupletista se neobjeví. Ani pít dnes mladší důstojníci neumí. Není ještě dvanáct hodin, a už je za stolem, jak vidíte, pět opilých. Byly časy, že jsme seděli dva dny, a čím víc pili, tím byli střízlivějšími, a lili jsme do sebe nepřetržitě pivo, víno, likéry.“

Dnes to není již ten pravý vojenský duch. Čertví co je toho příčinou. Žádný vtíp, jen samé takové povídačky bez konce. Poslouchejte jen, jak tam dole u stolu mluví o Americe.“

Od druhého konce stolu bylo slyšet čísi vážný hlas: „Amerika se do války pouštět nemůže. Američani a Angličani jsou na nůž. Amerika není na válku připravena.“

Plukovník Schröder vzdychl: „To je žvanění rezervních důstojníků. Ty nám byl čert dlužen. Takový člověk ještě včera psal někde v bance nebo dělal kornoutky a prodával koření, skořici a leštidlo na boty nebo vypravoval dětem ve škole, že hlad vyháňá vlky z lesů, a dnes by se chtěl rovnat k aktivním důstojníkům, všemu rozumět a do všeho strkat nos. A když máme u nás aktivní důstojníky, jako je nadporučík Lukáš, tu pan nadporučík mezi nás nejde.“

Plukovník Schröder v mrzuté náladě odešel domů, a když se ráno probudil, měl ještě horší náladu, poněvadž v novinách, které četl v posteli, několikrát našel větu ve zprávách z bojiště, že vojska byla odvedena na předem již připravené pozice. Byly to slavné dny rakouské armády, podobající se jako vejce vejci dnům u Šabace.

A pod tím dojmem přikročil v deset hodin ráno plukovník Schröder k tomu výkonu, který snad správně pojmenoval jednorochní dobrovolník posledním soudem.

Švejk s jednorochním dobrovolníkem stáli na nádvoří a očekávali plukovníka. Byly zde již šarže, službu konající důstojník, plukovní adjutant a šikovatel z plukovní kanceláře se spisy o provinilcích, na které čeká sekýra spravedlnosti – regimentsraport.

Konečně se objevil zachmuřený plukovník v průvodu hejtmana Ságnera ze školy jednorochních dobrovolníků, nervózně sekaje bičkem přes holinku svých vysokých bot.

Přijav raport, přešel několikrát za hrobového mlčení kolem Švejka a jednorochního dobrovolníka, kteří dělali rechtsšaut nebo linkššaut, podle toho, na kterém křídle se plukovník objevil. Činili to s neobyčejnou důkladností, že si mohli krky vykroutit, poněvadž to trvalo hezkou chvíli.

Konečně se plukovník zastavil před jednorochním dobrovolníkem, který hlásil: „Jednorochní dobrovolník...“

„Vím,“ řekl stručně plukovník, „vyvrhel jednorochních dobrovolníků. Čím jste v civilu? Studující klasické filozofie? Tedy ožralý inteligent... –

Pane hejtmane,“ zvolal na Ságnera, „přiveďte sem celou školu jednoročních dobrovolníků. – To se ví,“ hovořil dál k jednoročnímu dobrovolníkovi, „milostpán student klasické filozofie, s kterým se musí našinec špinit. Kehrt euch! To jsem věděl. Faldy na mantlu v nepořádku. Jako kdyby šel od děvky nebo se válel v bordelu. Já vás, chlapečku, roznesu.“

Škola jednoročních dobrovolníků vstoupila na nádvoří.

„Do čtverce!“ rozkázal plukovník. Obklopili souzené i plukovníka úzkým čtvercem.

„Podívejte se na toho muže,“ říčel plukovník, ukazuje bičíkem na jednoročního dobrovolníka, „prochlastal vaši čest jednoročních dobrovolníků, ze kterých má se vychovat kádr řádných důstojníků, kteří by vedli mužstvo k slávě na poli bitevním. Ale kam by vedl on své mužstvo, tento ochlasta? Z hospody do hospody. Všechn vyfasovaný rum by mužstvu propil. Můžete říct něco na svou omluvu? Nemůžete. Podívejte se na něho. Ani na svou omluvu nemůže nic říct, a v civilu studuje klasickou filozofii. Opravdu, klasický případ.“

Plukovník pronesl poslední slova významně pomalu a odplivl si: „Klasický filozof, který v opilosti sráží důstojníkům v noci čepice s hlavy. Mensch! Ještě štěstí, že to byl jen *takový* důstojník od dělostřelectva.“

V tom posledním byla soustředěna všechna zášť 91. regimentu proti dělostřelectvu v Budějovicích. Běda dělostřelci, který padl v noci do rukou patroly od pluku, a naopak. Zášť hrozná, nesmiřitelná, vendeta, krevní msta, dědicí se z ročníku na ročník, provázená na obou stranách tradičními historkami, jak buď infanteristi naházeli dělostřelce do Vltavy, nebo opačně. Jak se seprali v Port Arthuru, u Růže a v jiných četných zábavních místnostech jihočeské metropole.

„Nicméně,“ pokračoval plukovník, „taková věc se musí bezpříkladně potrestat, chlap musí být vyloučen ze školy jednoročních dobrovolníků, morálně zničen. Máme už dost takových inteligentů v armádě. Regimentskanzlei!“

Šikovatel z plukovní kanceláře přistoupil vážně se spisy a s tužkou.

Panovalo ticho jako v soudní síni, kde soudí vraha a předseda soudu spustí: „Poslyšte rozsudek.“

A právě takovým hlasem pronesl plukovník: „Jednoroční dobrovolník Marek odsuzuje se: 21 dní verschärft a po odpykání trestu do kuchyně škrábat brambory.“

Obraceje se ke škole jednoročních dobrovolníků, dal plukovník rozkaz k seřazení. Bylo slyšet, jak rychle se rozdělují do čtyřstupu a odcházejí, přičemž plukovník řekl k hejtmanovi Ságnerovi, že to neklape, aby s nimi na nádvoří odpůldne opakoval kroky.

„To musí hřmít, pane hejtmane. A ještě něco. Málem bych byl zapomněl. Řekněte jim, že celá škola jednoročních dobrovolníků má po pět dní kasárníka, aby nikdy nezapomněli na svého bývalého kolegu, toho lumpa Marka.“

A lump Marek stál vedle Švejka a tvářil se úplně spokojeně. Lépe to už s ním dopadnout nemohlo. Je rozhodně lepší škrábat v kuchyni brambory, modelovat blbouny a obírat žebro než rvát s plnými kařaty pod uragánním ohněm nepřítelů: „Einzeln abfallen! Bajonett auf!“

Vrátiv se od hejtmana Ságnera, plukovník Schröder zastavil se před Švejkiem a podíval se na něho pozorně. Švejkovu figuru v ten okamžik reprezentoval jeho plný, usměvavý obličej, zakrojený velkýma uřima vyčuhujícíma pod naraženou vojenskou řepicí. Celek dělal výraz naprostého bezpečí a neznalosti nějakého provinění. Jeho oči se ptaly: „Provedl jsem prosím něco?“ Jeho oči mluvily: „Mohu já prosím za něco?“

A plukovník shrnul svá pozorování v otázku, kterou dal šikovateli z plukovní kanceláře: „Blb?“

A tu viděl plukovník, jak ústa toho dobráckého obličejů před ním se ořívají.

„Poslušně hlásím, pane obrst, blb,“ odpověděl za šikovatele Švejka.

Plukovník Schröder kývl adjutantovi a odeřel s ním stranou. Pak zavolali na šikovatele a prohlíželi materiál o Švejkově.

„Aha,“ řekl plukovník Schröder, „to je tedy ten sluha nadporučíka Lukáše, který se mu dle jeho raportu ztratil v Táboře. Myslím, že páni důstojníci mají si sami vychovávat své sluhy. Když už si pan nadporučík Lukáš vybral takového notorického blba za sluhu, ať se s ním trápí sám. Má na to dost volného času, když nikam nechodí. Že jste ho také nikdy neviděl v naší společnosti? Nu tak vidíte. Má tedy dost času, aby si mohl svého sluhu vyceповat.“

Plukovník Schröder přistoupil k Švejkově, a dívaje se na jeho dobrácký obličej, řekl: „Pitomý dobytku, máte tři dny verschärft, a až si to odbudete, hlaste se u nadporučíka Lukáše.“

Tak se opět setkal Švejka s jednoročním dobrovolníkem v plukovním

arestě a nadporučík Lukáš mohl se velice potěšit, když si ho dal plukovník Schröder k sobě zavolat, aby mu řekl: „Pane nadporučíku. Asi před týdnem, po svém příjezdu k pluku, podal jste mně raport o přidělení sluhy, poněvadž se vám váš sluha ztratil na nádraží v Táboře. Poněvadž se vrátil...“

„Pane plukovníku...“, prosebně ozval se nadporučík Lukáš.

„... rozhodl jsem se,“ s důrazem pokračoval plukovník, „posadit ho na tři dny a pak ho zas pošlu k vám...“

Nadporučík Lukáš zdrceně se vypotácel z plukovníkovy kanceláře.

Během těch tří dnů, které strávil Švejk ve společnosti jednoročního dobrovolníka Marka, bavil se velice dobře. Každého večera oba pořádali na pryčnách vlastenecké jevy.

Večer z arestu ozývalo se vždy „Zachovej nám, Hospodine“ a „Prinz Eugen, der edle Ritter“. Přezpívali též celou řadu vojenských písniček, a když přicházival profous, znělo mu na uvítanou:

Ten náš starej profous,
ten nesmí zemřítí,
pro toho si musí
čert z pekla přijítí.
Přijde pro něj s vozem
a praští s ním vo zem,
čerti si s ním v pekle
pěkně zatopěj...

A nad pryčnu nakreslil jednoroční dobrovolník profouse a pod něho napsal text staré písničky:

Když jsem šel do Prahy pro jelita,
potkal jsem na cestě tajtrlíka.
Nebyl to tajtrlík, byl to profous,
kdybych byl neutek, byl by mne kous.

A zatímco oba tak dráždili profouse, jako v Seville andaluského býka dráždí červeným šátkem, nadporučík Lukáš s úzkostí očekával, kdy se objeví Švejk, aby hlásil, že nastupuje opět službu.

Švejkovy příhody v Királyhidě

Jednadvadesátý pluk se stěhoval do Mostu nad Litavou – Királyhidy.

Právě když po třídním věznění měl být za tři hodiny Švejk propuštěn na svobodu, byl s jednoročním dobrovolníkem odveden na hlavní strážnici a s eskortou vojáků doprovozen na nádraží.

„To už se dávno vědělo,“ řekl k němu po cestě jednoroční dobrovolník, „že nás přeloží do Uher. Tam budou formírovat maršbatalióny, vojáci se vycvičí v polní střelbě, seperou se s Maďary a vesele pojedeme do Karpat. Sem do Budějovic přijedou Maďari posádkou a budou se mísit plemena. Je už taková teorie, že znásilňovat dívky jiné národnosti je nejlepší prostředek proti degeneraci. Dělal to Švédové a Španělé za třicetileté války, Francouzi za Napoleona a teď v budějovickém kraji budou to dělat zase Madaři a nebude to spojeno s hrubým znásilňováním. Poddá se všechno během času. Bude to prostá výměna. Český voják vyspí se s maďarskou dívkou a ubohá česká děvečka přijme k sobě maďarského honvéda, a po staletích bude to zajímavé překvapení pro antropology, proč se objevily vysedlé lícní kosti u lidí na březích Malše.“

„S tím vzájemným pářením,“ poznamenal Švejk, „je to vůbec zajímavá věc. V Praze je číšník černoch Kristián, jehož otec byl habešským králem a dal se ukazovat v Praze na Štvanici v jednom cirku. Do toho se zamilovala jedna učitelka, která psala básničky do Lady vo pastejřích a potůčku v lese, šla s ním do hotelu a smilnila s ním, jak se říká v Písmu svatým, a náramně se divila, že se jí narodil chlapeček úplně bílej. Jó, ale za čtrnáct dní začal chlapeček hnědnout. Hněd a hněd a za měsíc začal černat. Do půlroku byl černej jako jeho tatínek, habešskej král. Šla s ním na kliniku pro kožní nemoce, aby jí ho nějak vodbarvili, ale tam jí řekli, že je to vopravdová černá kůže mouřenínská a že se nedá nic dělat. Tak se z toho pomátla, začala se ptát v časopisech o radu, co je proti mouřenínům, a vodvezli ji do Kateřinek a mouřenínka dali do sirotčince, kde z něho měli náramnou legraci. Pak se vyučil číšníkem a chodíval tancovat po nočních kavárnách. Rodí se dnes po něm čeští mulati s velikým úspěchem, který už nejsou tak zabarveni jako von. Jeden medik, který chodíval ke Kalichu, nám jednou vykládal, že to ale není tak jednoduchý. Takovej míšenec zas rodí míšence

a ti jsou už k nerozeznání vod bílejších lidí. Ale najednou v nějakém kolenu že se vobjeví černochoch. Představte si ten malér. Vy se voženíte s nějakou slečnou. Potvora je úplně bílá, a najednou vám porodí černochocha. A jestli před devíti měsíci se šla podívat bez vás do varieté na atletické zápasy, kde vystupoval nějaký černochoch, tu myslím, že by vám to přeci jen trochu vrtalo hlavou.“

„Případ vašeho černochocha Kristiána,“ řekl jednorochní dobrovolník, „třeba promyslet i ze stanoviska válečného. Dejme tomu, že toho černochocha odvedli. Je Pražák, tak patří k 28. regimentu. Přece jste slyšel, že dvacátý osmý přešel k Rusům. Jak by se asi Rusové divili, kdyby zajali i černochocha Kristiána. Ruské noviny by jistě psaly, že Rakousko žene do války svá koloniální vojska, kterých nemá, že Rakousko sáhlo už k černošským rezervám.“

„Vypravovalo se,“ prohodil Švejka, „že Rakousko má přece kolonie, někde na severu. Nějakou tu Země císaře Františka Josefa...“

„Nechte si to, hoši,“ řekl jeden voják z eskorty, „to je moc nevopatrný, vypravovat dnes vo nějaký Zemi císaře Františka Josefa. Nejmenujte nikoho a uděláte lepší...“

„Tak se podívejte na mapu,“ vpadl do toho jednorochní dobrovolník, „že opravdu je země našeho nejmilostivějšího mocnáře císaře Františka Josefa. Podle statistiky je tam samý led a vyváží se odtud na ledoborcích patřících pražským ledárnám. Tento ledový průmysl je i cizinci neobyčejně ceněn a vážen, poněvadž je to podnik výnosný, ale nebezpečný. Největší nebezpečí panuje při dopravě ledu ze Země císaře Františka Josefa přes polární kruh. Dovedete si to představit?“

Voják z eskorty cosi nejasně zabručel a kaprál provázející eskortu přiblížil se a naslouchal dalšímu výkladu jednorochního dobrovolníka, který vážně pokračoval: „Tato jediná rakouská kolonie může ledem zásobit celou Evropu a jest znamenitým národohospodářským činitelem. Kolonizace pokračuje ovšem pomalu, poněvadž kolonisti dílem se nehlásí, dílem zmrznou. Nicméně úpravou klimatických poměrů, na které má velký zájem ministerstvo obchodu i zahraniční ministerstvo, je naděje, že budou náležitě využítovány velké plochy ledovců. Zařízením několika hotelů přivábí se spousty turistů. Bude ovšem třeba vhodně upravit turistické stezky a cesty mezi ledovými kry a namalovat na ledovce turistické značky. Je divou obtíží jsou Eskymáci, kteří znemožňují našim místním orgánům jich práci...“

– Chlapi se nechtějí učit německy,“ pokračoval jednorochní dobrovolník, zatímco desátník se zájmem naslouchal. Byl to aktivní muž, v civilu býval čeledínem, byl pitomec a surovec, hltal všechno, o čem neměl zdání, a jeho ideálem bylo sloužit za supu.

„Ministerstvo vyučování, pane kaprále, zbudovalo pro ně s velkým nákladem a obětmi, kdy zmrzlo pět stavitelů...“

„Zedníci se zachránili,“ přerušil ho Švejk, „poněvadž se vohřáli vod zapálený fajfky.“

„Ne všichni,“ řekl jednorochní dobrovolník, „dvěma stala se nehoda, že zapomněli táhnout a dýmky jim uhasly, tak je museli v ledu zakopat. – Ale nakonec byla přece škola vystavena z ledových cihel a železobetonu, což drží velice dobře pohromadě, ale Eskymáci rozdělali oheň kolem dokola z rozebraného dříví obchodních lodí zamrzlých v ledu a docílili, co chtěli. Led, na kterém škola vystavěna, se roztál a celá škola i s řídícím učitelem a se zástupcem vlády, který měl být druhého dne přítomen slavnostnímu vysvěcení školy, propadla se do moře. Bylo jen slyšet, že zástupce vlády, když už byl po krk ve vodě, vykřikl: Gott strafe England! Ted tam asi pošlou vojsko, aby udělalo s Eskymáky pořádek. To se ví, že bude s nimi těžká vojna. Nejvíc budou našemu vojsku škodit ochočení ledoví medvědi.“

„Ještě to by scházelo,“ moudře poznamenal desátník, „beztoho už je různých válečných vynálezů. Kupříkladu vezmeme si gázmasky na votravování plynem. Natáhneš si to na hlavu a jseš votrávenej, jak nám vykládali v unteroffiziersschule.“

„Voni vás jen tak strašejí,“ ozval se Švejk, „žádnej voják se nemá ničeho bát. I kdyby v boji padl do latríny, tak se jen voblíže a jde dál do gefechtu, a na votravný plyny je každěj zvykle] z kasáren, když je čerstvej komisárek a hrách s kroupama. Ale ted prej vynašli Rusové něco proti šaržím...“

„To budou asi zvláštní elektrické proudy,“ doplnil to jednorochní dobrovolník, „ty se sloučí s hvězdičkami na límci a ty vybuchnou, poněvadž jsou z celuloidu. To zas bude nová pohroma.“

Ačkoliv byl desátník v civilu od volů, přece snad nakonec pochopil, že si z něho dělají legraci, a přešel od nich v čelo patroly.

Blížili se ostatně k nádraží, kde se loučili Budějovičáci se svým regimentem. Nemělo to oficielního rázu, ale náměstí před nádražím bylo naplněno obecenstvem, které očekávalo vojsko.

Zájem Švejkův soustředil se na špalír obecenstva. A jak tomu vždy

bývá, i teď se stalo, že hodní vojáci šli vzadu, a ti pod bajonetem první. Hodní vojáci budou později namačkáni do dobytčáků, a Švejk s jednoročákem do zvláštního arestantského vozu, který byl vždy připjat k vojenským vlakům hned za štábní vagóny. V takovém arestantském voze je místa habaděj.

Švejk nemohl se udržet, aby nevykřikl do špalíru „Nazdar!“ a nezamával čepicí. Působilo to tak sugestivně, že zástup to hlučné opakoval a „Nazdar!“ šířilo se dál a zaburácelo před nádražím, kde daleko odtud se začalo říkat: „Už jdou.“

Desátník z eskorty byl celý nešťastný a zařval na Švejka, aby držel hubu. Ale volání šířilo se jako lavina. Četníci zatlačovali špalír a razili cestu eskortě, a davy dál řvaly „Nazdar!“ a mávaly čepicemi a klobouky.

Byla to pořádná manifestace. Z hotelu naproti nádraží z oken mávaly nějaké dámy kapesníky a křičely „Heil!“ Do „nazdar“ mísilo se „heil“ i ze špalíru a nějakému nadšenci, který použil té příležitosti, aby vykřikl „Nieder mit den Serben“, podrazili nohy a trochu po něm šlapali v umělé tlačenici. A jako elektrická jiskra dál se neslo: „Už jdou!“

A šli, přičemž pod bajonety přívětivě kýval Švejk rukou zástupům a jednoroční dobrovolník vážně salutoval.

Tak vešli na nádraží a šli k určenému vojenskému vlaku, když málem by byla ostrostřelecká kapela, jejíž kapelník byl vážně popleten nečekanou manifestací, spustila „Zachovej nám, Hospodine“. Naštěstí v pravé chvíli objevil se v černém tvrdém klobouku vrchní polní kurát páter Lacina od 7. jízdecké divize a počal dělat pořádek.

Jeho historie byla prostinká. Přijel včera do Budějovic, on, postrach všech důstojnických minází, nenažrané chlapisko, nedožera, a jakoby náhodou zúčastnil se malého banketu důstojníků odjíždějícího regimentu. Jed, pil za deset a ve víceméně nestřízlivém stavu chodil do důstojnické mináže loudit na kuchařích nějaké zbytky. Pohlcoval mísy s omáčkami a knedlíky, rval jako kočkovitá šelma maso od kostí a dostal se v kuchyni nakonec na rum, kterého když se nalokal, až krkal, vrátil se k večírku na rozloučenou, kde se proslavil novým , chlastem. Měl v tom bohaté zkušenosti a u 7. jízdecké divize dopláceli vždy důstojníci na něho. Ráno dostal nápad, že musí dělat pořádek při odjezdu prvních esalonů regimentu, a proto se potloukal po celé délce špalíru, účinkoval na nádraží tak, že

důstojníci řídící dopravu pluku uzavřeli se před ním v kanceláři přednosta stanice.

Objevil se proto opět před nádražím v pravý čas, aby strhl taktovku kapelníka ostrostřelců, který už chtěl dirigovat „Zachovej nám, Hospodine“.

„Halt,“ řekl, „ještě ne, až dám znamení. Ted' rūt a já zas příjdu.“ Odešel do nádraží a pustil se za eskortou, kterou zastavil svým křikem: „Halt!“

„Kampak?“ otázal se přísné desátníka, který nevěděl si rady v nové situaci.

Místo něho odpověděl dobrácky Švejk: „Do Brucku nás vezou, jestli chtějí, pane obrfeldkurát, můžou ject s námi.“

„A to taky pojedu,“ prohlásil páter Lacina, a otáčeje se po eskortě, dodal: „Kdo říká, že nemůžu ject? Vorwärts! Marsch!“

Když se vrchní polní kurát ocitl v arestantském vagóně, položil se na lavici a dobrosrdečný Švejk svlékl si plášť a položil ho páterovi Lacinovi pod hlavu, k čemuž k uděšenému desátníkovi poznamenal tiše jednoroční dobrovolník: „Obrfeldkuráty ošetřovati.“

Páter Lacina, pohodlně natažen na lavici, počal vykládat: „Ragú s hříbkami, pánové, je tím lepší, čím je víc hříbků, ale hříbky se musí napřed smažit na cibulce a pak se teprve přidá bobkový list a cibule...“

„Cibuli už jste ráčil dát předem,“ ozval se jednoroční dobrovolník, provázen zoufalým pohledem desátníka, který viděl v páterovi Lacinovi opilého sice, ale přece jen svého představeného.

Situace desátníka byla opravdu zoufalá.

„Ano,“ podotkl Švejk, „pan obrfeldkurát má ouplnou pravdu. tím víc cibule, tím lepší. V Pakoměřicích bejval sládek a ten dával i do piva cibuli, poněvadž prej cibule táhne žízeň. Cibule je vůbec náramně prospěšná věc. Pečená cibule se dává i na nežidy...“

Páter Lacina zatím na lavici mluvil polohlasné, jako ve snění: „Všechno záleží na koření, jaké koření se do toho dá a v jakém množství. Nic se nesmí přepeřit, přepaprikovat...“

Mluvil čím dál pomaleji a tišeji: „Pře-hře-bíčkovat, pře-citró-novat, pře-novo-okó-řenit, pře-mušká...“

Nedopověděl a usnul, hvízdaje chvílemi nosem, když občas přestal chrápat.

Desátník se strnule na něho díval, zatímco mužové z eskorty se tiše smáli na svých lavicích.

„Ten se tak brzo neprobudí,“ prohodil Švejk za chvíli, „je ouplně vožralej. – To je jedno,“ pokračoval Švejk, když mu dával desátník úzkostlivé znamení, aby mlčel, „na tom se nedá nic změnit, je vožralej, jak zákon káže. Von je v rangu hejtmana. Každěj z těch feldkurátů, nižší nebo vyšší, už má takový nadání od boha, že se zežere při každý příležitosti pod vobraz boží. Já jsem sloužil u feldkuráta Katze a ten by byl propil nos mezi očima. Tohle, co vyvádí tenhle, to ještě nic není proti tomu, co vyváděl ten. Propili jsme spolu monstranci a byli bychom snad propili i samýho pánaboha, kdyby byl nám někdo něco na něho pújčil.“

Švejk přistoupil k páteru Lacinovi, obrátil ho ke stěně a znalecky řekl: „Ten bude chrnět až do Brucku,“ a vrátil se na své místo, provázen zoufalým pohledem nešťastného desátníka, který poznamenal: „Abych to šel snad oznámit“

„To si dejte zajít,“ řekl jednorochní dobrovolník, „vy jste eskortenkomanďant. Vy se nesmíte od nás vzdálit. A také podle předpisu nesmíte nikoho z provázející stráže pustit ven, aby to šel oznámit, dokud nebudete míti náhradníka. Jak vidíte, to je tvrdý oříšek. Abyste pak střelbou dal znamení, aby sem někdo přišel, to také nejde. Zde se nic neděje. Na druhé straně zas je předpis, že kromě arestantů a provázející jich eskorty nesmí v arestantském vagóně být cizí osoba. Nezaměstnaným vstup přísně zapovězen. Abyste pak chtěl smazat stopy svého přestupku a vrchního feldkuráta při jízdě vlakem chtěl shodit z vlaku nenápadným způsobem, to také nejde, poněvadž jsou zde svědci, kteří viděli, že jste ho pouštěl do vagónu, kam nepatří. Je to, pane kaprál, jistá degradace.“

Desátník rozpačitě se ozval, že do vagónu vrchního polního kněze nepouštěl, že se on sám k nim přidal a že je to přece jeho představený.

„Zde jste představeným jedině vy,“ důrazně tvrdil jednorochní dobrovolník, jehož slova doplnil Švejk: „I kdyby se k nám chtěl přidat císař pán, tak jste to nesměl dovolit. To je jako na vartě, když přijde k takovému rekrutovi inspekční oficír a požádá ho, aby mu došel pro cigarety, a ten se ho ještě zeptá, jakěj druh mu má přinést. Na takový věci je festunk.“

Desátník nesměle namítl, že Švejk přece první řekl obrfeldkurátovi, že může ject s nimi.

„Já si to můžu, pane kaprál, dovolit,“ odpověděl Švejk, „poněvadž jsem blbej, ale od vás by to žádnej nečekal.“

„Sloužíte už dlouho aktivně?“ otázal se desátníka jako mimochodem jednoroční dobrovolník. „Třetí rok. Nyní mám být povýšenej na cuksfiru.“

„Tak nad tím udělejte křížek,“ cynicky řekl jednoroční dobrovolník, „jak vám říkám, z toho kouká degradace.“

„Vono je to úplně jedno,“ ozval se Švejk, „padnout jako šarže nebo jako prostej voják – ale pravda, degradovaný prej strkají do první řady.“

Vrchní polní kurát sebou pohnul.

„Chrní,“ prohlásil Švejk, když zjistil, že je s ním všechno v náležitém pořádku, „teď se mu asi zdá o nějaké žranici. Jenom se bojím, aby se nám zde nevydělal. Můj feldkurát Katz, ten když se vožral, tak se ve spaní necítil. Jednou vám...“

A Švejk počal vypravovat své zkušenosti s polním kurátem Otto Katzem tak podrobné a zajímavě, že ani nepozorovali, že se vlak hnul.

Teprve řev z vagónů vzadu přerušil vypravování Švejkovo. Dvanáctá kumpanie, kde byli sami Němci od Krumlovska a Kašperských Hor, hulákala: *Wann ich kumm, wann ich kumm, wann ich wieda, wieda kumm.* A z jiného vagónu nějaký zoufalec řval ke vzdalujícím se Budějovicům: *Und du, mein Schatz, bleibst hier Holarjó, holarjó, holo!* Bylo to takové hrozné jódlování a ječení, že ho museli kamarádi odtáhnout od otevřených dveří dobytčího vozu.

„To se divím,“ řekl jednoroční dobrovolník k desátníkovi, „že u nás se ještě neobjevila inspekce. Podle předpisu měl jste nás hlásit u komandanta vlaku hned na nádraží a nezabývat se nějakým opilým vrchním polním kurátem.“

Nešťastný desátník mlčel tvrdošijně a zarputile se díval na dozadu ubíhající telegrafní sloupy. „Když si pomyslím, že nejsme hlášeni u nikoho,“ pokračoval jízlivý jednoroční dobrovolník, „a že na nejbližší stanici k nám jistě vlezle komandant vlaku, tu se ve mně vzepře vojenská krev. Vždyť my jsme jako...“

„...cikáni,“ vpadl do toho Švejk, „nebo vandráci. Mně to připadá, jako bychom se báli božího světla a nesměli se nikde hlásit, aby nás nezavřeli.“

„Kromě toho,“ řekl jednoroční dobrovolník, „na základě nařízení ze dne 21. listopadu 1879 při dopravě vojenských arestantů vlaky je třeba zachovávat tyto předpisy: Za prvé: Arestantský vagón musí být opatřen mřížemi. To je jasné nad slunce a zde též provedeno dle předpisu. Nalézáme se za dokonalými mřížemi. To by bylo tedy v pořádku. Za druhé: V

doplnění c. k. nařízení ze dne 21. listopadu 1879 má se nacházeti v každém arestantském vagóně záchod. Není-li takového, má být opatřen vagón krytou nádobou na vykonávání velké i malé tělesné potřeby arestantů i provázející strážě. Zde vlastně u nás se nemůže mluvit o arestantském vagóně, kde by mohl být záchod. Nalézáme se prostě v jednom přepaženém kupé, izolování od celého světa. A také zde není oné nádoby...“

„Můžete to udělat z okna,“ prohodil pln zoufalství desátník.

„Zapomínáte,“ řekl Švejk, „že žádněj arestant nesmí k volenu.“

„Potom za třetí,“ pokračoval jednoroční dobrovolník, „má být opatřena nádoba s pitnou vodou. O to jste se také nepostaral. A propos! Víte, v které stanici bude se rozdávát menáž? Nevíte? To jsem věděl, že jste se neinformoval...“

„Tak vidíte, pane kaprál,“ poznamenal Švejk, „že to není žádná legrace, vozit arestanty. Vo nás se musí pečovat. My nejsme žádný vobyčejný vojáci, který se musejí sami vo sebe starat. Nám se musí všechno přinést až pod nos, poněvadž jsou na to nařízení a paragrafy, kterejch se musí každěj držet, poněvadž by to nebyl žádněj pořádek. ‚Zavřenej člověk je jako dítě v peřince,` říkával jeden známe] syčák, ‚ten se musí vopatrovat, aby se nenastudil, aby se nerozčílil, aby byl spokojenej se svým osudem, že se mu chudáčkovi neubližuje: – Vostatné,“ řekl po chvíli Švejk, dívaje se přátelsky na desátníka, „až bude jedenáct, tak mně laskavě řekněte.“

Desátník se tázavě podíval na Švejka.

„Vy jste se mě, pane kaprál, patrně chtěl zeptat, proč mně máte říct, až bude jedenáct. Vod jedenácti hodin patřím do dobytčího vagónu, pane kaprál,“ důrazně řekl Švejk a pokračoval slavnostním hlasem: „Byl jsem odsouzen na tři dny u regimentsraportu. V jedenáct hodin jsem nastoupil svůj trest a dneska v jedenáct hodin musím bejt propuštěnej. Vod jedenácti hodin nemám tady co dělat. Žádnej voják nesmí bejt dýl zavřenej, než mu patří, poněvadž na vojně se musí zachovávat disciplína a pořádek, pane kaprál.“

Zoufalý desátník po této ráně se dlouho nemohl vzpamatovat, až konečně namítl, že nedostal žádných papírů.

„Milý pane kaprále,“ ozval se jednoroční dobrovolník, „papíry nejdou samy k veliteli eskorty. Když hora nejde k Mahomedovi, musí jít velitel eskorty sám pro papíry. Vy jste se nyní ocitl před novou situací. Rozhodně nesmíte zadržovat nikoho, který má vyjít na svobodu. Na druhé straně

nesmí nikdo opustit podle platných předpisů arestantský vagón. Opravdu nevím, jak se dostanete z této prožluklé situace. tím dál je to horší. Teď je půl jedenácté.“ Jednoroční dobrovolník zastrčil kapesní hodinky: „Jsem velice zvědav, pane kaprále, co budete dělat za půl hodiny.“

„Za půl hodiny patřím do dobytčího vagónu,“ opakoval snivě Švejk, načež desátník úplně popletený a zničený obrátil se k němu:

„Jestli vám to nebude nevhod, já myslím, že je to zde mnohem pohodlnější než v dobytčáku. Já myslím...“

Byl přerušen výkřikem ze spaní vrchního polního kuráta: „Více omáčky!“

„Spi, spi,“ řekl dobrácky Švejk, podkládaje mu pod hlavu cíp pláště, který padal z lavice, „ať se ti zdá zas pěkné dál o žrádle.“

A jednoroční dobrovolník počal zpívat: *Spi, děťátko, spi, zavři očka svý, pánbůh bude s tebou spáti, andělíček kolíbatí, spi děťátko, spi.* Zoufalý desátník nereagoval již na nic. Díval se tupé do kraje a dal plný průběh naprosté dezorganizaci v arestantském kupé.

U pažení hráli vojáci z eskorty maso a na zadní tváře dopadaly svižné a poctivé rány. Když se tím směrem ohlédl, dívala se právě na něho vyzývavě zadnice jednoho pěšáka. Desátník si vzdychl a odvrátil se opět k oknu.

Jednoroční dobrovolník chvíli o něčem přemýšlel a pak se obrátil na zdrceného desátníka: „Jestlipak znáte časopis Svět zvířat?“

„Ten časopis,“ odpověděl desátník se zřejmým výrazem radosti, že hovor převádí se na jiné pole, „odbíral hospodský u nás ve vsi, poněvadž měl děsně rád Bánské kozy a všechny mu chci ply. Proto žádal v tom časopise o radu.“

„Milý kamaráde,“ řekl jednoroční dobrovolník, „můj rozhovor, který bude nyní následovat, dokáže vám neobyčejně jasné, že chyb není nikdo ušetřen! Jsem přesvědčen, pánové, že vy tam vzadu přestanete hrát maso, neboť to, co vám nyní povím, bude velice zajímavé už tím, že mnohým odborným výrazům neporozumíte. Budu vám vypravovat povídku o Světe zvířat, abychom zapomněli na naše dnešní válečné trampoty:

Jak jsem se vlastně stal kdysi redaktorem Světa zvířat, onoho velice zajímavého časopisu, bylo pro mne nějaký čas hádankou dosti složitou do té doby, kdy jsem sám přišel k tomu názoru, že jsem to mohl provést jen ve stavu naprosto nepřičetném, ve kterém jsem byl sveden přátelskou láskou ku starému kamarádovi Hájkovi, který redigoval do té doby poctivě časopis,

ale zamiloval se přitom do dcerušky majitele časopisu pana Fuchse, který ho vyhnal na hodinu pod tou podmínkou, že mu zaopatří redaktora pořádného.

Jak vidíte, byly tenkrát podivuhodné námezdní poměry.

Majitel listu, když jsem mu byl představen svým kamarádem Hájkem, přijal mne velice vlídně a otázal se mne, zdali mám vůbec nějaké ponětí o zvířatech, a byl velice spokojen mou odpovědí, že jsem si vždy velice zvířat vážil a viděl v nich přechod ke člověku a že zejména ze stanoviska ochrany zvířat respektoval jsem vždy jejich tužby a přání. Každé zvíře si nic jiného nepřeje, než aby bylo před tím, než je sněženo, usmrceno pokud možno bezbolestně.

Kapr od samého svého narození chová utkvělou představu, že není hezké od kuchařky, když mu párá břicho zaživa, a zvyk stínání kohouta že je náběhem spolku pro ochranu zvířat nepodřezávat drůbež rukou neumělou.

Zkroucené postavy smažených mřínků svědčí o tom, že umírající protestují proti tomu, aby byli v Podole smaženi zaživa na margarínu. Hnát krocana...

Vtom mne přerušil a optal se, zdali znám drůbežnictví: psy, králíky, včelařství, rozmanitosti ze světa zvířat, vystříhovat z cizích žurnálů obrázky k reprodukci, překládat z cizozemských žurnálů odborné články o zvířatech, umím-li listovat v Brehmovi a mohl-li bych s ním psát úvodníky ze života zvířat se zabarvením katolických svátků, změny ročních počasí, dostih, honů, výchovy policejních psů, národních i církevních svátků, zkrátka mít situační novinářský přehled a využítkovat ho v krátkém obsažném úvodníčku.

Prohlásil jsem, že jsem již velice mnoho přemýšlel o správném vedení takového časopisu, jako je Svět zvířat, a že všechny ty rubriky a body dovedu plně reprezentovat, ovládaje zmíněné náměty. Mou snahou však že bude vyšínout časopis na nezvyklou výši. Reorganizovat obsahově i věcně.

Zavést nové rubriky, například ‚Veselý koutek zvířat‘, ‚Zvířata o zvířatech‘, všímaje si přitom bedlivé politické situace.

Poskytnout čtenářům překvapení za překvapením, aby se od zvířete ku zvířeti nemohli vzpamatovat. Rubrika ‚Ze dne zvířat‘ že se musí střídát s ‚Novým programem řešení otázky domácího skotu‘ a ‚Hnutím mezi dobytkem‘.

Opět mne přerušil a řekl, že mu to úplně stačí, a jestli jen polovičku toho podaří se mně splnit, že mně daruje párek trpasličích wyandotek z

poslední berlínské výstavy drůbeže, které obdržely první cenu a majitel zlatou medaili za výborné spáření.

Mohu říci, že jsem se vynasnažil a svůj vládní program v časopise dodržoval, pokud mé schopnosti stačily, ba dokonce přišel jsem k objevu, že mé články převyšují mé schopnosti.

Chtěje obecnstvu poskytnouti něco úplně nového, vymýšlel jsem si zvířata.

Vycházel jsem z toho principu, že například slon, tygr, lev, opice, krtek, kuň, čuně atd. jsou dávno již každému čtenáři Světa zvířat úplně známými tvory. Že třeba čtenáře rozrušit něčím novým. Novými objevy, a proto jsem to zkusil s velrybou sírobřichou. Tento nový druh mé velryby byl velikostí tresky a opatřen měchýřem naplněným mravenčí kyselinou a zvláštní kloakou, kterou má velryba sírobřichá s výbuchy vypouštěla na malé rybky, které chtěla pozřít, omamnou jedovatou kyselinu, které později dal anglický učenec... teď se již nepamatuji, jak jsem ho nazval, pojmenování kyseliny velrybí. Velrybí tuk byl již všem známý, ale nová kyselina vzbudila pozornost několika čtenářů, kteří se ptali na firmu vyrábějící tuto kyselinu.

Mohu vás ubezpečit, že jsou vůbec čtenáři Světa zvířat velice zvědaví.

Krátce za sebou objevil jsem po velrybě sírobřiché celou řadu jiných zvířat. Jmenuji mezi nimi blahníka prohnaného, savce z rodu klokanů, vola jedlého, pratypta to krávy, nálevníka sépiového, kterého jsem označil za druh potkana.

Přibývala mně nová zvířata každým dnem. Sám byl jsem velice překvapen mými úspěchy v těchto oborech. Nikdy jsem si nepomyslil, že je třeba zvířenu tak silně doplnit a že Brehm tolik zvířat mohl vynechat ve svém spise Život zvířat. Věděl Brehm a všichni ti, kteří šli po něm, o mém netopýrovi z ostrova Islandu, „netopýru vzdáleném“, o mé kočce domácí z vrcholku hory Kilimandžáro pod názvem „pačucha jelení dráždivá“?

Měli do té doby přírodozpytci zdání o nějaké bleše inženýra Khúna, kterou jsem našel v jantaru a která byla úplně slepá, poněvadž žila na podzemním prehistorickém krtkovi, který také byl slepý, poněvadž jeho prababička se spářila, jak jsem psal, s podzemním slepým macarátem jeskynním z Postojenské jeskyně, která v té době zasahovala až na nynější Baltický oceán?

Z této nepatrné události vyvinula se veliká polemika mezi Časem a

Čechem, poněvadž Čech v rozmanitostech ve svém fejetonu, cituje článek o bleše mnou objevené, prohlásil: „Co Bůh činí, dobře činí: Čas přirozeně čistě realisticky rozbil celou mou blechu i s velebným Čechem, a od té doby zdálo se, že mne opouští šťastná hvězda vynálezce a objevitele nových stvoření. Abonenti Světa zvířat začali se znepokojovali.

Původ k tomu daly mé různé drobné zprávy o včelařství, drůbežnictví, kde jsem rozvinul své nové teorie, které způsobily pravé zděšení, poněvadž po mých jednoduchých radách ranila známého včelaře pana Pazourka mrtvice a vyhynulo včelaření na Šumavě i v Podkrkonoší. Na drůbež přišel mor a zkrátka chćípalo to všechno. Abonenti psali výhružné dopisy a odmítali časopis.

Vrhl jsem se na ptáky žijící na svobodě a ještě dnes se pamatuji na svou aféru s redaktorem Selského obzoru, klerikálním poslancem ředitelem Jos. M. Kadlčákem!

Vystříhl jsem z anglického časopisu Country Life obrázek nějakého ptáčka, který seděl na ořechu. Dal jsem mu název ořešník, stejné jako bych se nijak logicky nerozpakoval napsat, že pták sedící na jalovci je jalovník, případně jalovice.

I co se nestalo. Na obyčejném korespondenčním lístku napadl mne pan Kadlčák, že prý je to sojka a žádný ořešník, a že prý je to překlad Eichelhäher.

Poslal jsem dopis, ve kterém jsem celou svou teorii vyložil o ořešníku, propletaje dopis četnými nadávkami a vymyšlenými citáty z Brehma.

Poslanec Kadlčák odpověděl v Selském obzoru úvodním článkem.

Můj šéf, pan Fuchs, seděl jako vždy v kavárně a četl krajinské noviny, poněvadž poslední dobou náramně často hledal zmínky o mých poutavých člancích ve Světě zvířat, a když jsem přišel, ukázal na ležící na stole Selský obzor a řekl tiše, dívaje se na mne svýma smutnýma očima, který výraz měly jeho oči stále poslední dobou.

Četl jsem hlasitě před celou kavárenskou publikou:

„Čtená redakce! Upozornil jsem, že váš časopis zavádí názvosloví nezvyklé a neodůvodněné, že příliš málo dbá čistoty jazyka českého, vymýšlí si různá zvířata. Uvedl jsem doklad, že místo všeobecně užívaného starodávneho názvu sojka zavádí váš redaktor žaludník, což má podklad v překladě německého názvu Eichelhäher – sojka.“

„Sojka,“ opakoval po mně zoufale majitel časopisu.

Četl jsem klidně dál: „Nato jsem od vašeho redaktora Světa zvířat obdržel dopis nesmírně hrubého, osobního a neomaleného rázu, kde jsem byl nazván trestuhodně ignorantským hovadem, což zasluhuje pokárání důrazného. Tak se neodpovídá na věcné vědecké výtky mezi slušnými lidmi. Rád bych věděl, kdo je z nás obou větší hovado. Snad, pravda, neměl jsem činiti výtky dopisnicí a dopsati listem, ale pro nával práce nevšiml jsem si té malichernosti, ale nyní po sprostém výpadu vašeho redaktora Svět zvířat vedu na veřejný pranýř.“

Váš pan redaktor se náramně mýlí, domnívaje se, že jsem nedoučené hovado, které nemá ani ponětí, jak se ten který pták jmenuje. Zabývám se ornitologií po léta, a nikoliv z knih, nýbrž studiemi v přírodě, maje v klecích víc ptáků, než viděl váš redaktor ve svém životě, zejména člověk uzavřený v pražských kořalnách a hospodách.

Než to jsou věci vedlejší, ač by zajisté nebylo na škodu, kdyby se váš redaktor Světa zvířat dříve přesvědčil, komu vytýká hovadinu, nežli nájezd vyjde z pera, třeba je určen na Moravu do Frýdlandu u Místku, kde byl do tohoto článku též odbírán váš časopis.

Nejde ostatně o osobní polemiku bláznivého chlapa, nýbrž o věc, a proto opakuji znova, že vymyšlet si z překladů názvy jest nepřípustné, když máme všeobecně známý domácí název sojka.

„Ano, sojka,“ ještě zoufalejším hlasem pronesl můj šéf.

Čtu spokojeně dál nedaje se přerušovat. Je to darebáctví, když se to děje od neoborníků a surovců. Kdo kdy říkal sojce ořešník? V díle Naši ptáci na str. 148 jest latinský název: *Garrulus glandarius* B. A., je ten můj pták – sojka.

Redaktor vašeho listu zajisté uzná, že znám lépe svého ptáka, než ho může znát neoborník. Ořešník se nazývá podle dr. Bayera *Mucifraga carycates* B, a to B neznamena, jak mně psal váš redaktor, že je to začáteční písmeno slova blb. Čeští ptakopisci znají vůbec jenom sojku obecnou, nikoliv vašeho žaludníka, kterého vynašel právě ten pán, na kterého patří začáteční písmeno B podle jeho teorie. To jest neurvalý osobní nájezd, který na věci nic nezmění.

Sojka zůstane sojkou, i kdyby se redaktor Světa zvířat z toho podě..1, a zůstane to jen dokladem, jak lehkomyšlně a nevěcně se leckdys píše, byt by se i on dovolával Brehma nápadně neurvale. Ten sprosták píše, že sojka patří podle Brehma do čeledi krokodýlovitých, str. 452, kde se mluví o ťuhýku

čili strakoši obecném (*Lanius minor* L.). Pak se tento ignorant, smím-li to jeho jméno zdobnit, dovolává opět Brehma, že sojka patří do čeledi patnácté, a Brehm havranovité počítá do čeledi sedmnácté, k nimž druží se havrani, rod kavek, a jest tak sprostý, že i mne nazval kavkou (*Colaeus*) a rodem strak, vran modrých, podčeledí blbounů nejsporných, ačkoliv na téže stránce jedná se o sojkách hájních a strakách pestrých...`

„Sojky hájní,` vzdychl můj vydavatel časopisu, chytaje se za hlavu, dejte to sem, ať to dočtu:

Lekl jsem se, že mu ochraptěl hlas, kterým četl: „Kolohříbek neboli kos turecký zůstane stejně v českém překladě kolohříbkem, jako zůstane kvíčala kvíčalou.“

„Kvíčale se má říkat jalovečník nebo jalovice, pane šéf,` podotkl jsem, poněvadž se živí jalovcem.“ Pan Fuchs uhodil novinami o stůl a vlezl pod kulečník, chroptě ze sebe poslední slova, která přečetl: „*Turdus*, kolohříbek. – Žádná sojka,` řval pod kulečníkem, „ořešník, koušu, pánové!“

Byl konečně vytažen a na třetí den skončil v rodinném kruhu na mozkovou chřipku.

Poslední slovo jeho bylo, v jeho poslední jasné chvíli: „Nejedná se mně o osobní zájem, ale o dobro celku. Z toho stanoviska raďte přijati můj posudek, tak věcně, jak...` – a škytl.“

Jednorozční dobrovolník se zamlčel a řekl jízlivě k desátníkovi:

„Tím jsem jen chtěl říct, že každý člověk se octne někdy v choulostivé situaci a chybuje!“

Celkem vzato, desátník z toho pochopil jediné tolik, že je chybujícím; proto odvrátil se opět k oknu a zasmušile se díval, jak ubíhá cesta.

O něco větší zájem způsobilo vypravování na Švejka. Mužové z eskorty dívali se pitomě na sebe.

Švejk začal: „Na světě nezůstane nic utajeno. Všechno vyjde najevo, jak jste slyšeli, že i taková blbá sojka není žádnéj vořešník. Je to vopravdu velice zajímavý, že se někdo dá na takovou věc chytit. Vymejšlet si zvířata je pravda věc těžká, ale ukazovat taková vymyšlená zvířata je vopravdu ještě těžší. Jednou před lety byl v Praze nějaký Mestek a ten vobjevil mořskou pannu a ukazoval ji na Havlíčkově třídě na Vinohradech za plentou. Ve plentě byl otvor a každéj moh vidět v takovej polotmě prachvobyčejný kanape a na něm se válela jedna ženská ze Žižkova. Nohy měla zabalený do zeleného gázu, co mělo představovat vohon, vlasy měla natřený nazeleno a

na rukách rukavice a na nich přidělaný ploutve z papenteklu, taky zelený, na hřbetě měla provázkem upevněný nějaký kormidlo. Mládež do šestnácti let tam neměla přístupu a všichni, kterým bylo přes šestnáct let a zaplatili si vstupný, moc si libovali, že ta mořská panna má velikou zadnici, na který byl nápis ‚Na shledanou!‘ Co se týká náder, to nebylo nic. Házely se jí až na pupek jako utahanej flundře. V sedem hodin večer pak Mestek zavřel panorámu a řekl: ‚Mořská panno, můžete jít domů,‘ vona se převlíkla a v deset večer už ji bylo vidět chodit po Táborskéj ulici a zcela nenápadně každému pánovi, kterýho potkala, říkat: ‚Hezoune, šel si to zaflipínkovat.‘ Poněvadž neměla knížku, tak ji při štáře s druhejmá podobnejma myšema pan Drašner zavřel, a Mestek měl po kšeftě.“

Vrchní polní kurát vtom spadl z lavice a spal na zemi dál. Desátník se na to hloupě díval a pak za všeobecného ticha zvedal ho beze všeho příspěvní druhých na lavici sám. Bylo vidět, že ztratil všechnu autoritu, a když řekl slabým beznadějným hlasem: „Mohli byste mně také pomoct,“ tu všichni z eskorty dívali se strnule a nehla se ani živá noha.

„Měl jste ho nechat chrnět, kde byl,“ pravil Švejk, „já jsem to se svým polním kurátem jinak nedělal. Jednou jsem ho nechal spát na záchodě, jednou se mně vyspal nahoře na almaře, v neckách v cizím domě a bůhví kde se všude vychrněl.“

Na desátníka přišel náhle nával odhodlanosti. Chtěl ukázat, že je zde pánem, a proto řekl hrubě: „Držte hubu a nekecejte! Každěj pucflek se toho zbytečně nazvaní. Jste jako štenice.“

„Ano, zajisté, a vy jste bůh, pane kaprál,“ odpověděl Švejk s rovnováhou filosofa, který chce na celém světě uskutečnit zemský mír a pouští se přitom do hrozné polemiky, „vy jste matka sedmibolestná.“

„Panebože,“ zvolal jednoroční dobrovolník, spínaje ruce, „naplň naše srdce láskou ke všem šaržím, abychom se na ně nedívali s odporem. Požehnej našemu sjezdu v této arestantské díře na kolejích.“

Desátník zrudl a vyskočil: „Já si zakazuji všechny poznámky, voní jednoročáku.“

„Vy za nic nemůžete,“ chlácholivým tónem mluvil dál jednoroční dobrovolník, „při mnohých rodech a družích odepřela příroda živočichům všechnu inteligenci, slyšel jste někdy vypravovat o lidské hlouposti? Nebylo by rozhodně lepší, kdybyste se byl zrodil jako jiný druh savce a nenosil to blbě jméno člověk a kaprál? Je veliká mýlka, že si o sobě myslíte, že jste

nejdokonalejším a nejvyvinutějším tvorem. Když vám odpárou hvězdičky, tak jste nula, která se odštěluje beze všeho zájmu po všech zákopech na všech frontách. Když vám ještě jednu frčku přidají a udělají z vás živočicha, kterému se říká supák, pak ještě to nebude s vámi v pořádku. Váš duševní obzor se vám ještě víc zouží, a když složíte někde na bojišti své kulturně zakrnělé kosti, po vás v celé Evropě nikdo nezapláče.“

„Já vás dám zavřít,“ vykřikl zoufale desátník. Jednoroční dobrovolník se usmál: „Vy patrně byste mě chtěl dát zavřít proto, že jsem vám nadával. To byste lhal, poněvadž váš duševní majetek nemůže vůbec vystihnout nějakých urážek, a kromě toho vsadil bych se s vámi, o co byste chtěl, že si nepamatujete vůbec ničeho z celé naší rozmluvy. Kdybych vám řekl, že jste embryo, tak to zapomenete dřív, ne snad než přijedeme na nejbližší stanici, ale dřív, než se kolem nás mihne nejbližší telegrafní tyč. Jste odumřelý mozkový závin. Nedovedu si vůbec představit, že byste mohl někde souvisle vyložit všechno, co jste mé slyšel mluvit. Kromě toho můžete se kohokoliv zde optat, zdali v mých slovech byla jen sebenepatrnější narážka na váš duševní obzor a zdali jsem vás v něčem urazil.“

„Zajisté,“ potvrdil Švejka, „vám zde nikdo neřek ani slůvka, který byste si mohl nějak křivě vykládat. Vono to vždycky špatně vypadá, když se někdo cítí uražený. Jednou jsem seděl v noční kavárně v Tunelu a bavili jsme se vo orangutanech. Seděl tam s námi jeden mariňák a ten vyprávěl, že orangutana často nerozeznají od nějakýho vousatýho vobčana, že takovej orangutan má bradu porostlou chlupy jako...jako,` povídá,` řekněme třeba tamhleten pán u vedlejšího stolu.` Vohlédli jsme se všichni, a ten pán s tou bradou šel k mariňákovi a dal mu facku a mariňák mu rozbil hlavu flaškou od piva a ten bradatej pán se svalil a zůstal ležet bez sebe a s mariňákem jsme se rozloučili, poněvadž hned vodošel, když viděl, že ho přizabil. Potom jsme vzkřísili toho pána, a to jsme rozhodné neměli dělat, poněvadž hned po svém vzkříšení na nás všechny, kteří jsme přece s tím neměli prachnic co dělat, zavolał patrolu, která nás vodvedla na komisařství. Tam von pořád ved svou, že jsme ho považovali za orangutana, že jsme vo ničem jiným nemluvili než vo něm. A on pořád svou. My, že ne, že není žádněj orangutan. A von, že je, že to slyšel. Prosil jsem pana komisaře, aby mu to vysvětlil. A ten mu to zcela dobrácky vysvětloval, ale ani pak si nedal říct a řekl panu komisařovi, že tomu on nerozumí, že je s námi spolčenej. Tak ho pan komisař dal zavřít, aby vystřízlivěl, a my jsme se zas

chtěli vrátit do Tunelu, ale už jsme nemohli, poněvadž nás taky posadili za katr. Tak vidíte, pane kaprál, co může bejt z maličkýho a nepatrnýho nedorozumění, které nestojí ani za řeč. V Okrouhlicích byl zas jeden občan a ten se urazil, když mu řekli v Německém Brodě, že je krajta tygrovitá. Vono je víc takovejch slov, který nejsou naprosto trestný. Například jestli bychom vám řekli, že jste ondatra. Mohl byste se za to na nás zlobit?“

Desátník zařičel. Nebylo možné říci, že zařval. Hněv, vztek, zoufalství, vše se slilo v řadu silných zvuků a toto koncertní číslo doplňovalo pískání, které nosem prováděl chrápající vrchní polní kurát.

Po tom zařičení nastoupila úplná deprese. Desátník posadil se na lavici a jeho vodové, bezvýrazné oči utkvěly v dálce na lesy a hory.

„Pane desátníku,“ řekl jednoroční dobrovolník, „vy mně připomínáte nyní, jak sledujete šumné hory a vonné lesy, postavu Dante. Tyž ušlechtilý obličej básníka, muže srdce a ducha jemného, přístupného šlechetnému hnutí. Zůstaňte, prosím vás, tak sedět, tak pěkně vám to sluší. S jakým oduševněním, beze vší strojenosti a škrobenosti vypulujete oči na krajinu. Jistěže si myslíte, jak to bude krásné, až na jaře místo těch pustých míst nyní rozloží se tu koberec lučních pestrých květin...“

„...kerej koberec vobjímá potůček,“ poznamenal Švejk, „a von pan desátník sliní tužku, sedí na nějakým pařezu a píše básničku do Malýho čtenáře.“

Desátník stal se úplně apatickým, zatímco jednoroční dobrovolník tvrdil, že rozhodně viděl hlavu desátníka vymodelovanou na jedné výstavě sochařů:

„Dovolte, pane desátníku, nestál jste snad modelem sochaři Štursovi?“

Desátník podíval se na jednoročního dobrovolníka a řekl smutně: „Nestál.“

Jednoroční dobrovolník umkl a natáhl se na lavici.

Mužové z eskorty hráli karty se Švejkem, desátník ze zoufalství kibicoval a dovolil si dokonce poznamenat, že Švejk vynesl zelené eso a to že je chyba. Neměl si trumfovat a měl by sedmu na poslední hod.

„Bejvaly v hospodách,“ řekl Švejk, „takový pěkný nápisy proti kibicům. Pamatuji se na jeden: Kibic, drž tlamajznu, než té přes ní šmajznu.“

Vojenský vlak vjížděl do stanice, kde inspekce prohlížela vagóny. Vlak se zastavil.

„To se ví,“ řekl neúprosný jednoroční dobrovolník, dívaje se významně na desátníka, „inspekce je již tady...“

Do vagónu vstoupila inspekce.

Velitelem vojenského vlaku byl štábem naznačen rezervní důstojník doktor Mráz.

Na takové hloupé služby vždy házeli rezervní důstojníky. Doktor Mráz byl z toho jelen. Nemohl se dopočítat pořád jednoho vagónu, ačkoliv byl v civilu profesorem matematiky na reálném gymnasiu. Kromě toho na poslední stanici hlášený stav mužstva z jednotlivých vagónů kolísal s číslem udaným po skončeném nástupu do vagónů na budějovickém nádraží. Zdálo se mu, když se díval do papírů, že kde se vzalo tu se vzalo o dvě polní kuchyně víc. Neobyčejné nepříjemné šimráni v zádech působilo mu konstatování, že se mu rozmnožili koně neznámým způsobem. V seznamu důstojníků nemohl se dopátrat dvou kadetů, kteří mu scházeli. V kanceláři pluku v předním vagóně hledali neustále jeden psací stroj. Z toho chaosu rozbolela ho hlava, snědl již tři aspirinové prášky a nyní revidoval vlak s bolestným výrazem v obličeji.

Když vstoupil do arestantského kupé se svým průvodcem, nahlédl do papírů, a přijav raport zničeného desátníka, že veze dva arestanty a má tolik a tolik mužstva, porovnal ještě jednou ve spisech pravost udání a rozhlédl se kolem.

„Kohopak to vezete s sebou?“ otázal se přísně, ukazuje na vrchního polního kuráta, který spal na břiše a jehož zadní tváře vyzývavě se dívaly na inspekci.

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“ zakoktal desátník, „že my tentononc...“

„Jaképak tentononc,“ zabručel doktor Mráz, „vyjádřete se přímo.“

„Poslušně hlásím, pane lajtnant,“ ozval se místo desátníka Švejk, „tento pán, který spí na břiše, je nějakej vopilej pan obrfeldkurát. Von se k nám přidal a vlez nám sem do vagónu, a poněvadž je to náš představenej, tak jsme ho nemohli vyhodit, aby to nebylo porušení superordinace. Von si patrně spleť štábní vagón s arestantským.“

Doktor Mráz si vzdychl a podíval se do svých papírů. O nějakém vrchním polním kurátovi, který má jeti s vlakem do Brucku, nebylo v seznamu zmínky. Cukl nervózně okem. Na poslední stanici mu najednou

přibývali koně, a nyní se mu dokonce rodí zčistajasna vrchní polní kuráti v kupé pro arestanty.

Nevzmohl se na nic jiného, než že vyzval desátníka, aby spícího na bříše obrátil, poněvadž z této polohy nebylo možno určit jeho identitu.

Desátník obrátil po delší námaze vrchního polního kuráta naznak, přičemž se ten probudil, a vida důstojníka před sebou, řekl: „Eh, servus, Fredy, was gibt's Neues? Abendessen schon fertig?“, zamhouřil opět oči a obrátil se k stěně.

Doktor Mráz poznal ihned, že je to týž žrout od včerejška z důstojnického kasina, pověstný vyžirač všech důstojnických minází, a tiše si vzdychl.

„Za to,“ řekl k desátníkovi, „půjdete k raportu.“ Odcházel, když ho vtom Švejk zadržel:

„Poslušně hlásím, pane lajtnant, že sem nepatřím. Mám být zavřenej jen do jedenáctý, poněvadž právě dnes vyšla moje lhůta. Byl jsem zavřenej na tři dny a teď už mám sedět s vostatnými v dobytčím voze. Poněvadž už je dávno jedenáct pryč, prosím vás, pane lajtnant, abych byl buď vysazenej na trať, nebo převedenej do dobytčího vagónu, kam patřím, nebo k panu obrlajtnantovi Lukášovi.“

„Jak se jmenujete?“ otázal se doktor Mráz, dívaje se opět do svých papírů.

„Švejk Josef, poslušně hlásím, pane lajtnant, „Ehm, vy jste tedy ten známý Švejk,“ řekl doktor Mráz, „vy jste měl opravdu vyjít o jedenácté. Ale pan nadporučík Lukáš mne žádal, abych vás nepouštěl až v Brucku, je prý to bezpečnější, alespoň na cestě nic nevyvedete.“

Po odchodu inspekce nemohl desátník udržet se jízlivé poznámky:

„Tak vidíte, Švejku, že vám to hovno pomohlo, obracet se k vyšší instanci. Kdybych byl chtěl, mohl jsem vám oběma zatopit.“

„Pane desátníku,“ ozval se jednorochní dobrovolník, „házet hovny je víceméně věrohodná argumentace, ale inteligentní člověk nemá užívat takových slov, je-li rozčilen nebo chce-li dělat výpady na někoho. Potom to vaše směšné vyhrožování, že jste nám mohl oběma zatopit. Proč jste to u všech čertů neudělal, když jste měl k tomu příležitost? Jeví se v tom jistě vaše veliká duševní vyspělost a neobyčejná delikátnost.“

„Už toho mám dost,“ vyskočil desátník, „já mohu vás oba přivést do kriminálu.“

„A kvůli čemu, holoubku?“ otázal se nevinně jednoroční dobrovolník.

„To je moje věc,“ dodával sobě odvahy desátník. „Vaše věc,“ řekl jednoroční dobrovolník s úsměvem, „vaše i naše. Jako v kartách: moje teta vaše teta. Spíš bych řekl, že na vás působila zmínka o tom, že půjdete k raportu, a proto začínáte na nás hulákat, ovšem že neslužební cestou.“

„Vy jste sprostáci,“ ozval se desátník, nabíraje poslední odvalu tvářit se strašně.

„Já vám něco povím, pane kaprál,“ poznamenal Švejk, „já už jsem starej voják, sloužil jsem před válkou, a vono se to vždycky s těma nadávkama nevyplácí. Když jsem tenkrát sloužil před léty, pamatuju se, že u nás byl u kumpanie nějakej supák Schreiter. Von sloužil za supu, moh jít už jako kaprál dávno domů, ale byl, jak se říká, uhozenej. Tak ten člověk na nás vojácích seděl, lepil se nám jako hovno na košili, to mu nebylo recht, to zas bylo proti všem foršriftům, sekýroval nás, jak jen moh, a říkal nám: ‚Vy nejste vojáci, ale vechtři: Mě to jednoho dne dožralo a šel jsem ke kumpanieraportu. ‚Co chceš?‘ povídá hejtman. ‚Mám, poslušně hlásím, pane hejtmane, stížnost na našeho pana feldvébla Schreitra, my jsme přece císařští vojáci, a ne žádní vechtři. My sloužíme císaři pánu, ale nejsme žádní hlídači ovoce: ‚Koukej, hmyze,‘ vodpověděl mně hejtman, ‚ať už tě nevidím: A já na to, že prosím poslušně přeložit mě k batalionsraportu. U batalionsraportu, když jsem to vysvětlil obrstlajnantovi, že nejsme žádní vechtři, ale císařští vojáci, dal mne zavřít na dva dny, ale já jsem žádal, aby mne přeložili k regimentsraportu. U regimentsraportu pan obršt po mým vysvětlování na mě zařval, že jsem pitomec, abych táh ke všem čertům. Já zas na to: ‚Poslušně hlásím, pane obršt, abych byl předveden k brigaderaportu.‘ Toho se lek a hned dal do kanceláře zavolat našeho supáka Schreitra a ten mě musel vodprosit přede všema oficírama za to slovo vechtr. Potom mne dohonil na dvoře a voznámil mně, že vole dneška mně nadávat nebude, ale že mě přivede na garnizón. Já jsem si vod tý doby dával na sebe největší pozor, ale neuhlídal jsem se. Stál jsem post u magacínu a na stěně každej post na zel vždycky něco napsal. Bud tam vykreslil ženský přirození, nebo tam napsal nějakej veršíček. Já jsem si na nic nemohl vzpomenout, a tak jsem se z dlouhý chvíle podepsal na stěnu pod název ‚Supák Schreiter je hnát‘. A ten pacholek supák hned to udal, poněvadž za mnou slídlil jak červeněj pes. Nešťastnou náhodou ještě nad tím nápisem byl jinej: ‚My na vojnu nepůjdeme, my se na ni vyséreme,‘ a to bylo v roce 1912, když

j jsme měli jít do Srbska kvůli tomu konzulovi Procházkovi. Tak mě hned poslali do Terezína k landgerichtu. Asi patnáctkrát tu zel od magacínu s těma nápisama i s mým podpisem páni od vojenského soudu fotografovali, desetkrát mně dali napsat, aby zkoumali můj rukopis, „My na vojnu nepůjdeme, my se na ni vyséreme“, patnáctkrát musel jsem psát před nimi „Supák Schreiter je hnát“, a nakonec přijel jeden znalec písma a dal mně napsat: Bylo 29. července 1897, kdy Králový Dvůr nad Labem poznal hrůzy prudkého a rozvodněného Labe. „To ještě nestačí,“ povídal auditor, „nám se jedná o to vysrání. Nadiktujte mu něco, kde je hodně s a r.“ Tak mně diktoval: Srb, srub, svrab, srabařina, cherubín, rubín, holota. Von už byl z toho ten soudní znalec písma tumpachovej a pořád se vohlížel dozadu, kde stál voják s bajonetem, a nakonec řekl, že to musí do Vídně, abych napsal třikrát za sebou: Také začíná už slunko pálit, horko je znamenité. Vodpravili celej materiál do Vídně a nakonec vyšlo to tak, že pokud se týká těch nápisů, že to není moje ruka, podpis že je můj, na kterej jsem se přiznal, a že za to jsem vodsouzenej na šest neděl, poněvadž jsem se podepsal, když jsem stál na vartě, a nemoh jsem prej hlídat po tu dobu, co jsem se podpisoval na zdi.“

„To je vidět,“ řekl desátník s uspokojením, „že přece jen nezůstalo to bez trestu, že jste pořádněj kriminálník. Já bejt na místě toho landgerichtu, napařil bych vám ne šest neděl, ale šest let“

„Nebudte tak strašným,“ ujal se slova jednorochní dobrovolník, „a pomyslejte raději na svůj konec. Právě nedávno vám řekla inspekce, že půjdete k raportu. Na takovou věc měl byste se připravovat velice vážně a rozjímat o posledních věcech desátníka. Co jste vlastně proti vesmíru, když povážíte, že nejbližší nám stálice je od tohoto vojenského vlaku vzdálena 275 000krát, než je Slunce, aby její paralaxa tvořila jednu obloukovou vteřinu. Kdyby vy jste se nacházel ve vesmíru jako stálice, byl byste rozhodně příliš nepatrným, aby vás mohly postřehnout nejlepší hvězdářské přístroje. Pro vaši nepatrnost ve vesmíru není pojmu. Za půl roku udělal byste na obloze takový maličký oblouček, za rok maličkou elipsu, pro vyjádření kteréž číslicemi není vůbec pojmu, jak je nepatrná. Vaše paralaxa byla by neměřitelnou.“

„V takovým případě,“ poznamenal Švejk, „moh by být pan kaprál hrdej na to, že ho žádněj nemůže změřit, a ať to s ním u raportu dopadne jak chce, musí bejt klidnej a nesmí se rozčilovat, poněvadž každý rozčilení škodí na zdraví, a. tel ve vojně si musí každěj zdraví šetřit, poněvadž ty válečný

outrapy vyžadují vod každýho jednotlivce, aby nebyl žádnéj chčípák. – Jestli vás, pane kaprál, zavřou,“ pokračoval Švejk „s milým úsměvem, „jestli se vám stane nějaký to příkoří, tak nesmíte ztrácet ducha, a jestli voní si budou myslet svoje, vy si taky myslíte svoje. Jako jsem znal jednoho uhlíře, kerej byl se mnou zavřenej na začátku války na policejním ředitelství v Praze, nějakej František Škvor, pro veležrádu, a později snad taky vodpravenej kvůli nějakej pragmatickej sankci. Ten člověk, když se ho u vejslechu ptali, jestli má nějaký námítky proti protokolu, řek:“ **Ať si bylo, jak si bylo, přece jaksí bylo, ještě nikdy nebylo, aby jaksí nebylo.** *Potom ho za to dali do temný komůrky a nedali mu nic jíst a pít po dva dny a zas ho vyvedli k vejslechu, a on stál na svým, že at' si bylo, jak si bylo, přece jaksí bylo, ještě nikdy nebylo, aby jaksí nebylo. Může bejt, že šel s tím i pod šibenici, když ho potom dali k vojenskýmu soudu.“*

„Teď' prej toho hodně věšejí a střílejí,“ řekl jeden z mužů eskorty, „nedávno nám četli na execírplace befél, že v Motole vodstřelili záložníka Kudrnu, poněvadž hejtman sekl šavlí jeho chlapečka, kerej byl na ruce u jeho ženy, když se s ním v Benešově chtěla loučit, a von se rozčílil. A politický lidi vůbec zavírají. Taky už vodstřelili jednoho redaktora na Moravě. A náš hejtman povídal, že to na vostatní ještě čeká.“

„Všechno má své meze,“ řekl jednorochní dobrovolník dvojsmyslně.

„To máte pravdu,“ ozval se desátník, „na takový redaktory to patří. Voni jen lid pobuřujou. Jako předloni, když jsem byl ještě jenom frajtrej, tak byl pode mnou jeden redaktor a ten mne jinak nenazýval než zkázou armády, ale když jsem ho učil klenkiibungy, až se potil, tak vždycky říkal: ‚Prosím, abyste ve mně ctíl člověka.‘ Já mu ale toho člověka ukázal, když bylo nýdr a hodně louží na dvoře v kasárnách. Zaved jsem ho před takovou louží a musel chlap do ní padat, až voda stříkala jako na plovárně. A vodpůldne už zas muselo se všechno na něm blejskat, mundúr musel bejt čistej jako sklo, a von pucoval a hekal a dělal poznámky, a druhej den zas byl jako svině vyválená v blátě a já stál nad ním a říkal jsem mu: ‚Tak, pane redaktore, co je víc, zkáza armády, nebo ten váš člověk?‘ To byl pravej inteligent.“

Desátník podíval se vítězoslavně na jednorochního dobrovolníka a pokračoval: „Von ztratil jednorochní pásky právě pro svou inteligenci, poněvadž psal do novin o tejrání vojáků. Ale jak ho netejrat, když takovej učenej člověk neumí u kvěru rozebrat fršlus, ani když mu to už podesátý

ukazují, a když se řekne linksšaut, von krouť jako naschvál svou palici napravo a kouká přitom jako vrána a při kvérgrifech neví, zač má dřív chytit, jestli za řemen nebo za patronašku, a čumí na vás jako tele na nový vrata, když mu ukazujete, jak má sjed ruka po řemenu dolů. Von ani nevěděl, na kterým rameni se nosí kvér, a salutoval jako vopice, a při těch vobratech, pomoz pánbůh, když se mašírovalo a učil se chodit. Když se měl votočit, to mu bylo jedno, jakou haxnou to udělal, cáp, cáp, cáp, třebaš šest šřitů ještě šel kupředu a pak se teprve točil jako kohout na vobrtlíku a při marši držel krok jako podagrista nebo tancoval jako stará děvka vo posvícení.“

Desátník si odplivl: „Vyfasoval schválně hodně rezavej kvér, aby se naučil pucovat, děl ho jako pes čubku, ale kdyby si byl koupil ještě vo dvě kila koudele víc, tak nepropucoval nic. tím víc ho pucoval, tím to bylo horší a rezavější, a u raportu šel kvér z ruky do ruky a každěj se divil, jak je to možný, že to je samá rez. Náš hejtman, ten mu vždycky říkal, že z něho nebude žádněj voják, aby se šel raději vobésit, že žere zadarmo komisárek. A von pod svejma brejlíčkama jen tak mrkal. To byl pro něho vetkej svátek, když neměl verschärft nebo kasárníka. V ten den vobyčejně psával ty svoje článěčky do novin vo tejrání vojáků, až jednou mu udělali prohlídku v kufříku. Ten tam měl knih, panečku! Samý knihy vo odzbrojení, o míru mezi národy. Za to putoval na garnizónu a vod tý doby jsme měli vod něho pokoj, až se nám zas vobjevil najednou v kanceláři a vypisoval fasuňky, aby se s ním manšaft nestýkal. To byl smutnej konec toho inteligenta. Von moh bejt jiným pánem, kdyby byl neztratil pro svou pitomost jednoroční právo. Moh bejt lajtnantem.“

Desátník vzdychl: „Ani ty faldy na mantlu neuměl si udělat, až z Prahy si vobjednával vodičky a různý mastě na čistění knoflíků, a přece takovej jeho knoflík vypadal zrzavej jako Ezau. Ale kušnu uměl, a když byl v kanceláři, tu nic jinýho nedělal, než že se dával do samýho filosofování. Von už měl v tom zálibu dřív. Byl pořád, jak už jsem říkal, samej ‚člověk‘. Jednou, když tak uvažoval nad louží, do který musel při nýdr kecnout, tak jsem mu řekl: ‚Když tak pořád mluvějí o člověku a vo blátě, tak si vzpomenou na to, že člověk byl stvořenej z bláta a muselo mu to bejt recht.‘“

Nyní, vypovídav se, byl desátník sám sebou spokojen a čekal, co na to řekne jednoroční dobrovolník. Ozval se však Švejk:

„Pro tyhle samý věci, pro takový sekýrování, zapích před léty u pětatřicátýho regimentu nějakej Koníček sebe i kaprála. Bylo to v Kurýru. Kaprál měl v těle asi třicet bodnejch ran, z kterejch bylo přes tucet smrtelnejch. Ten voják se potom ještě posadil na mrtvýho kaprála a na něm se vsedě probod. Jinej případ byl před léty v Dalmácii, tam kaprála podřezali a dodnes se neví, kdo to udělal. Zůstalo to zahalený v tajnosti, jen se ví tolik, že ten podřezanej kaprál se jmenoval Fiala a byl z Drábovny u Turnova. Potom ještě vím o jednom kaprálovi od pětasedmdesátejch, Rejmánkovi...“

Příjemné vyprávování bylo vtom přerušeno velkým hekáním na lavici, kde spal vrchní polní kurát Lacina.

Páter se probouzel v celé své kráse a důstojnosti. Jeho probouzení bylo provázeno téměř zjevy jako ranní probuzení mladého obra Gargantuy, jak to popisoval starý veselý Rabelais.

Vrchní polní kurát prděl a krkal na lavici a hřmotně zíval na celé kolo. Konečně se posadil a udiveně se tázal:

„Krucilaudon, kde to jsem?“

Desátník, vida probuzení vojenského pána, velice devótně odpověděl:

„Poslušně hlásím, pane obrfeldkurát, že se ráčíte nalézat v arestantenvagónu.“

Záblesk údivu přelétl po tváři páterově. Seděl chvíli mlčky a úsilovně přemýšlel. Marně. Mezi tím, co prožil přes noc a ráno, a probuzením se ve vagóně, jehož okna byla opatřena mřížemi, bylo moře nejasnosti.

Konečně se optal desátníka, stále ještě devótně před ním stojícího: „A na čí rozkaz, já, jako...“

„Poslušně hlásím, bez rozkazu, pane obrfeldkurát.“

Páter vstal a počal chodit mezi lavicemi, pobručuje si, že je mu to nejasné.

Posadil se opět se slovy: „Kam to vlastně jedeme?“

„Do Brucku, poslušně hlásím.“

„A proč jedeme do Brucku?“

„Poslušně hlásím, že je tam přeloženej náš celej jednadevadesátej regiment“

Páter počal opět úsilovně přemýšlet, co se to vlastně s ním stalo, jak se dostal do vagónu a proč vlastně jede do Brucku a právě s jednadevadesátým regimentem v průvodu nějaké eskorty.

Rozkoukal se již tak dalece ze své opice, že rozeznal i jednoročního

dobrovolníka, a proto se obrátil na něho s dotazem: „Vy jste inteligentní člověk, můžete mně vysvětlit beze všeho, nezamlčujte ničeho, jak jsem se dostal k vám?“

„Milerád,“ kamarádkým tónem řekl jednoroční dobrovolník, „vy jste se prostě ráno na nádraží při nastupování do vlaku k nám přidal, poněvadž jste měl v hlavě.“

Desátník se přísně na něho podíval.

„Vlezl jste k nám do vagónu,“ pokračoval jednoroční dobrovolník, „a už to bylo hotovou událostí. Lehl jste si na lavici a to zde Švejk vám dal pod hlavu svůj plášť. Při kontrole vlaku na předešlé stanici byl jste zapsán do seznamu důstojníků nalézajících se ve vlaku. Byl jste, abych tak řekl, úředně objeven a náš kaprál půjde kvůli tomu k raportu.“

„Tak, tak,“ vzdychl páter, „to abych na nejbližší stanici přešel do štábních vagónů. Nevíte, jestli se podával už oběd?“

„Oběd bude až ve Vídni, pane feldkurát,“ přihlásil se ke slovu desátník.

„Tedy vy jste mně dal pod hlavu mantl!“ obrátil se páter na Švejka. „Děkuji vám srdečně.“

„Já si žádnýho vděku nezasluhuju,“ odpověděl Švejk, „já jsem jednal tak, jak má každý voják jednat, když vidí svýho představenýho, že nemá nic pod hlavou a že je tentononc. Každý voják si má svýho představenýho vážit, třeba by ten byl i v jiným stavu. Já mám velký zkušenosti s feldkuráty, poněvadž jsem byl buršem u pana feldkuráta Otty Katze. Je to vesele] národ a dobrosrdečnej.“

Vrchní polní kurát dostal záchvat demokratismu z té kočky po včerejšku a vytáhl cigaretu a podával ji Švejkovi: „Kuř a bafej! – Ty,“ obrátil se na desátníka, „půjdeš prý kvůli mně k raportu. Nic se neboj, já už tě z toho vysekám, nic se ti nestane. – A tebe,“ řekl k Švejkovi, „vezmu s sebou. Budeš žít u mne jako v peřince.“

Dostal nyní nový záchvat velkodušnosti a tvrdil, že všem udělá dobře, jednoročnímu dobrovolníkovi že koupí čokoládu, mužům z eskorty rum, desátníka že dá přeložit do fotografického oddělení při štábu 7. jízdní divize, že všechny osvobodí a že na ně nikdy nezapomene.

Počal rozdávat cigarety ze své tašky všem, nejen Švejkovi, a prohlašoval, že dovoluje všem arestantům kouřit, že se přičiní, aby všem byl zmírněn trest a oni opět vráceni do normálního vojenského života.

„Nechci,“ řekl, „abyste na mne vzpomínali ve zlém. Mám mnoho

známostí a se mnou se neztratíte. Děláte vůbec na mne dojem slušných lidí, které má pánbůh rád. Jestli jste zhřešili, pykáte za svůj trest, a vidím, že rádi a ochotně snášíte, co bůh na vás seslal. – Na základě čeho,“ obrátil se k Švejkovi, „jste byl potrestán?“

„Bůh na mne seslal trest,“ odpověděl zbožné Švejk, „prostřednictvím regimentraportu, pane obrfeldkurát, kvůli nezaviněnému vopoždění k regimentu.“

„Bůh je nanejvýš milosrdný a spravedlivý,“ řekl slavnostně vrchní polní kurát, „on ví, koho má trestat, neboť tím ukazuje jenom svou prozíravost a všemohoucnost. A proč vy sedíte, vy jednoroční dobrovolníku?“

„Kvůli tomu,“ odpověděl jednoroční dobrovolník, „že milosrdný bůh ráčil na mne seslat revmatismus a já zpyšněl. Po odpykání trestu budu poslán na kuchyni.“ „Co bůh řídí, dobře řídí,“ prohodil páter nadšeně, slyše o kuchyni, „i tam může řádný člověk udělat kariéru. Právě na kuchyni by měli dávat inteligentní lidi, kvůli kombinacím, neboť nezáleží na tom, jak se vaří, ale s jakou láskou se to dává dohromady, úprava a jiné. Vezměte si omáčky. Inteligentní člověk, když dělá cibulkovou omáčku, tak vezme všechny druhy zeleniny a dusí je na másle, pak přidá koření, pepř, nové koření, trochu květu, zázvoru, ale obyčejný sprostý kuchař dá vařit cibuli a hodí do toho černou jíšku z loje. Vás bych opravdu viděl nejradši někde v důstojnické menáži. Bez inteligence může člověk žít v obyčejném nějakém zaměstnání a v životě, ale při kuchyni je to znát. Včera večer v Budějovicích v důstojnickém kasině podali nám mezi jiným ledvinky á la madeira. Kdo je dělal, tomu odpusť bůh všechny hříchy, to byl pravý inteligent, a také opravdu je v kuchyni tamější důstojnické menáže nějaký učitel ze Skutče. A tytéž ledvinky á la madeira jedl jsem v důstojnické mináži 64. landvérregimentu. Dali do nich kmín, jako když se dělají v obyčejné hospodě na pepři. A kdo je dělal, čím byl ten kuchař v civilu? Krmič dobytka na jednom velkostatku.“

Vrchní polní kurát se odmlčel a potom převáděl rozhovor na kuchařský problém ve Starém i Novém zákoně, kde právě v těch dobách dbali velice na úpravu chutných krmí po bohoslužbách a jiných církevních slavnostech. Potom vyzval všechny, aby něco zazpívali, načež Švejk spustil jako vždycky nešťastně: „Ide Marína od Hodonína, za ní pan farář s bečicú vína.“

Ale vrchní polní kurát se nerozhněval.

„Kdyby zde alespoň bylo trochu rumu, nemusela by být bečka vína,“

řekl usmívaje se v naprosté přátelské náladě, „a tu Marínu bychom si taky odpustili, beztoho to jen svádí ke hříchu.“

Desátník opatrně sáhl do pláště a vytáhl odtud placatou láhev s rumem.

„Poslušně hlásím, pane obrfeldkurát,“ ozval se tiše, že bylo znát, jakou obět dělá sám sobě, „jestli byste se snad neurazil.“

„Neurazím se, hochu,“ odpověděl rozjasněným hlasem a radostně páter, „napiji se na naše šťastné cestování.“

„Ježíšmarjá,“ vzdychl pro sebe desátník, vida, že po důkladném loku zmizelo půl láhve.

„I vy jeden chlape,“ řekl polní kurát usmívaje se a mrkaje významně na jednoročního dobrovolníka, „ještě ke všemu sakrujete. To vás pánbůh musí potrestat.“

Páter si poznovu přihnul z placaté láhve, a podávaje ji Švejkovi, velitelsky rozkázal: „Doraž to.“

„Vojna je vojna,“ pravil Švejk dobrosrdečně k desátníkovi, vraceje mu prázdnou láhev, což ten potvrdil tak podivným zábleskem v očích, jaký se může objevit jen u choromyslného člověka.

„A teď si do Vídně ještě drobátko schrupnu,“ řekl vrchní polní kurát, „a přeji si, abyste mne probudili, jakmile přijedeme do Vídně. – A vy,“ obrátil se na Švejka, „vy půjdete do kuchyně naší mináže, vezmete příbor a přinesete mně oběd. Řeknete, že to je pro pana obrfeldkuráta Lacinu. Hleďte, abyste dostal dvojnásobnou porci. Jestli budou knedlíky, tak neberte od špičky, na tom se jenom prodělá. Potom přinesete mně z kuchyně láhev vína a vezmete s sebou esšálek, aby vám do něho nalili rumu.“

Páter Lacina hrabal se v kapsách.

„Poslyšte,“ řekl desátníkovi, „nemám drobné, půjčte mně zlatku. – Tak, tady máte! Jak se jmenujete? – Švejk? – Tady máte, Švejku, zlatku od cesty! Pane desátníku, půjčte mně ještě zlatku. Vidíte, Švejku, tu druhou zlatku dostanete, když všechno obstaráte v pořádku. – Potom ještě, aby vám dali cigarety a doutníky pro mne. Jestli se bude fasovat čokoláda, tak tam sbalte dvojnásobnou porci, a jestli konzervy, tak hleďte, aby vám dali uzený jazyk nebo husí játra. Bude-li se fasovat ementálský sýr, tak se postarejte, aby vám nedali z kraje, a uherský salám, tak žádnou špičku, pěkně ze středu, aby byl vláčný.“

Vrchní polní kurát se natáhl na lavici a za chvíli usnul.

„Myslím,“ řekl jednoroční dobrovolník k desátníkovi do chrápání

páterova, „že jste úplně spokojen s naším nalezencem. Má se jak náležitě k světu. „Už je, jak se říká,“ ozval se Švejk, „vodstavenej, pane kaprál, už cucá z flašky.“

Desátník chvíli zápasil sám s sebou a najednou ztratil všechnu poníženost a řekl tvrdě: „Je náramně krotkej.“

„Von mně připomíná s těma drobnějma, který nemá,“ prohodil Švejk, „že je jako nějaký Mlíčko, zedník z Dejvic, ten taky neměl tak dlouho drobný, až se zasekal po krk a byl zavřenej pro podvod. Prožral velký a neměl drobný.“

„U pětasedmdesátýho regimentu,“ ozval se jeden muž z eskorty, „prochlastal hejtman celou plukovní kasu před válkou a musel kvitovat z vojny, a teď je zas hejtmanem, a jeden felák, kterej vokrad erár vo sukno na vejložky, bylo ho přes dvacet balíků, je dneska štábsfeldvéblem, a jeden infanterista byl nedávno v Srbsku zastřelenej, poněvadž sněd najednou svou konzervu, kterou měl si nechat na tři dny.“

„To sem nepatří,“ prohlásil desátník, „ale to je pravda, že vypůjčovat si vod chudýho kaprála dvě zlatky na diškereci...“

„Tu máte tu zlatku,“ řekl Švejk, „já se nechci vobohatit na vaše konto. A když mně dá ještě tu druhou zlatku, tak vám ji taky vrátím, abyste nebrečel. Vás má to těšit, když si nějakej váš vojenskej představenej vod vás vypůjčí peníze na outratu. Vy jste náramně sobeckej. Tady se jedná vo mizerný dvě zlatky, a já bych vás rád viděl, kdybyste měl vobětovat život za svýho vojenskýho představenýho, kdyby von ležel raněnej někde na nepřátelskej linii a vy jste ho měl zachránit a vodnest na svejch rukách a voni by stříleli po vás šrapnely a vším možným.“

„Vy byste se podělal,“ bránil se desátník, „vy jedna fajfko.“

„Je jich podělanejch víc v každým gefechtu,“ ozval se opět jeden muž z eskorty, „nedávno nám vypravoval jeden raněnej kamarád v Budějovicích, že když forykovali, že se podělal třikrát za sebou. Napřed, když lezli nahoru z dekungů na plac před dráthindrnisy, potom, když je začali stříhat, a potřetí že to pustil do kalhot, když se proti nim hnali Rusové s bajonety a řvali urá. Pak začali utíkat zas nazpátek do dekungů a z jejich švarmu nebylo ani jednoho, aby nebyl podělanej. A jeden mrtvej, kerej ležel nahoře na dekungu nohama dolů, kerýmu při forykungu šrapák utrlh půl hlavy, jako by ji seříz, ten se v tom posledním okamžiku tak podělal, že to z jeho kalhot

teklo přes bagančata dolů do dekungů i s krví. A ta půlka jeho lebky i s mozkiem ležela zrovna pod tím. Vo tom člověk ani neví, jak se mu to stane.“

„Někdy,“ řekl Švejk, „se zas v gefechtu člověku udělá špatně, člověk si něco zvoškliví. Vypravoval v Praze na Pohořelci na Vyhliďce jeden nemocnej rekonvalescent od Přemyšlu, že tam někde pod festungem přišlo k útoku na bajonety a proti němu se vobjevil jeden Rus, chlap jako hora, a mazal si to na něho s bajonetem a měl pořádnou kapičku u nosu. Jak se mu von podíval na tu kapičku, na ten vozdr, že se mu hned udělalo špatně a musel jít na hilfšplac, kde ho uznali zamořenýho choleroou a odpravili do cholerovejch baráků do Pešti, kde se taky vopravdu nakazil choleroou.“

„Byl to obyčejný infanterista, nebo kaprál?“ otázal se jednoroční dobrovolník.

„Kaprál to byl,“ odpověděl Švejk klidně.

„To by se mohlo stát i každému jednoročákovi,“ řekl pitomě desátník, ale přitom podíval se vítězoslavně na jednoročního dobrovolníka, jako by chtěl říct: To jsem ti dal, co na to řekneš.

Ten však mlčel a lehl si na lavici.

Blížili se k Vídni. Ti, kteří nespali, pozorovali z okna drátěné překážky a opevnění u Vídně, což vyvolalo patrně v celém vlaku pocit jisté stísněnosti.

Jestli ozýval se ještě neustále z vagónů řev skopčáků od Kašperských Hor: „Wann ich kumm, wann ich kumm, wann ich wieda, wieda kumm,“ nyní umlkl pod nepříjemným dojmem ostnatých drátů, kterými byla Vídeň zadrátována.

„Všechno je v pořádku,“ řekl Švejk, dívaje se na zákopy, „všechno je v ouplným pořádku, jenomže si tady Vídeňáci na vejletech mohou roztrhnout kalhoty. Tady musí bejt člověk vopatrnej. – Vídeň je vůbec důležité město,“ pokračoval, „jenom co mají divokejch zvířat v tej schtinbrunnskej menažérii. Když jsem byl před lety ve Vídni, tak jsem se nejradši chodil dívat na vopice, ale když jede nějaká osobnost z císařského hradu, tak tam nikoho nepouštěj přes kordón. Byl se mnou jeden krejčí z desátýho okresu a toho zavřeli, poněvadž chtěl mermocí ty vopice vidět.“

„A byl jste taky ve hradě?“ otázal se desátník. „Je tam moc krásně,“ odpověděl Švejk, „já tam nebyl, ale vypravoval mně jeden, kerej tam byl. Nejhezčí je z toho burgwache. Každěj z nich prej musí bejt na dva metry vysokej a potom dostane trafikku. A princezen je tam jako smetí.“

Přejeli nějaké nádraží, kde za nimi doznívaly zvuky rakouské hymny kapely, která sem přišla snad omylem, poněvadž teprve za hezkou dobu se dostali s vlakem na nádraží, kde se zastavili, byla mináž a bylo slavnostní uvítání.

Ale už to nebylo to jako na začátku války, kdy se vojáci cestou na front převedli na každém nádraží a kdy je vítaly družičky v pitomých bílých šatech a ještě blbějšími obličejí a zatracené hloupými kyticemi a ještě hloupějším proslovem nějaké té dámy, jejíž manžel teď dělá náramného vlastence a republikána.

Uvítání ve Vídni sestávalo ze tří členkyň spolku Rakouského červeného kříže a ze dvou členkyň nějakého válečného spolku vídeňských paní a dívek, jednoho oficielního zástupce vídeňského magistrátu a vojenského zástupce.

Na všech těch tvářích bylo vidět únavu. Vlaky s vojskem jezdily dnem i nocí, sanitní vozy projížděly s raněnými každou hodinu, na nádražích přehazovali z koleje na druhou kolej každou chvíli vozy se zajatci a při všem tom museli být členové těch všech různých korporací a spolků. Šlo to ze dne na den a původní nadšení měnilo se v zívání. Střídali se v té službě, každý z nich, který se objevil na některém vídeňském nádraží, měl týž unavený výraz jako ti, kteří očekávali dnes vlak s budějovickým plukem.

Z dobytčích vagonů vykukovali vojáci s výrazem beznadějnosti, jako u těch, kteří jdou na šibenici.

K nim přistupovaly dámy a rozdávaly jim perník s cukrovými nápisy „Sieg und Rache“, „Gott strafe England“, „Der Österreicher hat ein Vaterland. Er liebt's und hat such Ursach fürs Vaterland zu kämpfen.“

Bylo vidět, jak horáci od Kašperských Hor cpou se perníkem, přičemž je neopouštěl výraz beznadějnosti.

Potom byl rozkaz jít si pro mináž po rotách k polním kuchyním, které stály za nádražím.

Tam byla také důstojnická kuchyně, kam šel Švejk vyřídit poručení vrchního polního kuráta, zatímco jednoroční dobrovolník čekal, až ho nakrmí, poněvadž dva z eskorty šli pro celý arestantský vůz za mináží.

Švejk vyřídil správně poručení a přecházeje koleje uviděl nadporučíka Lukáše, který se procházel mezi kolejnicemi a čekal, jestli v důstojnické mináži na něho něco zbuďe.

Jeho situace byla velice nepřijemnou, poněvadž měli prozatím s

nadporučíkem Kirschnerem jednoho burše. Chlapík se staral vlastně výhradně jen o svého pána a provozoval úplnou sabotáž, když šlo o nadporučíka Lukáše.

„Komu to nesete, Švejku?“ otázal se nešťastný nadporučík, když Švejk položil na zem hromadu věcí, které vylákal v důstojnické mináži a které měl zabaleny do pláště.

Švejk se chvíli zarazil, ale okamžitě se vzpamatoval. Jeho obličej byl plný jasu a klidu, když odpověděl:

„To je pro vás, poslušně hlásím, pane obrlajtnant. Jenom nevím, kde máte svoje kupé, a potom taky nevím, jestli proti tomu, abych šel s vámi, nebude mít nic pan komandant vlaku. Von je nějaká svině.“

Nadporučík Lukáš podíval se tázavě na Švejka, který však dobrácky důvěrně pokračoval: „Je to opravdu svině, pane obrlajtnant. Když byl na inspekci ve vlaku, já jsem mu hned hlásil, že už je jedenáct hodin a že mám vodbytej celej trest a že patřím bud do dobytčího vagónu, nebo k vám, a von mě vodbyl docela surově, abych prej jen zůstal, kde jsem, alespoň že vám, pane obrlajtnant, neudělám po cestě zas nějakou vostudu.“

Švejk se zatvářil mučednický: „Jako bych já vám, pane obrlajtnant, udělal vůbec někdy vostudu.“

Nadporučík Lukáš si vzdychl.

„Vostudu,“ pokračoval Švejk, „jsem vám jistě nikdy neudělal, jestli se něco stalo, to byla náhoda, pouhý řízení boží, jako říkal starej Vaniček z Pelhřimova, když si vodbejval šestatřicátý trest. Nikdy jsem nic neudělal naschvál, páne obrlajtnant, vždycky jsem chtěl udělat něco vobratnýho, dobrýho, a já za to nemůžu, jestli jsme voba z toho neměli žádný profit a jenom samý pouhý trápení a mučení.“

„Jen tolik neplačte, Švejku,“ řekl nadporučík Lukáš měkkým hlasem, když se přibližovali k štábnímu vagónu, „já všechno zařídím, abyste už zas byl se mnou.“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že nepláču. Mně to přišlo jen tolik líto, že jsme voba nejnešťastnější lidi v týhle vojně i pod sluncem a voba že za nic nemůžem. Je to hroznej vosud, když si pomyslím, že jsem takovej starostlivej vodjakživa!“

„Uklidněte se, Švejku!“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že kdyby to nebylo proti

subordinaci, že bych řekl, že se vůbec uklidnit nemůžu, ale takhle musím říct, že podle vašeho rozkazu jsem už úplně klidnej.“

„Tak jen lezte, Švejku, do vagónu.“

„Poslušné hlásím, že už lezu, pane obrlajtnant.“

Nad vojenským táborem v Mostě panovalo noční ticho. V barácích pro mužstvo třásli se vojáci zimou a v důstojnických barácích otvírali okna, poněvadž bylo přetopeno.

Od jednotlivých objektů, před kterými stály stráže, ozývaly se občas kroky hlídky, která si plašila chůzí spánek.

Dole v Mostě nad Litavou zářily světla z c. k. továrny na masité konzervy, kde se pracovalo dnem i nocí a zpracovávaly se různé odpadky. Poněvadž šel odtud vítr do alejí ve vojenském táboře, šel sem smrad z hníjících šlach, kopyt, paznehtů a kostí, které vařili do polévkových konzerv.

Od opuštěného pavilónku, kde dřív za času míru fotografoval nějaký fotograf vojáky trávící zde mládí na vojenské střelnici, bylo vidět dole v údolí u Litavy červené elektrické světlo v bordelu U kukuřičného klasu, který poctil svou návštěvou arcivévoda Štěpán při velkých manévrech u Šoproně v roce 1908 a kde se scházela denně důstojnická společnost.

To byla nejlepší vykřičená místnost, kam nesměli chodit prostí vojáci a jednorocní dobrovolníci.

Ti chodili do Růžového domu, jehož zelená světla byla též vidět od opuštěného fotografického ateliéru. Bylo to roztržidění jako později na frontě, kdy mocnářství nemohlo už svému vojsku ničím jiným pomoci než přenosnými bordely u štábů brigád, takzvanými „pufy“. Byly tedy k. k. Offizierspuff, k. k. Unteroffizierspuff a k. k. Mannschaftspuff.

Most nad Litavou zářil, stejně jako na druhé straně za mostem svítily Királyhida, Cislajtánie i Translajtánie. V obou městech, uherském i rakouském, hrály cikánské kapely, zářily okna kaváren a restaurací, zpívalo se, pilo. Místní měšťáci i úřednictvo vodilo sem do kaváren a restaurací své paničky a dospělé dcery a Most nad Litavou, Bruck an der Leitha, a Királyhida nebyly nic jiného než jeden velký bordel.

V jednom z důstojnických baráků v táboře čekal v noci Švejk na svého nadporučíka Lukáše, který šel večer do města do divadla a doposud

se nevrátil. Švejk seděl na odestlané posteli nadporučíkově a naproti němu seděl na stole sluha majora Wenzla.

Major se opět vrátil k regimentu, když byla v Srbsku konstatována jeho úplná neschopnost na Drině. Mluvílo se o tom, že dal rozebrat a zničit pontonový most, když měl ještě půl svého bataliónu na druhé straně. Nyní byl přidělen k vojenské stělnici v Királyhidě jako velitel a měl také co dělat s hospodářstvím v táboře. Mezi důstojníky se vypravovalo, že si major Wenzl nyní pomůže na nohy. Pokoje Lukáše i Wenzla byly na téže chodbě.

Sluha majora Wenzla Mikulášek, malinký chlapík od neštovic, klátil nohama a nadával: „Já se divím tomu mému starýmu pacholkovi, že ještě nejde. To bych rád věděl, kde se ten můj dědek celou noc fláká. Kdyby mně alespoň dal klíč od pokoje, leh bych si a čučil. Má tam vína bezpoctu.“ „Von prej krade,“ prohodil Švejk, pohodlně kouře cigarety svého nadporučíka, poněvadž ten mu zakázal v pokoji bafat z dýmky, „ty přece musíš vo tom něco vědít, odkud máte víno.“

„Já chodím tam, kam mně přikáže,“ tenkým hlasem řekl Mikulášek, „dostanu lístek vod něho a už jdu fasovat pro nemocnici, a nesu to domů.“

„A kdyby ti poručil,“ otázal se Švejk, „abys ukrad plukovní kasu, udělal bys to? Ty zde za stěnou nadáváš, ale třeseš se před ním jako osika.“

Mikulášek zamrkal malýma očima: „To bych si rozmyslil.“

„Nic si nesmiš rozmejšlet, ty jedno upocený mládě,“ rozkřikl se na něho Švejk, ale umlk, poněvadž se otevřely dveře a vstoupil nadporučík Lukáš. Byl, jak se ihned mohlo pozorovat, ve velice dobré náladě, poněvadž měl čepici obrácené.

Mikulášek se tak lekl, že zapomněl seskočit se stolu, ale salutoval vsedě, zapomenuv ještě ke všemu, že nemá na hlavě čepici.

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že je všechno v pořádku,“ hlásil Švejk, zaujav pevné vojenské vzezření dle všech předpisů, přičemž cigareta mu zůstala v ústech.

Nadporučík Lukáš si toho však nevšiml a šel přímo na Mikuláška, který vyvalenýma očima pozoroval každý pohyb nadporučíka a přitom dál salutoval a stále ještě seděl přitom na stole.

„Nadporučík Lukáš,“ řekl přistupuje k Mikulášskovi nepřilíš pevným krokem, „a jak vy se jmenujete?“

Mikulášek mlčel. Lukáš přitáhl si židli před Mikuláška na stole, sedl

si, dívaje se na něho nahoru, řekl: „Švejku, přineste mně z kufru služební revolver.“

Mikulášek po celou dobu, co Švejk hledal v kufru, mlčel a jen se vyděšeně díval na nadporučíka. Jestli v té chvíli pochopil, že sedí na stole, byl jistě ještě zoufalejší, poněvadž jeho nohy dotýkaly se kolen sedícího nadporučíka.

„Jářku, jak se jmenujete, člověče?“ volal nahoru na Mikuláška nadporučík. Ten ale mlčel dál. Jak později vysvětloval, dostal jakýsi druh strnutí při nenadálém příchodu nadporučíka. Chtěl seskočit, a nemohl, chtěl odpovédít, a nemohl, chtěl přestat salutovat, ale nešlo to.

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant,“ ozval se Švejk, „že revolver není naládovanej.“

„Tak ho naládujte, Švejku!“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že nemáme žádný patrony a že ho půjde těžko sestřelit se stolu. Já si dovolím podotknout, pane obrlajtnant, že je to Mikulášek, burš od pana majora Wenzla. Ten vždycky ztratí řeč, když vidí někoho z pánů ofcírů. Von se vůbec stydí mluvit. Vono je to vůbec takový, jak říkám, upocený mládě, utahaný. Pan major Wenzl nechá ho vždy stát na chodbě, když jde někam do města, a ono se to žalostivě potlouká po burších v baráku. Kdyby mělo příčinu se leknout, ale vždyť vlastně nic nevyvedlo.“

Švejk si odplivl a v jeho hlase a v tom, že mluvil o Mikuláškově ve středním rodě, bylo slyšet úplně opovržení nad zbabělostí sluhy majora Wenzla a nad jeho nevojským chováním.

„Dovolte,“ pokračoval Švejk, „abych si k němu čichl.“

Švejk stáhl Mikuláška, neustále pitomě hledícího na nadporučíka, se stolu, a postaviv ho na zem, čichl mu ke kalhotám.

„Ještě ne,“ prohlásil, „ale začíná to. Mám ho vyhodit?“

„Vyholte ho, Švejku.“

Švejk vyvedl třesoucího se Mikuláška na chodbu, zavřel za sebou dveře a na chodbě k němu řekl: „Tak jsem ti, pitomý chlape, zachránil život. Až se vrátí pan major Wenzl, at mně za to potichounku přineseš láhev vína. Bez legrace. Zachránil jsem ti opravdu život. Když je můj obrlajtnant vožralej, tak je zle. S tím to umím jen já a nikdo jiný.“

„Já jsem...“

„Prd jseš,“ opovrživě vyjádřil se Švejk, „sed' na prahu a čekej, až přijde tvůj major Wenzl.“

„To je dost,“ uvítal Švejka nadporučík Lukáš, „že jdete, já chci s vámi mluvit. Nemusíte zas tak pitomě stát hapták. Sedněte si, Švejku, a nechte si to ‚dle rozkazu‘. Držte hubu a dávejte dobrý pozor. Víte, kde je v Királyhidě Sopronyi utca? Nechte si pořád to vaše: Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že nevím. Nevíte, tak řekněte nevím, a basta. Napište si na kousek papíru: Sopronyi utca číslo 16. V tom domě je železářský krám. Víte, co je to železářský krám? Hergot, neříkejte poslušně hlásím. Řekněte vím nebo nevím. Tedy víte, co je to železářský krám? Víte, dobře. Ten krám patří nějakému Malarovi Kákonyimu. Víte, co je to Malar? Tak himlhergot, víte nebo nevíte? Víte, dobře. Nahoře nad krámem je první patro a tam on bydlí. Víte o tom? Že nevíte, krucifix, tak já vám povídám, že tam bydlí. Stačí vám to? Stačí, dobře. Kdyby vám to nestačilo, tak vás dám zavřít. Máte poznamenáno, že se ten chlap jmenuje Kákonyi? Dobrá, tak vy, zítra ráno asi tak v deset hodin, půjdete dolů do města, najdete ten dům a půjdete nahoru do prvního patra a odevzdáte paní Kákonyiové toto psaní.“

Nadporučík Lukáš otevřel náprsní tašku a dal zívaje Švejkovi do ruky bílou obálku se psaním bez adresy.

„Je to věc náramně důležitá, Švejku,“ poučoval ho dál, „opatrnosti nikdy nezbyvá, a proto, jak vidíte, není tam adresa. Já se na vás úplně spoléhám, že odevzdáte to psaní v pořádku. Poznamenejte si ještě, že ta dáma se jmenuje Etelka, tedy запиšte si ‚paní Etelka Kákonyiová‘. Ještě vám říkám, že musíte to psaní diskrétně doručit za všech okolností a čekat na odpověď. Že máte čekat na odpověď, o tom je už napsáno v dopise. Co ještě chcete?“

„Kdyby mně, pane obrlajtnant, nedali odpověď, co mám dělat?“

„Tak připomenete, že musíte dostat stůj co stůj odpověď,“ odpověděl nadporučík zívaje poznovu na celé kolo, „teď ale půjdu už spat, jsem dnes doopravdy unaven. Co jsme jen toho vypili. Myslím, že každý by byl stejně unaven po celém tom večeru a noci.“

Nadporučík Lukáš neměl původně v úmyslu někde se zdržet. Šel kvečeru z tábora do města jen do maďarského divadla v Királyhidě, kde hráli nějakou maďarskou operetku s macatými židovkami herečkami v předních úlohách, jejichž báječnou předností bylo to, že vyhazovaly při tanci nohy do výše a nenosily ani trikot, ani kalhoty a kvůli větší přitažlivosti pánů

důstojníků holily se dole jako Tataruky, z čehož ovšem neměla žádný požitek galérie, a zato tím větší důstojníci od dělostřelectva sedící dole v parteru, kteří si na tu krásu brali s sebou do divadla dělostřelecké triedry.

Nadporučíka Lukáše nezajímalo však to zajímavé svinstvo, poněvadž vypůjčené divadelní kukátko nebylo achromatické a místo stehen viděl jen v pohybu nějaké fialové plochy.

V přestávce po prvním jednání zaujala ho spíše jedna dáma, která provázena pánem v prostředních letech, táhla ho ke garderobě a vykládala mu, že ihned půjdou domů, že se na takové věci dívat nebude. Pronášela to dosti hlasitě německy, načež její průvodce odpovídal maďarsky: „Ano, anděli, půjdeme, souhlasím. Je to opravdu nechutná věc.“

„Es ist ekelhaft,“ odpovídala rozhorleně dáma, když jí pán navlékal divadelní plášť. Oči jí přitom plály rozčilením nad tou nestoudností, velké černé oči, hodící se tak dobře k její pěkné postavě. Podívala se přitom na nadporučíka Lukáše a pronesla ještě jednou rozhodně: „Ekelhaft, wirklich ekelhaft.“ To rozhodlo o krátkém románu.

Obdržel informace od garderobiérky, že jsou to manželé Kákonyiovi, pán že má na Sopronyi utca číslo 16 železářský závod.

„A bydlí s paní Etelkou v prvním patře; ` řekla garderobiérka s podrobností staré kuplířky, „ona je Němkyně ze Šoproně a on je Maďar, zde je to všechno pomíchané.“

Nadporučík Lukáš vzal si též z garderoby plášť a šel do města, kde setkal se ve velké vinárně a kavárně U arcivévody Albrechta s několika důstojníky od 9i. pluku.

Nemluvil mnoho a pil zato víc, kombinuje, co má vlastně napsat té přísné, mravné, hezké dámě, která ho rozhodně víc lákala než všechny ty opice na jevišti, jak se o nich vyjadřovali druzí důstojníci.

Ve velice dobré náladě odešel do malé kavárny U kříže sv. Štěpána, kde zašel do malého chambre séparée, vyhnal odtamtud nějakou Rumunku, která se nabízela, že se svlékne do naha a že si s ní může dělat, co chce, poručil si inkoust, péro a dopisní papír, láhev koňaku a napsal po bedlivé úvaze toto psaní, které se mu zdálo být vůbec nejhezčím, které kdy napsal: *Milostivá paní! Byl jsem včera přítomen v městském divadle hře, která Vás rozhořčila. Sledoval jsem Vás již při celém prvním jednání, Vás i Vašeho pana manžela. Jak jsem pozoroval...* „Jen do něho,“ řekl si nadporučík Lukáš,

„jaké má právo ten chlap mít takovou roztomilou ženu. Vždyť vypadá jako oholený pavián.“

Psal dál: *Váš pan manžel s nejlépeším porozuměním díval se na oplzlosti prováděné na jevišti ve hře, která ve Vás, milostivá paní, působila odpor, poněvadž to nebylo umění, ale hnusné působení na nejintimnější city člověka.* „Ta ženská má poprsí,“ pomyslnil si nadporučík Lukáš, „jen přímo do toho!“ *Odpusťte, milostivá paní že mne neznáte, ale přesto že jsem k Vám upřímný. Viděl jsem v životě mnoho žen, ale žádná na mne neučinila takový dojem jako Vy, neboť Váš úsudek a životní názor shoduje se úplně s mým názorem. Jsem přesvědčen, že Váš pan manžel je čistý sobec, který Vás tahá s sebou...* „To nejde,“ řekl k sobě nadporučík Lukáš a přeškrtnl „schleppt mit“ a místo toho psal: *...který v zájmu svém vodí Vás, milostivá, s sebou na divadelní představení odpovídající jediné jeho vkusu. Mám rád upřímnost, nevítám se nijak ve Váš soukromý život, a přál bych si pohovořit s Vámi soukromě o čistém umění...* „Zde v hotelích to nepůjde, budu ji muset zatáhnout do Vídně,“ pomyslnil si ještě nadporučík, „vezmu si komandýrovku.“ *Proto osměluji se, milostivá paní, poprositi Vás o setkání, abychom se blíže čestně seznámili, což jistě neodřeknete tomu, jehož v nejkratší době očekávají svízelné válečné pochody a který, v případě Vašeho laskavého svolení, zachová si v bitevní vřavě nejkrásnější vzpomínku na duši, která ho stejně pochopila, jako ji on sám chápal. Vaše rozhodnutí bude mi pokynem, Vaše odpověď rozhodujícím okamžikem v životě.* Podepsal se, vypil koňak a poručil si ještě jednu láhev, a pije číšku za číškou, takřka po každé větě doopravdy zaslzel, když přečetl své poslední řádky.

Bylo devět hodin ráno, když Švejk probudil nadporučíka Lukáše: „Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že jste zaspal na službu a já už musím jít s vašim psaním do tý Királyhidy. Já už vás budil v sedm hodin, potom v půl osmý, pak v osm, když už šli kolem na cvičení, a vy jste se jen obrátil na druhou stranu. Pane obrlajtnant... Jářku, pane obrlajtnant...“

Nadporučík Lukáš totiž chtěl se, zabručev cosi, obrátit opět na bok, což se mu nepodařilo, poněvadž Švejk s ním nemilosrdně třásl a hulákal: „Pane obrlajtnant, já jdu tedy s tím psaním do Királyhidy.“

Nadporučík zív: „S psaním? Ja, s mým psaním je to diskretnost, rozumíte, tajemství mezi námi. Abtreten...“

Nadporučík zabalil se opět do deky, ze které ho Švejek vytáhl, a spal dál, zatímco Švejek putoval dál do Királyhidy.

Najít Sopronyi utczu číslo 16 nebylo by bývalo tak těžké, kdyby ho náhodou nebyl potkal starý sapér Vodička, který byl přidělen k „štajerákům“, jejichž kasárna byla dole v lágru. Vodička bydlíval před léty v Praze na Bojišti, a proto při takovém setkání nezbylo nic jiného, než že oba zašli do hospody U černého beránka v Brucku, kde byla známá číšnice Růženka, Česka, které byli všichni čeští jednoročáci, kteří kdy byli v lágru, nějaký obnos dlužni.

Poslední dobou sapér Vodička, starý partyka, dělal jí kavalíra a měl v seznamu všechny maršky, které odjížděly z tábora, a chodil v pravý čas Čechy jednoročáky upomínat, aby se neztratili bez zaplacení útraty ve válečné vřavě.

„Kam vlastně máš zaměřino?“ otázal se Vodička, když se ponejprv napil dobrého vína.

„Je to tajemství,“ odpověděl Švejek, „ale tobě, jako starýmu kamarádovi, to svěřím.“

Vysvětlil mu všechno dopodrobna a Vodička prohlásil, že je starej sapér a že ho nemůže opustit, a že půjdou psaní odevzdat spolu.

Bavili se znamenitě o minulých dobách a všechno se jim zdálo, když po dvanácté hodině vyšli od Černého beránka, přirozeným a snadným.

Kromě toho měli v duši pevný dojem, že se nikoho nebojí. Vodička po celé cestě do Sopronyi utca číslo 16 projevoval ohromnou nenávist vůči Maďarům a vypravoval neustále, jak se všude s nimi pere, kde se všude a kdy s nimi sepral a co mu kdy a kde zabránilo, aby se s nimi nepopral.

„Jednou ti už takovýho kluka maďarskýho držím za chřtán v Pausdorfě, kam jsme šli my saperáci na víno, a chci mu dát jednu überšvunkem přes kokos v tý tmě, poněvadž jsme hned, jak to začlo, praštili láhví do visací lampy, a von najednou začne křičet: ‚Tondo, dyť to jsem já, Purkrábek, vod 16. landvér!‘ Málem by to byla bejvala mejlka. Zato jsme jim to tam, tajtrlíkům maďarským, vodplatili pořádně u Neziderskýho jezera, na který jsme se šli před třemi tejdny podívat. Leží tam ve vedlejší vsi nějaký oddělení strojních pušek nějakých honvédů, a my jsme náhodou všichni zašli do jedny hospody, kde voni tančili ten svůj čardáš jako pomínutý a roztahovali si držku na celý kolo se svým ‚Uram, uram, biró uram` nebo ‚Láňok, láňok, láňok a faluba.` My si sedneme naproti nim, jen jsme si

überšvunky položili před sebe na stůl, a povídáme si: „Vy pacholci, my vám dáme láňok,` a nějakej Mejstřík, kerej měl ploutev jako Bílá hora, se hned nabíd, že si půjde zatančit a že nějakýmu syčákovi vezme holku z kola. Holky byly setsakra fešandy, takový lejtkaový a prdelatý, stehnatý a vokatý, a jak se na ně ti maďarští pacholci mačkali, bylo vidět, že ty holky mají plný, tvrdý prsa jako pŭlmíče a že jim to dělá moc dobře a že se vyznají v tlačenici. Tak ten náš Mejstřík skočí do kola a tu největší fešandu chce brát jednomu honvédovi, kerej začal něco brebentit, a Mejstřík mu hned jednu hodil, ten se svalil, my už hned chytli überšvunky, votočili jsme si je kolem ruky, aby nám bajonety neulítly, skočili mezi ně, já jsem vykřik: „Vinnej nevinnej, berte to po řadě!` a už to šlo jako na másle. Začli vyskakovat oknem, my je chytali ve voknech za nohy a zas stahovali do sálu. Kdo nebyl náš, ten dostal. Zaplet se tam do toho jejich starosta s četníkem, a už dostali na chrám páně. Hostinskej byl taky bit, poněvadž začal německy nadávat, že prej kazíme zábavu. Ještě jsme potom chytali po vesnici ty, kteří se chtěli před námi schovat. Jako jednoho jejich cuksfíru, toho jsme našli zahrabanýho v seně na půdě v jednom statku až dole pod vsí. Prozradila nám ho jeho holka, poněvadž von tam tancoval s jinou. Byla udělaná do našeho Mejstříka a šla s ním potom nahoru po cestě na Királyhidu, kde jsou pod lesem sušírny na seno. Zatáhla ho do jedný takový sušírny a chtěla potom na něm pět korun a von jí dal přes hubu. Potom nás dohonal až nahoře u samýho lágru a povídal, že vždycky myslel, že jsou Maďarčky vohnivější, ale ta svině že ležela jako pařez a pořád jen něco brebentila. – Maďaři jsou, zkrátka řečeno, holota,“ zakončil starý sapér Vodička, načež Švejk poznamenal: „Někerej Maďar taky za to nemůže, že je Maďar.“

„Jakpak by nemoh,“ rozčiloval se Vodička, „každej za to může, to je hloupost. To bych ti přál, aby dostali jednou tebe tak do párady, jako se mně stalo, když jsem první den sem přijel na kursy. Ještě to samý vodpŭldne už nás sehnali jako stádo dobytka do školy a jeden takovej pitomec nám začal kreslit a vysvětlovat, co jsou to blindáže, jak se dělají základy, jak se to měří, a ráno prej, kdo to nebude mít nakreslený, jak von to vykládá, že bude zavřenej a uvázanej. „Krucifix,` myslím si, proto jsi se na frontě přihlásil do těch kursů, aby ses ulil z fronty, nebo abys večer maloval do nějakých sešitků tužtičkou jako školáček?` Takovej vztek mne vzal, žádný stání jsem neměl, ani jsem se nemoh na toho blbouna, co nám to vykládal, podívat. Nejraději byl bych všechno rozmlátil, jak jsem byl vzteklej. Ani jsem nečekal na kafe

a hned jsem šel z baráku do Királyhidy, a z toho vzteku jsem na nic jinýho nemyslel než najít si v městě nějakou tichou putyku, vožrat se tam a udělat tam kravál, dát někomu přes držku a jít vybouřenej domů. Člověk míní, ale pánbůh mění. Tam u řeky až mezi zahradami našel jsem vopravdu takovej lokál, tichej jako kaple, jako stvořenej pro kravál. Seděli tam jen dva hosti a bavili se mezi sebou maďarsky, což mne ještě víc namíchalo, a taky jsem byl ještě dřív a víc vožralej, než jsem si myslel, takže jsem v tý vopici ani nepozoroval, že vedle je ještě jeden lokál, kam mezi tou dobou, co jsem se činil, přišlo asi vosum husarů, kteří se do mne pustili, když jsem těm dvěma prvním hostům dal přes držku. Ti prevítí husaři tak ti mne zmordovali a honili mezi zahradama, že jsem vůbec netrefil domů, až k ránu, a hned jsem musel na marodcimru, kde jsem se vymluvil, že jsem spad do cihelny, a celej tejdén mne balili do mokrýho prostěradla, aby se mně záda nepodbírala. To si přej, panečku, dostat se mezi takový lotry. To nejsou lidi, to je dobytek.“

„Kdo čím zachází, tím schází,“ řekl Švejk, „taky se jim nesmíš divit, že jsou rozčilení, když musejí tam nechat stát všechno víno na stole a mají té honit po zahradách ve tmě. Voni si to měli s tebou vodbejt hned na místě v lokále, pak té vyhodit. Pro ně by to bejvalo bylo lepší a pro tebe taky, kdyby to s tebou skoncovali u stolu. Já jsem znal nějakýho kořalečníka Paroubka v Libni. Jednou se mu tam opil nějakej dráteník jalovcovou a začal nadávat, že je to slabý, že do toho leje vodu, že kdyby drátoval sto let a za celej vejdělek si koupil samou jalovcovou a vypil ji najednou, že by moh ještě chodit po provaze a nosit ho, Paroubka, v náručí. Potom ještě řekl Paroubkovi, že je huncút a šaščínská bestie, tak ho mílej Paroubek chyt, votlouk mu jeho pastě na myši a dráty vo hlavu a vyhodil ho ven a mlátil ho po ulici tyčí na stahování rolety až dolů na Invalidovnu a hnal ho, jak byl zdivočelej, přes Invalidovnu v Karlíně až nahoru na Žižkov, vodtud přes Židovský pece do Malešic, kde vo něj konečné tyč přerazil, takže se moh vrátit nazpátek do Libně. Jó, ale v tom rozčilení zapomněl na to, že má ještě asi to všechno obecenstvo v kořalně, že si tam asi budou ti syčani sami hospodařit. A taky se vo tom přesvědčil, když konečné se zas dostal do svý kořalny. U kořalny bylo napolovic stažený roló, u kterýho stáli dva policajti, taky silné nabraný, když dělali vevnitř pořádek. Dopolovic všechno vypitý, na ulici prázdněj soudek vod rumu, a pod pultama našel Paroubek dva vožralý chlapy, kteří byli přehlédnutý policajty a kteří, když je vytáhl, chtěli mu platit po dvou krejcařích, víc prej žitný nevypili. Tak se trestá přenáhlenost. To máš jako

na vojně. Napřed nepřítel porazíme a potom pořád a pořád za ním, a nakonec nestačíme sami utíkat “

„Já jsem si ty chlapy dobře zapamatoval,“ ozval se Vodička, „kdyby mně tak některý z těch husarů padl do cesty, já bych si to s ním vyrovnal. My saperáci jsme, když to do nás vjede, potvory. My nejsme jako ty železný mouchy. Když jsme byli na frontě u Přemyšlu, tak tam byl s námi hejtman Jetzbacher, svině, které nebylo rovno pod sluncem. Ten nás uměl tak sekýrovat, že nějaký Bitterlich od naší kumpačky, Němec, ale moc takovej hodnej člověk, se kvůli němu zastřelil. Tak jsme si řekli, že až to začne z ruský strany hvízdát, že taky náš hejtman Jetzbacher žít nebude. A hned taky, jak začali Rusové po nás střílet, dali jsme do něho při přestřelce pět šušů. Potvora byl ještě živ jako kočka, tak jsme ho museli dvěma ranama dorazit, aby z toho nic nebylo; jenom zamrňel, ale tak nějak směšné, moc legračně.“

Vodička se zasmál: „To máš na frontě na denním pořádku. Vypravoval mně můj jeden kamarád, je teď taky u nás, že když byl jako infanterák pod Bělehradem, jejich kumpačka v gefechtu vodstřelila si svýho obrlajntanta, taky takovýho psa, který zastřelil sám dva vojáky na pochodu, poněvadž už dál nemohli. Ten když dodělával, najednou začal hvízdát signál k vodstoupení. Mohli se prej všichni kolem uřehtat “

Za tohoto poutavého a poučného rozhovoru našel Švejk s Vodičkou konečně železářský krám pana Kákonyie na Sopronyi utca číslo 16.

„Měl bys přece jen radši zde počkat,“ řekl Švejk k Vodičkoví před průjezdem domu, „já jen seběhnu do prvního patra a odevzdám psaní, počkám si na odpověď a hned jsem zas dole.“

„Já té mám vopustit?“ podivil se Vodička, „ty neznáš Maďary, říkám ti to pořád. Tady musíme bejt na né vopatrní. Já ho plácnu.“

„Poslouchej, Vodičko,“ řekl Švejk vážně, „zde se nejedná vo Maďara, zde se jedná vo jeho paní. Vždyť jsem ti to všecko, když jsme seděli s tou českou kelnerkou, vykládal, že nesu psaní vod svýho obrlajntanta, že je to naprosté tajemství. Von mně přece můj obrlajntant klad na srdce, že vo tom nesmí vědět žádná živá duše, a ta tvoje kelnerka sama přece povídala, že je to úplně správný, že je to diskretní věc. Vo tom, že se nesmí nikdo dovědít, že si pan obrlajntant dopisuje se vdanou ženskou. A ty sám jsi taky to chválil a přikyvoval na to hlavou. Vysvětlil jsem vám to přece, jak náleží a patří, že

vykonám přesné rozkaz svýho obrlajtnanta, a ty najednou mermocí chceš jít s sebou nahoru.“

„Ty mě ještě neznáš, Švejku,“ odpověděl též velice vážné starý sapér Vodička, „když jsem už jednou řek, že tě nevopustím, tak si pamatuj, že moje slovo platí za sto. Když jdou dva, je to vždycky bezpečnější.“

„Z toho tě, Vodičko, vyvedu. Víš, kde je na Vyšehradě Neklanova ulice? Tam měl dílnu zámečník Voborník. Byl to člověk spravedlivej a jednoho dne, když se vrátil domů z flámu, tak si s sebou přived ještě jednoho flamendra spát. Potom ležel dlouho a dlouho a každěj den, když mu jeho žena převazovala ránu na hlavě, tak mu říkala: ‚Vidíš, Toníčku, kdybyste byli nepřišli dva, tak jsem ti jenom zahrála a nehodila ti na hlavu decimálku.‘ A von potom, když už moh mluvit, říkal: ‚Máš pravdu, matko, podruhá až někam puđu, tak s sebou nikoho nepřitáhnu.‘“

„To by tak ještě scházelo,“ rozdurdil se Vodička, „aby nám ještě ten Maďar chtěl hodit něco na hlavu. Já ho chytnu za krk a shodím ho z prvního poschodí dolů po schodech, že poletí jako šrapnel. Na ty kluky maďarský se musí jít vostře. Jakýpak s nimi cavyky.“

„Vodičko, vždyť ty jsi přece tolik nevypil. Já měl vo dvě čtvrtky víc než ty. Rozvaž si jenom to, že nesmíme udělat žádněj škandál. Já jsem za to zodpovědnej. Jedná se přece vo ženskou.“

„Plácnu taky ženskou, Švejku, mně je to jedno, to ještě neznáš starýho Vodičku. Jednou v Záběhlicích na Růžovým ostrově nechtěla se mnou jít jedna taková maškara tančit, že prej mám voteklou hubu. Měl jsem pravda hubu vopuchlou, poněvadž jsem právě přišel z jedný taneční zábavy v Hostivaři, ale považ si tu urážku vod tý běhny. ‚Tak tu máte taky jednu, velectená slečno,‘ řek jsem, ‚aby vám to nebylo líto: Jak jsem jí tu jednu utrh, povalila celej stůl na zahradě i se sklenicema, za kterým seděla s tatínkem a s maminkou a s dvěma bratry. Ale nebál jsem se celýho Růžovýho ostrova. Byli tam známí z Vršovic a ty mně pomohli. Ztrískali jsme asi pět rodin i s dětma. Muselo to bejt slyšet až do Michle a potom to taky bylo v novinách o tej zahradní zábavě toho dobročinnýho spolku nějakějch rodáků nákýho města. A proto jak říkám, jak mně jiní pomohli. tak i já vždycky každýmu kamarádovi pomůžu, když má k něčemu dojít. Za živýho boha se vod tebe nehnu. Ty Maďary neznáš... To mně přece nemůžeš udělat, abys mě vod sebe vodstrkoval, když se vidíme po tolika létech, a ještě za jakejch okolností.“

„Tak tedy pojď s sebou,“ rozhodl se Švejk, „ale vopatrně jednat, abychom neměli nějaký nepříjemnosti.“

„Nestarej se, kamaráde,“ potichu řekl Vodička, když šli ke schodům, „já ho plácnu...“

A ještě tišeji dodal: „Uvidíš, že nám nedá ten kluk Maďarská žádnou práci.“

A kdyby byl někdo v průjezdě a rozuměl česky, byl by zaslechl již ze schodů hlasitěji pronesené Vodičkovy heslo „Ty Maďary neznaš...“, heslo, ku kterému on došel v tichém lokále nad řekou Litavou, mezi zahradami slavné Királyhidy, obklopené vrchy, na které budou vojáci vzpomínat vždy s proklínáním při vzpomínkách na ty všechny ůbunky do světové války i za světové války, na kterých se cvičili teoreticky k praktickým masakrům a režím.

Švejk s Vodičkou stáli před dveřmi bytu pana Kákonyiho. Než přitlačil na knoflík zvonku, poznamenal Švejk: „Slyšel jsi někdy, Vodičko, že vopatrnost je matkou moudrosti?“

„Já se vo to nestarám,“ odpověděl Vodička, „von nesmí mít ani čas votevřít hubu...“

„Já s ním taky nemám co jednat, Vodičko.“ Švejk zazvonil a Vodička řekl hlasitě: „Ajncvaj, a bude se schodou.“

Dveře se otevřely, objevila se služka a tázala se maďarsky, čeho si přejí. „Nem tudom,“ řekl opovržlivě Vodička, „uč se, holka, česky.“

„Verstehen Sie deusch?“ otázal se Švejk. „A pischen.“

„Also sagen Sie der Frau, ich will die Frau sprechen, sagen Sie, daß ein Brief ist von einem Herr draußen in Kong.“

„Já se ti divím,“ řekl Vodička, vstupuje za Švejkem do předsíně, „že s takovým smradem mluvíš.“ Stáli v předsíni, zavřeli dveře na chodbu a Švejk jen poznamenal:

„Mají to tady pěkně zařízený, dokonce dva deštníky na věšáku, a ten vobraz toho Pána Krista taky není špatnej.“

Z jednoho pokoje, odkud ozývalo se klepání lžic a zvonění talířů, vyšla opět služka a řekla k Švejkovi:

„Frau ist gesagt, daß sie hat ka‘ Zeit, wenn was ist, das mir geben und sagen.“

„Also,“ řekl slavnostně Švejk, „der Frau ein Brief, aber halten Kuschen.“

Vytáhl psaní nadporučíka Lukáše.

„Ich,“ řekl, ukazuje prstem na sebe, „Antwort warten hier in die Vorzimmer.“

„Co si nesedneš?“ ptal se Vodička, který již seděl na židli u zdi, „tamhle máš židli. Budeš stát tady jako žebrák. Neponižuj se před tím Maďarem. Uvidíš, že s ním budeme mít tahanici, ale já ho plácnu. – Poslyš,“ řekl po chvíli, „kde jsi se naučil německy?“

„Sám vod sebe,“ odpověděl Švejk. Opět bylo chvíli ticho. Pak bylo slyšet z pokoje, kam odnesla služka psaní, velký křik a hluk. Někdo uhodil něčím těžkým o zem, pak se dalo rozeznat jasně, že tam lítají sklenice a tříští se talíře, do čehož znělo hulákání: „Baszom az anyát, baszom az istenet, baszom a Krizstus Márját, baszom az atyádót, baszom a világot!“

Dveře se rozletěly a do předsíně vběhl pán v nejlepších letech s ubrouskem kolem krku, mávaje před chvílkou odevzdaným dopisem.

Nejblíže dveří seděl starý saperák Vodička a rozčilený pán se také první na něho obrátil. „Was soll das heißen, wo ist der verfluchte Kerl, welcher dieses Brief gebracht hat?“ „Pomalů,“ řekl Vodička vstávaje, „ty nám zde moc neřvi, abys nevylít, a když chceš vědět, kdo ten dopis přines, tak se zeptej tamhle kamaráda. Ale mluv s ním slušně, nebo budeš za dvěma natotata.“

Nyní bylo na Švejkovi, aby se přesvědčil o bohaté výřečnosti rozčileného pána s ubrouskem kolem krku, který míchal páté přes deváté, že právě obědvali.

„My jsme slyšeli, že obědváte,“ lámanou němčinou souhlasil s ním Švejk, dodávaje česky: „Mohlo nás to taky napadnout, že vás asi zbytečně vytrhnem vod oběda.“

Neponižuj se,“ ozval se Vodička.

Rozčilený pán, kterému po jeho živé gestikulaci držel ubrousek již jen za jeden cíp, pokračoval dál, že napřed myslel, že se ve psaní jedná o vykázaní nějakých místností pro vojsko v tomto domě, který patří jeho paní.

„Sem by se ještě vešlo hodně vojska,“ řekl Švejk, „ale vo to se v tom psaní nejednalo, jak jste se asi přesvědčil.“

Pán se chytil za hlavu, přičemž spustil celou řadu výčitek, že byl taky rezervním lajtnantem, teď že by rád sloužil, ale že má ledvinovou nemoc. Za jeho časů že nebylo tak důstojnictvo rozpustilé, aby rušilo klid domácnosti.

Že psaní pošle na velitelství pluku, do ministerstva vojenství, uveřejní je v novinách.

„Pane,“ řekl důstojné Švejk, „to psaní jsem psal já. Ich geschrieben, kein Oberleutnant. Podpis jen tak, falešný, Unterschrift, Name, falsch. Mně se vaše paní velice líbí. Ich liebe Ihre Frau. Já jsem do vaší paní zamilovanej až po uši, jak říkal Vrchlický. Kapitales Frau.“

Rozčilený pán se chtěl vrhnout na Švejka, který stál klidně a spokojeně před ním, ale starý sapér Vodička, sledující každý jeho pohyb, podrazil mu nohu, vytrhl mu psaní z ruky, kterým stále mával, strčil do kapsy, a když se pan Kákonyi vzchopil, chytil ho Vodička, odnesl ke dveřím, otevřel si dveře jednou rukou, a už bylo slyšet, jak na schodech se něco válí.

Šlo to tak rychle jako v pohádkách, když si čert přijde pro člověka.

Po rozčileném pánovi zůstal jen ubrousek. Švejk ho zvedl, zaklepal slušně na dveře pokoje, odkud před pěti minutami vyšel pan Kákonyi a odkud bylo slyšet ženský pláč.

„Přináším vám ubrousek,“ řekl Švejk měkce k paní, která brečela na pohovce, „moh by se pošlapat. Moje úcta.“

Srazil paty dohromady, zasalutoval a vyšel na chodbu. Na schodech nebylo znát tak dalece nijakých stop zápasu, zde dle předpokladů Vodičkových odehrávalo se vše úplně lehce. Jediné potom u vrat v průjezdě našel Švejk utržený nákrční Límeček. Tam se patrně, když pan Kákonyi zoufale se zachytil domovních vrat, aby nebyl vyvlečen na ulici, odehrával poslední akt této tragédie.

Zato na ulici bylo rušno. Pana Kákonyiho odtáhli do protějšího průjezdu, kde ho potívali vodou, a uprostřed ulice bil se starý sapér Vodička jako lev proti několika honvédům a hondvédhusarům, kteří se zastali svého krajana. Oháněl se mistrné bodlem na řemenu jako cepem. A nebyl sám. Jemu po boku bojovalo několik českých vojáků od různých regimentů, kteří právě šli ulicí.

Švejk, jak později tvrdil, ani sám nevěděl, jak se taky do toho dostal, a poněvadž neměl žádné bodlo, jak se mu do rukou dostala hůl nějakého uděšeného diváka.

Trvalo to hezkou chvíli, ale všechno pěkné má taky své konce. Přišel berajťšaft a sebral to všechno.

Švejk šel s holí, která byla komandantem berajťšaftu uznána jako corpus delicti, vedle Vodičky.

Švejk šel spokojeně, maje hůl jako flintu na rameni.

Starý sapér Vodička po celou cestu tvrdošijně mlčel. Až teprve když vcházel na hauptvachu, řekl zasmušile k Švejkovi: „Nepovídal jsem ti to, že Maďary neznáš?“

Nová utrpení

Plukovník Schröder se zalíbením pozoroval bledý obličej nadporučíka Lukáše, s velkými kruhy pod očima, který v rozpacích nedíval se na plukovníka, ale úkradkem, jako by něco studoval, díval se na plán dislokace mužstev ve vojenském táboře, který byl také jedinou ozdobou v celé kanceláři plukovníka.

Před plukovníkem Schrödrem bylo na stole několik novin s články zatrženými modrou tužkou, které ještě jednou přelétl plukovník zběžně, a řekl, dívaje se na nadporučíka Lukáše:

„Vy tedy již o tom víte, že váš sluha Švejka nalézá se ve vazbě a bude pravděpodobně dodán k divizijnímu soudu?“

„Ano, pane plukovníku.“

„Tím ovšem,“ důrazně řekl plukovník, pase se nad bledou tváří nadporučíka Lukáše, „není celá záležitost ukončena. Jest jisté, že místní veřejnost byla pobouřena celým případem vašeho sluhy Švejka, a ona aféra uvádí se v souvislosti i s vaším jménem, pane nadporučíku. Z velitelství divize byl nám dodán již jistý materiál. Máme zde některé časopisy, které se zabývaly tímto případem. Můžete mně to přečíst nahlas.“

Podal nadporučíkovi Lukášovi noviny se zatrženými články, který počal číst monotónním hlasem, jako by četl v čítance pro děti větu „Med jest mnohem výživnější a snadněji stravitelnější než cukr“: „Kde je záruka naší budoucnosti?“

„To je v Pester Lloyd?“ otázal se plukovník.

„Ano, pane plukovníku,“ odpověděl nadporučík Lukáš a pokračoval ve čtení: „Vedení války vyžaduje součinnost všech vrstev obyvatelstva rakouskouherského mocnářství. Chceme-li míti pod střechou bezpečí státu, všechny národy musí podporovati se navzájem a záruka naší budoucnosti je právě v té spontánní úctě, kterou jeden národ má před druhým. Největší oběti našich čackých vojnů na frontách, kde oni neustále postupují kupředu, nebyly by možny, kdyby tyl, ona zásobovací i politická tepna našich slavných armád, nebyl sjednoceným, kdyby vyskytovaly se v zádech naší armády živly rozbíjející jednolitost státu a svou agitací a zlomyslností podrývaly autoritu státního celku a zaváděly v souručenství národů naší říše

zmatky. Nemůžeme se v této dějinné chvíli mlčky dívat na hrstku lidí, kteří by chtěli se pokoušet z nacionálních místních důvodů rušit sjednocenou práci a zápas všech národů této říše o spravedlivé potrestání těch bídáků, kteří na říši naši bez příčiny napadli, aby ji zbavili veškerých kulturních i civilizačních statků. Nemůžeme mlčky opominout tyto hnusné zjevy výbuchů chorobné duše, která touží jen po rozražení jednomyslnosti v srdcích národů. Měli jsme již několikrát příležitost upozornit v našem časopise na ten zjev, jak vojenské úřady jsou nuceny se vši přísností zakročiti proti těm jednotlivcům od českých pluků, kteří nedbajíce slavné tradice plukovní, rozsívají svým nesmyslným řaděním v našich maďarských městech zlobu proti celému českému národu, který jako celek není ničím vinen a který vždy pevně stál za zájmy této říše, o čemž svědčí celá řada vynikajících českých vojevůdců, z nichž vzpomínáme slavné postavy maršálka Radeckého a jiných obranců rakousko-uherského mocnářství. Proti těmto světlým zjevům stojí několik darebáků zpustlé české lůzy, kteří použili světové války, aby se dobrovolně přihlásili do vojska a mohli uvésti zmatek v jednomyslnost národů monarchie, nezapomínajíce přitom na své nejnižší pudy. Upozornili jsme již jednou na řaděním pluku No... v Debrecíně, jehož výtržnosti byly přetřásány i odsouzeny peštskou sněmovnou a jehož plukovní prapor později na frontě byl – Konfiskováno – Kdo má na svědomí ten ohavný hřích? – Konfiskováno – Kdo hnal české vojáky Konfiskováno – Co si troufá cizota v naší maďarské vlasti, o tom svědčí nejlépe případ v Királyhidé, maďarské výspě nad Litavou. K jaké národnosti patřili vojáci z nedalekého vojenského tábora v Brucku nad Litavou, kteří přepadli a ztrýznili tamějšího obchodníka pana Gyulu Kákonyie? Jest rozhodné povinností úřadů vyšetřiti tento zločin a optati se vojenského velitelství, které jisté již se touto aférou zabývá, jakou úlohu v tom bezpříkladném štvání proti příslušníkům Uherského království hraje nadporučík Lukasch, jehož jméno uvádí se po městě ve spojitosti s událostmi posledních dnů, jak nám bylo sděleno naším místním dopisovatelem, který sebral již bohatý materiál o celé aféře, která v dnešní vážné době přímo křičí. Čtenáři Pester Lloydů jistě se zájmem budou sledovati vývin vyšetřování a neopomeneme je ujistit, že je blíže seznámíme s touto událostí eminentní důležitosti. Současné však očekáváme úřední zprávu o királyhidském zločinu, spáchaném na maďarském obyvatelstvu. Že se věci bude zabývat peštská sněmovna, je nábíledni, aby nakonec se ukázalo jasné, že čeští vojáci,

projíždějící Uherským královstvím na front, nesmí považovat zemi koruny svatého Štěpána, jako by ji měli v pachtu. Jestli pak někteří příslušníci toho národa, který v Királyhidé tak pěkně reprezentoval souručenství všech národů tohoto mocnářství, ještě dnes nechápou situaci, ať zůstanou hezky zticha, neboť ve válce takové lidi kulka, provaz, kriminál a bajonet naučí již poslouchat a podřídit se nejvyšším zájmům naší společné vlasti.“

„Kdo je podepsán pod článkem, pane nadporučíku?“

„Béla Barabás, redaktor a poslanec, pane plukovníku.“

„To je známá bestie, pane nadporučíku; ale dřív, nežli se to dostalo do Pester Lloyd, byl již tento článek uveřejněn v Pesti Hirlap. Nyní mně přečtete úřední překlad z maďarštiny článku v šoproňském časopise Sopronyi Napló.“

Nadporučík Lukáš četl nahlas článek, ve kterém redaktor dal si neobyčejně záležet na tom, aby uplatnil směs vět: „příkaz státní moudrosti“, „státní pořádek“, „lidská zvrhlost“, „zašlapaná lidská důstojnost a cit“, „kanibalské hody“, „zmasakrovaná lidská společnost“, „smečka mameluků“, „za kulisami je poznáte“. A dál to šlo, jako by Maďari na vlastní půdě byli nejpronásledovanějším živlem. Jako by byli příšli čeští vojáci, porazili redaktora a šlapali mu bagančatama po břicho a ten by řval bolestí a někdo si to stenografoval.

„O některých nejdůležitějších věcech,“ pláče Sopronyi Napló, šoproňský deník, „se povážlivě mlčí a ničeho se nepíše. Každý z nás ví, co to je český voják v Uhrách i na frontě. My všichni víme, jaké věci Češi provádí, co je tu v činnosti a jak to u Čechů vypadá a kdo to způsobuje. Bdělost úřadů je ovšem upoutána jinými důležitými věcmi, které však musí být v náležitě spojitosti s dozorem nad celkem, aby se nemohlo stát to, co se stalo v těchto dnech v Királyhidě. Včerejší náš článek byl na patnácti místech konfiskován. Proto nezbyvá nám nic jiného než prohlásit, že ani dnes nemáme příliš příčiny z technických důvodů se široce zabývat i událostmi v Királyhidě. Námi vyslaný zpravodaj zjistil na místě, že úřady jeví opravdovou horlivost v celé aféře, vyšetřující plnou parou. Zdá se nám jedině podivným, že někteří účastníci celého masakru nalézají se dosud na svobodě. Toto se týká zejména jednoho pána, který se dle doslechu zdržuje doposud beztrestně ve vojenském táboře a stále ještě nosí odznaky svého papageiregimentu a jehož jméno bylo též uveřejněno předevčírem v Pester Lloyd a Pesti Napló. Jest to známý česlo šovinista Lükáš, o jehož řádění

bude podána interpelace naším poslancem Gézou Savanyú, který zastupuje okres királyhidský.“

„Stejně líbezně, pane nadporučíku,“ ozval se plukovník Schröder, „píše o vás též týdeník v Királyhidě a potom prešburské listy. To vás ale už nebude zajímat, poněvadž je to na jedno kopyto. Politicky dá se to odůvodnit, poněvadž my Rakušané, ať jsme Němci, nebo Češi, jsme proti Maďarům přece jen ještě hodně... Rozumíte mně, pane nadporučíku. Je v tom jistá tendence. Spíš by snad vás zajímal článek v Komárenském večerníku, kde se o vás tvrdí, že jste se pokoušel znásilnit paní Kákonyiovou přímo v jídelně při obědě u přítomnosti jejího manžela, kterého jste ohrožoval šavlí a nutil ho, aby zacpal ručnícem ústa své manželky, aby nekřičela. To je poslední zpráva o vás, pane nadporučíku.“

Plukovník se usmál a pokračoval: „Úřady nevykonaly svou povinnost. Preventivní cenzura ve zdejších listech nalézá se též v rukou Maďarů. Dělají si s námi, co chtějí. Náš důstojník není chráněn před urážkami takové civilní maďarské redaktorské svině, a teprve na základě našeho ostrého vystoupení, respektive telegramu našeho divizijního soudu, učinilo státní návladnictví v Pešti kroky, aby byla provedena nějaká zatčení ve všech zmíněných redakcích. Nejvíce si to odkašle redaktor Komárenského večerníku, ten na svůj večerník nezapomene do smrti. Mě pověřil divizijní soud, jako vašeho představeného, vyslechnouti vás a zasílá mně současně celé spisy týkající se vyšetřování. Všechno by bylo dopadlo dobře, kdyby nebylo toho vašeho nešťastného Švejka. Je s ním nějaký sapér Vodička, u kterého po rvačce našli, když je přivedli na hauptvachu, váš dopis, který jste poslal paní Kákonyiové. Ten váš Švejka tvrdil při vyšetřování, že prý to není vaše psaní, že psal to sám, a když mu bylo předloženo a on usvědčen, aby je opsal a byl porovnán jeho rukopis, sežral vaše psaní. Z kanceláře pluku byly potom poslány k divizijnímu soudu vaše raporty k porovnání rukopisu Švejka a zde máte výsledek.“

Plukovník přelistoval se ve spisech a ukázal nadporučíkovi Lukášovi na tento pasus: „Obžalovaný Švejka odepřel napsat diktované věty, provázeje to tvrzením, že zapomněl přes noc psát.“

„Vůbec já tomu, pane nadporučíku, nepřikládám žádného významu, co u divizijního soudu povídá ten váš Švejka nebo ten sapér. Švejka i sapér tvrdí, že šlo jen o nějaký malý žertíček, kterému nebylo porozuměno, a že byli sami přepadeni civilisty a že se bránili, aby záchránili vojenskou čest.“

Vyšetřováním bylo zjištěno, že ten váš Švejek je vůbec pěkné kvítko. Tak například na otázku, proč se nepřizná, odpověděl dle protokolu: „Já jsem zrovna v takové situaci, jako se voctnul jednou kvůli nějakým obrazům Panny Marie sluha akademického malíře Panušky. Ten taky, když se jednalo o nějaký vobrazy, který měl zpronevěřit, nemoh na to nic jiného vodpovědět než: Mám blit krev? Přirozené, že jsem se jménem velitelství pluku o to postaral, aby byla dána do všech novin jménem divizijního soudu oprava na všechny ty ničemné články zdejších novin. Dnes se to rozešle a doufám, že jsem učinil vše, abych napravil, co se stalo darebáckým chováním těch žurnalistických maďarských civilních potvor.

Myslím, že jsem to dobře stylizoval:

Divizijní soud čís. N a velitelství pluku čís. N prohlašuje, že článek uveřejněný ve zdejším časopise o domnělých výtržnostech mužstva pluku čís. N nezakládá se v ničem na pravdě a od první až do poslední řádky vymyšlen a že vyšetřování zavedené proti oněm časopisům přivodí přísné potrestání viníků.

Divizijní soud ve svém přípise na velitelství našeho pluku,“ pokračoval plukovník, „přichází k tomu mínění, že se vlastně o nic jiného nejedná než o soustavné štvání proti vojenským částem přicházejícím z Cislajtánie do Translajtánie. A porovnejte přitom, kolik vojska odešlo na frontu od nás a kolik od nich. To vám řeknu, že mně je český voják milejší než taková maďarská sběř. Když si vzpomenu, že pod Bělehradem stříleli Maďaři po našem druhém maršbataliónu, který nevěděl, že jsou to Maďaři, kteří po nich střílí, a počal pálit do deutschmajstrů na pravém křídle, a deutschmajstři zas si to také spletli a pustili oheň po bosenském regimentu, který stál vedle. To byla tenkrát situace! Já byl právě u štábu brigády na obědě, den předtím museli jsme se odbýt šunkou a polévkou z konzerv, a ten den jsme měli pořádnou polévku ze slepice, filé s rýží a buchtičky se šodó, večer předtím jsme pověsili jednoho srbského vinárníka v městečku a naši kuchaři našli u něho ve sklepe třicet let staré víno. Dovedete si představit, jak jsme se všichni těšili na oběd. Polévku jsme snědli a pouštíme se právě do slepice, když najednou přestřelka, pak střelba, a naše artilérie, která ani neměla zdání, že to naše části střílejí po sobě, počala pálit po naší linii a jeden granát

padl těsně vedle našeho štábu brigády. Srbové snad mysleli, že u nás vypukla vzpoura, tak začti ze všech stran do nás řezat a přepravovat se proti nám přes řeku. Brigádního generála volají k telefonu a divizionér spustil rámus, co je to za hovadinu v brigádním úseku, že právě dostal rozkaz od štábu armády začít útok na srbské pozice ve 2 hodiny 35 minut v noci na levém křídle. My že jsme rezerva a že se ihned má oheň zastavit. Ale kdepak v takové situaci chtít ‚Feuer einstellen‘. Brigádní telefonní centrála hlásí, že se nikam nemůže dozvonit, jenom že hlásí štáb 75. regimentu, že právě dostali od vedlejší divize rozkaz ‚ausharren‘, že se nemůže smluvit s naší divizí, že Srbové obsadili kótu 212, 226 a 327, žádá se o zaslání jednoho bataliónu jako svaz a spojení po telefonu s naší divizí. Přehodíme linku na divizi, ale spojení už bylo přerušeno, poněvadž Srbové se nám dostali mezitím do týla na obou křídlech a přesekávali náš střed do trojúhelníku, ve kterém zůstalo potom všechno, regimenty, artilérie i trén s celou autokolonou, skladiště i polní nemocnice. Dva dny jsem byl v sedle a divizionér padl do zajetí i s naším brigádníkem. A to všechno zaviniili Maďaři tím, že střídali po našem druhém maršbataliónu. Rozumí se samo sebou, že to sváděli na náš regiment.“

Plukovník si odplivl:

„Sám jste se teď, pane nadporučíku, přesvědčil, jak využítkovali znamenitě vaši příhody v Királyhidě.“

Nadporučík Lukáš rozpačitě zakašlal.

„Pane nadporučíku,“ obrátil se na něho důvěrně plukovník, „ruku na srdce. Kolikrát jste se vyspal s paní Kákonyiovou?“

Plukovník Schröder byl dnes ve velmi dobré náladě.

„Neříkejte, pane nadporučíku, že jste teprve začal korespondovat. Já, když jsem byl ve vašich letech, seděl jsem v Jágru na měřických kursech tři neděle, a měl jste vidět, jak jsem ty celé tři neděle nic jiného nedělal než spal s Maďarkami. Každý den s jinou. Mladé, svobodné, starší, vdané, jak to právě přišlo, žehlil jsem tak důkladně, že když jsem se vrátil k regimentu, sotva jsem pletl nohama. Nejvíc mne strhala paní jednoho advokáta. Ta ukázala, co dovedou Maďarky. Kousla mne přitom do nosu, celou noc mně nedala oka zamhouřit. – Začal korespondovat...“ důvěrně plácl plukovník nadporučíka na rameno, „známe to. Neříkejte ničeho, já mám svůj úsudek o celé věci. Zapletl jste se s ní, její manžel na to přišel, ten váš pitomý Švejtk... – Ale víte, pane nadporučíku, ten váš Švejtk je přece jen charakter, když to tak proved s vaším dopisem. Takového člověka je opravdu škoda.

Já říkám, že to je výchova. Mně se to velice líbí od toho chlapa. Rozhodně musí být v tomto ohledu vyšetřování zastaveno. Vás, pane nadporučíku, ostouzeli v novinách. Vaše přítomnost zde je úplně zbytečnou. Během týdne bude vypravena marška na ruský front. Jste nejstarším důstojníkem u 11. kompanie, pojedete s ní jako kompaniekomandant. Už je všechno zařízeno u brigády. Řekněte účetnímu feldvéblovi, aby vám našel nějakého jiného sluhu místo toho Švejka.“

Nadporučík Lukáš vděčně pohlédl na plukovníka, který pokračoval: „Švejka přidělují k vám jako kumpanieordonanc.“

Plukovník vstal, a podávaje zbledlému nadporučíkovi ruku, řekl:

„Tím je tedy všechno vyřízeno. Přeji vám mnoho štěstí, abyste se vyznamenal na východním bojišti. A jestli se snad ještě někdy uvidíme, tak přijďte mezi nás. Ne abyste se nám vyhýbal jako v Budějovicích...“

Nadporučík Lukáš po celé cestě domů si opakoval: „Kompaniekomandant, kompanieordonanc.“ A jasné před ním vystávala postava Švejka. Účetní šikovatel Vaněk, když mu poručil nadporučík Lukáš, aby mu vyhledal nějakého nového sluhu místo Švejka, řekl: „Já myslel, že jsou, pane obrlajtnant, spokojenej s tím Švejkem.“

Uslyšev, že Švejka naznačil plukovník ordonancí u 11. kompanie, zvolal: „Pomoz nám pánbůh.“

U divizijního soudu, v baráku opatřeném mřížemi, vstávali podle předpisu v sedm hodin ráno a dávali do pořádku kavalce válející se v prachu po zemi. Pryčen nebylo. V jednom přepažení v dlouhé místnosti skládali podle předpisu deky na slavník, a kteří byli s prací hotovi, seděli na lavicích podle stěny a buď si hledali vši, ti, kteří přišli z fronty, nebo se bavili vypravováním různých příhod.

Švejk se starým sapérem Vodičkou seděli na lavici u dveří ještě s několika vojáky od různých regimentů a formací.

„Podívejte se, hoši,“ ozval se Vodička, „na tamhletoho kluka maďarskýho u okna, jak se pacholek modlí, aby to s ním dobře dopadlo. Neroztrhli byste mu držku od ucha k uchu?“

„Ale to je hodnej člověk,“ řekl Švejk, „ten je zde proto, poněvadž nechtěl narukovat. Von je proti vojně, vod nějaký sekty, a je zavřenej proto, že nechce nikoho zabít, von se drží božího prikázání, ale voni mu to boží prikázání vosladějí. Před vojnou žil na Moravě nějaký pan Nemrava, a ten

dokonce nechtěl vzít ani flintu na rameno, když byl odvedenej, že prej je to proti jeho zásadě, nosit nějaký flinty. Byl za to zavřenej, až byl černej, a zas ho nanovo vedli k přísaze. A von, že přísahat nebude, že je to proti jeho zásadě, a vydržel to.

„To byl hloupý člověk,“ řekl starý sapér Vodička, „von moh přísahat a přitom se taky na všechno vysrat, i na celou přísahu.“

„Já už třikrát přísahal,“ oznámil jeden infanterák, „a třikrát už jsem tady pro dezerci, a kdybych neměl to lékařský vysvědčení, že jsem před patnácti léty v choromyslnosti utlouk svou tetu, byl bych snad už potřetí na frontě vodstřelenej. Ale takhle mně moje nebožka teta vždycky pomůže z nouze a nakonec se přeci snad z té vojny dostanu v pořádku.“

„A proč jsi, kamaráde,“ otázal se Švejk, „utloukl svou tetičku?“

„Kvůli čemu se lidi utloukají,“ odpověděl příjemný muž, „každej si to může pomyslit, že kvůli penězům. Měla ta baba pět spořitelních knížek a zrovna jí poslali úroky, když jsem k ní přišel celej rozbitej a votrhanej na návštěvu. Kromě ní jsem neměl jiný duše na tom božím světě. Tak jsem ji šel poprosit, aby se mne ujala, a vona, mrcha, abych prej šel dělat, že prej takovej mladej, silnej a zdravěj člověk. Slovo dalo slovo a já jsem ji uhodil jen tak několikrát přes hlavu pohrabáčem a tak jsem jí zřídil celej ksicht, že jsem nevěděl, je to tetička, nebo to není tetička. Tak jsem tam u ní seděl na zemi a pořád si říkám: ‚Je to tetička, nebo to není tetička?‘ A tak mé našli u ní sedět druhý den souseď. Potom jsem byl v blázinci ve Slupech, a když nás potom před válkou v Bohnicích postavili před komisi, byl jsem uznán za vyléčenýho a hned jsem musel jít dosluhovat na vojnu za ty léta, co jsem promeškal.“

Kolem prošel hubený, vytáhlý voják, utrápeného vzezření, s koštětem.

„To je jeden učitel od poslední naší maršky,“ představil ho myslivec sedící vedle Švejka, „teď jde si vymect pod sebou. Je to náramně pořádněj člověk. Je tady kvůli jedné básničce, kterou složil. – Pojd' sem, učitelskej,“ zavolal na muže s koštětem, který přiblížil se vážně k lavici. „Pověz nám to o těch všich.“

Voják s koštětem odkašlal a spustil:

Vše zavšívěno, front se drbe celý,

veš po nás leze veliká.

Pan generál se válí na posteli

a každej den se převlíká.

Vším u vojska se velmi dobře daří,
i na šarže už přivyká,
s vší pruskou už se hbitě páří
ten starý všivák rakouský.

Ztrápený voják učitel si přisedl na lavici a povzdechl: „To je všechno, a kvůli tomu jsem již počtvrté vyslychanej u pana auditora.“

„Vono to skutečně nestojí ani za řeč,“ rozšafně řekl Švejek, „vono jen přijde na to, koho voni u soudu budou myslet tím starým všivákem rakouským. Ještě dobře, že jste tam dal vo tom páření, to je spletete, že budou z toho janci. Jen jim vysvětlíte, že všivák je sameček od vši a že na samičku veš může lezt zase jenom sameček všivák. Jinak se z toho nevyмотáte. Nepsal jste to jisté, abyste chtěl někoho urazit, to je jasný. Řekněte jen panu auditorovi, že jste si to psal pro svoje potěšení, a jako se říká samečkovi od svině kanec, tak se říká všude samečkovi od vši – všivák.“

Učitel si povzdechl: „Když ten pan auditor neumí dobře česky. Já už jsem mu to také podobným způsobem vysvětloval, ale on na mne spustil, že sameček od vši se jmenuje česky vešák. ‚Šádný fšivák,‘ povídal pan auditor, ‚vešák. Femininum, Sie gebildeter Kerl, ist ten feš, also masculinum ist ta fešák. Wir kennen unsre Pappenheimer.“

„Zkrátka a dobře,“ řekl Švejek, „je to s vámi vachrlatý, ale nesmíte ztrácet naději, jako říkal Cikán Janeček v Plzni, že se to ještě může vobrátit k lepšímu, když mu v roce 1879 dávali kvůli tý dvojnásobný loupežný vraždě voprátku na krk. A taky to uhád, poněvadž ho vodvedli v poslední okamžik vod šibenice, poněvadž ho nemohli pověsit kvůli narozeninám císaře pána, který připadly právě na ten samej den, kdy měl viset. Tak ho voběsili až druhej den, až bylo po narozeninách, a chlap měl ještě takový štěstí, že třetí den nato dostal milost a mělo bejt s ním obnovený líčení, poněvadž všechno ukazovalo na to, že to vlastně udělal jinej Janeček. Tak ho museli vykopat z trestaneckýho hřbitova a rehabilitovati ho na plzeňskej katolickej hřbitov, a potom se teprve přišlo na to, že je evangelík, tak ho převezli na evangelickej hřbitov a potom...“

„...potom dostaneš pár facek,“ ozval se starý sapér Vodička, „co si ten chlap všechno nevymyslí. Člověk má starosti s divizním soudem, a von chlap mizerná mně včera, když nás vedli k vejslechu, vykládal, co je to růže z Jericha.“

„To ale nebyla moje slova, to vykládal sluha malíře Panušky Matěj

jedné staré bábě, když se ho ptala, jak vypadá růže z Jericha. Tak jí povídal: ‚Vemte suchý kravský hovno, dejte ho na talíř, polejte vodou a vono se vám krásně zazelená, a to je růže z Jericha,‘ „bránil se Švejk, „já jsem si tu blbost nevymyslil a přeci jsme si vo něčem museli povídat, když jdeme k vejslechu. Já jsem tě chtěl, Vodičko, jen potěšit...“

„Ty někoho potěšíš,“ odplivl si opovržlivě Vodička, „člověk má tu plnou hlavu starostí, aby se dostal z tý šlamastiky a vyšel ven, aby si to s téma klukama maďarskejma vyrovnal, a von chce člověka potěšit s nějakým kravským hovnem.“

A jak to můžu splatit těm maďarskejm klukům, když sedím zavřenej, a ještě ke všemu se člověk musí přetvařovat a vykládat auditorovi, že nemá proti Maďarům žádnou zášť. To je, panečku, psí život. Ale až já jednou takovýho kluka dostanu do pazourů, tak ho uškrtním jako štěně, já jim dám ‚Isten áld meg a Magyar,‘ já se s nima porovná, vo mně se ještě bude mluvit “

„Nemějme žádnéj vo nic starost,“ řekl Švejk, „všechno se urovná, hlavní věc je vždycky u soudu mluvit nepravdu. Kerej člověk se dá vomámit, aby se přiznal, ten je vždycky ztracenej. Z toho nikdy nic pořádnýho nebude. Když jsem jednou pracoval v Mor. Ostravě, tak tam byl takovejhle případ: Jeden horník ztřískal tam inženýra mezi čtyřma vočima, takže to nikdo neviděl. A advokát, kerej ho hájil, pořád mu říkal, aby zapíral, že se mu nemůže nic stát, ale předseda senátu mu pořád klad na srdce, že přiznání je polehčující okolností, ale ten ved neustále svou, že se přiznat nemůže, tak byl osvobozenej, poněvadž dokázal svoje alibi. V ten samej den byl v Brně...“

„Ježíšmarjá,“ rozčilil se Vodička, „já už to nevydržím. Proč tohle všechno povídá, to nepochopuju. To byl včera s náma u vejslechu zrovna takovej člověk. Když se ho auditor ptal, čím je v civilu, tak říkal: ‚Dejmám u Kříže.‘ A trvalo to přes půl hodiny, než auditorovi vysvětlil, že tahá meč u kováře Kříže, a když se ho potom zeptali: ‚Vy jste tedy v civilu pomocnej dělník,‘ tak jim odpověděl: ‚Kdepak ponocnej, ten je Franta Hybšů.‘“

Na chodbě se ozvaly kroky a volání stráže „Zuwachs“. „Zas nás bude víc,“ radostně řekl Švejk, „snad si schovali nějaké to báčko.“

Dveře se otevřely a dovnitř vsoupli jednoročního dobrovolníka, který seděl se Švejkem v Budějovicích v arestě a byl předurčen ke kuchyni nějaké

maršové roty. „Pochválen Pán Ježíš Kristus,“ řekl vstupuje, načež Švejk za všechny odpověděl: „Až na věky amen.“

Jednorozční dobrovolník spokojeně podíval se na Švejka, položil na zem deku, kterou s sebou přinesl, a posadil se na lavici k české kolonii, roztočil si kamaše a vyňal uměle v záhybech stočené cigarety, které rozdal, pak vytáhl z boty kousek třecí plochy od krabičky zápalek a několik sirek uměle rozřezaných v půli hlavičky.

Rozškrtl, opatrně zapálil si cigaretu, dal všem připálit a lhostejně řekl: „Já jsem obžalovanéj pro vzpouru.“

„To nic není,“ chlácholivě ozval se Švejk, „to je legrace.“

„To se rozumí,“ řekl jednorozční dobrovolník, „jestli takovým způsobem to chceme vyhrát, pomocí různých soudů. Když se chtějí se mnou mermomocí soudit, ať se soudí. Celkem vzato, jeden proces nic nemění na celé situaci.“

„A jak jsi se vzbouřil?“ otázal se sapér Vodička, dívaje se sympaticky na jednorozčního dobrovolníka.

„Nechtěl jsem pucovat hajzly na hauptvaše,“ odpověděl, „tak mě vedli až k obrštovi. A to je pěkná svině. Začal na mne křičet, že prý jsem zavřen na základě regimentsraportu a že jsem obyčejný arestant, že se vůbec diví, že mne země nosí a nepřestane se točit nad tou hanbou, že v armádě se vyskytl člověk s právem jednorozčního dobrovolníka, majícího nárok na důstojnickou hodnost, který však svým chováním může vzbudit jediné hnus a opovržení u svých představených. Odpověděl jsem, že rotace zeměkoule nemůže být přerušena objevením se na ní takového jednorozčního dobrovolníka, jako jsem já, že zákony přírodní jsou silnější než štráfky jednorozčních dobrovolníků a že bych si přál vědět, kdo mne může přinutit, abych pucoval nějaké hajzl, který jsem nepodělal, ačkoliv i na to bych měl právo po té svinské kuchyni u regimentu, po tom shnilém zelí a močeném skopovém mase. Potom jsem ještě obrštovi řekl, že je též jeho názor, proč mne zem nosí, trochu podivný, poněvadž kvůli mně přece nevypukne zemětřesení. Pan obrst po celou mou řeč nic nedělal než cvakal zuby jako kobyly, když ji studí zmrzlá řepa na jazyk, a potom na mne zařval:

„Tak budete pucovat hajzl, nebo nebudete?“ „Poslušně hlásím, že žádného hajzlu pucovati nebudu:

„Vy budete pucovat, Sie Einjähriger.“ „Poslušně hlásím, že nebudu.“

„Krucityrkn, vy budete pucovat, ne jeden, ale sto hajzlů!“

„Poslušně hlásím, že nebudu pucovat ani sto, ani jeden hajzl!“

A tak to šlo pořád: „Budete pucovat?“ „Nebudu pucovat.“ Hajzly litaly sem a tam, jako by to bylo nějaké dětské říkadlo od Pavly Moudré. Obršt běhal po kanceláři jako pomínutý, nakonec si sedl a řekl: „Rozvažte si to dobře, já vás předám divizijnímu soudu pro vzpouru. Nemyslete si, že budete první jednoroční dobrovolník, který byl za této války zastřelen. V Srbsku jsme pověsili dva jednoroční dobrovolníky od 10. kompanie a jednoho od 9. jsme zastřelili jako jehně. A proč? Pro jejich paličatost. Ty dva, kteří byli pověšeni, zdráhali se propíchnout ženu a chlapce jednoho čúzáka pod Šabacem a jednoročák od 9. kumpačky byl zastřelen, poněvadž nechtěl jít kupředu a vymlouval se, že má oteklé nohy a že je platfus. Tak budete pucovat hajzl, nebo nebudete?“

„Poslušně hlásím, že nebudu:

Obršt se na mne podíval a řekl: „Poslyšte, nejste vy slavjanofil?“

„Poslušně hlásím, že nejsem.“

Potom mne odvedli a oznámili mně, že jsem žalován pro vzpouru.“

„Nejlepší uděláš,“ řekl Švejk, „když se budeš teď vydávat za blba. Když jsem seděl na garnizóně, tak tam s námi byt takovej chytřej člověk vzdělanej, profesor na obchodní škole. Ten dezentyroval z bojiště a měl bejt s ním náramně slavnej proces, aby byl pro postrach odsouzenej a oběšenej, a ten se z toho náramně jednoduše vyvlík. Začal dělat dědičně zatíženého, a když ho štábní lékař prohlížel, tak prohlásil, že von nedezentyroval, že už vod mládí rád cestuje, že má vždycky touhu někam daleko zmizet. Že jednou se probudil v Hamburku a podruhý zas v Londýně, a že nevěděl, jak se tam dostal. Otec že byl alkoholik a zemřel sebevraždou před jeho narozením, matka že byla prostitutkou a opíjela se a zemřela na delirium. Mladší sestra že se utopila, starší že se vrhla pod vlak, bratr že skočí) z železničního mostu na Vyšehradě, dědeček že zavraždil svou ženu a polil se petrolejem a zapálil se, druhá babička že se toulala s Cikány a otrávil se ve vězení sirkami, jeden bratranec že byl několikrát souzen pro žhářství a podřezal si v Kartouzích žíly na krku kouskem skla, sestřenice z otcovy strany že se vrhla ve Vídni z šestýho patra, von sám že je strašně zanedbanýho vychování a do deseti let že neuměl mluvit, poněvadž ve věku šesti měsíců, když ho převazovali na stole a někam vodběhli, kočka ho stáhla se stolu a pádem že se uhodil do hlavy. Mívá též občasně silné bolení hlavy a v takových okamžicích že neví, co dělá, a v takovém stavu že taky vodešel z

fronty do Prahy, a teprve když ho zatkla u Fleků vojenská policie, že přišel k sobě. Panečku, měli jste vidět, jak ho ještě rádi pustili z vojny, a asi pět maníků, kteří seděli s ním v cimře, všichni si to pro všechnen případ napsali na papírek asi takhle:

Otec alkoholik. Matka prostitutka.

I. sestra (utopila)

II. sestra (vlak)

Bratr (z mostu)

Dědeček † ženu, petrolej, zapálil.

II. babička (cikáni, sirky) † atd.

A jeden, když to začal taky přednášet štábnímu lékařovi, už se nedostal ani přes bratrance a štábní lékař, poněvadž už to byl třetí případ, mu řekl: „Ty chlape, a tvoje sestřenice z otcovy strany se vrhla ve Vídni z šestýho patra, ty jseš strašně zanedbaného vychování, a tak tě spraví korekce: Tak ho odvedli do korekce, svázali do kozelce, a hned ho přešlo strašně zanedbaný vychování, i otec alkoholik, i matka prostitutka a raději se přihlásil dobrovolně na front.“

„Dnes,“ řekl jednoroční dobrovolník, „už na vojně nikdo nevěří v dědičné zatížení, poněvadž by to dopadlo tak, že by museli všechny generální štáby zavřít do blázince.“

V okovaných dveřích zarachotil klíč a vstoupil profous:

„Infanterist Švejk a sapér Vodička k panu auditorovi.“

Zvedli se a Vodička řekl k Švejkovi: „Vidíš je, lotry, každej den vejslech, a pořád žádněj vejsledek. Kdyby už nás radši, himlhergot, vodsoudili a netahali se s náma. Takhle se celý boží den válíme a těch maďarskejch kluků běhá vokolo...“

Pokračujícíe na cestě k výsledku do kanceláří divizijního soudu, které byly umístěny na druhé straně v jiném baráku, sapér Vodička uvažoval se Švejkem, kdy vlastně přijdou před řádný soud.

„Pořád jenom samej vejslech,“ dopaloval se Vodička, „a kdyby z toho něco alespoň vylezlo. Spotřebujou haldy papíru a člověk ani ten soud neuvidí. Shnije za mřížema. Řekni upřímně, je ta supa k žrádlu? A to zelí se zmrzlejma bramborama? Krucifix, takovou blbou světovou vojnu jsem ještě nikdy nežral. Já jsem si to představoval docela jinak.“

„Já jsem zas docela spokojenej,“ řekl Švejk, „to ještě před lety, když

jsem sloužil aktivně, tak náš supák Solpera říkal, že na vojně musí bejt si každej vědom svejch povinností, a dal ti přitom takovou přes hubu, žes na to nikdy nezapomněl. Nebo nebožtík obrlajtnant Kvajser, když přišel prohlížet kvéry, tak vždycky nám přednášel, že každej voják má jevit největší duševní votrlost, poněvadž vojáci jsou jenom dobytek, kerej stát krmí, dá jim nažrat, napít kafe, tabák do fajfky a za to musí tahat jako volové.“

Sapér Vodička se zamyslel a po chvíli se ozval: „Až tam budeš, Švejku, u toho auditora, tak se nesplet, a co jsi předešle při výslechu mluvil, tak to vopakuj, ať nejsem v nějaký bryndě. Tedy hlavně, že jsi viděl, že mě napadli ty kluci maďarští. Přece jsme to všechno podnikli na společnej účet.“

„Nic se neboj, Vodičko,“ konejšil ho Švejk, „jen klid, žádný rozčilování, copak je to něco, bejt před nějakým takovým divizijním soudem. Tos měl vidět, jak před lety se takový vojenský soud vodbejval zkrátka. Sloužil ti u nás v aktivu učitel Herál a ten nám jednou na kavalci vykládal, když jsme všichni v cimře dostali kasárníka, že je v pražským muzeu jedna kniha zápisů takovýho vojenskýho soudu za Marie Terezie. Každěj regiment měl svýho kata, který popravoval vojáky svýho regimentu, kus po kusu, za jeden tereziánskej tolar. A ten kat podle těch zápisů vydělal si někerej den až pět tolarů. – To se rozumí,“ dodal Švejk rozvážně, „tenkrát byly silný regimenty a pořád je po vesnicích doplňovali.“

„Když jsem byl v Srbsku,“ řekl Vodička, „tak u naší brigády věšeli, kteří se přihlásili, čůžáky za cigarety. Kerej voják pověsil chlapa, ten dostal deset športek, za ženskou a za dítě pět. Potom začlo intendantstvo spořit a vodstřelovalo se to hromadně. Se mnou sloužil jeden Cikán a vo tom jsme to dlouho nevěděli. Bylo nám to jenom nápadný, že ho vždycky na noc někam volali do kanceláře. To jsme stáli na Drině. A jednou v noci, když byl pryč, tak někomu napadlo štourat se v jeho věcech, a pacholek měl v ruksaku celý tři krabičky po stovce športek. Potom se vrátil k ránu do naší stodoly a my jsme s ním udělali krátkej soud. Povalili jsme ho a nějakej Běloun ho uškrtil řemenem. Měl ten pacholek tuhej život jako kočka.“

Starý sapér Vodička si odplivl: „Ne a ne ho uškrtit, už se nám podělal, voči mu vylezly, a pořád ještě byl žívej jako nedoříznutej kohout. Tak ho trhli jako kočku. Dva za hlavu, dva za nohy a zakroutili mu vaz. Potom jsme na něho navlíkli jeho ruksak i s cigaretama a hodili ho pěkně do Driny. Kdopak by takový cigarety kouřil. Ráno byla po něm shánka.“

„To jste měli hlásit, že dezertyroval,“ rozšafně podotkl Švejk, „že už se na to připravoval a že každý den říkal, že se ztratí.“

„Ale kdo by na takový věci myslel,“ odpověděl Vodička, „my jsme svý udělali a vo věci ostatní jsme neměli žádnou starost. Tam to bylo úplně lehký. Každěj den někdo zmizel, a ani už to z Driny nelovili. Plaval tam nadmutej čůžák vedle našeho rozflákanýho landveráka hezky po Drině do Dunaje. Někteří nezkušení, když to viděli ponejprv, tak dostali malinkou horečku.“

„Těm měli dát chinin,“ řekl Švejk.

Vstoupili právě do baráku s kanceláři divizijního soudu a patrola je ihned odvedla do kanceláře číslo 8, kde za dlouhým stolem s haldami spisů seděl auditor Ruller.

Před ním ležel nějaký díl zákoníku, na kterém stála nedopitá sklenice čaje. Po pravé straně na stole stál kříž z napodobené slonoviny, se zaprášeným Kristem, který se zoufale díval na podstavec svého kříže, na kterém byl popel a oharky z cigaret.

Auditor Ruller oklepával si právě k nové lítosti ukřižovaného boha novou cigaretu o podstavec křížku a druhou rukou nadzvedal sklenici s čajem, která se přilepila na zákoník.

Vyprostit sklenici z objetí zákoníku, listoval se dál v knize vypůjčené z důstojnického kasina. Byla to kniha Fr. S. Krause s mnohoslibným názvem *Forschungen zur Entwicklungsgeschichte der geschlechtlichen Moral*.

Zadíval se na reprodukci naivních kreseb mužského i ženského pohlavního ústroje s přiléhajícími verši, které objevil učenec Fr. S. Krause na záchodcích berlínského Západního nádraží, takže neobrátil pozornost na ty, kteří vstoupili.

Vytrhl se z pozorování reprodukcí teprve zakašláním Vodičky.

„Was geht los?“ otázal se, listuje dál a hledaje pokračování naivních kresbiček, skic a náčrtů. „Poslušně hlásím, pane auditor,“ odpověděl Švejk, „kamarád Vodička se nastyd a teď kašle.“ Auditor Ruller teprve teď se podíval na Švejka a na Vodičku.

Snažil se dodatí své tváří přísného výrazu. „Konečně že lezete, chlapi,“ řekl, štouraje se v haldě spisů na stole, „dal jsem vás předvolat na devátou hodinu a teď je pomalu jedenáct“

„Jak to stojíš, ty vole?“ otázal se Vodičky, který si dovolil udělat pohov. „Až řeknu rýt, tak si můžeš dělat s haksnama, co chceš.“

„Poslušně hlásím, pane auditor,“ ozval se Švejek, „že von má revma.“

„Ty drž radši hubu,“ řekl auditor Ruller, „až se tě na něco zeptám, tak teprv budeš odpovídat. Třikrát jsi byl u mne u výslechu a lezlo to z tebe jako z chlupatý deky. Tak najdu to nebo nenajdu? Mám já s vámi, vy chlapi mizerní, práci. Ale ono se vám to nevyplatilo, obtěžovat zbytečně soud. Tak se podívejte, parchanti,“ řekl, když vytáhl z haldy aktů obsáhlý spis s nápisem ‚Schwejk & Woditschka‘. „Nemyslete si, že se budete u divisionsgerichtu válet dál kvůli nějaké hloupé rvačce a vyhnete se na nějaký čas frontě. Kvůli vám jsem musel telefonovat až s armádním gerichtem, vy hňupi.“

Vzdychl si.

„Netvař se tak vážně, Švejku, ono ti to na frontě přejde, prát se s nějakými honvédy,“ pokračoval, „líčení se s vámi oběma zastavuje a každý z vás jde k své části, kde budete potrestáni u raportu, a pak půjdete s marškou na frontu. Jestli vás ještě jednou dostanu do ruky, vy holomci, tak s vámi zatočím, že budete na to koukat. Zde máte propouštěcí blanket a chovejte se řádně. Odveďte je do čísla 2.“

„Poslušně hlásím, pane auditor,“ řekl Švejek, „že si vaše slova vezmeme oba k srdci a že vám mockrát děkujeme za vaši dobrotu. Kdyby to bylo v civilu, tak bych si dovolil říct, že jste zlatej člověk. A zároveň vás musíme voba mockrát prosit za vodpuštění, že jste se s námi tolik musel abgébovat. My si toho vopravdu nezasloužíme.“

„Tak už táhněte ke všem čertům,“ rozkřikl se auditor na Švejka, „nebýt toho, že se za vás oba přimluvil pan obrst Schröder, tak nevím, jak by to s váma bylo dopadlo.“

Vodička cítil se teprve starým Vodičkou až na chodbě, když šli s patrolou do kanceláře číslo 2.

Voják, který je vedl, bál se, že přijde pozdě na oběd, a proto se vyjádřil: „Tak to trochu natáhněte, hoši, táhněte se jako vši.“

Tu Vodička prohlásil, aby si moc neroztahoval kušnu a že může mluvit o štěstí, že je Čech. Kdyby byl Maďar, že by ho roztrhl jako slanečka.

Poněvadž v kanceláři šli si vojenští písaři pro mináž, byl nucen voják, který je vedl, přivést je prozatím nazpátek do vězení divizijního soudu, což se neobešlo bez proklínání z jeho strany, které adresoval na nenáviděnou rasu vojenských písařů.

„Kamarádi, mně zas seberou všechno mastný ze supy,“ zahořekoval

tragicky, „a místo masa nechají mně šlachy. Včera jsem eskortoval taky dva do lágru a někdo mně sežral půl veky, kterou pro mne vyfasovali.“

„Vy holt tady u divizijního soudu nemyslíte než na žrádlo,“ řekl Vodička, který již úplně okřál.

Když jednoročnímu dobrovolníkovi oznámili, jak to s nimi dopadlo, zvolal: „Tedy marška, přátelé! Je to jako v časopise českých turistů: ‚Dobry vítr! Přípravné práce na cestu jsou již hotovy, vše slavnou vojenskou správou obstaráno a vykonáno. I vy jste objednáni připojit se k výletu do Haliče. Nastupte cestu s myslí veselou a lehkým, radostným srdcem. Chovejte neobyčejnou lásku pro ty krajiny, kde budou vám představovat zákopy. Je to tam krásné a nanejvýš zajímavé. Budete se v dálné cizině cítiti jako doma, jako v příbuzném kraji, ba skoro jako v milé domovině. S city povznesenými nastoupíte pout do krajin, o kterých již starý Humboldt pravil: ‚V celém světě neviděl jsem něco velkolepějšího nad tu blbou Halič: Hojné a vzácné zkušenosti, jichž nabyla naše slavná armáda na ústupu z Haliče při první cestě, budou našim novým válečným výpravám jistě vítaným vodítkem při sestavování programu druhé cesty. Jen pořád rovně za nosem do Ruska a z radosti vypalte do vzduchu všechny patrony.‘“

Před odchodem Švejka a Vodičky po obědě do kanceláře přistoupil k nim nešťastný učitel, který složil báseň o všich, a řekl tajemně, odváděje oba stranou: „Nezapomeňte, až budete na ruské straně, říct hned k Rusům: Zdrásvujtě, ruskije braťja, my braťja čechi, my nět avstrijci.“

Když vycházeli z baráku, tu Vodička, chtěje manifestačně vyjádřit svou nenávisť k Maďarům a to, že ho nezdolala a nezviklala vazba v jeho přesvědčení, šlápl Maďarovi, který nechtěl sloužit na vojně, na nohu a zařval na něho: „Vobuj se, pahejle!“

„Měl mně něco říct,“ s nelibostí prohlásil potom sapér Vodička k Švejkovi, „měl se ozvat, tak bych mu jeho maďarskej šmakovák roztrh vod ucha k uchu. A von, kluk blbá, mlčí a dá si šlapat po botech. Hergot, Švejku, já mám takovej vztek, že nejsem vodsouzenej. Dyt to vypadá, jako kdyby se nám vysmívali, že to s těma Maďarama nestojí ani za řeč. A přece jsme se bili jako lvi. To jsi zkazil ty, že nás nevodsoudili a že nám dali takový vysvědčení, jako bychom se ani neuměli pořádně prát. Co si vlastně vo nás myslí. Dyt to byl docela slušnej konflikt.“

„Milej hochu,“ řekl Švejk dobrácky, „já dobře nechápu, jak tě to nemůže těšit, že nás divisionsgericht ouředně uznal za docela slušný lidi,

proti kerým nic nemůže mít. Já jsem se u vejslechu, to je pravda, vymlouval všelijak, to se musí dělat, to je povinností lhát, jako říká advokát Bass svým klientům. Když se mě pan audior zeptal, proč jsme vtrhli do bytu toho pana Kákonyiho, tak jsem mu prostě řekl: „Já myslel, že se nejlépe s panem Kákonyim poznáme, když ho budem navštěvovat: Pan auditor se mě pak už na nic neptal a měl už toho dost. – To si pamatuj,“ pokračoval Švejk v úvaze, „že se před vojenskejma soudy žádněj nesmí přiznávat. Když jsem seděl u garnisonsgerichtu, tak se ve vedlejší cimře jeden voják přiznal, a jak se to dostatní dozvěděli, tak mu dali deku a poručili mu, že musí svý přiznání vodvolat.“

„Kdybych udělal něco nečestnýho, tak bych se nepřiznal,“ řekl sapér Vodička, „ale když se mne ten kluk auditorská přímo zeptal: Pral jste se?, tak jsem řekl: Ano, pral jsem se. Ztýral jste někoho? Zajisté, pane auditore. Poranil jste při tom někoho? Ovšemže, pane auditore. Ať ví, s kým mluví. A to je právě ta vostuda, že nás vosvobodili. To je, jako kdyby nechtěl věřit tomu, že jsem přerazil vo ty kluky maďarský überšvunk, že jsem z nich udělal nudle, boule a modřiny. Tys byl přece při tom, jak v jeden moment jsem měl tři kluky maďarský na sobě, a jak za chvílku válelo se to všechno na zemi a já šlapal po nich. A po tom po všem zastaví takovej usmrkaněj auditorskej kluk s náma vyšetřování. To je, jako by mně řekl: Kam se serete, vy a prát se. Až bude po vojně a budu v civilu, já ho vočumu někde najdu a pak mu ukážu, jestli se nedovedu prát. Potom přijedu sem do Királyhidy a udělám tady takový binec, že to svět neviděl a že se budou lidi schovávat do sklepa, až se dozvědí, že jsem se přišel podívat na ty rošťáky v Királyhidě, na ty lumpy, na ty pacholky.“

V kanceláři bylo všechno odbyto velice rychle. Nějaký felák s hubou ještě zamaštěnou od oběda, podáváje Švejkovi a Vodičkoví papíry s náramně vážnou tváří, nedal si ujít té příležitosti, aby neproněs k oběma řeč, ve které apeloval na jich vojenského ducha, proplétaje to, poněvadž byl Vásrpolák, různými pěknými výrazy svého nářečí, jako „marekvium“, „glupi rolmopsie“, „krajcová sedmina“, „sviňa porýpaná“ a „dum vám baně na mjesjnuckovy vaši gzichty“.

Když se Švejk s Vodičkou loučil, poněvadž každého odváděli k jejich části, řekl Švejk: „Až bude po tý vojně, tak mé přijel navštívit. Najdeš mě každěj večer od šesti hodin u Kalicha na Bojišti.“

„To se ví, že tam přijdu,“ odpověděl Vodička, „bude tam nějaká sranda?“

„Každý den se tam něco strhne,“ sliboval Švejk, „a kdyby to bylo moc tichý, tak už to nějak zařídíme.“

Rozešli se, a když byli od sebe již hodně kroků, volal starý sapér Vodička za Švejkem: „Tak se ale jisté postarej vo nějakou zábavu, až tam přijdu.“

Načež Švejk volal nazpět: „Přijel ale určitě, až bude konec týhle válce.“

Potom se vzdálili a bylo slyšet zas za hodnou chvíli za rohem z druhé řady baráků hlas Vodičky: „Švejku, Švejku, jaký mají pivo u Kalicha?“

A jako ozvěna ozvala se Švejkova odpověď: „Velkopopovický.“

„Já myslel, že smíchovský,“ volal z dálky sapér Vodička.

„Mají tam taky holky,“ křičel Švejk.

„Tedy po válce v šest hodin večer,“ křičel zezdola Vodička.

„Přijel raděj vo půl sedmý, kdybych se někde vopozdil,“ odpovídal Švejk.

Potom ozval se ještě, již z velké dálky, Vodička: „V šest hodin nemůžeš přijít?“

„Tak přijdu tedy v šest,“ slyšel Vodička odpověď vzdalujícího se kamaráda.

A tak se rozešel dobrý voják Švejk se starým sapérem Vodičkou. „Wenn die Leute auseinander gehen, da sagen sie Auf Wiedersehen.“

Z Mostu nad Litavou k Sokalu

Nadporučík Lukáš chodil rozčileně po kanceláři 11. maršové roty. Byla to tmavá díra v baráku roty, přepažená z chodby prkny. Stůl, dvě židle, baňka s petrolejem a kavalec.

Před ním stál účetní šikovatel Vaněk, který zde sestavoval listiny k výplatě žoldu, vedl účty kuchyně pro mužstvo, byl finančním ministrem celé roty a trávil tu celý boží den, zde též spal.

U dveří stál tlustý pěšák, zarostlý vousy jako Krakonoš. To byl Baloun, nový sluha nadporučíka, v civilu mlynář někde u Českého Krumlova.

„Vybral jste mně opravdu znamenitého pucfleka,“ mluvil nadporučík Lukáš k účetnímu šikovateli, „děkuji vám srdečně za to milé překvapení. První den si ho pošlu pro oběd do oficírsmínáže, a on mně ho půl sežere.“

„Rozlil jsem prosím,“ řekl tlustý obr.

„Dobře, rozlils. Tos moh rozlít jediné polívku nebo omáčku, ale ne frankfurtskou pečení. Vždyť jsi mně přinesl jen takový kousek, co by se za nehet vešlo. A kams dal štrůdl?“

„Já jsem...“

„Ale nezapírej, tys ho sežral.“

Nadporučík Lukáš pronesl poslední slova s takovou vážností a tak přísným hlasem, že Baloun mimoděk ustoupil o dva kroky.

„Já jsem se informoval v kuchyni, co jsme dnes měli k obědu. A byla polívka s játrovými knedlíčky. Kam jsi dal ty knedlíčky? Vytahal jsi je po cestě, to je jistá pravda. Potom bylo hovězí maso s okurkou. Cos s tím udělal? Taky jsi sežral. Dva plátky frankfurtské pečeně. A přines jsi jen půl plátku, he? Dva kousky štrůdlu! Kams ho dal? Nacpal jsi se, prase mizerný, ohavný. Mluv, kam jsi dal štrůdl? Že ti upad do bláta? Ty prevíte jeden. Můžeš mně ukázat to místo, kde leží v blátě? Že hned nějakej pes příběh jako na zavalanou, popad ho a odnes? Ježíšikriste, já ti tak nafackuju hubu, že budeš mít hlavu jako štandlík! Ještě mně, ta svině, zapírá. Víš, kdo té viděl? Zde rechnungsfeldvébl Vaněk. Ten přišel ke mně a povídá: ‚Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že to vaše prase, Baloun, vám žere oběd. Dívám se z okna a on se cpe, jako by nejedl celý týden.‘ Poslyšte, Sie

Rechnungsfeldwebel, nemohli jste opravdu vybrat jiný dobytek pro mě než tohoto chlapa?“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že se zdál Baloun z celé naší marškumpačky nejpořádnějším mužem. Je takový nemehlo, že si nepamatuje ani jeden kvérgrif, a dát mu flintu do ruky, ještě by udělal nějaké neštěstí. Při posledním cvičení blindpatronama byl by málem vystřelil oko sousedovi. Myslel jsem, že může alespoň takovouhle službu zastávat.“

„A sežrat vždy celý oběd svému pánovi,“ řekl Lukáš, „jako by mu nestačila jeho porce. Nemáš snad hlad?“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že mám pořádě hlad. Když někomu zbude chleba, tak ho odkoupím od něho za cigarety, a ještě to je všechno málo. Já už jsem takovej od přírody. Myslím vždycky, že už jsem sytej, a vono nic. Za chvílku zas, jako před jídlem, začne mně kručet v žaludku, a vida ho, von se už mrcha přihlašuje. Někdy si myslím, že už mám opravdu dost, že se už do mé nic nemůže vejít, ale toto. Vidím někoho, že jí, nebo ucejtím jen tu vůni, a hned je mně v žaludku jako po vymetení. Začne se žaludek hned zas hlásit o svoje práva a já bych potýkal hřebíky. Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že už jsem prosil, abych mohl dostávat dvojnásobnou porci; byl jsem kvůli tomu v Budějovicích u regimentsarcta a ten mě místo toho dal na tři dny na marodku a předepsal mně na den jen hrníček čistý polévky. Já prej tě, ty kanálie, naučím mít hlad. Přijď sem ještě jednou, tak uvidíš, jak odtud vodejdeš jako chmelová tyčka! Já nemusím, pane obrlajtnant, vidět jen dobrý věci, i vobyčejný mě začnou dráždit a hned se mně dělají sliny. Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že uctivě prosím, aby mně byla povolena dvojitá porce. Jestli už masa nebude, tak alespoň ten příkrm, brambory, knedlíci, trochu vomáčky, toho vždycky zůstane...“

„Dobře, já jsem vyslech ty drzosti, Baloune,“ odpověděl nadporučík Lukáš. „Slyšel jste někdy, Sie Rechnungsfeldwebel, že dřív by byl voják tak drze] ještě ke všemu jako tento chlap? Sežere mně oběd a ještě chce, aby se mu povolila dvojitá porce. Já ti ale ukážu, Baloune, že vytrávíš. – Sie Rechnungsfeldwebel,“ obrátil se na Vaňka, „odvedte ho ke kaprálovi Weidenhofrovi, ať ho pěkně uváže na dvoře u kuchyně na dvě hodiny, až budou dnes večer rozdávat guláš. Ať ho uváže pěkně vysoko, aby jen tak se držel na špičkách a viděl, jak se v kotli ten guláš vaří. A zařídte to tak, ať

je ještě uvázána ta potvora, až se bude u kuchyně rozdávat guláš, aby mu sliny tekly jako hladové čubě, když čichá u uzenářského krámu. Řekněte kuchařovi, ať jeho porci rozdá!“

„K službám, pane obrlajtnant. Pojd'te, Baloune!“

Když odcházeli, zadržel je ve dveřích nadporučík, a dívaje se do uděšené tváře Balounovy, zvolal vítězoslavně: „To sis pomoh, Baloune. Dobrou chuť přeji! A jestli mi to ještě jednou provedeš, pošlu tě bez milosti před polní soud.“ Když se vrátil Vaněk a oznámil, že Baloun je již uvázán, řekl nadporučík Lukáš: „Vy mne znáte, Vaňku, že takové věci nerad dělám, ale nemohu si pomoci. Za prvé uznáte, že když psovi berete kost, tak určí. Nechci mít kolem sebe podlého chlapa, a za druhé již ta okolnost, že je Baloun uvázán, má velký morální a psychologický význam pro celý manšaft. Ti chlapi si poslední dobou, když jsou u maršky a vědí, že zítra nebo pozítří pojedou do pole, dělají, co chtějí.“

Nadporučík Lukáš vypadal velice utrápené a pokračoval tichým hlasem: „Předevčirem při nachtiibungu měli jsme, jak víte, manévrovat proti einjähriqfreiwilligenschule za cukrovarem. První švarm, vorhut, ten šel ještě tíše po silnici, poněvadž ten jsem vedl sám, ale druhý, který měl jít nalevo a rozeslat vorpatroly pod cukrovar, ten si počínal, jako kdyby šel z výletu. Zpívali a dupali, že to muselo být slyšet až v lágru. Potom na pravém flangu šel rekognoscírovat terén třetí švarm pod les, to bylo vzdáleno od nás dobrých deset minut, a ještě na tu vzdálenost bylo vidět, jak chlapi kouří, samé ohnivé body ve tmě. A čtvrtý švarm, ten měl dělat nachhut, a čertví jak se to stalo, že se objevil najednou před naším vorhutem, takže byl považován za nepřítele, a já jsem musel ustupovat před vlastním nachhutem, který proti mně forykoval. To je jedenáctá marškumpanie, kterou jsem zdědil. Co z nich mohu udělat? Jak si budou počínat v opravdovém gefechtu?“

Nadporučík Lukáš měl přitom ruce sepjaty a tvářil se mučednický a špička jeho nosu se protáhla.

„To si z toho, pane nadporučíku, nic nedělejte,“ snažil se ho upokojit účetní šikovatel Vaněk, „nelamte si s tím hlavu. Já už byl u třech maršek, každou nám s celým bataliónem rozflákali a šli jsme se formírovat znova. A všechny marškumpačky byla jedna jako druhá, žádná nebyla o chlup lepší než vaše, pane obrlajtnant. Nejhorší byla devátá. Ta s sebou odtáhla do zajetí všechny šarže i s kompaniekomandantem. Mé jenom to zachránilo, že jsem šel k regimentstrénu fasovat pro kumpačku rum a víno a oni to

odbyli beze mne. – A to nevíte, pane obrlajtnant, že při tom posledním nachtiibungu, o kterém jste vypravoval, einjährigfreiwilligenschule, která měla naši kumpačku obejít, dostala se až k Neziderskému jezeru? Maširovala pořád pryč, až do rána, a vorposty se dostaly až do bahna. A vedl je sám pan hejtman Ságner. Byly by snad přišly až do Šoproně, kdyby se nebylo rozednilo,“ pokračoval tajemným hlasem účetní šikovatel, který si liboval v takových případech a měl v evidenci všechny podobné události.

„A víte, pane obrlajtnant,“ řekl, důvěrně mrkaje, „že se má stát pan hejtman Ságner batalionskomandantem našeho maršbataliónu? Napřed, jak říkal štábsfeldvébl Hegner, se myslelo, že vy budete, poněvadž jste nejstarší důstojník u nás, batalionskomandantem, a potom prý přišlo od divize na brigádu, že je jmenován pan hejtman Ságner.“

Nadporučík Lukáš zahryzl se do pysků a zapálil si cigaretu. Věděl o tom a byl přesvědčen, že se mu děje křivda. Hejtman Ságner ho již dvakrát přeskočil v postupu, ale neřekl nic jiného než: „Copak hejtman Ságner...“

„Já z toho nemám moc velkou radost,“ důvěrně se ozval účetní šikovatel, „vypravoval štábsfeldvébl Hegner, že pan hejtman Ságner v Srbsku na počátku války chtěl někde u Černé Hory v horách se vyznamenat a hnal jednu kumpačku svého baťáčku za druhou na mašingevéry do srbských štelungů, ačkoliv to byla úplně zbytečná věc a infantérie tam byla starýho kozla co platná, poněvadž Srby odtamtud z těch skal mohla dostat jen artilérie. Z celého bataliónu zbylo jen 80 mužů, pan hejtman Ságner sám dostal handšús, potom v nemocnici ještě úplavici, a zase se objevil v Budějovicích u regimentu a včera prý večer vypravoval v kasíně, jak se těší na front, že tam nechá celý maršbatalión, ale že něco dokáže a dostane signum laudis, za Srbsko že dostal nos, ale teď že bud padne s celým maršbataliónem, nebo bude jmenován obrstlajtnantem, ale maršbaták že musí zařvat. Já myslím, pane obrlajtnant, že se takové riziko týká i nás. Vypravoval nedávno štábsfeldvébl Hegner, že příliš neladíte s panem hejtmanem Ságnerem a že on právě pošle naši 11. kumpačku první do gefechtu na ta nejhroznější místa.“

Účetní šikovatel si vzdychl: „Já bych byl toho náhledu, že v takové válce, jako je tahle, kdy je tolik vojska a taková dlouhá fronta, že by se spíš mohlo docílit víc jenom pořádným manévrováním nežli nějakými zoufalými ataky. Já to viděl pod Duklou při 10. marškumpačce. Tenkrát se to všechno odbylo úplně hladce, přišel rozkaz ‚Nicht schießen‘, a tak

se nestřílelo a čekalo, až se Rusové přiblížili až k nám. Byli bychom je zajali bez výstřelu, jenomže tenkrát měli jsme vedle sebe na levém flanku železné mouchy, a ti pitomí landveráci tak se lekli, že se k nám Rusové blíží, že se začali spouštět dolů ze strání po sněhu jako na klouzačce, a my jsme dostali rozkaz, že Rusové protrhli levý flank, abychom se hleděli dostat k brigádě. Já byl tenkrát právě u brigády, abych si dal potvrdit kompanieverpflegungsbuch, poněvadž jsem nemohl najít náš regimentstrén, když vtom začnou k brigádě chodit první z 10. maršky. Do večera jich přišlo sto dvacet, ostatní prý po sněhu sjeli, jak při ústupu zabloudili, někde do ruských štelungů, jako by to byl tobogan. Tam to bylo hrozné, pane obrlajtnant, Rusové měli v Karpatech štelungy nahoře i dole. A potom, pane obrlajtnant, pan hejtman Ságner...“

„Dejte mně už pokoj s panem hejtmanem Ságnerem,“ řekl nadporučík Lukáš, „já to všechno znám a nemyslete si, že když bude nějaký šturm a gefecht, že vy opět náhodou budete někde u regimentstrénu fasovat rum a víno. Byl jsem upozorněn, že vy strašně chlastáte, a kdo se podívá na váš červený nos, ten hned vidí, koho má před sebou.“

„To je z Karpat, pane obrlajtnant, tam jsme to museli dělat, mináž k nám přicházela nahoru studená, zákopy jsme měli ve sněhu, oheň se nesměl dělat, tak nás držel jen ten rum. A nebýt mě, bylo by to dopadalo jako u jiných kumpáček, že ani ten rum nebyl a lidi mrzli. Zato u nás jsme měli všichni červené nosy od rumu, ale to mělo zas tu nevýhodu, že od bataliónu přišel rozkaz, aby na patroly chodil jen ten manšaft, který má červené nosy.“

„Nyní máme zimu již za sebou,“ prohodil významně nadporučík.

„Rum je, pane obrlajtnant, v poli nezbytnou věcí v jakékoliv roční době, stejně jako víno. Působí, abych tak řekl, dobrou náladu. Za půl esšálku vína a čtvrt litru rumu budou se vám lidi prát s každým... Který dobytek to zas klepá na dveře, cožpak nechte na dveřích ‚Nicht klopfen!‘? Herein!“

Nadporučík Lukáš otočil se na židli ke dveřím a zpozoroval, že se dveře pomalu a tiše otvírají. A stejně tak tiše vstoupil do kanceláře 11. marškumpanie dobrý voják Švejk, salutuje již ve dveřích a patrně již tenkrát, když klepal na dveře, dívaje se na nápis „Nicht klopfen!“

Jeho salutování bylo plnozvučným doprovodem k jeho neskonale spokojené, bezstarostné tváři. Vypadal jako řecký bůh zlodějství ve střízlivě uniformě rakouského infanteráka.

Nadporučík Lukáš na okamžik přivřel oči před tím pohledem dobrého vojáka Švejka, který ho svým pohledem objímal a líbal.

Asi s takovým zalíbením se díval marnotratný, ztracený a opět nalezený syn, na svého otce, když ten k jeho poctě otáčel na rožni berana.

„Poslušně hlásím, pane obraljtnant, že jsem opět zde,“ ozval se ode dveří Švejk s takovou upřímnou nenuceností, že rázem se nadporučík Lukáš vzpamatoval. Od té doby, kdy mu oznámil plukovník Schröder, že mu opět pošle Švejka na krk, nadporučík Lukáš si v duchu každý den oddaloval ono setkání. Každého rána si říkal: „On ještě dnes nepřijde, on tam snad něco provedl a oni si ho tam ještě nechají.“

A ty všechny kombinace Švejk uvedl na pravou míru svým vstupem, provedeným tak mile a prostě.

Švejk podíval se nyní na účetního šikovatele Vaňka, a obraceje se k němu, podal mu s příjemným úsměvem papíry, které vytáhl z kapsy pláště: „Poslušně hlásím, pane rechnugsfeldvébl, že mám tyhle papíry, který mně napsali v regimentskancelári, vovedzdat vám. Je to kvůli lénungu a zapsání mě na frpflegung.“

Švejk pohyboval se tak volně společensky v kancelári i 1. marškumpanie, jako by byl s Vaňkem nejlepším kamarádem, na což účetní šikovatel reagoval prostě slovy: „Položte to na stůl.“

„Uděláte velice dobře, Sie Rechnungsfeldwebel, když nás necháte o samotě se Švejkem,“ s povzdechem řekl nadporučík Lukáš.

Vaněk odešel a zůstal stát za dveřmi, aby poslouchal, co ti dva si budou povídat.

Napřed neslyšel ničeho, neboť Švejk i nadporučík Lukáš mlčeli. Oba se dlouho na sebe dívali a pozorovali se. Lukáš se díval na Švejka, jako by chtěl ho hypnotizovat, jako kohoutek stojící proti kuřeti a chystající se na ně vrhnout.

Švejk, jako vždy, díval se svým vlahým, něžným pohledem na nadporučíka Lukáše, jako by chtěl mu říct: Opět pohromadě, má sladká duše, teď už nás nic nerozdvojí, můj holoubku.

A když dlouho se nadporučík neozýval, výraz očí Švejkových promluvil s lítostivou něhou: Tak řekni něco, můj zlatý, vyjádři se!

Nadporučík Lukáš přerušil toto trapné ticho slovy, do kterých snažil se vložit notnou porci ironie: „Pěkně vás vítám, Švejku. Děkuji vám za návštěvu. Vida, to jsou k nám hosti.“

Nezdržel se však a zlost minulých dnů vybila se hroznou ranou pěstí do stolu, kde poskočil kalamář a vypryskl inkoust na lénungslistu.

Současně vyskočil nadporučík Lukáš, postavil se těsně k Švejkovi a zarval na něho: „Vy dobytku,“ a počal chodit v úzké prostora kanceláře, přičemž si vždy před Švejkem odplivl.

„Poslušné hlásím, pane obrlajtnant,“ řekl Švejk, když nadporučík Lukáš nepřestával chodit a zuřivě odhazovat do kouta zmačkané chuchvalce papíru, pro který si vždy došel ke stolu, „že jsem psaní řádně odevzdal. Našel jsem šťastně paní Kákonyiovou a mohu říct, že je to velice hezká ženská, já ji sice viděl jenom, když plakala...“

Nadporučík Lukáš si sedl na kavalec účetního poddůstojníka a chraplavým hlasem zvolal: „Kdy bude tomu konec, Švejk.“

Švejk odpověděl, jako by byl přeslechl: „Potom jsem tam měl malinkou nepřijemnost, ale vzal jsem všechno na sebe. Voni mně sice nevěřili, že si dopisuju s tou paní, tak jsem psaní raději spolkl při vejslechu, abych jim spletl každou stopu. Potom jsem se nějak čirou náhodou, jinak si to nemůžu vysvětlit, zapletl do nějaký malinký a velice nepatrný rvačičky. I z toho jsem se dostal a uznali mou nevinu a poslali mě k regimentsraportu a zastavili u divizijního soudu celý vyšetřování. V regimentskanceláři byl jsem pár minut, až přišel pan obrst a ten mně trochu vynadal a řekl, že se mám ihned u vás, pane obrlajtnant, hlásit jako ordonanc, a poručil mně, abych vám oznámil, že vás žádá, abyste hned přišel k němu kvůli marškumpačce. Je už tomu víc než půl hodiny, ale von pan obrst nevěděl, že mne ještě potáhnou do regimentskanceláře a tam že budu sedět ještě přes čtvrt hodiny, poněvadž mám za tu celou dobu zadrženej lénunk a měl mně být vyplacen od regimentu, a ne od kumpačky, poněvadž jsem byl vedenej jako regimentsarestant. Vůbec mají to tam všechno pomíchaný a spletený, že by se člověk z toho zjančil...“

Nadporučík Lukáš řekl, oblékaje se rychle, když slyšel, že měl být již před půlhodinou u plukovníka Schrödra: „Vy jste mně, Švejk, zas pomohl na nohy.“ Řekl to tak zoufalým hlasem, plným beznadějnosti, že Švejk pokusil se ho uchlácholit přátelským slovem, které volal, když nadporučík Lukáš řítíl se ze dveří: „Ale von pan obrst počká, von nemá beztoho co dělat“

Za chvíli po odchodu nadporučíkově vstoupil do kanceláře účetní šikovatel Vaněk.

Švejek seděl na židli a přikládal tím způsobem do malých železných kamínek, že házel kousky uhlí otevřenými dvířky dovnitř. Kamínka čoudila a smrděla a Švejek pokračoval dál v zábavě, nevšímaje si Vaňka, který chvíli pozoroval Švejka, pak ale kopl do dvířek kamen a řekl Švejkovi, aby se odtud klidil.

„Pane rechnungsfeldvébl,“ pravil důstojně Švejek, „dovoluji si vám prohlásit, že vašemu rozkazu nemůžu vyhovět při nejlepší vůli klidit se třeba z celého lágru, neboť já podléhám vyššímu nařízení. – Já jsem totiž zde ordonanc,“ řekl hrdě dodatkem, „pan obršt Schröder mě sem přidělil k 11. marškumpačce k panu obrlajtnantovi Lukášovi, u kterého jsem byl pucflekem, ale svou přirozenou inteligencí jsem byl povýšenej na ordonanc. My jsme s panem obrlajtnantem už starý známý. Čímpak vy jste v civilu, pane rechnungsfeldvébl?“

Účetní šikovatel Vaněk byl tak překvapen tím familiérním sousedským tónem dobrého vojáka Švejka, že nedbaje své důstojnosti, kterou velice rád ukazoval před vojáky kumpanie, odpověděl, jako by byl Švejkův podřízený:

„Já jsem takto drogista Vaněk z Kralup.“

„Já jsem se taky učil materialistou,“ řekl Švejek, „u nějakýho pana Kokošky na Perštýně v Praze. To byl náramnej podivín, a když jsem mu jednou vomylem ve sklepe zapálil sud benzínu a von vyhořel, tak mne vyhnal a grémium mne už nikde nepřijalo, takže jsem se kvůli pitomýmu sudu benzínu nemoh doučit. Vyrábíte také koření pro krávy?“

Vaněk zavrtěl hlavou.

„U nás se vyrábělo koření pro krávy se svčcenými obrázky. Von byl náš pan šéf Kokoška náramné nábožnej člověk a dočetl se jednou, že svatej Pelegrinus pomáhal při nafouknutí dobytka. Tak si dal natisknout někde na Smíchově obrázky sv. Pelegrinusa a dal je posvětit v Emauzích za 200 zl. A potom jsme je přikládali do balíčků toho našeho koření pro krávy. Krávě se to koření namíchalo do teplý vody, dalo se jí napít z dřezu a přitom se dobytku předčítala modlitbička k sv. Pelegrinovi, kterou složil pan Tauchen, náš příručí. To když byly ty obrázky sv. Pelegrina vytištěny, tak ještě na druhou stranu bylo potřeba natisknout nějakou modlitbičku. Tak si večer zavolal náš starej Kokoška pana Tauchena a řek mu, aby do rána sestavil nějakou modlitbičku na ten obrázek a na to koření, až přijde v deset hodin do krámu, že už to musí bejt hotový, aby to šlo do tiskárny, že už krávy čekají na tu modlitbičku. Bud', anebo. Složit ji pěkné a má zlatku

na prkně, nebo může za čtrnáct dní jít. Pan Tauchen se celou noc potil a přišel ráno celý nevyspalý votvírat krám a neměl nic sepsanýho. Dokonce zapomněl, jak se ten svatej do toho koření pro krávy jmenuje. Tak ho vytrh z bídy náš sluha Ferdinand. Ten uměl všechno. Když jsme sušili na půdě heřmánkový thé, tak si tam vždycky vlez, zul si boty a naučil nás, že se přestanou nohy potit. Chytil holuby na půdě, uměl votvírat pult s penězma a ještě nás učil jinejm melouchům se zbožím. Já jako kluk jsem měl doma takovou lékárnu, kterou jsem si přines z krámu domů, že ji neměli ani u milosrdnejch. A ten pomoh panu Tauchenovi, jen řekl: ‚Tak to sem dají, pane Tauchen, at se na to kouknu,‘ hned mu poslal pan Tauchen pro pivo. A než jsem pivo přines, tak už náš sluha Ferdinand byl s tím napolovic hotov a už předčítal:

Z nebes říše přicházím,
 blahou pověst přináším.
 Kráva, tele, každý vůl
 potřebuje jako sůl
 Kokoškovo koření,
 jež ho zbaví trápení...

Potom, když vypil pivo a pořádné si lízl tinktury amáry, šlo mu to rychle a dokončil to ve vokamžiku moc hezky:

Vynašel to Pelegrinus svatý,
 jeden balík za dva zlatý.
 Svatý Pelegrine, chraň nám naše stádo,
 které tvé koření vždycky pije rádo.
 Vděčný hospodář tě chvalozpěvem slaví,
 svatý Pelegrine, chraň nám naše krávy...

Potom, když přišel pan Kokoška, pan Tauchen šel s ním do komptoáru, a když vyšel ven, ukazoval nám dva zlatníky, ne jeden, jak měl slíbeno, a chtěl se s panem Ferdinandem rozdělit napolovic. Ale sluhu Ferdinanda, když viděl ty dva zlatníky, chyt najednou mamon. Že prej ne, buď všechno, anebo nic. Tak tedy pan Tauchen mu nedal nic a nechal si ty dvě zlatky pro sebe, vzal mě vedle do magacínu, dal mně pohlavek a řekl, že dostanu takových pohlavků sto, když se někde vopovázím říct, že on to nesestavoval

a nespisoval, i kdyby si šel Ferdinand stěžovat k našemu starýmu, že musím říct, že sluha Ferdinand je lhář. Musel jsem mu to vodpřísáhnout před nějakým plucarem s estragonovým voctem. A ten náš sluha se začal mstít na tom koření pro krávy. Míchali jsme to ve velkých bednách na půdě, a tu von, kde moh smect myší hovínka, tak je přinášel a míchal je do toho koření. Potom sbíral po ulici koňský kobližky, sušil si to doma, roztloukal v hmoždýři na koření a házel to taky do koření pro krávy s obrazem sv. Pelegrina. A na tom ještě neměl dost. dural do těch beden, vydělal se do nich a rozmíchal to, že to bylo jako kaše s otrubami.“

Ozvalo se zvonění telefonu. Účetní šikovatel skočil k nasluchátku a mrzutě je odhodil: „Musím jít do regimentškanceláře. Tak najednou, to se mně nelíbí.“

Švejk byl opět sám.

Za chvíli ozval se opět telefon.

Švejk se počal dorozumívat: „Vaněk? Ten šel do regimentškanceláře. Kdo je u telefonu? Ordonanc od i 1. marškumpanie. Kdo je tam? Ordonanc od 12. maršky? Servus, kolego. Jak se jmenuji? Švejk. A ty? Braun. Nemáš příbuzného nějakýho Brauna v Pobřežní třídě v Karlíně, kloboučníka? Že nemáš, že ho neznáš... Já ho taky neznám, já jsem jen jednou jel kolem elektrikou, tak mně ta firma padla do voka. Co je novýho? – Já nic nevím. – Kdy pojedem? – Já jsem ještě s nikým vo odjezdu nemluvil. Kam máme ject?“

„Ty hňupe, s marškou na front.“

„Vo tom jsem ještě neslyšel.“

„To jseš pěknej ordonanc, Nevíš, jestli tvůj lajtnant...“

„Můj je obrlajtnant...“

„To máš jedno, tedy tvůj obrlajtnant šel na bešprechunk k obrstovi?“

„Von si ho tam pozval.“

„Tak vidíš, náš tam šel taky a vod 13. maršky taky, právě jsem mluvil s ordonancem vod ní po telefonu. Mně se ten kvalt nelíbí. A nevíš nic, jestli se pakuje u muziky?“

„Já vo ničem nevím.“

„Nedělej ze sebe vola. Vid, že váš rechnungsfeldvébl dostal už wagonnavízo? Kolik máte manšaftu?“

„Já nevím.“

„Ty pitomče, copak tě sežeru. (Je slyšet, jak muž u telefonu mluví

vedle: „Vem si, Franto, druhý sluchátko, abys viděl, jakou tam mají u 11. maršky blbou ordonanc.“) – Haló, spíš tam nebo co? Tak vodpovídej, když se tě kolega ptá. Ty tedy ještě nic nevíš? Nezapírej. Neříkal nic váš rechnungsfeldvébl, že budete fasovat konzervy? Že jsi s ním vo takových věcech nemluvil? Ty blboune jeden. Že ti do toho nic není? (Je slyšet smích.) Jseš nějak praštěnej pytlem. Až budeš tedy něco vědět, tak nám to k 12. marškumpačce zatelefonuj, ty zlatej synáčku blbej. Vodkud' jseš?“

„Z Prahy.“

„To bys měl bejt chytřejší... A ještě něco. Kdy šel váš rechnungsfeldvébl do kanceláře?“

„Před chvilkou ho zavolali.“

„Vida, a napřed jsi to nemoh říct. Náš šel taky před chvilkou, to se něco peče. Nemluvil jsi s trénem?“

„Nemluvil.“

„Pro Ježíše Krista, a to říkáš, že jseš z Prahy. Ty se vo nic nestaráš. Kde lítáš celý dni?“

„Já jsem teprve přišel před hodinou vod divizijního soudu.“

„To je jiný žrádlo, kamaráde, to se ještě dnes přijdu na tebe podívat. Vodzvoň dvakrát“

Švejk si chtěl zapálit fajfku, když se opět ozval telefon. „Vlezte mně na záda s vaším telefonem,“ pomyslí si Švejk, „budu se s vámi bavit.“

Telefon drnčel však neúprosně dál, takže Švejka konečně přešla trpělivost, on vzal sluchátko a zařval do telefonu:

„Haló, kdo tam? Zde ordonanc Švejk od 11. marškumpanie.“

V odpovědi poznal Švejk hlas svého nadporučíka Lukáše: „Co tam děláte všichni, kde je Vaněk, zavolejte ihned Vaňka k telefonu.“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, nedávno zazněl telefon.“

„Poslyšte, Švejku, já nemám času se s vámi bavit. Telefonní rozhovory na vojně, to není žádné tlachání po telefonu, když někoho zveme, aby nás šel navštívit k obědu. Telefonní rozhovory musí být jasné a krátké. Při telefonních rozhovorech odpadá i to ‚poslušně hlásím, pane obrlajtnant‘. Ptám se vás tedy, Švejku, máte při ruce Vaňka? Ať jde hned k telefonu.“

„Nemám ho při ruce, poslušně hlásím, pane obrlajtnant, byl před chvílí vodvolanej vodtud z kanceláře, může být tomu ani ne čtvrt hodiny, do regimentskanceláře.“

„Až přijdu, tak si to s vámi, Švejku, spravím. Nemůžete se vyjadřovat

stručně? Dejte si teď dobrý pozor na to, co vám povídám. Rozumíte jasně, abyste se potom nevymlouval, že to v telefonu chraptělo? Okamžitě, jakmile pověsíte sluchátko...“

Pauza. Nové zvonění, Švejk bere sluchátko a je zasypán spoustou nadávek: „Vy dobytku, uličníku, lotře jeden. Co to děláte, proč přerušujete rozhovor?“

„Vy jste prosím řekl, abych pověsil sluchátko.“

„Já jsem za hodinu doma, Švejku, a pak se těšte... Vy tedy hned se seberte, jděte do baráku a najdete nějakého cuksfíra, třeba Fuchse, a řekněte mu, že má ihned vzít deset mužů a jít s nimi do magacínu fasovat konzervy. Opakujte to, co má jít dělat?“

„Jít s deseti muži do magacínu fasovat konzervy pro kumpanii.“

„Konečně jednou neblbnete. Já zatím budu telefonovat Vaňkovi do regimentskanclaje, aby šel také do magacínu a převzal je. Jestli přijde zatím do baráku, ať nechá všeho a běží laufšrit do magacínu. A teď zavěste sluchátko.“

Švejk hezkou chvíli hledal marně nejen cuksfíra Fuchse, ale i ostatní šarže. Byli u kuchyně, obírali maso z kostí a těšili se pohledem na uvázaného Balouna, který stál sice pevně opřen nohama na zemi, poněvadž se nad ním slitovali, ale zato poskytoval zajímavý pohled. Jeden z kuchařů přinesl mu maso na žeburu a strčil mu ho do huby a uvázaný vousatý obr Baloun, nemaje možnosti manipulovat rukama, opatrně posunoval kost v ústech, balancuje ji pomocí zubů a dásní, přičemž ohlodával maso s výrazem lesního muže.

„Kdopak je tady z vás cuksfíra Fuchs?“ otázal se Švejk, když konečně je zastihl.

Četař Fuchs neuznal ani za vhodné se přihlásit, když viděl, že se po něm ptá nějaký obyčejný pěšák.

„Jářku,“ řekl Švejk, „jak dlouho se ještě budu ptát? Kdopak je cuksfíra Fuchs?“

Četař Fuchs vystoupil a pln důstojnosti začal nadávat všemožným způsobem, že on není žádný cuksfíra, že je pan cuksfíra, že se nemá říkat „Kde je cuksfíra?“ ale „Poslušně hlásím, kde je pan cuksfíra?“ U jeho cuku, když někdo neřekne „Ich melde gehorsam“, že dostane hned přes držku.

„Pomalů,“ řekl rozvázně Švejk, „hned se seberou, jdou do baráku, vezmou tam deset mužů a laufšrit s nimi k magacínu, budete fasovat konzervy.“

Četař Fuchs byl tak překvapen, že vypravil ze sebe jen: „Cože?“

„Žádný cože,“ odpověděl Švejk, „já jsem ordonanc jedenáctý marškumpanie a právě před chvílí jsem mluvil po telefonu s panem obrlajtnantem Lukášem. A ten řek: ‚Lauřšrit s deseti muži k magacínu.‘ Jestli nepůjdete, pane cuksfíra Fuchse, tak ihned jdu nazpátek k telefonu. Pan obrlajtnant si výhradně přeje, aby vy jste šel. Je to zbytečný vůbec vo tom mluvit. ‚Telefonní rozhovor,‘ říká pan nadporučík Lukáš, ‚musí bejt krátký, jasný. Když se řekne ‚cuksfíra Fuchs jde,‘ tak von pude. Takový rozkaz, to není žádný tlachání po telefonu, jako kdybychom někoho zvali na oběd. Na vojně, zejména ve válce, je každý vopoždění zločin. Když ten cuksfíra Fuchs hned nepude, až mu to vohlásíte, tak mně to hned zatelefonujte a já už si to s ním spravím. Z cuksfíry Fuchse nezbyde ani památka.‘ Panečku, vy pana obrlajtnanta neznáte.“

Švejk podíval se vítězoslavně po šaržích, kteří jeho vystoupením byli opravdu překvapeni i deprimováni.

Četař Fuchs zabručel cosi nesrozumitelně a rychlým krokem odcházel, přičemž Švejk za ním volal: „Mohu tedy telefonovat panu obrlajtnantovi, že je to všechno v pořádku?“

„Hned budu s deseti maníkama u magacínu,“ ozval se od baráku četař Fuchs, a Švejk nepromluviv již ani slova odcházel ze skupiny šarží, které byly stejně překvapeny jako četař Fuchs.

„Už to začíná,“ řekl malý desátník Blažek, „budeme pakovat.“

Když se Švejk vrátil do kanceláře 11. marškumpačky, neměl opět času zapálit si dýmku, neboť ozval se opět telefon. Se Švejkem mluvil poznovu nadporučík Lukáš:

„Kde běháte, Švejku? Zvoním už potřetí a nikdo se mně neozve.“

„Sháněl jsem to, pane obrlajtnant.“

„Už tedy šli?“

„To se ví, že šli, ale ještě nevím, jestli tam budou. Mám tam snad doběhnout ještě jednou?“

„Našel jste tedy cuksfíru Fuchse?“

„Našel, pane obrlajtnant. Napřed na mě řek ‚Cože?‘, a teprve když jsem mu vysvětlil, že telefonní rozhovory musejí bejt krátký a jasný...“

„Nebavte se, Švejku... Vaněk se ještě nevrátil?“

„Nevrátil, pane obrlajtnant.“

„Neřvete tak do telefonu. Nevíte, kde by moh být ten zatracený Vaněk?“

„Nevím, pane obrlajtnant, kde by moh být ten zatraceněj Vaněk.“

„V kanceláři u regimentu byl a někam odešel. Myslím, že bude asi v kantýně. Jděte tedy, Švejku, za ním a řekněte mu, aby hned šel do magacínu. Potom ještě něco. Najděte hned kaprála Blažka a řekněte mu, aby hned odvázal toho Balouna, a Balouna pošlete ke mně. Pověste sluchátko!“

Švejk se opravdu začal starat. Když našel desátníka Blažka a sdělil mu rozkaz nadporučíkův týkající se odvázení Balouna, zabručel kaprál Blažek: „Mají strach, když jim teče do bot.“

Švejk šel se podívat na odvázení a doprovázel Balouna po cestě, poněvadž se šlo tím směrem současně ke kantýně, kde měl najít účetního šikovatele Vaňka.

Baloun se díval na Švejka jako na svého spasitele a sliboval mu, že se s ním rozdělí o každou zásilku, kterou dostane z domova.

„U nás teď budou zabíjet,“ mluvil Baloun melancholicky, „máš rád špekbuřt s krví nebo bez krve? Jen si řekni, já dneska večer píšu domů. Moje prase bude mít tak asi sto padesát kilo. Má hlavu jako buldok a takový prase je nejlepší. Z takovejch prasat nejsou žádný uhejbáci. To je moc dobrá rasa, která už něco vydrží. Bude mít sádla na vosum prstů. Když jsem byl doma, tak jsem si dělal jitrnice sám a vždycky jsem se tak naládoval prejtu, že jsem moh prasknout. Loňský prase mělo sto šedesát kilo. – Ale to bylo prase,“ řekl nadšeně, tiskna silně ruku Švejkovi, když se rozcházeli, „vychoval jsem ho jen na samých bramborech a sám jsem se divil, jak mu pěkně přibývá. Šunky jsem dal do slanýho láku, a takovej pěknej pečeněj kousek z láku s bramborovejma knedlíkama, posypanějma škvarakama, a se zelím, to je pošušňáníčko. Po tom se pije pivičko. Člověk je takovej spokojenej. A to nám všechno vojna vzala.“

Vousatý Baloun těžce vzdychl a odcházel k plukovní kanceláři, zatímco Švejk zamířil do kantýny starou alejí vysokých lip.

Účetní šikovatel Vaněk seděl mezitím spokojeně v kantýně a vyprávěl nějakému známému štábnímu šikovateli, kolik se mohlo vydělat před válkou na emailových barvách a cementových nátěrech.

Štábní šikovatel byl již nemožný. Dopoledne přijel jeden statkář od

Pardubic, který měl syna v lágru, a dal mu slušný úplatek a celé dopoledne ho hostil dole ve městě.

Nyní seděl zoufale, že už mu nic nechutná, nevěděl ani, o čem mluví, a na rozhovor o emailových barvách vůbec nereagoval.

Obíral se svými vlastními představami a blábolil cosi, že by měla vést lokálka z Třeboně do Pelhřimova a zas nazpátek.

Když Švejk vstoupil, Vaněk ještě jednou snažil se štábnímu šikovateli vysvětlit v číslicích, co se vydělalo na jednom kilogramu cementového nátěru na stavby, načež štábní šikovatel odpověděl úplně z cesty: „Na zpáteční cestě zemřel, zanechal pouze dopisy.“

Spatřiv Švejka, spletl si ho patrně s nějakým. jemu nemilým člověkem a počal mu nadávat, že je břichomluvec.

Švejk přistoupil k Vaňkovi, který byl též v kuráži, ale byl přítom velice příjemný a milý.

„Pane rechnungsfeldvébl,“ hlásil mu Švejk, „mají hned jít k magacínu, tam už čeká cuksfira Fuchs s 10 maníky, budou se fasovat konzervy. Mají běžet laufsřit. Pan obrlajtnant dvakrát už telefonoval.“

Vaněk se dal do smíchu: „A to bych byl blázen, miláčku. To bych sám sobě musel vynadat, můj anděli. Všechno má dost času, nehoří, dítě zlatý. Až pan obrlajtnant Lukáš bude tolikrát vypravovat marškumpačky jako já, pak teprve může o něčem mluvit a zbytečné nebude nikoho obtěžovat se svým laufsřitem.“

To já už dostal v regimentskanceláři takový rozkaz, že zítra pojedem, aby se pakovalo a šlo hned fasovat na cestu. A co jsem udělal, šel jsem pěkně sem na čtvrtku vína, sedí se mně tu pěkně a nechám to všechno běžet. Konzervy zůstanou konzervama, fasuňk fasuňkem. Já znám magacín lepší než pan obrlajtnant a vím, co se na takovým bešprechunku pánů oficírů u pana obršta mluví. To si pan obršt jen představuje ve své fantazii, že jsou v magacíně konzervy. Magacín našeho regimentu nikdy žádný konzervy neměl v zásobě a dostával je od případu k případu od brigády nebo si je vypůjčoval od jiných regimentů, s kterými se dostal do styku. Jenom benešovskému regimentu jsme dlužni přes tři sta konzerv. Cheche. Ať si říkají při bešprechunku, co chtějí, žádný kvalt. Však on jim magacínér, až tam naši přijdou, sám řekne, že se zbláznili. Ani jedna marška nedostala na cestu konzervy. – Vid', ty stará bramboro,“ obrátil se na štábního šikovatele.

Ten však buď usínal, nebo dostával nějaké malé delirium, poněvadž odpovídal:

„Když kráčela, držela nad sebou otevřený deštník.“

„Nejlépe uděláte,“ pokračoval účtění šikovatel Vaněk, „když necháte všechno plavat. Jestli se dnes řeklo v regimentskanclaji, že se zítra pojedje, tak tomu nesmí věřit ani malé dítě. Můžeme ject bez vagónů? Při mně se ještě telefonovalo na nádraží. Nemají tam ani jeden volný vagón. To bylo zrovna tak s poslední marškou. Stáli jsme tenkrát dva dny na nádraží a čekali, až se nad námi někdo smiluje a pošle pro nás vlak. A potom jsme nevěděli, kam pojedeme. Ani obršt to nevěděl, už jsme projeli potom celou Maďárii, a pořád nikdo nic nevěděl, jestli pojedeme na Srbsko nebo na Rusko. Na každé stanici se mluvilo přímo se štábem divize. A my byli jen taková záplata. Přišli nás konečně pod Duklu, tam nás rozflákali a my se jeli znovu zformírovat. Jen žádnej kvap. Všechno se během času vyjasní a na nic se nemusí spěchat. Jawohl, nochamol. – Víno mají zde dnes neobyčejně dobré,“ mluvil dál Vaněk, neposlouchaje ani, jak si breptá pro sebe štábní šikovatel:

„Glauben Sie mir, ich habe bisher wenig von meinem Leben gehabt. Ich wundere mich über diese Frage.“

„Co bych si dělal zbytečné starosti s odjezdem maršbataliónu. To s první marškou, s kterou jsem jel, bylo to všechno v úplném pořádku za dvě hodiny. U druhých maršek našeho tehdejšího maršbataliónu chystali se na to už celé dva dny. Ale u nás byl kumpaniekomandantem lajtnant Přenosil, velký fešák, a ten nám řek: ‚Nespěchejte, hoši,‘ a šlo to jako na másle. Dvě hodiny před odjezdem vlaku jsme teprve začti pakovat. Uděláte dobře, když se taky posadíte...“

„Nemohu,“ řekl s hrozným sebezapřením dobrý voják Švejk, „musím do kanceláře, což kdyby někdo telefonoval.“

„Tak tedy jděte, moje zlato, ale pamatujte si pro život, že to není od vás hezké a že pravý ordonanc nesmí být nikdy tam, kde je ho třeba. Nesmíte tak příliš horlivě se hnát do služby. Není opravdu nic ošklivějšího nad splašeného ordonance, který by chtěl celou vojnu sežrat, dušinko milá.“

Ale Švejk byl již za dveřma a spěchal do kanceláře své marškumpanie.

Vaněk zůstal opuštěn, poněvadž se rozhodně nemohlo říct, že by mu štábní šikovatel poskytoval společnost.

Ten se udělal úplně pro sebe a blábolil, hladě čtvrtku vína, prapodivné věci beze vší souvislosti česky i německy:

„Mnohokrát prošel jsem touto vesnicí a neměl jsem ani potuchy o tom, že je na světě. In einem halben Jahre habe ich meine Staatsprüfung hinter mir und meinen Doktor gemacht. Stal se ze mne starý mrzák, děkuji vám, Lucie. Erscheinen sie in schön ausgestatteten Bänden – snad je tu někdo mezi vámi, jenž se na to pamatuje.“

Účetní šikovatel z dlouhé chvíle bubnoval si nějaký pochod, ale nemusel se dlouho nudit, neboť otevřely se dveře a vstoupil kuchař z důstojnické mináže Jurajda a přilepil se na jednu židli.

„My jsme dnes,“ zabreptal, „dostali rozkaz jít fasovat na cestu koňak. Poněvadž jsme neměli proutěnou láhev od rumu prázdnou, museli jsme ji vyprázdnit. To nám to dalo. S maňšaftem u kuchyně to úplně seklo. Přepočítal jsem se o několik porcí, pan obršt přišel pozdě a na něho se nedostalo. Tak mu tam dělají teď omeletku. To je vám legrace.“

„Je to pěkné dobrodružství,“ poznamenal Vaněk, kterému se při víně vždy velice líbila hezká slova.

Kuchař Jurajda se dal do filosofování, což fakticky odpovídalo jeho bývalému zaměstnání. Vydával totiž do vojny okultistický časopis a knihovnu Záhady života a smrti.

Na vojně ulil se k důstojnické kuchyni regimentu a velice často připálil nějakou pečení, když se zabral do čtení překladu staroindických súter Pragnâ-Paramitâ (Zjevená moudrost).

Plukovník Schröder měl ho rád jako zvláštnost u regimentu, neboť která důstojnická kuchyně mohla se pochlubit kuchařem okultistou, který nazíraje do záhad života a smrti, překvapil všechny takovou dobrou svíčkovou nebo s takovým ragú, že pod Komárovem smrtelně raněný poručík Dufek volal stále po Jurajdovi.

„Ano,“ řekl zčistajasna Jurajda, který se držel sotva na židli a čpěl na deset honů rumem, „když se nedostalo dnes na pana obršta a když viděl jen dušené brambory, tu upadl do stavu gaki. Víte, co je to gaki? To je stav hladových duchů. I řekl jsem: ‚Máte, pase obršt, dosti síly k překonání osudového určení, že se na vás nedostala telecí ledvina? V karmě je určeno, abyste, pane obršt, dostal dnes k večeři báječnou omeletu se sekanými a dušenými telecími játry.‘ – Milý příteli,“ řekl po chvíli tiše

k účetnímu šikovateli, přičemž udělal mimovolně nějaký posuněk rukou, kterým převrhl všechny sklenice, které byly před ním na stole.

„Je nebytelnost všech zjevů, tvarů a věcí,“ řekl po tomto činu zasmušile kuchař okultista. „Útvar je nebytelnost a nebytelnost je útvar. Nebytelnost není rozdílna od útvaru, útvar není rozdílný od nebytelnosti. Co je nebytelnost, to je útvar, co je útvar, to je nebytelnost.“

Kuchař okultista zahalil se v roucho mlčení, podepřel si hlavu o ruku a díval se na mokrý, politý stůl.

Štábní šikovatel blábolil dále něco, co nemělo ani hlavy, ani paty:

„Obilí zmizelo z polí, zmizelo – in dieser Stimmung erhielt er Einladung und ging zu ihr – svatodušní svátky jsou na jaře.“

Účetní šikovatel Vaněk bubnoval zas dál na stůl, pil a občas vzpomněl, že na něho čeká deset mužů s četařem u skladiště.

Při této vzpomínce se vždy usmál pro sebe a máchl rukou.

Když se pozdě vrátil do kanceláře 11. marškumpanie, našel Švejka u telefonu.

„Útvar je nebytelnost a nebytelnost je útvar,“ vypravil ze sebe a vlezl si oblečený na kavalec a ihned usnul.

A Švejk seděl pořád u telefonu, poněvadž před dvěma hodinami s ním hovořil nadporučík Lukáš, že je stále ještě u besprechungu u pana plukovníka, a zapomněl mu říct, že může od telefonu odejít.

Potom s ním mluvil po telefonu četař Fuchs, který po celou tu dobu čekal s deseti muži nejen marně na účetního šikovatele, ale dokonce shledal, že je skladiště zavřeno.

Nakonec někam odešel a deset mužů jeden po druhém vrátilo se do svého baráku.

Občas bavil se Švejk tím, že vzal sluchátko a naslouchal. Byl to telefon nějakého nového systému, který se zaváděl právě u armády, a měl tu výhodu, že bylo slyšet dosti jasně a zřetelně cizí telefonní rozhovory po celé lince.

Trén si nadával s dělostřeleckými kasárnami, saperáci vyhrožovali vojenské poště, vojenská střelnice vrčela na oddělení strojních pušek.

A Švejk seděl stále u telefonu...

Porada u plukovníka se prodlužovala.

Plukovník Schröder rozvíjel nejnonější teorie polní služby a zejména kladl důraz na vrhače min.

Mluvil páté přes deváté, o tom, jak stála fronta před dvěma měsíci dole i na východě, o důležitosti přesného spojení mezi jednotlivými částmi, o otravných plynech, o střelbě na nepřátelské aeroplány, o zásobování mužstva v poli, a pak přešel na vnitřní poměry ve vojsku.

Rozhovořil se o poměru důstojníků k mužstvu, mužstva k šaržím, o přebíhání na frontách k nepříteli a o politických událostech a o tom, že padesát procent českých vojáků je „politisch verdächtig“.

„Jawohl, meine Herren, der Kramarsch, Scheiner und Klófatsch.“ Většina důstojníků si přitom myslela, kdy už přestane dědek cancat, ale plukovník Schröder žvanil dál o nových úkolech nových maršbataliónů, o padlých důstojnících pluku, o zepelínech, španělských jezdcích, o přísaze.

Při tom posledním si vzpomněl nadporučík Lukáš, že když celý maršbatalión přísahal, že se přísahy nezúčastnil dobrý voják Švejek, poněvadž v té době seděl u divizijního soudu.

A přišlo mu to najednou k smíchu. Bylo to jako hysterický smích, kterým nakazil několik důstojníků, mezi kterými seděl, čímž vzbudil pozornost plukovníkovu, který právě přešel na zkušenosti získané při ústupu německých armád v Ardenách. Poptel si to všechno a skončil: „Pánové, to není k smíchu.“

Potom se všichni odebrali do důstojnického kasina, poněvadž plukovníka Schrödra volal štáb brigády k telefonu.

Švejek klímal u telefonu dál, když ho vtom probudilo zvonění.

„Haló,“ slyšel, „zde regimentskanclaj.“

„Haló,“ odpověděl, „zde kanclaj 11. marškumpanie.“

„Nezdržuj,“ slyšel hlas, „vezmi si tužku a piš. Přijmi telefonogram: 11. Marschkumpanie...“ Nyní následovaly za sebou nějaké věty v podivném chaosu, poněvadž do toho mluvila 12. i 13. marškumpanie současně, a telefonogram úplně se ztratil v té panice zvuků. Švejek nerozuměl ani slova. Nakonec se to utišilo a Švejek porozuměl: „Haló, haló, tak tel' to přečti a nezdržuj.“

„Co mám přečíst?“

„Co máš přečíst, vole? Telefonogram!“

„takej telefonogram?“

„Krucihiml, copak jseš hluchej? Telefonogram, co jsem ti diktoval, blboune.“

„Já nic neslyšel, někdo zde do toho mluvil.“

„Ty vopice jedna, copak myslíš, že se budu jen s tebou bavit? Tak přijmeš telefonogram, nebo ne? Máš tužku a papír? Že nemáš, ty hovado, že mám počkat, až to najdeš? To jsou vojáci. Tak co, bude to? Že už jseš připravenej? Konečně, že jsi se vyhrabal. Snad jsi se na to nepřevlík, člověče, tak poslouchej: 11. Marschkumpanie. Opakuj to!“

„11. Marschkumpanie...“

„Kumpaniekommandant, máš to? Opakuj to!“

„Kumpaniekommandant!...“

„Zur Besprechung morgen... Jseš hotov? Opakuj to!“

„Zur Besprechung morgen...“

„Um neun Uhr. – Unterschrift. Víš, co je to Unterschrift, vopice, to je podpis. Opakuj to!“

„Um neun Uhr. – Unterschrift. Víš – co – je to Unterschrift, vopice – to – je – podpis.“

„Ty pitomče jeden. Tedy podpis: Oberst Schröder, hovado. Máš to? Opakuj to!“

„Oberst Schröder, hovado.“

„Dobře, ty vole. Kdo přijmul telefonogram?“

„Já.“

„Himlhergot, kdo je to ten já?“

„Švej. Ještě něco?“

„Zaplať pánbůh, už nic. Ale máš se jmenovat Kráva. – Co je u vás novýho?“

„Nic. Všechno při starým.“

„To jseš rád, vid? U vás prej dneska někoho uvázali.“

„Jenom pucfleka pana obrlajtanta, sežral mu mináž. Nevíš, kdy se jede?“

„Člověče, to je otázka, to neví ani dědek. Dobrou noc! Máte tam blechy?“

Švej položil sluchátko a počal budit účetního šikovatele Vaňka, který se zuřivě bránil, a když s ním začal Švej třást, uhodil ho do nosu. Pak si lehl na břicho a kopal kolem do kavalce.

Švejkovi se však přece podařilo Vaňka tak dalece probudit, že ten protíraje si oči, obrátil se naznak a uděšeně se optal, co se stalo.

„Tak dalece nic,“ odpověděl Švej, „já bych se jen rád s vámi poradil. Ted' právě jsme dostali telefonogram, že má zas zítra o 9. hodině přijít pan

obrlajtnant Lukáš k bešprechungu k panu obrstovi. Já tel nevím, na čem jsem. Mám mu to jít vyřídit hned, nebo až ráno? Já jsem dlouho váhal, jestli vás mám probudit, když jste tak pěkně chrápal, ale pak jsem si myslel, nevidáno, radši se poradíš...“

„Proboha vás prosím, nechte mne spát,“ zaúpěl Vaněk, zívaje na celé kolo, „jděte tam až ráno a nebulte mne!“ Převalil se na bok a okamžitě opět usnul. Švejkl šel opět k telefonu, posadil se a počal klímat na stole. Probudilo ho zvonění.

„Haló, 11. marškompanie.“

„Ano, 11. marškompanie, kdo tam?“

„13. marška. Haló. Kolik máš hodin? Já se nemůžu dovolat centrály. Mě nejdou nějak dlouho ablézovat.“

„Nám to stojí.“

„Tak jste na tom jako my. Nevíš, kdy se pojedje? Nemluvil jsi s regimentskanclaj?“

„Tam vědí hovno, jako my.“

„Nebulte sprostá, slečno. Už jste fasovali konzervy? Vod nás tam šli a nepřinesli nic. Magacín byl zavřenej.“

„Naši taky přišli s prázdnem.“

„To je vůbec zbytečná panika. Kam myslíš že pojedeme?“

„Do Ruska.“

„Já myslím, že spíš do Srbska. To uvidíme, až budem v Pešti. Jestli nás povezou napravo, tak z toho kouká Srbsko, a nalevo Rusko. Máte už brotsaky? Prej ted' bude zvýšenej lénunk? Hraješ frische viere? Hraješ? Tak přijel zejtra. My to válíme každej večír. Kolik je vás tam u telefonu? Sám? Tak se na to vyflákni a jdi ležet. To máte u vás divný pořádky. Žes k tomu přišel jako slepej k houslím? Nu, konečně mě přišli ablézovat. Hnípej sladce.“

A Švejkl také u telefonu sladce usnul, zapomenuv zavěsit sluchátko, takže ho nikdo nerušil ze spánku na stole a telefonista v plukovní kanceláři láteřil, že se nemůže dozvonit k 11. marškompanii s novým telefonogramem, aby do zítřka do dvanácti hodin se sdělil do plukovní kanceláře počet těch, kteří nebyli očkovaní proti tyfu.

Nadporučík Lukáš seděl ještě zatím v důstojnickém kasině s vojenským lékařem Šanclerem, který sedě obkročmo na židli, tágem bil v pravidelných

přestávkách o podlahu a přitom pronášel tyto věty za sebou: „Saracénský sultán Salah-Edin poprvé uznal neutralitu sanitního sboru.

Má se pečovat o raněné na obou stranách.

Mají se jim zaplatiti léky a ošetřování za náhradu výloh z druhé strany.

Má být dovoleno poslat jim lékaře a jejich pomocníky s pasy generálů.

Také mají zajatí ranění být posláni zpět pod ochranou a zárukou generálů nebo vyměnění. Ale sloužit mohou potom dál.

Nemocní na obou stranách nemají být zajímáni a utraceni, nýbrž dopraveni do bezpečí do špitálů a má být dovoleno ponechat jim stráž, která jako nemocní má se vrátit s pasy generálů. To platí i pro polní duchovní, lékaře, chirurgy, lékárníky, ošetřovatele nemocných, pomocníky a pro jiné osoby určené k obsluze nemocných, které nesmějí být zajaty, nýbrž tímž způsobem musí být poslány zpět.“

Doktor Šancler zlomil přitom již dvě tága a stále ještě nebyl hotov se svým podivným výkladem o péči o raněné ve válce, vplétaje do výkladu neustále cosi o nějakých generálských pasech.

Nadporučík Lukáš dopil černou kávu a šel domů, kde našel vousatého obra Balouna, zaměstnaného tím, že si v koflíku smažil na lihovém přístroji nadporučíka Lukáše nějaký salám.

„Osměluju se,“ zakoktal Baloun, „dovoluji si, poslušně hlásím...“

Lukáš podíval se na něho. V tom okamžiku mu připadal jako velké dítě, naivní tvor a nadporučíkovi Lukášovi bylo najednou líto, že ho dal uvázat kvůli jeho velkému hladu.

„Jen si vař, Baloune,“ řekl, odpínaje si šavli, „zítra ti dám připsat ještě jednu porci chleba.“

Nadporučík Lukáš sedl si ke stolu a byl v takové náladě, že začal psát sentimentální psaní své tetičce.

Milá tetičko!

Právě jsem dostal rozkaz, abych byl připraven se svou marškompanií k odjezdu na front. Může být, že toto psaní jest poslední, které ode mne dostaneš, neboť jsou všude kruté boje a naše ztráty jsou veliké. Proto jest mně těžké ukončit tento dopis slovem „Na shledanou!“ Spíše se hodí poslat Ti poslední sbohem!

„To ostatní dopíšu až ráno,“ pomyslně si nadporučík Lukáš a šel si lehnout.

Když Baloun viděl, že nadporučík tvrdě usnul, počal opět šmejdit a slídit po bytě jako švábi v noci. Otevřel kufřík nadporučíkův a nakousl jednu tabulku čokolády, lekl se však, když nadporučík sebou ze spaní trhl. Uložil spěšně nakousnutou čokoládu do kufříku a ztišil se.

Pak šel se podívat potichoučku, co to psal nadporučík.

Přečetl a byl pohnut, zejména tím „posledním sbohem!“

Lehl si na svůj slamník u dveří a vzpomínal na domov a na zabíjačky.

Nemohl se zbavit živé představy, jak propichuje tlačenkou, aby dostal z ní vzduchu, jinak že při vaření praskne.

A při vzpomínce na to, jak u sousedů jednou praskl celý špekbuřt a rozvařil se, usnul nepokojným spánkem.

Zdálo se mu, že si pozval nějakého nešiku řezníka a tomu že při nabíjení jitrnic praskají jitrnicová střívka. Potom zas, že řezník zapomněl udělat 269 jelita, že se ztratil ovar a že se nedostává špejlů na jitrnice. Potom se mu zdálo něco o polním soudu, poněvadž ho chytli, když tahal z polní kuchyně kus masa. Nakonec viděl sám sebe, že visí na jedné lípě v aleji vojenského tábora v Brucku nad Litavou.

Když se Švejk probudil s probouzejícím se jitem, které přišlo ve vůni vařených kávových konzerv ze všech rotných kuchyní, mechanicky, jako by právě skončil telefonní rozhovor, pověsil sluchátko a podnikl po kanceláři malou ranní procházku, přičemž si zpíval.

Začal hned zprostředka textu písně, jak voják se převleče za holku a jde za svou milou do mlýna, kde ho položí mlynář k dceři, ale předtím volá na mlynářku:

Panímámo, dej večeri,

ať ta holka povečeří.

Mlynářka nakrmí podlého chlapa. A potom rodinná tragédie:

Mlynářovic ráno vstali,

na dveřích napsáno měli:

„Vaše dcera Anna Nána

už není poctivá panna.“

Švejk vložil do konce písně tolik hlasu, že kancelář ožila, neboť se probudil účetní šikovatel Vaněk a tázal se, kolik je hodin.

„Právě před chvilkou odtroubili budíčka.“

„To vstanu až po kafi,“ rozhodl se Vaněk, který měl vždy na všechno dost času, „beztoho tak jako tak zas nás budou dnes sekýrovat s nějakým kvaltem a budou člověka honit zbytečné, jako včera s těmi konzervami...“ Vaněk zívá a optal se, zdali když přišel domů, dlouho neřečnil.

„Jen tak trochu z cesty,“ řekl Švejk, „pořád jste něco ze sebe vyrážel o nějakých outvarech, že outvar není outvar a to, co není outvar, že je outvar a ten outvar že zas není outvar. Ale přemohlo vás to brzo a začal jste brzo chrápat, jako když řeže pilou.“

Švejk se zamlčel, prošel se ke dveřím a zpět ke kavalci účetního šikovatele, před kterým se zastavil a prohodil:

„Co se mý osoby týká, pane rechnungsfeldvébl, když jsem to slyšel, co vy jste vo těch outvarech povídal, tak jsem si vzpomněl na nějakýho Zátku, plynárníka; von byl na plynární stanici na Letný a rozsvěcoval a zas zhasínal lampy. Byl to osvětovej muž a chodíval po všech možnejch putykách na Letný, poněvadž mezi rozsvěcováním a zhasínáním lamp je dlouhá chvíle, a potom k ránu na plynárenské stanici vedl zrovna takový hovory jako vy, jenže ten zas říkal: ‚Kostka je hrana, proto je kostka hranatá.‘ Já to slyšel na vlastní voči, když mě jeden vožralej policajt předved pro znečištění ulice vomylem místo na policejní strážnici na plynárenskou strážnici. – A potom,“ řekl Švejk tiše, „to s tím Zátkou po čase skončilo moc špatně. Dal se do mariánský kongregace, chodil s nebeskýma kozama na kázání pátera Jemelky k Svatýmu Ignáci na Karlovo náměstí a zapomenul jednou zhasnout, když byli misionáři na Karláku u Svatýho Ignáce, plynový svítilny ve svém rajóně, takže tam hořel po ulicích plyn nepřetržitě po tři dny a noci. – To je velmi špatný,“ pokračoval Švejk, „když se najednou člověk začne plést do nějakýho filosofování, to vždycky smrdí delirium tremens. Před léty k nám přeložili od pětasedmdesátejch nějakýho majora Blühera. Ten vždy jednou za měsíc dal si nás zavolat a postavit do čtverce a rozjímal s námi, co je to vojenská vrchnost. Ten nepil nic jiného než slivovici. ‚Každej oficír, vojáci,‘ vykládal nám na dvoře v kasárnách, ‚je sám vod sebe nejdokonalejší bytost, která má stokrát tolik rozumu jako vy všichni dohromady. Nad oficíra si vůbec, vojáci, nic dokonalejšího nemůžete představit, i když byste na to mysleli po celej svůj život. Každej oficír je bytost nutná, kdežto vy jste, vojáci, jen bytosti pouze nahodilý, vy můžete existovat, ale nemusíte. Kdyby přišlo, vojáci, k vojně a vy jste padli za císaře

pána, dobrá, tím by se moc nezměnilo, ale kdyby napřed pad váš oficír, teprve pak byste viděli, jak jste na něm závislí a jaká je to ztráta. Oficír musí existovat, a vy vlastně máte svou existenci jen vod pánů oficírů, vy od nich pocházíte, vy se bez oficírů neobejdete, vy se bez svý vojenský vrchnosti ani neuprdnete. Pro vás je oficír, vojáci, mravní zákon, at tomu rozumíte nebo ne, a poněvadž každěj zákon musel mít svýho zákonodárce, vojáci, je to jen oficír, ke kterému se cítíte a musíte cítit být vším povinni a beze vsí vyjímky plnit každý jeho nařízení, byt i se vám to nezamlouvalo:

Potom jednou, když ukončil, chodil kolem čtverce a ptal se jednoho po druhým:

„Co pocituješ, když to přetáhneš?“

Dávali takový zmatený vodpovědi, jako že to ještě nepřetáhli nebo že je jim po každým přetáhnutí špatné vod žaludku, jeden pochoval kasárníka a tak dále. Ty všechny hned poroučel major . Blüher vodvádět stranou, že potom vodpůldne budou dělat klenkiibunkky na dvoře za trest, že nedovedou se vyjádřit, co pocitujou. Než přišla řada na mě, vzpomněl jsem si, o čem on posledně s námi rozjímal, a když přišel ke mně, docela klidně jsem mu řekl:

„Poslušně hlásím, pane major, že když přetáhnu, pocituju v sobě vždy jakejsi nepokoj, strach , a výčitky svědomí. Jestli však, když dostanu přes čas, vrátím se v pořádku včas do kasáren, tu se mé zmocňuje nějakěj blaživej pokoj, leze na mne vnitřní spokojenost.“

Všechno se kolem smálo a major Blüher se na mne rozkřik: „Po tobě leda, chlape, lezou štenice, když chrníš na kavalci. Von si, chlap mizerná, ještě dělá legraci.“

A dostal jsem za to takový špangle, až jedna radost.“

„Na vojně to jinak nejde,“ řekl účetní šikovatel, protahuje se líně na své posteli, „to už je tak vžitý, ať odpovíš jak chceš, ať děláš co děláš, vždy nad tebou musí viset mračno a hromy začnou bít. Bez toho není možná disciplína.“

„Docela dobře řečeno,“ pravil Švejk. „Na to nikdy nezapomenu, jak zavřeli rekruta Pecha. Lajtnant od kumpanie byl nějakěj Moc a ten si shromáždil rekruty a ptal se každýho, vodkud je.“

„Vy rekruti zelení, zatracení,“ povídá k nim, „vy se musíte naučit vodpovídat jasně, přesné a jako když bičem mrská. Tak to začnem. Odkud jste, Pechu?“ Pech byl inteligentní člověk a vodpověděl: „Dolní Bousov,

Unter Bautzen, 267 domů, 1936 obyvatelů českých, hejtmanství Jičín, okres Sobotka, bývalé panství Kost, farní chrám svaté Kateřiny ze 14. století, obnovený hrabětem Václavem Vratislavem Netolickým, škola, pošta, telegraf, stanice české obchodní dráhy, cukrovar, mlýn s pilou, samota Valcha, šest výročních trhů. A tu už po něm skočil lajtnant Moc a počal mu sázet jednu po druhý přes hubu a křičel: „Tu máš jeden výroční trh, tu máš druhej, třetí, čtvrtěj, pátej, šestej; A Pech, třebaš byl rekrut, hlásil se k batalionsraportu. V kancelářích byla tenkrát taková veselá pakáz, tak napsala, že jde k batalionsraportu kvůli výročním trhům v Dolním Bousově. Batalionskomandantem byl major Rohell. „Also, was gibt’s?“ otázal se Pecha a ten spustil: „Poslušně hlásím, pane majore, že v Dolním Bousově je šest výročních trhů: Jak na něho major Rohell zařval, zadupal a hned ho dal odvést na magorku do vojenského špitálu, vod tý doby byl z Pecha nejhorší voják, samej trest“

„Vojáky je těžko vychovávat,“ řekl účetní šikovatel Vaněk zívaje. „Voják, který nebyl na vojně potrestán, není voják. To snad platilo v míru, že voják, který si odbyl bez trestu svou službu, měl potom přednost v civilní službě. Dnes právě ti nejhorší vojáci, kteří jindy v míru nevylezli z arestu, jsou ve válce nejlepšími vojáky. Pamatuji se u osmé maršky na infanteristu Sylvanusa. Ten měl dřív trest za trestem, a jaké tresty. Neostýchal se ukrást kamarádovi poslední krejcar, a když přišel do gefechtu, tak první prostříhal dráthindrnisy, zajmul tři chlapy a jednoho hned po cestě odstřelil, že prý mu nedůvěřoval. Dostal velkou stříbrnou medaili, přišli mu dvě hvězdičky, a kdyby ho byli později nepověsili pod Duklou, byl by už dávno cuksfírou. Ale pověsit ho museli, poněvadž po jednom gefechtu přihlásil se na rekognoscírunk a nějaká druhá patrola od jiného regimentu ho našla, jak šacoval mrtvoly. Našli u něho asi osm hodinek a mnoho prstenů. Tak ho pověsili u štábu brigády.“

„Z toho je vidět,“ poznamenal moudře Švejk, „že každej voják si musí sám vydobejt svýho postavení.“

Ozval se telefon. Účetní šikovatel šel k telefonu a bylo rozeznat hlas nadporučíka Lukáše, který se ptal, co je s konzervami. Potom bylo slyšet nějaké výčitky.

„Doopravdy nejsou, pane obrlajtnant,“ křičel do telefonu Vaněk, „kdepak by byly, to je jen fantazie seshora od intendantstva. To bylo úplně zbytečné, ty lidi tam posílat. Já vám chtěl telefonovat. – Že jsem byl v

kantýně? Kdože to povídal? Ten okultista kuchař z oficírmináže? Dovolil jsem si tam zajít. Víte, pane obrlajtnant, jak nazýval ten okultista tu paniku s těmi konzervami? ‚Hrůzy nezrozeného‘. Nikoliv, pane obrlajtnant, jsem úplně strážliv. Co dělá ~vejek? Je zde. Mám ho zavolat? – ~vejku, k telefonu,“ řekl účetní šikovatel a dodal tiše: „A kdyby se vás ptal, jak jsem přišel, tak řekněte, že v pořádku.“

Švejek u telefonu: „Švejek, poslušně hlásím, pane obrlajtnant“

„Poslyšte, Švejku, jak je to s těmi konzervami? Je to v pořádku?“

„Nejsou, pane obrlajtnant, ani potuchy po nich není.“

„Přál bych si, Švejku, abyste se vždy u mne ráno hlásil, dokud jsme v lágru. Jinak budete stále u mne, až pojedeme. Co jste dělal v noci?“

„Byl jsem u telefonu po celou noc.“ „Bylo něco nového?“

„Bylo, pane obrlajtnant“

„Švejku, nezačínajte zas blbnout. Hlásil někdo odněkud něco důležitého?“

„Hlásili, pane obrlajtnant, ale až na devátou hodinu. Nechtěl jsem znepokojovat, pane obrlajtnant, byl jsem toho dalek.“

„Tak mně ksakru už řekněte, co je tak důležitého na devátou hodinu?“

„Telefonogram, pane obrlajtnant.“

„Já vám nerozumím, Švejku.“

„Já to mám napsáno, pane obrlajtnant: Přijměte telefonogram. Kdo je u telefonu? Máš to? Čti, nebo nějak podobně.“

„Krucifix, Švejku, s vámi je kříž. Řekněte mně obsah, nebo na vás skočím a dám vám takovou jednu. Tak co je?“

„Zas nějakej bešprechunk, pane obrlajtnant, dnes ráno v devět hodin u pana obršta. Chtěl jsem vás vzbudit v noci, ale pak jsem si to rozmyslel.“

„To byste se byl moh také opovážit, burcovat mne kvůli každé hlouposti, když je na to dost času až ráno. Wieder eine Besprechung, der Teufel soli das alles buserieren! Pověste sluchátko, zavolejte mně k telefonu Vaňka.“

Účetní šikovatel Vaněk u telefonu: „Rechnungsfeldwebel Vaněk, Herr Oberleutnant.“

„Vaňku, najděte mně okamžité jiného pucfleka. Ten lotr Baloun mně do rána sežral všechnu čokoládu. Uvázat ho? Ne, dáme ho k saniterákům. Chlap je jako hora, tak může tahat raněné z gefechtu. Pošlu ho hned k vám.“

Vyřídte to v regimentsskanclaj a vraťte se hned ke kumpanii. Myslíte, že brzy pojedem?“

„Není žádný spěch, pane obrlajtnant. Když jsme měli ject s devátou maršskumpanií, tak nás tahali celé čtyry dny za nos. S osmou jakbysmet. Jen s desátou to bylo lepší. To jsme byli felddienstfleck, v poledne jsme dostali rozkaz a večer jsme jeli, ale zato potom nás honili po celých Uhrách a nevěděli, jakou díru na kterém bojišti mají s námi ucpat.“

Během celé té doby, kdy nadporučík Lukáš stal se velitelem jedenácté maršskumpačky, ocitl se ve stavu zvaném synkretismus, to jest ve filosofii, že usiloval rozpory pojmové vyrovnávat pomocí ústupků až k smíšení názorů.

Proto také odpověděl: „Ano, může být, to už je tak. Nemyslíte tedy, že se dnes pojedje? V devět hodin máme bešprechunk s panem obrštem. – A propos, víte o tom, že jste dienstführer? Já jen tak. Zjistěte mně... Počkejte, co byste mně měl zjistit...? Seznam šarží s udáním, odkdy slouží... Potom zásoby kumpanie. Nacionálnost? Ano, ano, to taky... Ale hlavně pošlete toho nového pucfleka... Co má dnes s manšaftem dělat fénrich Pleschner? Vorbereitung zum Abmarsch. Účty? Příjdu podepsat po mináži. Nikoho nepouštějte do města. Do kantýny v lágru? Po mináži na hodinu... Zavolejte sem Švejka!... Švejku, vy zůstanete zatím u telefonu.“

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant, že jsem ještě nepil kafé.“

„Tak si přinesete kafé a zůstanete tam v kanceláři u telefonu, dokud vás nezavolám. Víte, co je to ordonanc?“

„Běhá to, pane obrlajtnant.“

„Abyste tedy byl na místě, když vás zavolám. Řekněte ještě jednou Vaňkovi, ať pro mne vyhledá nějakého pucfleka. Švejku, haló, kde jste?“

„Zde, pane obrlajtnant, právě přinesli kafé.“ „Švejku, haló!“

„Slyším, pane obrlajtnant, kafé je úplně studený.“

„Vy už znáte dobře, co je to pucflek, Švejku. Prohlídněte si ho a potom mně to sdělte, co je to zač. Pověste sluchátko.“

Vaněk, srkaje černou kávu, do které si přilil rum z láhve s nápisem ‚Tinte‘ (kvůli vši opatrnosti), podíval se na Švejka a řekl: „Ten náš obrlajtnant nějak křičí do toho telefonu, rozuměl jsem každému slovu. Vy musíte, Švejku, být velmi dobře známý s panem obrlajtnantem.“

„My jsme jedna ruka,“ odpověděl Švejka. „Jedna ruka druhou myje. My už jsme spolu moc toho prodělali. Kolikrát už nás chtěli vod sebe roztrhnout, ale zas jsme se sešli. Von se vždy na mě spoleh se vším, až se

tomu kolikrát sám divím. Taky jste teď jistě slyšel, abych vám připomněl ještě jednou, že mu máte najít nějakýho novýho pučfleka a já že si ho musím prohlídnout a dát vo něm dobrozdání. Von pan obralajtnant s každým pučflekem není spokojenej.“

Plukovník Schröder, když si na konferenci zavolal všechny důstojníky pochodového praporu, učinil tak opět s velkou láskou, aby se mohl vymluvit. Kromě toho bylo nutno učinit nějaké rozhodnutí v aféře jednoročního dobrovolníka Marka, který nechtěl čistit záchody a byl pro vzpouru poslán plukovníkem Schrödrem k divizijnímu soudu.

Od divizijního soudu přibyl právě včera v noci na hauptvachu, kde byl držán pod stráží. Současně s ním dodán byl do plukovní kanceláře přípis divizijního soudu, nesmírně zmatený, ve kterém se poukazuje na to, že v tomto případě nejde o vzpouru, poněvadž jednoroční dobrovolníci nemají čistit záchody, nicméně že však jde o *superordinationsverletzung*, kterýžto delikt může být prominut řádným chováním v poli. Z těchto důvodů že se obžalovaný jednoroční dobrovolník Marek posílá zpět k svému pluku a vyšetřování o porušení kázně zastavuje se až do konce války a že bude obnoveno při nejbližším přestupku, který spáchá jednoroční dobrovolník Marek.

Potom byl ještě druhý případ. S jednoročním dobrovolníkem Markem dodán byl současně na hauptvachu od divizijního soudu falešný četař Teveles, který se nedávno objevil u regimentu, kam byl poslán z nemocnice v Záhřebě. Měl velkou stříbrnou medaili, odznaky jednoročního dobrovolníka a tři hvězdičky. Vyprávěl o hrdinských činech 6. maršové roty na Srbsku a že zbyl z ní jen sám. Vyšetřováním bylo zjištěno, že s 6. marškou na začátku války odešel skutečně nějaký Teveles, který však neměl práva jednoročního dobrovolníka. Vyžádána byla zpráva od brigády, ku které byla 6. marška přikomandýrována, když 2. prosince 1914 se utíkalo z Bělehradu, a zjištěno, že v seznamu navržených nebo vyznamenaných stříbrnými medaliemi není žádný Teveles. Byl-li však pěšák Teveles povýšen v bělehradské válečné kampani za četaře, nedalo se naprosto zjistit, poněvadž celá 6. marškumpanie se ztratila u cerkve sv. Sávy v Bělehradě i se svými důstojníky. U divizijního soudu hájil se Teveles tím, že opravdu mu byla slíbena velká stříbrná medalie a že si ji proto v nemocnici koupil od jednoho Bosňáka. Co se týká prýmků jednoročního dobrovolníka, ty že si

přišel v opilství a že je nosil dál proto, poněvadž byl stále opilý, maje úplavici zeslabený organismus.

Když tedy začal bešprechunk před projednáním těchto dvou případů, sdělil plukovník Schröder, že je nutné častěji se stýkat před odjezdem, který nedá na sebe dlouho čekat. Bylo mu sděleno z brigády, že očekávají se rozkazy z divize. Mužstvo ať je pohotově a kumpaniekomandanti ať bedlivě se starají o to, aby nikdo nescházel. Opakoval potom ještě jednou všechno to, co přednášel včera. Podal opět přehled válečných událostí a že nic nesmí potlačit ve vojsku bojovnou povahu a válečnou podnikavost.

Na stole byla připevněna před ním mapa bojiště s praporky na špendlíkách, ale praporky byly 281 přeházeny a fronty posunuty. Vytažené špendlíky s praporky válely se pod stolem.

Celé bojiště hrozně zřídil v noci kocour, kterého si chovali písaři v plukovní kanceláři a který, když se v noci vydělal na rakousko-uherské bojiště, chtěl lejno zahrabat, vytahal praporky a rozmazal lejno po všech pozicích, nacíkal na fronty a brückenkopfy a zaneřádl všechny armádní sbory.

Plukovník Schröder byl velice krátkozraký.

Důstojníci pochodového praporu se zájmem se dívali, jak prst plukovníka Schrödra blíží se k těm hromádkám.

„Odtud, pánové, k Sokalu na Bug,“ řekl plukovník Schröder všetecky a posunul ukazováček po paměti ke Karpatům, přičemž zabořil jej do jedné z těch hromádek, jak se kocour staral udělat mapu bojiště plastickou.

„Was ist das, meine Herren?“ otázal se s údivem, když se mu cosi nalepilo na prst. „Wahrscheinlich Katzendreck, Herr Oberst,“ odpověděl za všechny velice zdvořile hejtman Ságner.

Plukovník Schröder vyrazil do kanceláře vedle, odkud bylo slyšet hrozné hřmění a hromování s příšernou hrozbou, že jim to dá všechno vylízat po kocourovi.

Výslech byl krátký. Zjistilo se, že kocoura před čtrnácti dny přitáhl do kanceláře nejmladší písař Zwiebelfisch. Po tomto zjištění sebral Zwiebelfisch svých pět švestek a starší písař ho odvedl na hauptvachu, kde bude tak dlouho sedět, až do dalšího rozkazu pana plukovníka.

Tím byla vlastně ukončena celá konference. Když se vrátil plukovník Schröder celý rudý v obličejí k důstojnickému sboru, zapomněl, že má ještě porokovat o osudu jednoročního dobrovolníka Marka a lžičetaře Tevelesa.

Řekl zcela krátce: „Prosím pány důstojníky, aby byli pohotově a vyčkávali další mé rozkazy a instrukce.“

A tak zůstali dál jednoroční dobrovolník i Teveles pod stráží na hauptvaše, a když později k nim přibyl Zwiebelfisch, mohli si zahrát mariáš a po mariáši obtěžovat své strážce žádostmi, aby jim vychytali blechy na slavníku.

Potom tam ještě k nim strčili frajtra Peroutku od 13. marškumpanie, který, když se včera rozšířila pověst po lágru, že se jede na pozici, se ztratil a byl ráno patrolou objeven u Bílé růže v Brucku. Vymlouval se, že chtěl před odjezdem prohlédnout známý skleník hraběte Harracha u Brucku a na zpáteční cestě že zabloudil, a teprve ráno celý unavený že dorazil k Bílé růži. (Zatím spal s Růženkou od Bílé růže.)

Situace byla stále nevyjasněnou. Pojede se, nebo se nepojede. Švejks v telefonu v kanceláři 11. maršky vyslechl nejrůznější názory, pesimistické i optimistické. 12. marškumpanie telefonovala, že prý někdo z kanceláře slyšel, že se bude čekat až na cvičení ve střelbě s pohyblivými figurami a že se pojede až po feldmäßigschießübungen. Tento optimistický názor nesdílela 13. marškumpačka, která telefonovala, že právě se vrátil kaprál Havlík z města a slyšel od jednoho železničního zřízence, že už vozy jsou na stanici.

Vaněk vytrhl Švejkovi sluchátko z ruky a křičel rozčileně, že ajznbönci vědí starého kozla, teď že byl právě v plukovní kanceláři.

Švejk setrval u telefonu s opravdovou láskou a na všechny otázky, co je nového, odpovídal, že se ještě nic určitého neví.

Takovým způsobem odpověděl též na otázku nadporučíka Lukáše:

„Co je u vás nového?“

„Ještě se nic určitého neví, pane obrlajtnant,“ stereotypně odvětil Švejk.

„Vy vole, pověste sluchátko.“

Potom přišla řada telefonogramů, které Švejk přijal po delším nedorozumění. Předně ten, který mu nemohl být diktován v noci, když nezavěsil sluchátko a spal, týkající se očkovaných a neočkovaných.

Potom zas zpožděný telefonogram o konzervách, což bylo již včera večer vyjasněno.

Pak telefonogram po všech bataliínech, kumpaniích a částech pluku:

Kopie telefonogramu brigády No 75692

Příkaz po brigádě čís. 172

Při výkazech o hospodářství polních kuchyní sleduje tento pořádek při vyjmenování produktů spotřebovaných: 1. maso, 2. konzervy 3. Zelenina čerstvá, 4. sušená zelenina, 5. rýže, 6. makaróny, 7. kroupy a krupice, 8. Brambory, místo dřívějšího:

4. sušená zelenina, 5. čerstvá zelenina.

Když to přečetl Švejek účetnímu šikovateli, prohlásil Vaněk slavnostně, že takové telefonogramy se házejí do latríny:

„To si vymyslel nějaký blbec u štábu armády, a už to jde na všechny divize a brigády a pluky.“ Potom přijal Švejek ještě jeden telefonogram, který byl tak rychle diktován, že Švejek z toho zachytil na blok jen to, co vypadalo jako šifra:

In der Folge genauer erlaubt gewesen oder das selbst einem hingegen immerhin eingeholet werden. „To jsou všechno

zbytečnosti,“ řekl Vaněk, když se Švejek nehorázně divil, co napsal, a třikrát za sebou si to hlasitě předčítal, „samé hlouposti, ačkoliv čertví, může to být také šifrováno, ale na to nejsme u nás u kumpanie zařízení. To se může také zahodit.“

„Já si to taky myslím,“ řekl Švejek, „kdybych voznámil panu obrlajnantovi že má ‚in der Folge genauer erlaubt gewesen oder das selbt einem hingegen immerhin eingeholet werden‘, ještě by se urazil. – Někdo je vám nedůtklivý až hrůza,“ pokračoval Švejek, zabořuje se opět ve vzpomínky. „Jednou jsem jel z Vysočan elektrikou do Prahy a v Libni k nám přised nějaký pan Novotný. Jakmile jsem ho poznal, šel jsem k němu na plošinu a dal jsem se s ním do hovoru, že jsme oba z Dražova. On se ale na mne rozkřik, abych ho neobtěžoval, že prý mne nezná. Já jsem mu to začal vysvětlovat, aby se jen upamatoval, že jsem jako malej hoch k němu chodil s matkou, která se jmenovala Antonie, otec že se jmenoval Prokop a byl šafářem. Ani potom nechtěl nic vědět o tom, že se známe. Tak jsem mu ještě řekl, bližší podrobnosti, že v Dražově byli dva Novotní, Tonda a Josef. On že je ten Josef, že mně psali o něm z Dražova, že postřelil svou ženu, když ho kárala z pití. A tu se vám von rozpřáh, já jsem se uhnul a on rozbil tabuli na přední plošině, tu velkou před řidičem. Tak nás vysadili, vodvedli a na komisařství se ukázalo, že byl proto tak nedůtklivý, poněvadž vůbec se

nejmenoval Josef Novotný, ale Eduard Doubrava, a byl z Montgomery v Americe a zde byl navštívit příbuzný, ze kterých pocházela jeho rodina.“

Telefon přerušil jeho vypravování a nějaký chraplavý hlas z oddílu strojních pušek se opět tázal, zdali se pojede. Je prý ráno bešprechunk u pana obršta.

Ve dveřích se objevil celý bledý kadet Biegler, největší blbec u kumpanie, poněvadž v jednoročácké škole se snažil vyniknout svými vědomostmi. Kývl Vaňkovi, aby za ním vyšel na chodbu, kde s ním měl dlouhou rozmluvu.

Když se Vaněk vrátil, usmíval se pohrdlivé.

„Je to kus vola,“ řekl k Švejkovi, „tady u naší maršky máme ale exempláře. Byl taky u bešprechungu, a když se rozcházel, tak nařídil pan obrlajtnant, aby všichni kukskomandanti udělali kvérvizitu a aby byli přísní. A teď se mne přijde zeptat, jestli má dát uvázat Žlábka, poněvadž ten si vypucoval kvér petrolejem.“

Vaněk se rozčilil. „Na takovou blbost se mne ptá, když ví, že se jede do pole. Však si to pan obrlajtnant včera dobře rozmyslil s tím uvázáním svého pucfleka. Taky jsem ale tomu mláděti řekl, aby si dobře rozmyslil dělat z manšaftu zvířata.“

„Když už mluvíte o tom pucflekovi,“ řekl Švejk, „nevíte snad, jestli jste už nějakého sehnal pro pana obrlajtnanta?“

„Mějte fištrón,“ odpověděl Vaněk, „na všechno je dost času, ostatně já myslím, že si pan obrlajtnant na Balouna zvykne, tu a tam mu něco ještě sežere a pak ho to taky pustí, až budu v poli. Tam často nebudou mít co žrát oba. Když řeknu, že Baloun zůstane, tak se nedá nic dělat. To je moje starost a do toho nemá pan obrlajtnant co mluvit. Jen žádný spěch.“

Vaněk lehl si opět na svou postel a řekl: „Švejku, vypravujte mně nějakou anekdotu z vojenského života.“

„To by šlo,“ odpověděl Švejk, „ale bojím se, že zas bude někdo na nás zvonit“

„Tak to vypněte, Švejku, odšroubujte vedení nebo sejměte sluchátko.“

„Dobrá,“ řekl Švejk, snímaje sluchátko, „já vám povím něco, co se hodí do týhle situace, jenže tenkrát místo vopravdový vojny byly jen manévry a byla taky taková panika jako dnes, poněvadž se nevědělo, kdy vyrazíme z kasáren. Sloužil se mnou nějakaj poříckej Šic, hodnej člověk, ale nábožnej a bojácnej. Ten si představoval, že manévry jsou něco hroznýho, že lidi na

nich padají žízni a saniteráci že to sbírají jako padavky na marši. Proto pil do zásoby, a když jsme vyrazili na manévry z kasáren a přišli k Mníšku, tak říkal: ‚Já to, hoši, nevydržím, mě může zachránit jen sám pánbůh: Potom jsme přišli k Hořovicům a tam jsme měli dva dny rast, poněvadž to byla nějaká mejlka a my jsme šli tak rychle kupředu, že bychom byli s ostatními regimentama, který šly s námi po flíglech, zajali celej nepřátelskej štáb, což by byla bejvala vostuda, poněvadž náš armádní sbor měl to prosrat a nepřítel vyhrát, poněvadž u nepřátel bylo jedno utahaný arciknížátko. Tak ten Šic proved tohle: Když jsme lágrovali, sebral se a šel si něco koupit do nějaký vesnice za Hořovicema a vracel se k polednímu do lágru. Horko bylo, napařenej byl taky akorát, a tu uviděl na cestě sloup, na sloupu byla skříňka a v ní pod sklem docela malá soška sv. Jana Nepomuckýho. Pomodlil se před sv. Janem a povídá mu: ‚To je ti horko, kdybys měl alespoň trochu se napít. Jseš tady na slunci, furt se asi potíš: Tak zatřepal feldflaškou, napil se a povídá: ‚Nechal jsem ti taky lok, svatej Jene z Nepomuku.‘ Ale lek se, vyžunk to všechno a na svatýho Jána nezbylo nic. ‚Ježíšmarjá,‘ povídá, ‚svatej Jene z Nepomuku, tohle mně musíš prominout, já ti to vynahradím, já tě vezmu s sebou do lágru a napojím tě tak slavně, že nebudeš stát na nohou.‘ A milej Šic z lítosti nad sv. Janem z Nepomuku rozbil sklo, vytáhl sošku svatýho a strčil si ji pod blůzu a vodnes do lágru. Potom ‚s ním sv. Jan Nepomuckej spal na slámě, nosil ho s sebou na marších v teleti a měl velký štěstí v kartách. Kde jsme lágrovali, tam vyhrával, až jsme přišli na Práchensko, leželi jsme v Drahenicích a von všechno sakumpak prohrál. Když jsme ráno vyrukovali, tak na hrušce u cesty visel svatej Jan Nepomuckej oběšenej. Tak, to je ta anekdota, a teď zas zavěsím sluchátko.“

A telefon opět odnášel si záchvěvy nového nervového života, kdy stará harmonie klidu v lágru byla porušena.

V tu dobu nadporučík Lukáš studoval ve své komnatě právě doručené jemu od štábu pluku šifry s poučením, jak je luštit, a současně sekrétní šifrovaný rozkaz o směru, kterým se bude ubírat maršbatalión na haličské hranice (první etapa).

7217 – 1238 – 457 – 2121 – 35 = Mošon

8922 – 375 – 7282 = Ráb

4432 – 1238 – 7217 – 35 – 8922 – 35 = Komarn

7282 – 9299 – 310 – 375 – 7881 – 298 – 475 7979 = Budapešť.

Luště tyto šifry povzdechl si nadporučík Lukáš: „Der Teufel soll das buserieren.“